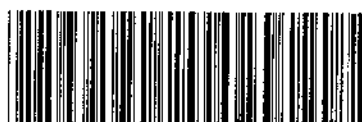

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Dizertační práce
Elektronické platby a evropské právo

Knihovna UK PF

3125082545

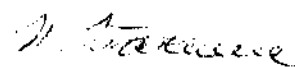
Školitelka: **doc. JUDr. Stanislava Černá, CSc.**

Autorka: **Mgr. Kateřina Varenne**

Práce předložena k obhajobě v březnu 2008.

Prohlašuji, že jsem tuto dizertační práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze, 24. března 2008.

Kateřina Varenne

À ceux qui m'ont soutenu pendant la rédaction de cette thèse
tout en sachant ne pas pouvoir la lire.

Obsah

Předmluva	7
Úvod	8
Část I. Poskytovatelé elektronických platebních služeb	18
Hlava 1. Banky	23
Kapitola 1. Bankovní monopol ve vztahu k platebním službám	26
Kapitola 2. Podmínky přístupu na trh bankovních služeb	28
Oddíl 1. Podmínky prvotního přístupu na trh bankovních služeb	28
Pododdíl 1. Kvantitativní požadavky	28
Pododdíl 2. Kvalitativní požadavky	29
Oddíl 2. Podmínky přístupu na bankovní trh v jiných členských státech	31
Pododdíl 1. Volný pohyb služeb	33
Pododdíl 2. Výkon svobody usazování zřízením pobočky v jiném členském státě	33
Kapitola 3. Podmínky bankovního podnikání spojené s poskytováním platebních služeb	35
Oddíl 1. Kapitál	36
Oddíl 2. Minimální kapitálové požadavky pro krytí rizik	38
Pododdíl 1. Úvěrové riziko	39
Pododdíl 2. Operační riziko	41
Pododdíl 3. Zvláštní kapitálový požadavek	42
Oddíl 3. Velká angažovanost	43
Hlava 2. Instituce elektronických peněz	45
Kapitola 1. Předmět podnikání institucí elektronických peněz	47
Oddíl 1. Vydávání elektronických peněz	47
Oddíl 2. Omezení činností institucí elektronických peněz	52
Kapitola 2. Podmínky přístupu institucí elektronických peněz na trh platebních služeb	54
Oddíl 1. Prvotní přístup institucí elektronických peněz na trh platebních služeb	54
Oddíl 2. Přístup institucí elektronických peněz na trh platebních služeb v jiných členských státech	56
Kapitola 3. Podmínky podnikání institucí elektronických peněz	57
Oddíl 1. Disponibilní kapitál	57
Oddíl 2. Zpětná výměna elektronických peněz	58
Oddíl 3. Omezení investiční činnosti	59
Kapitola 4. Výjimky z evropského právního statusu institucí elektronických peněz	61
Hlava 3. Platební instituce	63
Kapitola 1. Předmět podnikání platebních institucí	65
Oddíl 1. Platební služby povolené platebním institucím	65
Oddíl 2. Jiné činnosti povolené platebním institucím	67
Kapitola 2. Podmínky přístupu na trh platebních služeb	68
Oddíl 1. Podmínky prvotního přístupu na trh platebních služeb	68
Pododdíl 1. Podmínky podle návrhu směrnice o platebních službách	68
Pododdíl 2. Podmínky podle konečného znění směrnice o platebních službách	70
Oddíl 2. Zřízení pobočky, zapojení zástupce a využití externího subjektu	73
Oddíl 3. Podmínky přístupu na trh platebních služeb v jiných členských státech	76

Kapitola 3. Podmínky podnikání platebních institucí.....	78
Oddíl 1. Minimální kapitálový požadavek	79
Pododdíl 1. Metoda výpočtu založená na fixních režijních nákladech	81
Pododdíl 2. Metoda výpočtu založená na objemu plateb	82
Pododdíl 3. Metoda výpočtu založená na výnosech.....	83
Pododdíl 4. Úprava výše minimálního kapitálového požadavku	83
Oddíl 2. Ochrana peněžních prostředků	84
Část II. Elektronické platební služby.....	87
Hlava 1. Informace	91
Kapitola 1. Obsah předávaných informací	94
Oddíl 1. Předem předávané informace	95
Pododdíl 1. Informace u platebních služeb poskytovaných na základě rámcové smlouvy.....	95
Pododdíl 2. Informace u jednorázové platební transakce	97
Oddíl 2. Následně předávané informace.....	98
Pododdíl 1. Informace předávané plátcí	98
Pododdíl 2. Informace předávané příjemci.....	99
Kapitola 2. Způsob a čas předávání informací	101
Oddíl 1. Předávání informací u platebních služeb poskytovaných na základě rámcové smlouvy.....	101
Pododdíl 1. Všeobecné informace	102
Pododdíl 2. Informace o platebních transakcích.....	103
Oddíl 2. Předávání informací u jednorázové platební transakce	104
Kapitola 3. Mírnější informační požadavky u platebních prostředků pro platby malých částek.....	106
Hlava 2. Poplatky.....	108
Oddíl 1. Pravidlo rovnosti poplatků.....	110
Oddíl 2. Odpovídající vnitrostátní platební transakce a režimy výběru poplatků	112
Oddíl 3. Platební transakce zahrnující směnu měny.....	113
Kapitola 2. Omezení poplatků	115
Oddíl 1. Poplatky za plnění informačních povinností a za nápravná a preventivní opatření	115
Oddíl 2. Poplatky za vypovězení rámcové smlouvy	116
Oddíl 3. Den valuty.....	117
Hlava 3. Elektronická platební transakce	119
Kapitola 1. Řádná platební transakce	120
Oddíl 1. Povinnosti a práva podporující bezpečnost platebních prostředků	120
Pododdíl 1. Povinnosti uživatele platebních služeb	120
Pododdíl 2. Povinnosti poskytovatele platebních služeb.....	122
Pododdíl 3. Zablokování platebního prostředku.....	123
Oddíl 2. Autorizace platební transakce.....	123
Pododdíl 1. Institut autorizace platební transakce	124
Pododdíl 2. Projev souhlasu s platební transakcí.....	125
Pododdíl 3. Výjimky z uplatnění institutu autorizace	126
Oddíl 3. Platební příkaz	127
Pododdíl 1. Přijetí a odmítnutí platebního příkazu.....	128
Pododdíl 2. Neodvolatelnost platebního příkazu.....	130

Oddíl 4. Provedení platební transakce	133
Pododdíl 1. Částka platební transakce	133
Pododdíl 2. Lhůta pro provedení platební transakce	134
Kapitola 2. Problematická platební transakce	140
Oddíl 1. Neautorizovaná platební transakce	140
Pododdíl 1. Pravidla alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí	143
Pododdíl 2. Výjimky z pravidel alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí	146
Pododdíl 3. Oznámení neautorizovaných platebních transakcí a důkazní břemeno	148
Oddíl 2. Neprovedená a nesprávně provedená platební transakce	151
Pododdíl 1. Odpovědnost za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce	152
Pododdíl 2. Práva z odpovědnosti za neprovedenou nebo nesprávně provedenou platební transakci	154
Pododdíl 3. Oznámení neprovedených nebo nesprávně provedených platebních transakcí a důkazní břemeno	158
Pododdíl 4. Jiné povinnosti v případě neprovedené nebo nesprávně provedené platební transakce	159
Oddíl 3. Sporná autorizovaná platební transakce	160
Pododdíl 1. Úvahy před zavedením práva na vrácení peněžních prostředků do evropského práva	160
Pododdíl 2. Právo na vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce	162
Pododdíl 2. Podmínky vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce	166
Závěr	168
Seznam použité literatury	172

Předmluva

Elektronické platby jsou natolik přirozenou součástí každodenního života většiny Evropanů, že život bez nich má již dnes silně archaický nádech. Poznala jsem a nadále objevuji zemi, kde vidina elektronických plateb je pouhou utopií, kde i ty největší peněžní částky se platí v hotovosti a drtivá většina lidí nikdy nevstoupila do banky. Kde pohádkové bohatství sousedí se strašlivou chudobou a kde tučné výdělky proudí na účty právě v evropských bankách. Kde se nikdy nikdo nedopátrá toho, kudy odtékají obrovské zisky vydobyté ze saharských písků. Z alžírského pohledu mi mé úvahy o elektronických platbách a evropském právu připadají nepatřičné. Motivací ke psaní v této situaci mi bylo vědomí, že kdyby jednou elektronické platební systémy podobné těm evropským fungovaly zde, mnoho lidí by se tu mělo lépe.

Úvod

Elektronické platby v Evropě procházejí v roce 2008 dobou plnou velkých očekávání a změn. Tvář evropského trhu elektronických plateb se počíná proměňovat jak po stránce operační, tak i po stránce právní. Změny pramení se spojeného úsilí institucí Evropské unie a zástupců evropského odvětví platebních služeb, kteří již šest let spolupracují na tom, aby dosáhli vytvoření takového celoevropského platebního prostoru, kde elektronické platby budou uskutečňovány za stejných podmínek a stejným způsobem, bez ohledu na státní hranice.

Elektronické platby na úrovni členských států EU jsou již dnes uskutečňovány rychle, bezpečně a s nízkými náklady.¹ Nízkoobjemové elektronické platby mezi členskými státy se však stále potýkají s nedostatečnou integrací evropských platebních infrastruktur a technologií a s rozdílnými právními podmínkami.²

Dne 28. ledna 2008 se počala probouzet k životu jednotná oblast pro platby v eurech, známá pod anglickou zkratkou SEPA.³ Jde o iniciativu evropského bankovního průmyslu, jejímž cílem je integrace platebních systémů pro platby v eurech, na základě které v Evropě zmizí rozdíly mezi vnitrostátními a přeshraničními elektronickými platbami v eurech.⁴ Jednotná oblast pro platby v eurech tak po operační stránce přispěje k vytvoření vnitřního trhu elektronických plateb.

Právní zemětřesení na trh elektronických plateb přináší nová směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu⁵. Tato směrnice

¹ JEDLIČKA, Jan. Právní rámec pro SEPA před schválením. *Bankovníctví* [online]. 15.6.2007 (aktualizováno 19.6.2007) [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/2-21386440-900000_d-97>.

² MAILLARD, H., VERMEULEN, J. The Single Euro Payments Area: SEPA. *Economic review*. National Bank of Belgium. No II, September 2007, s. 47. Dostupný z WWW: <http://www.nbb.be/doc/TS/Publications/EconomicReview/2007/ecorevII2007E_H3.pdf>.

³ 28.1.2008 začaly první banky používat nový jednotný evropský formát pro platební transakce formou úhrady. K tomu viz např. WÉRY, Étienne. Ce 28 janvier, le virement européen fait son apparition. *Droit & Technologies* [online]. Rubrique "Actualités". 28.1.2008 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.droit-technologie.org/actuality-1112/ce-28-janvier-le-virement-europeen-fait-son-apparition.html>> a CROCHET-DAMAIS, Antoine. Nouveau système de paiement européen : les banques se préparent. *Le Journal du Net* [online]. 25/09/2007 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.journaldunet.com/solutions/dsi/analyses/07/0925-impact-informatique-sepa.shtml>>.

⁴ Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA): integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby*. Frankfurt am Main. 2006. 30 s. ISBN (online) 978-92-899-0100-0. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>. S. 6. V podrobnostech k projektu SEPA viz internetové stránky Evropské rady pro platby <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu>> a internetové stránky Evropské centrální banky <<http://www.ecb.int/paym/sepa/>>.

⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES, Úř. věst. EU L 319, 5.12.2007, s. 1 – 36.

zakotvuje harmonizovaná právní pravidla pro celý trh elektronických plateb v rámci EU. Na úrovni evropského práva jde o první ucelený pokus o stanovení, kdo může poskytovat platební služby. Zároveň se jedná o první evropskou právní úpravu vztahující se na všechny druhy elektronických plateb. Pro elektronické platby je tedy směrnice základním evropským právním aktem, na který v některých bodech navazují již existující evropské směrnice a nařízení⁶.

Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu má být provedena do národních právních řádů nejpozději do 1. listopadu 2009. Na účinky onoho zmiňovaného právního zemětřesení je tedy třeba ještě trochu počkat. Bezesporu se ale již nyní naskýtá vhodný okamžik k rozboru a kritickému zhodnocení nového evropského právního rámce pro elektronické platby.

Pro soubor právních norem, z jejichž pohledu zde posuzuji osud elektronických plateb, jsem záměrně - i když z čistě terminologického hlediska nepřesně - zvolila název „evropské právo“. Nepřesnost vyplývá z faktu, že rozebírané právní normy dnes spadají do oblasti evropského komunitárního práva, zatímco evropské unijní právo úpravu elektronických plateb neřeší. Pro jednodušší pojem evropského práva jsem se rozhodla ze dvou důvodů. Předně jsem chtěla podtrhnout evropskou dimenzi studovaných norem, která byla pro mne podstatnější nežli formální stránka těchto norem, tedy jejich komunitární povaha. Zadruhé si troufám předpokládat, že po reformě, kterou Evropská unie podstoupí v okamžiku, kdy vstoupí v platnost Lisabonská smlouva⁷, bude pojem evropského komunitárního práva již pojmem historickým. Podle pozměněného znění článku 1 třetího pododstavce smlouvy o Evropské unii totiž Evropská unie „nahrazuje Evropské společenství a je jeho nástupkyní“⁸. Rozlišování evropského práva na komunitární a unijní tedy v budoucnu zanikne.

Skutečnost, že jsem zde svá zkoumání omezila na elektronické platby, nepramení ani tak ze zájmu studovat elektronickou povahu těchto plateb. Šlo mi spíše o takové stanovení

⁶ Směrnice 2006/48/ES o úvěrových institucích, směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz a nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech.

⁷ Jako Lisabonská smlouva se označuje reformní smlouva, kterou podepsali zástupci vlád členských států v Lisabonu 13. prosince 2007. Tato smlouva mění Smlouvu o Evropské unii, Smlouvu o založení Evropského společenství a Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii. Byla přijata s cílem dokončit proces započatý Amsterodamskou smlouvou a Niceskou smlouvou s cílem posílit účinnost a demokratickou legitimitu Unie, jakož i zlepšit soudržnost její činnosti. Svými ustanoveními se inspiruje ve Smlouvě o ústavě pro Evropu, jejíž ratifikační proces byl zmařen odmítnutím smlouvy ve francouzském a nizozemském referendu. Vstup Lisabonské smlouvy v platnost je stanoven na 1. leden 2009 za předpokladu, že budou uloženy všechny ratifikační listiny, nebo nestane-li se tak, prvním dnem měsíce následujícího po uložení ratifikační listiny tím signatářským státem, který tak učiní jako poslední.

⁸ „Unie je založena na této smlouvě a na Smlouvě o fungování Evropské unie (dále jen ‚Smlouvy‘). Tyto dvě smlouvy mají stejnou právní sílu. Unie nahrazuje Evropské společenství a je jeho nástupkyní.“, Úř. věst. C 306, 17.12.2007, s. 10.

obsahu práce, aby se zabývala platbami, na které se vztahují stejné právní normy. Evropský normotvůrce věnuje elektronickým platbám soustředěnou pozornost proto, že jde o platby rychlé, levné a ve většině případů vysledovatelné, a proto se je snaží podpořit oproti tradičním neelektronickým platbám.

V této práci se nezabývám popisem platebních technologií, ani nepodávám soupis nejpoužívanějších platebních produktů dostupných na trhu. Nový evropský právní rámec pro elektronické platby analyzuji z čistě právního hlediska. Ponechala jsem stranou též ustanovení evropského práva, která sice mají za cíl regulovat vztahy vznikající v souvislosti s elektronickými platbami, ale která nejsou pro elektronické platby specifická. Čtenář zde proto nenajde rozbor pravidel hospodářské soutěže mezi poskytovateli platebních služeb, ani vysvětlení fungování mimosoudního urovnávání sporů mezi uživateli a poskytovateli elektronických platebních služeb. Za čistě praktickým účelem udržení rozsahu práce v doporučených mezích jsem konečně ze svých zkoumání vyloučila i pravidla evropského práva, která jsou pro elektronické platby specifická, ovšem s vlastním prováděním elektronických plateb mají poněkud vzdálenější spojitost. Neanalyzovala jsem proto ani pravidla obezřetnostního dohledu nad poskytovateli elektronických platebních služeb, ani pravidla přístupu poskytovatelů elektronických platebních služeb k platebním systémům.

Pojem elektronických plateb, tak jak je zde použit, je velice široký. Nejedná se pouze o platby v rámci elektronického obchodování. Elektronické platby v tomto pojetí představují veškeré elektronicky prováděné platby, tedy platby, v jejichž průběhu je alespoň v určitém okamžiku použito bezhotovostních nebo elektronických peněz.⁹ Typickými elektronickými platbami jsou úhrady¹⁰, inkasa, platby pomocí platebních karet, mobilních telefonů a elektronických peněžních prostředků, ale také složení hotovostí na účet nebo její výběr. Naopak elektronickými platbami nejsou platby probíhající výhradně v hotovosti, ani platby založené na cenných papírech v listinné formě, například platby pomocí šeků. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu vychází ze stejného chápání

---

⁹ K užšímu pojetí elektronických plateb viz SORAMÄKI, Kimmo, HANSSENS, Benjamin. *E-payments: what are they and what makes them different? ePSO Discussion Starter No. 1* [online]. May 2003 [cit. 2008-02-29]. 5 s. Dostupný z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>.

¹⁰ České verze evropských právních předpisů označují platební transakce typu úhrady jako převody. Evropský termín „převod“ však může být v českém prostředí zavádějící. Česká bankovní terminologie totiž převodem rozumí převádění peněžních prostředků mezi účty. Převodem je tedy v tomto pojetí jak úhrada, tak i inkaso. V dalším textu jsem proto dala přednost českému pojmu „úhrada“. Evropský termín převod jsem však ponechala beze znění tam, kde se vyskytoval v přeshraničním kontextu. Vzhledem k tomu, že přeshraniční inkasní operace dnes ještě nejsou evropským odvětvím plateb nabízeny, užití pojmu převodu v přeshraničním kontextu není pro českého čtenáře matoucí, protože je jasné, že označuje úhrady jako jediný zatím dostupný druh přeshraničních převodů.

elektronických plateb, a to přesto, že tento pojem v samotných svých ustanoveních nepoužívá a nedefinuje.¹¹

Bezhotovostní peníze nejsou evropským právem definovány. Lze je vymezit jako kladné zůstatky na účtech, využívaných k platebním transakcím.¹² Elektronická povaha plateb pomocí bezhotovostních peněz vyplývá z dnes běžného elektronického spravování platebních účtů. Naproti tomu platby pomocí elektronických peněz jsou elektronické již ze samé povahy převáděných peněžních prostředků. V evropském právu jsou elektronické peníze definovány v čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz jako peněžní hodnota vyjádřená pohledávkou za vydávající instituci a (i) uchovávaná na elektronickém médiu, (ii) vydávaná proti přijetí peněžních prostředků, jejichž hodnota není nižší než vydávaná peněžní hodnota a (iii) přijímaná jako platební prostředek jinými podniky, než je vydávající instituce. Tato definice trpí dvěma nedostatky. První vada je čistě legislativně-technická. Ustanovení čl. 1 odst. 3 písm. b) bod ii) totiž vtáhlo do definice i upřesnění, že peněžní prostředky, proti kterým je peněžní hodnota vydávána, nesmějí mít nižší hodnotu, než ona vydávaná peněžní hodnota. Instituce vydávající elektronické peníze sice toto pravidlo musejí respektovat, jeho zařazení do definice je ale nevhodné, protože samu definici elektronických peněz zužuje.¹³ Druhý problém je podstatně závažnější. Definice elektronických peněz obsažená ve směrnici 2000/46/ES nevychází z přesného rozlišení forem peněz.¹⁴ Je pouhým zachycením určitých platebních technologií běžných v době jejího vzniku. Šlo o platební technologie založené na uchovávání peněžní hodnoty na čipových kartách.¹⁵ Již záhy po přijetí směrnice se ale vynořily pře o to, zda jsou elektronické peníze vydávány i při použití jiných platebních technologií, především těch, které k platebním transakcím využívají tzv. předplacené virtuální účty.¹⁶ Tyto spory stále nejsou s konečnou

¹¹ Směrnice 2007/64/ES totiž postupuje tak, že ze své věcné působnosti vylučuje hotovostní platební transakce a platební transakce pomocí listinných cenných papírů.

¹² K vývoji bezhotovostních peněz viz DIDIER, Paul. *Droit Commercial. Tome 3 : La monnaie, Les valeurs mobilières, Les effets de commerce*. Paris : Presses Universitaires de France, 1999. 383 s. Thémis Droit privé. ISBN 2 13 050247 4. S. 6 – 8.

¹³ VEREECKEN, Marc. Les directives européennes sur la monnaie électronique. *Cahiers de droit européen*. 2004, année 40, numéros 1-2, s. 231.

¹⁴ K teoretickému rozlišení forem peněz viz GOLDFINGER, Charles. Économie incorporelle et monnaie électronique. In OCDE. *L'Avenir de l'argent*. Paris : Les éditions de l'OCDE, c2002. 199 s. ISBN 92-64-29672-7. Dostupný z WWW: <<http://caliban.sourceocde.org/vl=2078487/cl=18/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdthemes/99980282/v2002n5/s1/p11.idx>>. S. 120 a 121.

¹⁵ K právní kvalifikaci těchto platebních technologií viz LANSKOY, Serge. La nature juridique de la monnaie électronique. *Bulletin de la Banque de France*, Octobre 1999, n° 70. S. 45-61. Dostupný z WWW: <http://www.banque-france.fr/fr/publications/telechar/bulletin/etud70_1.pdf>.

¹⁶ Peněžní prostředky na jmenných virtuálních účtech se totiž svou povahou neliší od jiných bezhotovostních peněz, zatímco peněžní prostředky uchovávané na elektronických médiích, která umožňují jejich přímý převod bez zápisů na účtech, se svou povahou více blíží hotovosti. Proto nepovažují za přesné mluvit o elektronických penězích jako o pouhé formě bezhotovostních peněz, tak jak činí REVENDA, Zbyněk, et al. *Peněžní ekonomie a*

platností rozhodnuty, i když směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, zřejmě spíše náhodou, ukončila diskuzi o právní kvalifikaci plateb pomocí mobilních telefonů.¹⁷ Ať už je přesná kvalifikace plateb pomocí těchto platebních technologií jakákoli, platby jimi provedené je třeba zařadit mezi elektronické platby.¹⁸

Elektronické provedení plateb zajišťují poskytovatelé platebních služeb. Elektronické platby tak narozdíl od hotovosti ve své podstatě zahrnují služby, poskytované na základě smluvního vztahu mezi poskytovatelem platebních služeb na jedné straně a uživatelem platebních služeb – ať již plátcem, či příjemcem – na straně druhé. Existence těchto smluvních vztahů mezi subjekty s typicky nerovnými vyjednávacími pozicemi byla prvním popudem k tomu, aby se o elektronické platby začalo zajímat právo.

Materie elektronických plateb se tak v evropském právu poprvé objevuje v druhé polovině osmdesátých let, a to nejprve ve formě nezávazných právních aktů. Jako první vydává Komise doporučení 87/598/EHS o evropském kodexu chování v oblasti elektronického platebního styku¹⁹. Doporučení se týká pouze elektronických plateb pomocí platebních karet. Řeší i základní technickou otázku, kterou je interoperabilita karetních platebních systémů. Obsahuje v embryonální formě jistá pravidla pro ochranu spotřebitele, především požadavky na obsah smluv o platebních kartách, a podporuje volnou soutěž ustanovením o volném přístupu ke karetním platebním systémům.

Již v následujícím roce vydává Komise další doporučení týkající se elektronických plateb. Doporučení 88/590/EHS o platebních systémech, a zejména o vztahu mezi držitelem a vydavatelem platebních karet²⁰ má širší oblast působnosti než doporučení 87/598/EHS a zaměřuje se již výhradně na ochranu spotřebitele. Doporučení se vztahuje na karetní platební transakce, ať již elektronické či nikoli, výběr hotovosti a vklady hotovosti či šeků a elektronické platby bez pomoci karet, například home banking. Příloha doporučení stanovuje požadavky na obsah smlouvy mezi vydavatelem platebního prostředku a jeho držitelem,

---

bankovnictví. 3. vyd. Praha : Management Press, 2002. 634 s. ISBN 80-7261-031-7. S. 40. K detailní analýze rozdílu mezi novými formami peněz a novými způsoby platebních transakcí viz MILLER, Riel, MICHALSKI, Wolfgang, STEVENS, Barrie. *L'Avenir de l'argent*. In OCDE. *L'Avenir de l'argent*. Paris : Les éditions de l'OCDE, c2002. 199 s. ISBN 92-64-29672-7. Dostupný z WWW: <<http://caliban.sourceocde.org/v1=2078487/cl=18/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdthemes/99980282/v2002n5/s1/p11.idx>>. Především graf na s. 14 a text na s. 19 – 21.

¹⁷ K těmto otázkám viz v podrobnostech část I. hlavu 2. kapitolu 1. oddíl 1. této práce.

¹⁸ Vždy totiž půjde buď o platby pomocí bezhotovostních peněz, či o platby pomocí elektronických peněz v přesném teoretickém slova smyslu.

¹⁹ Doporučení Komise 87/598/EHS ze dne 8. prosince 1987 o evropském kodexu chování v oblasti elektronického platebního styku (vztahy mezi finančními institucemi, obchodníky a poskytovateli služeb a spotřebiteli), Úř. věst. L 365, 24.12.1987, s. 72 – 76.

²⁰ Doporučení Komise 88/590/EHS ze dne 17. listopadu 1988 o platebních systémech, a zejména o vztahu mezi držitelem a vydavatelem platebních karet, Úř. věst. L 317, 24.11.1988, s. 55 – 58.

povinností stran smlouvy a odpovědnost vydavatele platebního prostředku za neprovedené, nesprávně provedené nebo nepovolené transakce. Toto doporučení bylo původně Evropskou komisí zamýšleno jako směrnice, tedy závazný právní akt. Pojetí ochrany spotřebitele ve vnitrostátních právních řádech členských států však bylo koncem 80. let natolik rozdílné²¹, že záměr stanovit v této oblasti harmonizovaná pravidla nenalezl pozitivní odezvu u členských států. Připravená úprava byla transformována do podoby doporučení, jehož poslední bod odůvodnění se spokojil se stanovením, že pokud Evropská komise po roce shledá provádění tohoto doporučení neuspokojivým, Evropská komise přijme příslušná opatření. V jazyce evropského práva toto varování znamená, že Evropská komise je připravena předložit ve věci legislativní návrh, pokud se adresáti tomuto doporučení dobrovolně nepřizpůsobí.

Vývoj evropského práva elektronických plateb se však ubíral poněkud jiným směrem. Místo přípravy závazného právního aktu se doporučení 88/590/EHS po devíti letech dočkalo aktualizace ve formě dalšího právně nezávazného doporučení. Doporučení Komise 97/489/ES ze dne 30. července 1997 o operacích prováděných elektronickými platebními prostředky, a zejména o vztahu mezi vydavatelem a držitelem²², přináší změny či doplnění ustanovení týkajících se informačních povinností, rozložení škody vzešlé z neoprávněného použití ztraceného nebo odcizeného platebního prostředku mezi vydavatele a držitele, jakož i důkazního břemene v případě sporu. Doporučení také upřesňuje vztah mezi vydavatelem a držitelem předplaceného platebního prostředku.²³

Během konečné přípravy doporučení 97/489/ES přijímá na počátku roku 1997 Evropský parlament a Rada směrnici 97/5/ES o přeshraničních převodech. Jedná se o první závazný evropských právní akt v oblasti elektronických plateb.²⁴ Směrnice 97/5/ES zavádí ustanovení o informačních povinnostech poskytovatelů provádějících přeshraniční převody, o lhůtách pro provedení převodu a převáděné částce a o povinnostech poskytovatele. Cílem právní úpravy obsažené v této směrnici je ochrana spotřebitele. V bodech odůvodnění je ale již silně motivována snahou o vytvoření vnitřního trhu platebních služeb.

²¹ TOMÁŠEK, Michal. *Evropský systém ochrany bankovního klienta*. Praha : Karolinum, 2001. 156 s. ISBN 80-246-0263-6. S. 9.

²² Úř. věst. L 208, 02.08.1997, s. 52 – 58.

²³ VERECKEN, Marc. Payment System Rules in the European Union: A critical analysis of the EU Payment System Recommendations, the Cross-border credit transfer Directive, the Settlement Finality Directive and the E-money Directives. In VAN EMPEL, M., SMITS, R. *Banking and EC Law Commentary*. Deventer : Kluwer Law International, [1992]. Amsterdam Financial Series. Chapter 16. S. 10 – 19.

²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/5/ES ze dne 27. ledna 1997 o přeshraničních převodech Úř. věst. L 43, 14.2.1997, s. 25 – 30 (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV), zvláštní vydání v českém jazyce Kapitola 06 Svazek 02 s. 305.

Následující evropský právní předpis z oblasti elektronických plateb se dotýká jiného tematického souboru norem. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/46/ES ze dne 18. září 2000 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností²⁵ je právní úpravou jednoznačně integrační, poněvadž se skrze stanovení nového právního statusu pro speciální skupinu poskytovatelů platebních služeb snaží přispět k vytvoření vnitřního trhu elektronických platebních služeb.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001 o přeshraničních platbách v eurech²⁶ je posledním v řadě evropských právních aktů regulujících oblast elektronických plateb, které byly přijaty před kompletní přestavbou evropského práva elektronických plateb vtělenou do směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu. Nařízení (ES) č. 2560/2001 je v tomto oboru jediným závazným právním aktem, který je bezprostředně použitelný v právních řádech členských států. Jeho cílem je ochrana finančních zájmů spotřebitele ve vztahu k úplatě za přeshraniční platební služby. Nevyřčeným cílem právní úpravy obsažené v tomto nařízení je ovšem také přimět poskytovatele platebních služeb k faktické integraci evropských platebních systémů.

Z historického přehledu evropských právních úprav dotýkajících se elektronických plateb prosvítá stále jasnější snaha evropského normotvůrce o vytvoření vnitřního trhu elektronických platebních služeb, tj. celoevropského trhu, na němž užívání i poskytování elektronických platebních služeb probíhá stejně jako na jediném domácím trhu.²⁷ V roce 2000 počíná Evropská komise připravovat novou právní úpravu řešící tentokrát v rámci jediného předpisu veškerou problematiku elektronických plateb. Nová evropská právní úprava má obsahovat jak ustanovení o právním postavení poskytovatelů platebních služeb, tak pravidla týkající se práv a povinností stran při poskytování a užívání platebních služeb. Popudem k práci na této nové úpravě, která je již od roku 2003 zamýšlena jako směrnice, jsou přetrvávající právní i faktické překážky volnému poskytování a užívání elektronických platebních služeb na evropském vnitřním trhu, jakož i hluboké rozdíly mezi členskými státy v podmínkách pro vstup na trh určitých elektronických platebních služeb a s nimi související nedostatečná konkurence mezi poskytovateli elektronických platebních služeb.

²⁵ Úř. věst. L 275, 27.10.2000, s. 39 – 43 (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV), zvláštní vydání v českém jazyce Kapitola 06 Svazek 03 s. 344.

²⁶ Úř. věst. L 344, 28.12.2001, s. 13 – 16 (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV), zvláštní vydání v českém jazyce Kapitola 06 Svazek 04 s. 283 – 286.

²⁷ K postupnému nasměrování evropské právní úpravy finančních služeb k integraci trhů viz *Intégration des marchés financiers*. 3e édition entièrement refondue et mise à jour. Sous la direction de Dominique SERVAIS. Bruxelles : Éditions de l'Université de Bruxelles, 2007. 625 s. Collection Politiques économiques et sociales, Commentaire J. Mégret ISBN 2-8004-1390-7. S. 11.

Evropská komise po rozsáhlých konzultacích se zástupci trhu platebních služeb, odborníky i veřejností zveřejňuje návrh směrnice 1. prosince 2005. Během projednávání návrhu směrnice v Evropském parlamentu a Radě Evropské unie dochází k určitým změnám návrhu. Významné změny se dotýkají především působnosti směrnice a právního statusu nové evropské kategorie poskytovatelů elektronických platebních služeb. Územní působnost směrnice je pro části směrnice týkající se vztahů stran při poskytování elektronických platebních služeb zúžena pouze na případy, kdy jak poskytovatel platebních služeb plátce, tak poskytovatel platebních služeb příjemce se nacházejí na území Evropského společenství.^{28 29} Věcná působnost směrnice je pro stejné části směrnice vztažena pouze na platební služby uskutečňované v eurech nebo v méně některého z členských států mimo eurozónu.³⁰ Právní status platebních institucí je na základě velice obtížného kompromisu zdlouhavě dosaženého na půdě Rady Evropské unie o poznání zpřísněn. Po přijetí obecného přístupu Rady dne 27. března 2007, je již návrh směrnice rychle schválen v prvním čtení Evropským parlamentem 24. dubna 2007, Radou Evropské unie pak 15. října 2007 a oběma institucemi konečně podepsán 13. listopadu 2007. Směrnice o platebních službách³¹ na vnitřním trhu je zveřejněna v Úředním věstníku EU dne 5. prosince 2007 pod číslem 2007/64/ES.

Směrnice 2007/64/ES ponechává nařízení (ES) č. 2560/2001 nadále v platnosti, Směrnice 97/5/ES je s účinkem od 1. listopadu 2009 zrušena a většina jejích ustanovení je v upraveném znění převzata do směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, stejně jako většina ustanovení doporučení Komise 97/489/ES, které ovšem zůstává v platnosti, protože jej jako nezávazný právní akt nebylo třeba rušit.

²⁸ Toto zúžení se netýká ustanovení čl. 73 upravujícího den valuty a dostupnost peněžních prostředků.

²⁹ Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru z roku 1994 je působnost značné části evropského práva vztažena i na některé státy Evropského sdružení volného obchodu (Island, Norsko, Lichtenštejnsko). V případě směrnice o platebních službách by k tomuto vztahování mělo dojít rozhodnutím Společného výboru EHP v blízké budoucnosti. Všechna ustanovení, v nichž směrnice o platebních službách hovoří o členských státech či o Evropském společenství, je tedy třeba chápat jako vztahující se též na Island, Lichtenštejnsko a Norsko.

³⁰ Zpravodaj Výboru pro hospodářské a peněžní otázky Evropského parlamentu připravující zprávu o návrhu této směrnice, Jean-Paul Gauzès, ve své zprávě argumentuje, že širší věcná působnost směrnice není realistická, či je ještě spíše předčasná, zatímco širší územní působnost směrnice je zbytečná vzhledem malému podílu elektronických plateb přesahujících hranice Evropského společenství u spotřebitelů, na jejichž ochranu především je směrnice zamýšlena. V podrobnostech viz *Parlement européen. Rapport sur la proposition de directive du Parlement européen et du Conseil concernant les services de paiement dans le marché intérieur et modifiant les directives 97/1/CE, 2000/12/CE et 2002/65/CE (COM(2005)0603 – C6-0411/2005 – 2005/0245(COD))*. 20.9.2006. A6-0298/2006 final. 179 s. Dostupný z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2006-0298+0+DOC+PDF+V0//FR>>. S. 111.

³¹ Směrnice nepoužívá přívlastek „elektronický“ pro označení platebních transakcí, platebních služeb, ani jejich poskytovatelů a uživatelů, na které se vztahuje. Z vymezení její věcné působnosti je zřejmé, že úpravu jiných než elektronických platebních transakcí a služeb neobsahuje. I celá tato práci se zabývá pouze elektronickými platbami, tak jak byly vymezeny výše. Je zde tedy řeč pouze o elektronických platebních službách, poskytovatelích a uživatelích elektronických platebních služeb a elektronických platebních transakcích. Aby zde však nedocházelo k přílišné deformaci pojmů použitých ve směrnici, přívlastek „elektronický“ je u daných pojmů použit pouze v názvech a úvodě hlavních celků práce.

Směrnice 2007/64/ES usiluje o vytvoření vnitřního trhu elektronických platebních služeb. Proto volí k integraci vhodnou metodu úplné harmonizace, jež členskými státy při provádění ustanovení směrnice v jejich právních řádech neumožňuje stanovit nebo zachovat odchylky od úpravy obsažené ve směrnici. Vymýcením rozdílů mezi právními úpravami úplná harmonizace podporuje přeshraniční nabídku.³² Vzhledem k tomu, že u všech ustanovení však nebylo možné nalézt jednotné legislativně průchodné řešení, směrnice v řadě ustanovení dává členskými státy možnost stanovit v určitých mezích odchýlnou úpravu.

Základní stavební jednotkou pro právní úpravu elektronických plateb obsaženou ve směrnici 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu je pojem platební transakce. Ustanovení čl. 4 bodu 5 směrnice platební transakcí rozumí úkon uložení, převodu nebo výběru peněžních prostředků³³. Jde tedy o vlastní oběh peněžních prostředků nebo změnu jejich formy. Na pojem platební transakce je navázán pojem platební služby, tedy podnikatelské činnosti, která oběh či změnu formy peněžních prostředků umožňuje. Taxativní výčet platebních služeb, rozřazených do sedmi kategorií, je uveden v příloze směrnice.^{34 35} Osoby, které se zabývají těmito činnostmi, směrnice označuje jako poskytovatele platebních služeb. Uživatelé platebních služeb pak rozumí jak plátce, tak příjemce, tedy osoby stojící na obou koncích platební transakce.

³² PONS, Jean-François, D'ETIGNY, Hubert. Les priorités de l'Europe bancaire en 2005. *Banque magazine : la pratique du droit bancaire*. Janvier 2005, n. 665, s. 35.

³³ Peněžními prostředky směrnice rozumí veškeré formy peněz, tj. hotovost, bezhotovostní i elektronické peníze.

³⁴ Tento výčet se snažil pokrýt veškeré činnosti, které umožňují oběh nebo změnu formy peněžních prostředků. Ve zkratce zahrnuje (1) činnosti umožňující vložení hotovosti na platební účet nebo (2) výběr hotovosti z platebního účtu, (3) provádění platebních transakcí na platebním účtu, způsobem inkasa, úhrady nebo transakce pomocí platební karty nebo podobného prostředku, (4) provádění platebních transakcí, u nichž se peněžní prostředky čerpají z úvěru, způsobem inkasa, úhrady nebo transakce pomocí platební karty nebo podobného prostředku, (5) vydávání platebních prostředků a zpracování platebních transakcí pomocí platebních prostředků, (6) poukazování peněz a (7) provádění platebních transakcí, kdy je souhlas plátce s provedením platební transakce dáván pomocí jakéhokoliv telekomunikačního, digitálního nebo informačně technologického zařízení a platba je provedena ve prospěch provozovatele dané telekomunikační nebo informačně technologické soustavy nebo sítě, který jedná výlučně jako zprostředkovatel mezi uživatelem platebních služeb a dodavatelem zboží nebo služeb.

³⁵ Evropský normotvůrce zvolil takové obecné vymezení činností tvořících platební služby, že činnosti vyhrazené bankám a institucím elektronických peněz, tj. přijímání vkladů a vydávání elektronických peněz, splývají v příloze s činnostmi, které jsou povolené i ostatním poskytovatelům platebních služeb. Jde o legislativní techniku, která evropskému zákonodárci umožnila použít jednotný pojem „platební služba“ pro všechny kategorie poskytovatelů platebních služeb, nejen pro platební instituce. Pro evropského normotvůrce pak bylo snadné vztáhnout hlavu III. směrnice (Transparentnost podmínek platebních služeb a požadavky na informace o platebních službách) a hlavu IV. směrnice (Práva a povinnosti v souvislosti s poskytováním a užíváním platebních služeb) na všechny poskytovatele platebních služeb. Nevýhodou tohoto přístupu je, že bankám a institucím elektronických peněz vyhrazené činnosti nejsou z přílohy směrnice čitelné. Do směrnice bylo proto vloženo upřesnění, že platební instituce nesmí vykonávat činnost přijímání vkladů nebo jiných splatných prostředků ve smyslu článku 5 bankovní směrnice 2006/48/ES a že jakékoli peněžní prostředky, které platební instituce obdržely od uživatelů platebních služeb za účelem poskytnutí platebních služeb, nepředstavují vklad nebo jiné splatné prostředky ve smyslu článku 5 směrnice 2006/48/ES, ani elektronické peníze ve smyslu čl. 1 odst. 3 směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz.

Uplatnění nového právního rámce pro elektronické platby v Evropě, opřené o směrnici 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu a nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech, má vést k vytvoření vnitřního trhu elektronických platebních služeb otevřeného konkurenci, na kterém již účinnému poskytování a užívání elektronických platebních služeb nebudou bránit žádné překážky. Hlavní architekti nové právní úpravy i ti, jimž je určena, již napjatě čekají, zda se dílo zdaří. Nyní, kdy již intenzivní právní shon na evropské úrovni ustal a štafetu převzali legislativní pracovníci v členských státech, se nabízí otázka, zda nový evropský právní rámec pro elektronické platby bude moci svého cíle dosáhnout, zda stanovené právní normy jsou tím správným signálem pro realitu elektronických plateb.

Hledání odpovědi na tuto otázku otevře analýza právního postavení poskytovatelů elektronických platebních služeb v Evropě. Část I. této práce prozkoumá, zda evropské právo otevírá vnitřní trh platebních služeb pro všechny základní kategorie poskytovatelů elektronických platebních služeb. Na tuto analýzu subjektů, jimž je vnitřní trh platebních služeb určen, pak naváže rozbor právních podmínek stanovených pro prostředí, v němž budou elektronické platební služby v Evropě poskytovány a užívány. Část II. této práce tedy bude zjišťovat, zda evropské právo pomáhá odstranit právní či faktické překážky, které dosud brání účinnému poskytování a užívání elektronických platebních služeb na vnitřním trhu.

Část I. Poskytovatelé elektronických platebních služeb

Elektronické platby jsou platby nehmotné. Peněžní hodnota při nich obíhá od jednoho držitele k druhému pomocí pouhých zápisů na účtech nebo přímo na platebních prostředcích. Poskytovatel platebních služeb je tím, kdo umožňuje a zajišťuje tento oběh peněžní hodnoty.

Za dob, kdy se veškeré platby prováděly v hotovosti, peněžní hodnota vtělená do této hotovosti obíhala spolu s ní a k samotné platební transakci nebylo třeba žádných poskytovatelů platebních služeb. Vývoj profese poskytovatelů platebních služeb je úzce spjat s vývojem formy peněz. Rozšíření bezhotovostních peněz, tj. peněz složených na účet, předurčilo banky, které vedení účtů nabízely, jako základní skupinu poskytovatelů platebních služeb. Spektrum bankovních činností je ovšem velice široké, a tak je funkce bank jako poskytovatelů platebních služeb v právních úpravách zastíněna jejich základním a výlučným právem přijímat vklady od veřejnosti. V době, kdy evropské právo harmonizovalo právní status³⁶ bank v Evropě,³⁷ postavení bank jako poskytovatelů platebních služeb bylo natolik výsadní, že otázka, zda je tato činnost vyhrazena pouze bankám či nikoli, nebyla hodna pozornosti evropského normotvůrce. Členské státy jí samy věnovaly různou pozornost a jejich právní úpravy se zásadně lišily.

Jiná situace nastala s vývojem elektronických peněz. Tato technická inovace na trhu plateb totiž postavila zákonodárce členských států před otázku, komu povolit vydávání elektronických peněz jako nového peněžního prostředku. Evropský normotvůrce do této diskuse zasáhl ve prospěch nebankovních vydavatelů elektronických peněz a vytvořil kategorii institucí elektronických peněz.³⁸ Monetární aspekty při vytváření tohoto nového právního statusu se ovšem zdály natolik silné, že ani tenkrát neproběhla evropská diskuse o tom, komu obecně umožnit poskytovat platební služby.

Vývoj na trhu platebních služeb ale nebyl vázán pouze na nové formy peněz. Podnikavý obchodníci již po několik desetiletí poskytují inovativní platební služby, které

³⁶ Právním statusem zde rozumím soubor právních pravidel, která se vztahují na určitou kategorii osob a určují jejich právní postavení. K definici tohoto pojmu ve francouzské právní terminologii viz *Vocabulaire juridique*. Publié sous la direction de Gérard CORNU. 1re édition « Quadrige ». Paris : Quadrige/PUF, mai 2000. 925 s. ISBN 2 13 050601 1. Heslo „Statut“.

³⁷ K první harmonizaci v této oblasti přistoupil evropský normotvůrce v roce 1977. Vnitřního trhu bankovních služeb bylo ale dosaženo až přijetím druhé bankovní směrnice v roce 1989. V podrobnostech viz níže hlavu I.

³⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/46/ES ze dne 18. září 2000 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, Úř. věst. L 275, 27.10.2000, s. 39 – 43 (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV), zvláštní vydání v českém jazyce. Kapitola 06 Svazek 03 s. 344.

nejen umožňují převést peněžní hodnotu, ale které berou v potaz i specifická očekávání uživatelů platebních služeb. Poukazování peněz umožňuje okamžité převody peněz na velkou dálku, platby kartou zase dávají možnost iniciovat platební transakci přímo u obchodníka. Média, jako internet nebo mobilní telefony, také podněcují vznik jim specifických platebních služeb.

Na trzích členských států tak působili poukazovatelé peněz, vydavatelé platebních karet, zpracovatelé plateb pomocí platebních karet, mobilní operátoři a poskytovatelé internetových platebních služeb, kteří byli povinni se řídit rozmanitými právními úpravami členských států. Evropské právo totiž pro tyto poskytovatele platebních služeb až dosud nestanovovalo žádný harmonizovaný právní status.

Neúplný evropský právní rámec pro platby přitom škodil rozvoji konkurence jak na trzích členských států, tak na celoevropském trhu. Důsledkem toho byly vysoké ceny platebních služeb na trzích většiny členských států i na celoevropském trhu a malé procento inovativních platebních služeb. Na celoevropském trhu platebních služeb také úplně chyběly některé základní služby, jako např. inkaso. Pro služby poskytované subjekty, které neměly ani status banky, ani status instituce elektronických peněz, celoevropský vnitřní trh vůbec neexistoval.

Evropská komise si byla neúnosnosti takové situace vědoma a již roku 2000 započala práce na přípravě nového právního statusu pro poskytovatele platebních služeb, kteří nespádali ani do kategorie bank, ani do kategorie institucí elektronických peněz. V roce 2003 provedla Komise analýzu právních požadavků, které členské státy stanovují pro přístup poskytovatelů na trh platebních služeb. Z odpovědí příslušných orgánů členských států na dotazník Evropské komise o právu poskytovat platební služby veřejnosti³⁹ vyplynulo, že členské státy pro podnikání poskytovatelů platebních služeb bez evropského právního statutu stanovily diametrálně odlišná řešení, od podnikání bez jakéhokoli povolení, přes podnikání na základě povinné registrace, až po podnikání na základě bankovního povolení. Tato rozdílná řešení bylo třeba v novém evropském právním statusu těchto poskytovatelů platebních služeb překlenout.

Nová evropská právní úprava, kterou Evropská komise připravila, se řídí dvěma základními cíli. Prvním z nich je vytvoření vnitřního trhu pro podnikání poskytovatelů platebních služeb, kteří nespádali ani do kategorie bank, ani do kategorie institucí elektronických peněz. Druhým cílem je podpoření konkurence na vnitřním trhu mezi všemi

---

³⁹ MARKT/4011/2002 z 6.12.2002.

poskytovateli platebních služeb. Zkušenosti některých členských států ukazovaly, že vstup nových nebankovních poskytovatelů platebních služeb na trh zvyšuje konkurenci a napomáhá rozvoji odvětví plateb.⁴⁰ Evropská komise proto navrhla vytvoření kategorie platebních institucí, sdružující poskytovatele platebních služeb nespádající do kategorie bank či institucí elektronických peněz, jimž umožnila podnikat na vnitřním trhu na základě jednotného povolení vedle bank a institucí elektronických peněz.

Nový evropský právní status platebních institucí tvoří část širší evropské právní úpravy elektronických plateb, obsažené ve směrnici 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu. Směrnice 2007/64/ES přináší nový pohled na platební trhy, systémy a služby. Centrem zájmu této evropské právní úpravy již nejsou peníze, jako tomu je u bankovní směrnice a směrnice o institucích elektronických peněz. Evropský normotvůrce tak opouští monetární pohled a stanovuje právní úpravu, v jejímž středu stojí platební transakce a služby ji umožňující.⁴¹ Právní status poskytovatelů platebních služeb je jednou ze základních otázek.

Elektronické platební služby jako podnikání jsou směrnici o platebních službách na vnitřním trhu nově vyhrazeny pouze poskytovatelům platebních služeb. Evropská právní úprava se tedy přiklonila k právní regulaci odvětví elektronických platebních služeb. Směrnice rozřazuje poskytovatele platebních služeb do šesti kategorií. Platební monopol se podle čl. 1 odst. 1 směrnice vztahuje na (1) banky, (2) instituce elektronických peněz, (3) platební instituce, (4) poštovní žirové instituce, jež jsou v souladu s vnitrostátními právními předpisy oprávněny poskytovat platební služby, (5) Evropskou centrální banku a národní centrální banky, pokud nejednají jako měnový orgán nebo jako jiné veřejné orgány a (6) členské státy a jejich regionální a místní orgány, pokud nejednají jako veřejné orgány. Zatímco pro banky, instituce elektronických peněz a platební instituce evropské právo vytvořilo harmonizované právní statusy, aby umožnilo vzájemné uznávání jim udělovaných povolení, podmínky přístupu ostatních poskytovatelů na trh platebních služeb a podmínky jejich dalšího podnikání na něm nejsou předmětem evropského práva. Tyto ostatní subjekty jsou mezi poskytovatele platebních služeb zařazeny proto, aby mohly nadále poskytovat platební služby a aby zároveň při poskytování těchto služeb musely respektovat pravidla, která směrnice 2007/64/ES pro poskytování platebních služeb zavádí. Vzhledem k těmto

⁴⁰ JYRKÖNEN, Hanna, PAUNONEN, Heli. *Card, Internet and Mobile Payments in Finland*. Bank of Finland Discussion Papers 8/2003. Helsinki : Bank of Finland, Financial Markets Department, 12.3.2003. 48 s. ISBN 952-462-044-8 (online). Dostupný z WWW: <<http://www.bof.fi/NR/rdonlyres/B75C38D6-CDAF-4539-8281-328FEC895B10/0/0308.pdf>>. S 31.

⁴¹ Směrnice 2007/64/ES je tedy příkladem právní úpravy orientované funkčně, nikoli institučně. K tomuto rozlišení legislativních přístupů viz KRUEGER, Malte. *The Future of M-Payments: Business Options and Policy Issues*. Background Paper No. 2 [online]. March 2001 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z archivu ePayment Systems Observatory z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>. S. 23.

skutečností zde nebudu dále rozebírat postavení těchto ostatních poskytovatelů platebních služeb.

Nejvýznamnější kategorií poskytovatelů platebních služeb tvoří banky. Pojem „banka“ se jako takový v evropském právu nevyskytuje. Evropské předpisy užívají pojem „úvěrová instituce“. Použití tohoto pojmu úvěrové instituce je ale od vzniku právního statusu pro instituce elektronických peněz poněkud matoucí. Směrnice 2000/28/ES totiž novelizovala definici úvěrové instituce obsaženou nyní ve směrnici 2006/48/ES tak, aby zahrnovala instituce elektronických peněz vytvořené směrnicí 2000/46/ES. Směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz ale zároveň v čl. 2 odst. 1 stanoví, že na instituce elektronických peněz se vztahují, není-li výslovně stanoveno jinak, pouze odkazy na úvěrové instituce uvedené ve směrnici o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a v bankovní směrnici, s výjimkou těch jejích ustanovení, která se týkají technických nástrojů obezřetnostního dohledu. Rozsah pojmu „úvěrová instituce“ je tak různý podle právního předpisu, ve kterém je použit.

Taková změna je legislativně nebezpečná a neopodstatnitelná. Lze jen polemizovat s vhodností měnit rozsah tak významného pojmu, jako je pojem úvěrové instituce, jen proto, aby se do směrnice zakládající instituce elektronických peněz nemusela přebírat použitelná ustanovení z bankovní směrnice a nemusela se novelizovat směrnice proti praní peněz.

K podřazení instituce elektronických peněz pod pojem úvěrové instituce ovšem vedl ještě jeden důvod. Tím bylo přání Evropské centrální banky vyjádřené ve stanovisku k návrhu směrnice o institucích elektronických peněz z 18. ledna 1999, aby bylo institucím elektronických peněz možné – stejně jako bankám – uložit povinnost udržovat na účtech u Evropské centrální banky a u národních centrálních bank minimální rezervy. Tohoto cíle mělo být dosaženo rozšířením pojmu úvěrové instituce, na který odkazuje čl. 19 odst. 1 statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. Přání Evropské centrální banky podřídít instituce elektronických peněz požadavkům na rezervy pramenilo z mylné domněnky, že instituce elektronických peněz by mohly ohrožovat cenovou stabilitu.

Výsledkem této změny je, že subjekty, které původně spadaly pod definici úvěrových institucí, je třeba označovat jako „úvěrové instituce podle čl. 4 bodu 1 písm. a) směrnice 2006/48/ES“. Vzhledem k tomu, že četné použití takového pojmu v jakémkoli textu je velice nepraktické, a s přihlédnutím k tomu, že tento neobratný pojem označuje subjekty, které byly a stále jsou v Evropě tradičně nazývány bankami, používám v celé této práci pojem „banka“ namísto úvěrové instituce podle čl. 4 bodu 1 písm. a) směrnice 2006/48/ES.

Hlava 1. představí evropský právní status bank nejen proto, že jde o historicky první právní status subjektů zabývajících se poskytováním elektronických platebních služeb, který byl evropským právem vytvořen, ale také proto, že se stal důležitým inspiračním zdrojem pro ostatní evropské právní statusy poskytovatelů platebních služeb.

Historicky druhou skupinou poskytovatelů platebních služeb, pro kterou evropské právo vytvořilo právní status, je kategorie institucí elektronických peněz. Velice kontroverzní evropský právní status institucí elektronických peněz bude předmětem hlavy 2.

Vznik nejnovějšího z trilogie evropských právních statusů poskytovatelů platebních služeb již souvisí se zavedením širšího evropského právního rámce pro elektronické platby. Hlava 3. ukáže, jak je nastaven tento právní status platebních institucí ve srovnání se dvěma předešlými vzory.

Hlava 1. Banky

Banky jsou historicky první kategorií poskytovatelů elektronických platebních služeb, pro kterou evropské právo vytvořilo právní status. Banky ovšem nejsou pouhými poskytovateli elektronických platebních služeb, nebo platebních služeb vůbec. Banky se věnují mnoha jiným rizikovým činnostem, které také byly prvotním důvodem k právní regulaci bankovního podnikání.

Jednou z nejrizikovějších bankovních činností je přijímání vkladů v kombinaci s poskytováním úvěrů na vlastní účet. Nesplacené úvěry totiž mohou ohrozit platební schopnost banky, která pak není schopna splatit u ní složené vklady. Hrozí tak poškození vkladatelů a podle rozsahu činnosti dané banky i nestabilita finančních systémů.

Právo proto stanovuje mnoho požadavků pro subjekty, které se chtějí věnovat bankovnímu podnikání. Rozdíly ve vnitrostátních právních regulacích tohoto odvětví byly ale zároveň překážkou pro vytvoření evropského vnitřního bankovního trhu s volným pohybem služeb a svobodou usazování. Tuto překážku bylo tedy třeba odstranit. Evropský soudní dvůr již v sedmdesátých letech 20. století judikoval, že ustanovení Smlouvy o Evropském hospodářském společenství týkající se svobody usazování a volného pohybu služeb jsou přímo použitelná.⁴² Členské státy mohou tyto svobody omezit pouze nediskriminačním způsobem z důvodu existence veřejného zájmu. Tato možnost omezit svobodné usazování a volný pohyb služeb by ale v případě bank mohla být členskými státy poměrně snadno využita, vzhledem k roli, kterou banky ve společnosti hrají, a k rizikům, která pro společnost z jejich činností vyplývají. Taková situace by znemožnila vytvoření vnitřního bankovního trhu. Evropské instituce proto již od doby, kdy se začaly zabývat otázkou evropského bankovního trhu, volily legislativní řešení s cílem zavést jednotný právní status bank akceptovatelný všemi členskými státy.

Evropské právo již v roce 1977⁴³ podniklo první kroky k harmonizaci právních úprav v bankovníctví, aby tak v tomto odvětví zajistilo svobodu usazování a volný pohyb služeb. Evropská úprava právního statusu bank pak prošla třemi podstatnými změnami, a to v letech

---

⁴² Věc 2/74, *Reyners v. Belgie*, Sbirka rozhodnutí Soudního dvora 1974, s. 631, a věc 33/74, *van Binsbergen*, Sbirka rozhodnutí Soudního dvora 1974, s. 1299. K rozboru těchto věcí viz CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. 3rd edition. New York: Oxford University Press, 2003. 1241 s. ISBN 0-19-924943-1. S. 773 a s. 802.

⁴³ První směrnice Rady 77/780/EHS ze dne 12. prosince 1977 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu, Úř. věst. L 322, 17.12.1977, s. 30. Tato směrnice přinesla jednotné minimální požadavky na zakládání bank.

1989, 2000 a 2006. Změny z let 1989 a 2006 uvedly evropské bankovní právo do souladu s mezinárodními dohodami schválenými Basilejským výborem pro bankovní dohled⁴⁴.

V roce 1989 přijal evropský normotvůrce tři směrnice, které zohledňovaly první basilejskou dohodu o minimálních kapitálových požadavcích pro banky z roku 1988. Jednalo se o směrnici o kapitálu úvěrových institucí⁴⁵, druhou bankovní směrnici⁴⁶ a směrnici o kapitálové přiměřenosti úvěrových institucí⁴⁷. Druhá bankovní směrnice je založena na minimální harmonizaci spojené s principem vzájemného uznávání bankovních povolení a systémů obezřetnostního dohledu.⁴⁸ Základním přínosem této druhé bankovní směrnice je zavedení jednotné bankovní licence pro celou Evropskou unii na základě principu kontroly ve státě původu, čímž byl plně vytvořen vnitřní trh pro bankovní služby.⁴⁹

V roce 2000 přistoupil evropský normotvůrce ke kodifikaci všech směrnic upravujících bankovní podnikání. Směrnice 2000/12/ES⁵⁰ tak zahrnuje právní úpravu již zmíněných směrnic z roku 1989, jakož i ustanovení, která byla obsažena ve směrnici o dohledu nad úvěrovými institucemi na konsolidovaném základě⁵¹ a ve směrnici o sledování a kontrole velké úvěrové angažovanosti úvěrových institucí⁵². Směrnice 2006/48/ES⁵³ konečně přepracovala předešlou bankovní směrnici 2000/12/ES tak, aby odpovídala druhé basilejské

---

⁴⁴ Basilejský výbor pro bankovní dohled je mezinárodním fórem pro pravidelnou spolupráci ve věcech bankovního dohledu. Basilejský výbor byl vytvořen roku 1974 po úpadku banky Herstatt. Členové výboru zastupují centrální banky a orgány bankovního dohledu ze třinácti následujících zemí: Anglie, Belgie, Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Spojených států amerických, Španělsko, Švédsko a Švýcarsko. Výbor zasedá čtyřikrát ročně v sídle Banky pro mezinárodní platby. Doporučení basilejského výboru nemají žádnou právní sílu, ovšem kvalita jeho práce je taková, že jeho závěry jsou měřítkem pro národní orgány finančního dohledu, mezinárodní finanční instituce, jakož i pro finanční trhy a jejich účastníky. Více k Basilejskému výboru viz na internetových stránkách Banky pro mezinárodní platby <www.bis.org>.

⁴⁵ Směrnice Rady 89/299/EHS ze dne 17. dubna 1989 o kapitálu úvěrových institucí, Úř. věst. L 124, 5.5.1989, s. 16.

⁴⁶ Druhá směrnice Rady 89/646/EHS ze dne 15. prosince 1989 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu, Úř. věst. L 386, 30.12.1989, s. 1.

⁴⁷ Směrnice Rady 89/647/EHS ze dne 18. prosince 1989 o ukazateli kapitálové přiměřenosti úvěrových institucí, Úř. věst. L 386, 30.12.1989, s. 14.

⁴⁸ *Intégration des marchés financiers*. 3e édition entièrement refondue et mise à jour. Sous la direction de Dominique SERVAIS. Bruxelles : Éditions de l'Université de Bruxelles, 2007. 625 s. ISBN 2-8004-1390-7. Collection Politiques économiques et sociales, Commentaire J. Mégret. S. 32, č. 25.

⁴⁹ TICHÝ, Luboš, et al. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2006. 879 s. ISBN 80-7179-430-9. S 654, marg. č. 1165.

⁵⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES ze dne 20. března 2000 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu, Úř. věst. L 126, 26.5.2000, s. 1, zvláštní vydání v českém jazyce. Kapitola 06 Svazek 03 s. 272.

⁵¹ Směrnice Rady 92/30/EHS ze dne 6. dubna 1992 o dohledu nad úvěrovými institucemi na konsolidovaném základě, Úř. věst. L 110, 28.4.1992, s. 52.

⁵² Směrnice Rady 92/121/EHS ze dne 21. prosince 1992 o sledování a kontrole velké úvěrové angažovanosti úvěrových institucí, Úř. věst. L 29, 5.2.1993, s. 1.

⁵³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (přepracované znění), Úř. věst. L 177, 30.6.2006, s. 1 – 200.

rámcové dohodě ze dne 26. června 2004 o mezinárodní konvergenci měření kapitálu a kapitálových požadavků.⁵⁴

Evropský právní status bank zohledňuje rozsáhlé spektrum jejich činností. Mým úkolem na tomto místě není představit tento status ve své celistvosti. Zaměřím se zde pouze na ty jeho části, které souvisejí s poskytováním elektronických platebních služeb, nebo které sloužily jako inspirace pro právní statusy ostatních poskytovatelů elektronických platebních služeb. Kapitola 1. upřesní rozsah bankovního monopolu ve vztahu k platebním službám a změny, které pro bankovní monopol přináší směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu. Kapitola 2. vyjasní podmínky, které banky musejí splnit, aby měly přístup na trh. Kapitola 3. pak přinese analýzu požadavků, které banky musejí splňovat během svého podnikání spojeného s poskytováním elektronických platebních služeb.

---

⁵⁴ Bod 37 odůvodnění směrnice 2006/48/ES zmiňuje, že ustanovení této směrnice o minimálních kapitálových požadavcích na úvěrové instituce a také ustanovení o minimálním kapitálu ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES ze dne 14. června 2006 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí tvoří ekvivalent k ustanovením basilejské rámcové dohody o mezinárodní konvergenci měření kapitálu a kapitálových požadavků.

Kapitola 1.

Bankovní monopol ve vztahu k platebním službám

Bankovním monopolem se nazývají činnosti, které právní úprava vyhrazuje bankám. Jde o činnosti, které zákonodárce považuje za natolik rizikové, že přístup k nim povoluje pouze úzké skupině subjektů podřízených přísným podmínkám a stálému dohledu.

Na území Evropské unie až doposud vedle sebe existovala dvě pojetí bankovního monopolu.⁵⁵ Podle prvního bylo přijímání vkladů⁵⁶ jedinou činností, jejíž provozování bylo třeba zakázat jiným než bankovním subjektům. Podle druhého přístupu bylo třeba pro banky vyhradit veškeré činnosti spojené s penězi, tj. jak přijímání vkladů, tak i poskytování úvěrů a v neposlední řadě také poskytování platebních služeb.

Systém, který byl v Evropě zaveden od doby druhé bankovní směrnice, umožňoval koexistenci těchto pojetí bankovního monopolu. Bankovní směrnice 2006/48/ES sice v článku 5 prvním pododstavci obsahuje ustanovení, podle kterého mají členské státy zakázat osobám nebo podnikům, které nejsou bankami, vykonávat podnikatelskou činnost spočívající v přijímání vkladů nebo jiných splatných prostředků od veřejnosti⁵⁷. Evropská úprava se tedy přiklání k první koncepci spočívající v úzkém chápání bankovního monopolu. Bankovní směrnice je ale zároveň založena na principu minimální harmonizace, což členskými státy umožňuje bankovní monopol rozšířit na další bankovní činnosti, protože širší bankovní

⁵⁵ Definice banky v evropských bankovních směrnicích, nyní obsažená v čl. 4 odst. 1 písm. a) směrnice 2006/48/ES, ukazuje na další možné pojetí bankovního monopolu. Evropské právo totiž definuje banku jako podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet. Podle této definice by tedy bylo možno dojít k závěru, ovšem chybnému, že bankovní monopol podle bankovní směrnice se týká pouze přijímání vkladů od veřejnosti v kombinaci s poskytováním úvěrů na vlastní účet. Kombinace těchto činností je bezpochyby nejrizikovějším podnikáním, kterému se banky věnují, a první bankovní směrnice se přiklání k tomuto úzkému pojetí bankovního monopolu. Již druhá bankovní směrnice ale tento přístup změnila, když pro členské státy zavedla – dnes stále platnou – povinnost zakázat všem nebankovním subjektům vykonávat podnikatelskou činnost spočívající v přijímání vkladů nebo jiných splatných prostředků od veřejnosti.

⁵⁶ Evropské právo přijímání vkladů nedefinuje. Tuto činnost lze charakterizovat jako shromažďování úspor veřejnosti. Jde o takové ukládání peněžních prostředků na účet, při kterém nemusí být předem určen účel, za kterým k tomuto ukládání dochází. Touto absencí nutnosti, aby složené peněžní prostředky byly vyhrazeny určitému účelu, se přijímání vkladů liší od jiných činností, jejichž fungování také předpokládá přijímání peněžních prostředků na účet.

⁵⁷ Podle čl. 5 druhého pododstavce jsou z tohoto zákazu vyňaty na jedné straně členské státy, orgány regionální či místní samosprávy členských států a veřejné mezinárodní subjekty, jichž jsou jeden či více členských států členy, a na druhé straně i jiné subjekty výslovně stanovené vnitrostátními právními předpisy nebo právními předpisy Společenství, ovšem za podmínky, že jejich činnosti podléhají předpisům a kontrolním opatřením určeným k ochraně vkladatelů a investorů, které se vztahují se na tyto případy. Tak je tomu např. u investičních podniků, které smějí držet peněžní prostředky klientů, ale musejí se zároveň účastnit určitého systému pro odškodnění investorů.

monopol je přísnějším vnitrostátním ustanovením.⁵⁸ Některé členské státy, jako např. Francie, Německo, či Španělsko, tak již po mnohá desetiletí zahrnují ve svých legislativách platební služby pod bankovní monopol.

Tato situace se změnila pouze částečně po přijetí směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz. Členské státy, které vyhradovaly platební služby pouze bankám, byly nuceny povolit vydávání elektronických peněz a s ním úzce souvisejících služeb subjektům, pro které směrnice 2000/46/ES vytvořila nový právní status. Průlom do širokého pojetí bankovního monopolu, který s sebou přineslo provedení směrnice 2000/46/ES do vnitrostátních právních řádů, se však nedotkl osudu ostatních platebních služeb.

Přijetím směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu se tato situace zásadně mění. Směrnice o platebních službách umožňuje přístup k platebním službám také nově vytvořené kategorii platebních institucí. Provedením této směrnice ve vnitrostátních právních řádech členských států tedy v celé Evropské unii přestane existovat možnost vyhradovat platební služby bankám.

Banky si ovšem nadále podrží výsadní postavení na trhu platebních služeb, přirozeně související s jejich výhradním právem přijímat vklady od veřejnosti. Banky jsou jedinými subjekty oprávněnými shromažďovat úspory veřejnosti, které mohou být ve formě bezhotovostních peněz bez dalšího použity na provedení platebních transakcí. Ostatní poskytovatelé platebních služeb musejí naproti tomu napřed vynaložit své obchodní úsilí na to, aby veřejnost část svých úspor převedla právě jim s cílem použít je na provedení platebních transakcí.

---

⁵⁸ *Intégration des marchés financiers*. 3e édition entièrement refondue et mise à jour. Sous la direction de Dominique SERVAIS. Bruxelles : Éditions de l'Université de Bruxelles, 2007. 625 s. ISBN 2-8004-1390-7. Collection Politiques économiques et sociales, Commentaire J. Mégret. S. 93, č. 117.

Kapitola 2.

Podmínky přístupu na trh bankovních služeb

Banky vstupují na trh bankovních služeb na základě povolení, pro které bankovní směrnice stanoví určité harmonizované základní požadavky. Podmínky tohoto prvotního přístupu na trh budou obsahem oddílu 1. Povolení, které je bance uděleno k podnikání v jejím domovském členském státě, jí na základě vzájemného uznávání bankovních povolení zároveň umožňuje přístup na trh bankovních služeb v jiných členských státech. Vlastní výkon práva podnikat na trzích jiných členských států však bankovní směrnice ještě podmiňuje splněním některých dalších požadavků. Tyto podmínky přístupu na bankovní trh v jiných členských státech rozebere oddíl 2.

Oddíl 1.

Podmínky prvotního přístupu na trh bankovních služeb

Evropský právní status bank je založen na systému povolení. Podle bankovní směrnice 2006/48/ES musí banka toto povolení získat před zahájením své činnosti. Bankovní směrnice stanoví pouze základní požadavky pro vydání povolení. Ostatní požadavky si stanovují členské státy samy a informují o nich Evropskou komisí.

Podmínky, jejichž splněním bankovní směrnice podmiňuje přístup na trh, jsou stanoveny tak, aby byly zárukou dobré situace banky. Bankovní směrnice tak pro žadatele stanovuje jak požadavky kvantitativní, tak i kvalitativní. Pododdíl 1. popíše tyto kvantitativní, tj. finanční, požadavky. Pododdíl 2. přiblíží ostatní nefinanční požadavky, které jsou evropským právním statutem bank kladeny na žadatele dříve, než může poprvé vstoupit na trh bankovních služeb.

Pododdíl 1.

Kvantitativní požadavky

Finanční podmínkou pro vydání bankovního povolení je, aby banka měla počáteční kapitál ve výši nejméně 5 milionů EUR. Počáteční kapitál podle čl. 9 bankovní směrnice zahrnuje základní kapitál a rezervní fondy, jak je uvedeno v čl. 57 písm. a) a b) této směrnice⁵⁹. Stanovení určité výše počátečního nebo základního kapitálu je běžnou metodou obchodního práva, které této veličiny používá jako stabilizačního faktoru činnosti

⁵⁹ Toto ustanovení položkou základního kapitálu rozumí základní kapitál ve smyslu článku 22 směrnice 86/635/EHS, pokud již byl splacen, k němuž se připočte emisní ážio, s vyloučením kumulativních prioritních akcií, a položkou rezervních fondů rozumí rezervní fondy ve smyslu článku 23 směrnice 86/635/EHS a hospodářský výsledek vzniklý v důsledku uplatnění konečného hospodářského výsledku.

kapitálových obchodních společností. Číselná hodnota základního kapitálu vyjadřuje, nakolik jsou potřeby společnosti pokryty zdroji, které patří společnosti, a tudíž ji nezatěžují povinnostmi jejich hodnotu vracet, a nakolik lze proto předpokládat, že společnost skutečně má majetek, který je hodnotově základním kapitálem vyjádřen. Neznamená ale jistotu, že tento majetek společnost skutečně má. Právo se proto snaží zajistit, aby existovala rovnost mezi majetkem společnosti a číselnou hodnotou základního kapitálu, např. tak, že zakazuje vyplácení podílu na zisku, pokud by zdroje pro výplatu nebyly vytvořeny a výplata by šla na úkor majetku, který vyjadřuje výše základního kapitálu.⁶⁰

Výše počátečního kapitálu vyžadovaného bankovní směrnici není nijak přemrštěná vzhledem k rozsáhlé činnosti velkých bank. Malým bankám se zaměřením na čistě místní klientelu by ale mohla bránit ve vstupu na trh. Bankovní směrnice proto ve svém čl. 9 odst. 2 umožňuje členským státům, aby vydaly povolení určitým kategoriím bank s nižším počátečním kapitálem. Podmínkou využití této výjimky ovšem je, aby počáteční kapitál nebyl nižší než jeden milion EUR, aby dotyčné členské státy sdělily Komisi důvody využití této možnosti a aby se v seznamu bank zveřejňovaném Komisí v Úředním věstníku Evropské unie u názvu banky s takto nižším počátečním kapitálem uvedla příslušná poznámka.

Ustanovení čl. 9 bankovní směrnice 2006/48/ES taktéž umožňuje členským státům rozhodnout, že banky existující k 15. prosinci 1979, jejichž samostatný kapitál⁶¹ nedosahuje výše 5 milionů EUR, mohou pokračovat ve své činnosti.

Pododdíl 2.

Kvalitativní požadavky

Kvalitativní požadavky, jejichž splnění bankovní směrnice vyžaduje pro vydání bankovního povolení, slouží jednak k posouzení, zda žadatel o bankovní povolení bude podroben řádnému a obezřetnému řízení, jednak k zajištění bezproblémového dohledu nad budoucí bankou.

Co se týče řádného a obezřetného řízení, čl. 7 bankovní směrnice požaduje, aby s žádostí o bankovní povolení byl předložen i obchodní plán, z něž budou vyplývat nejen druhy zamýšlené činnosti, ale také organizační struktura budoucí banky. Na toto ustanovení přímo navazuje čl. 22, který obsahuje detailnější kvalitativní kritéria řádného a obezřetného řízení. Banka musí mít podle tohoto ustanovení spolehlivé řídicí systémy, včetně jasné

⁶⁰ Blíže k pojmu a funkci základního kapitálu viz text uvedený pod pojmem „základní kapitál obchodní společnosti“, in Právní poradce – obchodní právo [online]. 1.5.2004 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z internetových stránek nakladatelství Sagit: <<http://www.sagit.cz/>>.

⁶¹ Až do přijetí druhé bankovní směrnice v roce 1989 používaly evropské předpisy pojem „samostatný kapitál“ místo počátečního kapitálu.

organizační struktury s dobře vymezenými, transparentními a konzistentními hranicemi odpovědnosti, účinné postupy k určení, řízení, kontrole a ohlašování rizik, kterým je nebo by mohla být vystavena, a přiměřené mechanismy vnitřní kontroly, včetně řádných administrativních a účetních postupů. Tyto systémy, postupy a mechanismy musejí být úplně a přiměřené povaze, rozsahu a složitosti činností úvěrové instituce. Příloha V bankovní směrnice pro tento účel stanovuje technická kritéria pro organizaci a řízení rizik, která umožňují jasnější pochopení opatření, která musí banka zavést.

Řádné a obezřetné řízení banky kromě organizační struktury také úzce souvisí s osobami, které řídí chod banky, nebo které mohou mít na toto řízení vliv. Směrnice za tímto účelem stanovuje pravidla pro ředitele a osoby, které mají v bance kvalifikovanou účast.

Činnost banky musejí řídit skutečně nejméně dvě osoby. Tyto osoby musejí mít dostatek zkušeností pro výkon svých funkcí a musejí se těšit dobré pověsti. Žadatel o bankovní povolení má také povinnost sdělit totožnost svých přímých nebo nepřímých akcionářů nebo společníků, kteří v bance mají jako fyzické nebo právnické osoby kvalifikovanou účast, a výši jejich účastí. Ustanovení čl. 4 bod 11 bankovní směrnice definuje kvalifikovanou účast jako přímé nebo nepřímé držení nejméně 10 % kapitálu podniku nebo hlasovacích práv v podniku nebo jakoukoli jinou možnost uplatňování podstatného vlivu na řízení daného podniku. Povolující orgány mají povinnost se přesvědčit, že tito akcionáři nebo společníci banky jsou způsobilí k řádnému a obezřetnému řízení banky.

Pro usnadnění bankovního dohledu, který bankovní směrnice svěřuje orgánům domovského členského státu banky, obsahuje směrnice ve svém čl. 11 odst. 2 pravidlo, které nutí banky k tomu, aby místo jejich skutečného sídla bylo umístěno v členském státě, ve kterém byla banka povolena. Toto pravidlo zabraňuje tomu, aby si banka zvolila právo jednoho členského státu s úmyslem vyhnout se přísnějším normám jiného členského státu, na jehož území hodlá provozovat převážnou část své činnosti.

Ustanovení čl. 12 odst. 3 bankovní směrnice obsahuje zvláštní pravidlo pro posouzení případů, kdy žadatel o bankovní povolení má úzká propojení s jinými subjekty. Toto ustanovení brání udělení povolení, pokud není možný účinný výkon dohlížecích funkcí příslušných orgánů. Ustanovení bylo do bankovní směrnice vloženo v roce 1993, po obtížích, které v roce 1991 postihly skupinu BCCI. Žádný dohlížecí orgán tehdy neměl dostatečný přehled o situaci této skupiny.⁶² Čl. 4 bod 46 směrnice nyní definuje úzká propojení jako stav,

⁶² *Intégration des marchés financiers*. 3e édition entièrement refondue et mise à jour. Sous la direction de Dominique SERVAIS. Bruxelles : Éditions de l'Université de Bruxelles, 2007. 625 s. ISBN 2-8004-1390-7. Collection Politiques économiques et sociales, Commentaire J. Mégret. S. 101, č. 133.

kdy jsou dvě nebo více fyzických či právnických osob spojeny účastí ve formě držení, a to přímého nebo kontrolou, nejméně 20 % hlasovacích práv nebo kapitálu některého podniku, nebo jsou spojeny kontrolou, anebo jsou obě nebo všechny osoby trvale vázány k jedné a téže třetí osobě vztahem kontroly. Směrnice rozlišuje dva případy úzkých propojení, při kterých nelze vydat bankovní povolení. Na jedné straně se jedná o situace, kdy účinnému výkonu dohlížecích funkcí brání sama úzká propojení existující mezi bankou a jinými fyzickými nebo právnickými osobami. Na druhé straně nemůže být povolení vydáno ani v situaci, kdy účinnému výkonu dohlížecích funkcí brání předpisy třetí země, jimiž se řídí jedna či více fyzických nebo právnických osob, s nimiž má banka úzké propojení, anebo obtíže související s uplatňováním těchto právních nebo správních předpisů.

Oddíl 2.

Podmínky přístupu na bankovní trh v jiných členských státech

Cílem bankovní směrnice bylo vytvoření vnitřního trhu bankovních služeb. Toho bylo dosaženo zavedením jednotné bankovní licence, na základě které má její držitel právo provozovat určité činnosti také na území jiných členských států. Příloha I. bankovní směrnice obsahuje seznam těchto činností podléhajících vzájemnému uznání mezi členskými státy. Tyto bankovní činnosti lze rozdělit do sedmi kategorií: přijímání vkladů, poskytování úvěrů, poskytování platebních služeb podle směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, vydávání a správa prostředků pro provádění neelektronických plateb (např. cestovních šeků a bankovních směnek)⁶³, operace na finančních trzích, činnosti poradenské a činnosti úschovny. Banka může volně provozovat na území jiných členských států ty z těchto činností, na které se vztahuje její povolení vydané příslušnými orgány domovského členského státu.

Banky mohou provozovat bankovní činnosti v jiných členských státech buď na základě volného pohybu služeb, nebo na základě svobody usazování. Volným pohybem služeb evropské právo rozumí takové poskytování služeb v jiném než domovském členském státě, které má pouze dočasnou povahu. Podnikatel, jenž takto poskytuje služby, nevytváří v hostitelském členském státě pro své podnikání žádné trvalé zázemí. Výkon svobody usazování na rozdíl od volného pohybu služeb spočívá v trvalém podnikání na území hostitelského členského státu. Podnikatel při něm v hostitelském členském státě vytváří

---

⁶³ Bankovní směrnice 2006/48/ES ve znění před přijetím směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu uváděla pod bodem 4 služby týkající se plateb a zúčtování a pod bodem 5 vydávání a správu platebních prostředků (např. kreditních karet, cestovních šeků a bankovních směnek). Směrnice 2007/64/ES o platebních službách tyto bankovní činnosti přerozdělila tak, aby pod bodem 4 byly shromážděny všechny činnosti definované směrnicí o platebních službách jako platební služby a pod bodem 5 všechny služby týkající se plateb, které se vymykají směrnicí o platebních službách.

stabilní a trvalí struktury.⁶⁴ Svoboda usazování zahrnuje jak tzv. primární svobodu usazování, tj. přesunutí sídla podnikatele do hostitelského členského státu, tak tzv. sekundární svobodu usazování, která spočívá ve zřizování poboček, zastoupení nebo dceřinných společností na území hostitelského členského státu. Bankovní směrnice 2006/48/ES se v tomto ohledu zabývá pouze sekundární svobodou usazování vykonávanou zřizováním poboček v jiných členských státech.

Systém přístupu na trh bankovních služeb jiných členských států zavedený bankovní směrnici se samozřejmě týká pouze bank. Provozování bankovních činností jiných než přijímání vkladů v hostitelském členském státě podniky, které nepodléhají bankovnímu povolení, se řídí obecnými pravidly vyplývajícími ze Smlouvy o Evropském společenství⁶⁵ a judikatury Soudního dvora Evropské unie, pokud evropské právo nestanovilo jinak pro určité činnosti nebo subjekty. Jak uvidíme později v hlavě III. této práce, pro výkon práva volného pohybu služeb a svobody usazování v oblasti platebních služeb existuje zvláštní právní úprava ve směrnici 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu.⁶⁶ Bankovní směrnice také ve svém článku 24 stanovuje zvláštní pravidla pro výkon práva volného pohybu služeb a svobody usazování v oblasti bankovních činností jiných než přijímání vkladů úzce vymezenou skupinou finančních institucí, které jsou dceřinnými podniky bank. Tento zvláštní režim umožňuje zaručit těmto podnikům bez bankovního povolení stejný přístup na bankovní trh v jiných členských státech jako bankám, v případě, že mateřský podnik drží alespoň 90 % hlasovacích práv finanční instituce a prohlásí, že ručí společně a nerozdílně za její závazky. Tento zvláštní režim byl vytvořen, aby zajistil úplnou neutralitu mezi přímým výkonem práva volného pohybu služeb a svobody usazování bankou a výkonem těchto práv prostřednictvím dceřinného podniku banky, který je jí skoro úplně kontrolován.⁶⁷ Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu ovšem stanovila zvláštní pravidla pro provozování platebních služeb v hostitelských členských státech, a tak nepřímo novelizovala čl. 24

⁶⁴ K vymezení pojmu volného pohybu služeb a svobody usazování viz European Commission. *Guide to the Case Law of the European Court of Justice on Articles 49 et seq. EC Treaty: Freedom to Provide Services*. 1.1.2001. 196 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/infringements/art49_en.pdf> a European Commission. *Guide to the Case Law of the European Court of Justice on Articles 43 et seq. EC Treaty: Freedom of Establishment*. 1.1.2001. 112 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/infringements/art43_en.pdf>.

⁶⁵ Podle Lisabonské smlouvy je Smlouva o Evropském společenství nahrazena Smlouvou o fungování Evropské unie.

⁶⁶ Podle této právní úpravy se ale neřídí volný pohyb služeb a svoboda usazování vykonávané institucemi elektronických peněz při vydávání elektronických peněz. Tito poskytovatelé platebních služeb jsou podřízeni právní úpravě obsažené ve směrnici 2000/46/ES. Podrobněji k volnému pohybu služeb a svobodě usazování institucí elektronických peněz viz hlavu II. kapitulu 2. oddíl 2. této části práce.

⁶⁷ *Intégration des marchés financiers*. 3e édition entièrement refondue et mise à jour. Sous la direction de Dominique SERVAIS. Bruxelles : Éditions de l'Université de Bruxelles, 2007. 625 s. ISBN 2-8004-1390-7. Collection Politiques économiques et sociales, Commentaire J. Mégret. S. 106, č. 142.

bankovní směrnice. Výkon práva volného pohybu služeb a svobody usazování finančními institucemi v oblasti platebních služeb se tedy již nebude řídit čl. 24 bankovní směrnice. Proto se zde nebudeme tomuto režimu dále věnovat.

Jak postupně ukáží pododdíly 1. a 2., podmínky stanovené bankovní směrnicí pro výkon práva volného pohybu služeb bankami se podstatně liší od požadavků, které směrnice klade na banky, jež se rozhodnou zřídit svou pobočku v jiném členském státě.

Pododíl 1. Volný pohyb služeb

Bankovní směrnice ukládá bankám, které si přejí zahájit činnosti v jiném členském státě na základě volného pohybu služeb, aby oznámily příslušným orgánům domovského členského státu činnosti, které hodlají takto provozovat. Tyto orgány pak mají podle čl. 28 odst. 2 povinnost uvědomit o tomto oznámení do jednoho měsíce od jeho obdržení příslušné orgány hostitelského členského státu. Ustanovení směrnice tedy nepředpokládají žádné posouzení tohoto oznámení příslušnými orgány. Jedná se čistě o formalitu, jejímž účelem je vzájemná informace příslušných orgánů.⁶⁸

Pododíl 2. Výkon svobody usazování zřízením pobočky v jiném členském státě

Bankovní směrnice 2006/48/ES pobočkou rozumí provozovnu bez právní subjektivity, jež tvoří součást banky a jež přímo provádí všechny nebo některé operace tvořící podstatu činnosti bank.

Řízení o zřizování poboček v jiných členských státech podle článků 25 až 27 bankovní směrnice je zahájeno na základě oznámení záměru zřídit pobočku na území jiného členského státu příslušným orgánům domovského členského státu banky. Toto oznámení musí uvádět nejen členský stát, na jehož území banky hodlá zřídit pobočku a adresu v hostitelském členském státě, kde lze získat potřebné dokumenty, ale také obchodní plán pobočky, obsahující mimo jiné zamýšlené druhy činností a organizační uspořádání pobočky, a jména osob, které budou odpovídat za řízení pobočky.

Příslušné orgány domovského členského státu banky pak musejí posoudit, zda správné uspořádání a finanční stav banky budou i při podnikání prostřednictvím pobočky přiměřené. Pokud příslušné orgány domovského členského státu banky nemají důvod k pochybnostem o

---

⁶⁸ *Intégration des marchés financiers*. 3e édition entièrement refondue et mise à jour. Sous la direction de Dominique SERVAIS. Bruxelles : Éditions de l'Université de Bruxelles, 2007. 625 s. ISBN 2-8004-1390-7. Collection Politiques économiques et sociales, Commentaire J. Mégret. S. 103, §. 137.

přiměřenosti těchto ukazatelů, sdělí údaje obsažené v oznámení, jakož i výši kapitálu banky a součet jejich kapitálových požadavků, do tří měsíců od jeho obdržení příslušným orgánům hostitelského členského státu a zároveň o tom uvědomí banku. V opačném případě příslušné orgány domovského členského státu banky odmítnou sdělit dále patřičné údaje a toto své rozhodnutí odůvodní. Příslušné orgány domovského členského státu banky mají tedy rozsáhlé uvážení, protože na jejich posouzení budoucí situace banky závisí, zda tato bude moci plánovanou pobočku zřídit.

Rozhodnutím příslušných orgánů domovského členského státu ovšem řízení o zřizování pobočky nekončí. Dříve než pobočka zahájí svou činnost, příslušné orgány hostitelského členského státu do dvou měsíců od obdržení údajů učiní přípravy k dohledu nad bankou a případně stanoví podmínky, jimiž se řídí provozování této činnosti v hostitelském členském státě z důvodů veřejného zájmu⁶⁹. Pobočka nemůže být zřízena dříve, než banka obdrží sdělení od příslušných orgánů hostitelského členského státu, nebo než uplyne ona dvouměsíční lhůta.

---

⁶⁹ K zajímavé genezi dovětku, podle kterého příslušné orgány hostitelského členského státu mohou předávat bance zřizující pobočku soupis podmínek, jimiž se musí řídit provozování činnosti pobočky v hostitelském členském státě z důvodů veřejného zájmu, viz SOUSI-ROUBI, Blanche. *Droit bancaire européen*. 1ère édition. Paris : Dalloz, 1995. 587 s. Précis Dalloz Droit privé. ISBN 9782247019236. S. 143 a 144.

Kapitola 3.

Podmínky bankovního podnikání spojené s poskytováním platebních služeb

Banka, která získala povolení, může provozovat veškeré činnosti, na něž se vztahuje povolení.⁷⁰ Přitom musí nadále dodržovat podmínky, na jejichž základě bylo povolení vydáno. Pokud banka přestane splňovat podmínky, na jejichž základě jí bylo vydáno povolení, mohou jí příslušné orgány povolení odejmout. Banka tedy musí především dbát na své řádné a obezřetné řízení a dodržovat pravidlo o umístění svého skutečného sídla. Proto také čl. 19 bankovní směrnice ukládá oznamovací povinnost komukoli, kdo hodlá nabýt nebo zcizit svou kvalifikovanou účast v bance nebo kdo hodlá zvýšit či snížit svou kvalifikovanou účast nad či pod určitý procentní práh základního kapitálu nebo hlasovacích práv. Sama banka má také povinnost uvědomovat příslušné orgány o překročení prahů nebo poklesu pod ně. Plnění těchto povinností umožňuje příslušným orgánům posoudit, zda vliv osob, které chtějí nabýt nebo zvýšit svou kvalifikovanou účast v bance, nemůže mít nepříznivý dopad na řádné a obezřetné řízení banky. Příslušné orgány mohou se zamýšleným nabytím či zvýšením kvalifikované účasti v bance vyslovit nesouhlas nejsou-li přesvědčeny, že dotčené osoby vyhovují nárokům na ně kladeným v zájmu zajištění řádného a obezřetného řízení banky. Pokud by přesto došlo k plánovaným změnám kvalifikované účasti v bance, bankovní směrnice ukládá členským státům stanovit, že výkon dotyčných hlasovacích práv je pozastaven nebo že odevzdané hlasy jsou neplatné či mohou být prohlášeny za neplatné.

Vzhledem k tomu, že bankovní podnikání je finančně velmi rizikové, bankovní směrnice dále bankám stanovuje mnohé povinnosti vázící se k výši jejich kapitálu během podnikání. Ustanovení o těchto povinnostech jsou nejtechničtějšími ustanoveními evropského bankovního práva. Jejich cílem je neutralizovat veškerá možná rizika spojená s činností bank. Poněvadž zdaleka ne všechny činnosti bank souvisejí s poskytováním platebních služeb, zaměříme se zde pouze na opatření ke krytí rizik spojených s činnostmi provozovanými při poskytování platebních služeb. Obecná opatření ke krytí bankovních rizik jsou v bankovní směrnici 2006/48/ES založena na systému zavedeném rámcovou dohodou o mezinárodní konvergenci měření kapitálu a kapitálových požadavků⁷¹ schválenou Basilejským výborem

⁷⁰ Bankovní směrnice 2006/48/ES sama o sobě banky neomezuje v přímém podnikání mimo finanční sektor. Skutečnost, zda banka může provozovat jiné činnosti než ty, které jsou uvedeny v příloze I. bankovní směrnice, závisí na právní úpravě domovského členského státu banky. Bankovní směrnice naproti tomu omezuje nepřímé podnikání bank mimo finanční sektor. Kvalifikovaná účast banky v podniku mimo finanční sektor nesmí podle čl. 120 směrnice přesáhnout 15 % jejího kapitálu. Celková výše kvalifikovaných účastí banky v podnicích mimo finanční sektor přitom nesmí přesáhnout 60 % jejího kapitálu.

⁷¹ Bankovní směrnice tvoří ekvivalent k ustanovením této basilejské rámcové dohody společně se směrnicí 2006/49/ES o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí.

pro bankovní dohled v roce 2004. Tento systém je vystavěn na jasném vymezení pojmu kapitálu. Pojem kapitálu bude předmětem oddílu 1. Druhou část tohoto systému tvoří minimální kapitálové požadavky pro krytí rizik, které rozebere oddíl 2. Kromě těchto obecných opatření ke krytí rizik obsahuje bankovní směrnice jedno zvláštní opatření vycházející čistě z evropského práva. Tímto opatřením mají být kryta rizika vyplývající z tzv. velké angažovanosti. Oddíl 3. přiblíží ustanovení bankovní směrnice týkající se této velké angažovanosti.

Oddíl 1. Kapitál

Kapitál banky představuje přesné kvantitativní kritérium, jímž se dá měřit finanční situace banky. Kapitál je totiž tím, co umožňuje absorbovat nepředpokládané ztráty banky, aniž by banka ztratila schopnost splatit své dluhy.⁷² Basilejský výbor pro bankovní dohled došel již ve své první dohodě o minimálních kapitálových požadavcích pro banky z roku 1988 ke shodě o tom, že obezřetnostní požadavky na banky je třeba založit právě na vhodně harmonizovaném pojmu kapitálu. Obezřetnostní pravidla stanovená v druhé basilejské rámcové dohodě z roku 2004 přinesla zbrusu nové měření požadavků pro krytí rizik a stanovení minimálních kapitálových požadavků, ale příliš nezměnila vymezení kapitálu. Basilejský výbor ovšem již pracuje na změnách tohoto základního kamene obezřetnostního systému.

Bankovní právo k vymezení pojmu kapitálu použilo účetní pojem vlastního kapitálu⁷³, který dále upravilo tak, že rozlišilo různé úrovně kvality kapitálu a zavedlo pravidla zápočtu určitých položek do kapitálu a odpočtu určitých položek od něj. Pravidla zápočtu a odpočtu zajišťují, že kapitál na jedné straně bude moci být opravdu použit pro krytí ztrát kdykoli během podnikání nebo při likvidaci banky a že jej na druhé straně nebude moci být použito dvakrát ke krytí rizik.

Pojem kapitálu je vymezen v čl. 57 písm. a) až h) bankovní směrnice.⁷⁴ Tento seznam se snaží být natolik široký, aby zahrnoval veškeré položky, které mohou zajistit ochranu

⁷² *Intégration des marchés financiers*. 3e édition entièrement refondue et mise à jour. Sous la direction de Dominique SERVAIS. Bruxelles : Éditions de l'Université de Bruxelles, 2007. 625 s. ISBN 2-8004-1390-7. Collection Politiques économiques et sociales, Commentaire J. Mégret. S. 109, č. 148.

⁷³ Vlastní kapitál představuje kapitál investovaný do podniku. Jde o kapitál, který mu náleží, aniž by byl dlužen nějaké třetí osobě.

⁷⁴ Jde zde o tzv. nekonsolidovaný kapitál, tj. kapitál stanovený na individuálním základě. Bankovní skupiny podléhají dohledu na konsolidovaném základě. Až na výjimky, jež umožňuje bankovní směrnice, jsou mateřské banky a banky kontrolované mateřskou finanční holdingovou společností v členském státě povinny plnit své povinnosti týkající se minimálních kapitálových požadavků pro krytí rizik nejen na individuálním, ale také na konsolidovaném základě. Při výpočtu kapitálu na konsolidovaném základě se používají konsolidované částky

běžných věřitelů bank. Směrnice sama v čl. 61 stanoví, že takto vymezený kapitál je tím nejširším možným vymezením. Směrnice ponechává na právních úpravách členských států, zda některé položky nevyužijí, zda stanoví nižší meze pro jejich využití, či zda budou od kapitálu odpočítávat jiné položky než ty, pro které směrnice nařizuje odpočet.

Položky kapitálu uvedené v čl. 57 bankovní směrnice jsou na základě čl. 66 směrnice rozděleny do několika skupin podle kvality. Podle tohoto zařazení do skupin pak směrnice rozlišuje výši, do jaké může být položka použita pro výpočet výše kapitálu. V ustanoveních směrnice se tak odráží skutečnost, že položky kapitálu mají různou stabilitu v čase. Na této stabilitě závisí, jak rychle a do jaké míry může být určitá položka využita při výskytu rizik nebo ztrát.

Za nejkvalitnější kapitál, označovaný v praxi jako původní či jádrový kapitál⁷⁵, směrnice považuje následující skupinu položek: (1) základní kapitál ve smyslu článku 22 směrnice 86/635/EHS, pokud již byl splacen, k němuž se připočte emisní ážio, s vyloučením kumulativních prioritních akcií, (2) rezervní fondy ve smyslu článku 23 směrnice 86/635/EHS a hospodářský výsledek vzniklý v důsledku uplatnění konečného hospodářského výsledku a (3) rezervy na všeobecná bankovní rizika ve smyslu článku 38 směrnice 86/635/EHS. Tyto položky mohou být do kapitálu zahrnuty v celé své výši, protože je banka může okamžitě a neomezeně použít ke krytí rizik nebo ztrát, jakmile se vyskytnou.

Pod pojem kapitál dále směrnice řadí následujících pět položek, běžně označovaných jako dodatkový kapitál: (1) rezervní fondy na nové ocenění ve smyslu článku 33 směrnice 78/660/EHS, (2) úpravy ocenění ve smyslu čl. 37 odst. 2 směrnice 86/635/EHS, (3) jiné položky ve smyslu článku 63 bankovní směrnice, (4) závazky členů bank zřízených ve formě družstva a společné a nerozdílné závazky dlužníků některých institucí organizovaných ve formě fondů, jak jsou uvedeny v čl. 64 odst. 1 bankovní směrnice, (5) kumulativní prioritní akcie na dobu určitou a podřízený dluh, jak je uveden v čl. 64 odst. 3 bankovní směrnice. Dvě posledně zmiňované položky tvoří tzv. spodní dodatkový kapitál. Jde o položky, u kterých je stanoven okamžik splatnosti. Jejich stabilita je tedy menší než u ostatních položek dodatkového kapitálu s neurčitou dobou splatnosti, které tvoří tzv. vrchní dodatkový kapitál. Pro využití dodatkového kapitálu stanovuje bankovní směrnice dvě pravidla. Předně celková výše využití dodatkového kapitálu nesmí překročit celkovou výši původního kapitálu, očištěného o účetní hodnotu vlastních akcií v držení banky, o nehmotná aktiva ve smyslu čl. 4

---

položek, které jsou uvedeny v čl. 57 směrnice, s určitou úpravou konsolidovaných rezervních fondů podle čl. 65 směrnice.

⁷⁵ Kapitola VI – Bankovní kapitál [online]. 6.11.2007 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <ies.fsv.cuni.cz/storage/sylab/72_kapitola_vi_t_v4.doc>.

bodů 9 směrnice 86/635/EHS o ročních účetních závěrkách bank a o podstatné ztráty v běžném finančním roce. Dále celková výše využití spodního dodatkového kapitálu nesmí překročit 50 % výše původního kapitálu, očištěného o odečitatelné položky zmíněné v předchozí větě. Tato pravidla zajišťují, aby banka nemohla pro krytí rizik spoléhat převážně na méně kvalitní kapitál. Banka může překročit tato omezení pouze za přechodných a výjimečných okolností na základě povolení příslušných orgánů.

Od kapitálu je třeba ještě odečíst další položky, jimiž jsou především účasti, podřízené pohledávky a další nástroje, které má banka vůči jiným úvěrovým a finančním institucím, v nichž má majetkovou účast přesahující 10 % jejich kapitálu, jakož i účasti, podřízené pohledávky a další nástroje, které má banka vůči jiným úvěrovým a finančním institucím, v nichž má sice majetkovou účast nepřesahující 10 % jejich kapitálu, ale přesahující 10 % kapitálu banky. Nově je také zavedena povinnost odečítat účasti a nástroje, které má banka v pojišťovnách, zajišťovnách a holdingových pojišťovnách. Všechny tyto odpočty jsou namířeny proti tomu, aby instituce finančního sektoru svými vzájemnými účastmi uměle nezlepšovaly svůj kapitál bez toho, aby reálně vytvořily nové hodnoty pro krytí svých rizik.⁷⁶

Oddíl 2.

Minimální kapitálové požadavky pro krytí rizik

Minimální kapitálové požadavky představují minimální výši kapitálu, který banka musí mít vzhledem k velikosti rizika, které podstupuje. Bankovní směrnice pro banky stanovuje jeden fixní minimální kapitálový požadavek a několik dalších minimálních kapitálových požadavků, jejichž výše se v čase mění, protože jsou vázány na různé proměnné.

Kapitál banky předně nesmí klesnout pod výši jejího počátečního kapitálu. Tento fixní minimální kapitálový požadavek podle čl. 10 bankovní směrnice se ovšem uplatní pouze v případě, že jeho hodnota je vyšší než hodnota ostatních variabilně stanovených minimálních kapitálových požadavků.⁷⁷

Způsob určení výše variabilních požadavků pro krytí bankovních rizik byl zásadně změněn bankovní směrnicí 2006/48/ES, která přejímá způsoby výpočtů podle druhé rámcové basilejské dohody z roku 2004. Předchozí systém stanovení minimálních kapitálových požadavků pro krytí rizik byl založen na rozdělení expozic, jejichž úvěrové riziko se mělo kryt, do čtyř kategorií rizikové váhy. Z hodnoty těchto rizikově vážených expozic pak právní

⁷⁶ *Intégration des marchés financiers*. 3e édition entièrement refondue et mise à jour. Sous la direction de Dominique SERVAIS. Bruxelles : Éditions de l'Université de Bruxelles, 2007. 625 s. ISBN 2-8004-1390-7. Collection Politiques économiques et sociales, Commentaire J. Mégret. S. 112, č. 150.

⁷⁷ Taková situace běžně nastává na počátku podnikání banky, kdy variabilní minimální kapitálové požadavky, vázané určitým způsobem na rozsah podnikání, nejsou příliš vysoké.

úprava paušálně požadovala 8 % jako minimální možnou úroveň kapitálu pro krytí úvěrového rizika.

Nová právní úprava se snaží zlepšit citlivost, s jakou je riziko měřeno.⁷⁸ Bankovní směrnice 2006/48/ES toho dosahuje také tím, že bankám umožňuje, aby využívaly své vlastní systémy pro měření rizik v míře, která závisí na kvalitě a spolehlivosti těchto systémů.⁷⁹ Pravidla druhé rámcové basilejské dohody vtělená do nové bankovní směrnice přinesla též stanovení minimálního kapitálového požadavku pro krytí operačního rizika. Operační selhání, jako např. při úpadku britské banky Barings, otřásla finančním odvětvím tak významně, že se operační riziko stalo nedílnou součástí komplexního řízení rizik nejenom v bankovníctví.⁸⁰

Minimální kapitálové požadavky pro krytí rizik banky se rovnají součtu minimálních kapitálových požadavků počítaných zvlášť pro každý druh podstupovaného rizika. Směrnice totiž stanovuje pro každý druh podstupovaného rizika jiný způsob určení minimálního kapitálového požadavku. Banka běžně podstupuje riziko úvěrové, operační a tržní. Požadavky pro krytí tržního rizika⁸¹ zde nebudeme rozebírat, poněvadž toto riziko přímo nesouvisí s činnostmi, které banka provozuje jako poskytovatel platebních služeb. Metody výpočtů minimálních kapitálových požadavků pro krytí úvěrového a operačního rizika postupně vysvětlí pododdíly 1. a 2. Pododdíl 3. představí kategorii zvláštního kapitálového požadavku, kterou nově zavedla bankovní směrnice.

Pododdíl 1. Úvěrové riziko

Úvěrové riziko je kvantitativně nejdůležitějším rizikem, které banky podstupují. Jde o riziko ztráty, které vyplývá z nesplacení úvěru dlužníkem banky.⁸² Ustanovení čl. 75 písm. a) bankovní směrnice stanoví, že banky musejí mít pro krytí úvěrového rizika kapitál, který se minimálně rovná 8 % celkové hodnoty jejich rizikově vážených expozic. Potud toto ustanovení připomíná předchozí systém stanovení minimálních kapitálových požadavků pro krytí rizik.

---

⁷⁸ K možným negativním dopadům nového způsobu určení kapitálových požadavků na udržování finanční stability z makroekonomického pohledu viz MISHKIN, Frederic. *Monnaie, banque et marchés financiers*. 8e édition. Adaptation par Christian BORDES, Pierre-Cyrille HAUTCŒUR et Dominique LACQUE-LABARTHE. Paris : Nouveaux Horizons, 2007. 894 s. ISBN 978-2-915236-60-6. S. 377.

⁷⁹ Basel II a evropská směrnice CRD. *Bankovníctví*. 2005, č. 10, s. 18.

⁸⁰ HOLEK, Ondřej. Basel II – jistota v peřejích globálních financí? *Bankovníctví*. 2007, č. 12, s. 16.

⁸¹ Požadavky pro krytí tržního rizika, k němuž se řadí např. úrokové riziko, poziční riziko, riziko protistrany, vypořádací riziko, devízové riziko a riziko komoditní, se pro banky vypočítávají podle směrnice 2006/49/ES o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí.

⁸² Jak již bylo poznamenáno výše, takové ztráty pak mohou ohrozit vkladatele banky.

Bankovní směrnice ovšem nyní rozlišuje tři způsoby, podle kterých se vypočítává hodnota rizikově vážených expozic⁸³. Tyto tři metody jsou různě složité a zahrnují různé úrovně citlivosti vůči riziku. Podle vzestupné sofistikovanosti jde předně o standardizovaný přístup, který používá externí úvěrové hodnocení, a dále o přístup založený na interním ratingu, který sám umožňuje dvě metody lišící se tím, zda banka nepoužívá či používá svých vlastních odhadů ztrát ze selhání. Bod 42 odůvodnění bankovní směrnice ale připomíná, že ve vztahu k obezřetnostnímu dohledu jsou všechny tyto metody ekvivalentní. Příslušné orgány by neměly přísněji dohlížet na určité banky jen z toho důvodu, že provozují činnost na základě standardizovaného přístupu.

Standardizovaný přístup rozlišuje šestnáct kategorií expozic. Pro každou kategorii expozic pak příloha VI směrnice expozice rozřazuje do různých tříd úvěrové kvality, kterým přiřazuje určitou rizikovou váhu. Úvěrovou kvalitu lze v mnoha případech vymezit odkazem na úvěrové hodnocení externí ratingové agentury nebo exportních úvěrových agentur. Externí úvěrové hodnocení lze použít také pro určení rizikové váhy expozice, ovšem pouze v případě, že externí ratingovou agenturu, která toto hodnocení poskytuje, uznaly příslušné orgány k těmto účelům způsobilou. Rizikovou váhu lze upravit u expozic, u nichž bylo uplatněno snížení úvěrového rizika úvěrovým zajištěním nebo sekuritizací. Hodnota rizikově vážené expozice se vypočítává tak, že se hodnota expozice násobí danou rizikovou váhou.

Přístup založený na interním ratingu je založen na interních datech, která umožňují měřit s dostatečnou jistotou dvě základní proměnné, kterými jsou pravděpodobnost selhání u každé expozice a ztráty v případě takového selhání. Přístup založený na interním ratingu může banka použít pro výpočet svých rizikově vážených expozic pouze v případě, že k tomu obdrží povolení příslušných orgánů. Příslušné orgány mohou toto povolení udělit, pouze pokud systémy, které banka zavedla pro řízení a rating úvěrového rizika expozic, jsou spolehlivé a jsou uplatňovány jednotně, a zejména splňují-li normy podle přílohy VII části 4 bankovní směrnice. Příslušné orgány musejí mimo jiné ověřit, že ratingové systémy banky poskytují smysluplné hodnocení charakteristik dlužníka a transakce, smysluplné rozlišení rizika a přesné a konzistentní kvantitativní odhady rizika. Podstatnou podmínkou pro udělení povolení je, že interní ratingy a odhady ztrát a selhání použité při výpočtu kapitálových požadavků a přidružené systémy a postupy musejí hrát zásadní úlohu při řízení rizik a v rozhodovacím procesu, při schvalování úvěru, při rozložení vnitřně stanoveného kapitálu a v řízení a správě banky. Banka, která žádá o povolení, musí také prokázat, že používala

---

⁸³ Expozicí bankovní směrnice rozumí aktivum nebo podrozvahovou položku.

ratingové systémy, případně vlastní odhady ztrát ze selhání, v souladu s minimálními požadavky stanovenými v příloze VII části 4 bankovní směrnice po dobu nejméně tří let. Banky, které zvolí pro výpočet svých rizikově vážených expozic přístup založený na interním ratingu, musí tento přístup uplatňovat na všechny expozice. Navrácení se ke standardizovanému přístupu je možné, pouze pokud banka prokáže rozumný důvod a obdrží souhlas příslušných orgánů.

Pododdíl 2.

Operační riziko

Operační riziko je novou kategorií rizika, pro něž nyní bankovní směrnice požaduje minimální kapitálové krytí. Ačkoli operační riziko hrozí bankám již od počátku jejich existence, bylo v minulosti oproti ostatním rizikům zanedbáváno.⁸⁴ Podle čl. 4 odst. 22 bankovní směrnice se operačním rizikem rozumí riziko ztráty, které vyplývá z vnějších událostí nebo z nedostatků či selhání vnitřních procesů, osob a systémů a které zahrnuje právní riziko.⁸⁵ Operační riziko nezahrnuje riziko strategické, ani riziko reputační.⁸⁶ V porovnání s úvěrovým rizikem je měření operačního rizika daleko obtížnější, protože jde o riziko, které není samo o sobě spojené s účetně ohodnotitelnými aktivy banky.⁸⁷ Směrnice stanovuje ve své příloze X tři různé metody k výpočtu minimálních kapitálových požadavků pro krytí operačního rizika.

Nejjednodušší metodou je tzv. přístup základního ukazatele, podle kterého se kapitálový požadavek rovná 15 % hodnoty relevantního ukazatele, jímž je tříletý průměr čistého výnosu (úrokového a neúrokového). Kapitálový požadavek je tedy v tomto případě přímo úměrný výkonnosti banky.

Standardizovaný přístup naproti tomu není založen na jediném relevantním ukazateli. Jako relevantní ukazatele zde slouží osm linií podnikání, z nichž každé je přiřazena určitá riziková váha. Kapitálový požadavek se vypočítává jako tříletý průměr těchto rizikově vážených ukazatelů. Z pohledu platebních služeb je podstatné, že na krytí operačního rizika

⁸⁴ TETÍKOVÁ, Vendula. *Budoucnost řízení operačního rizika. Bankovníctví* [online]. 22.2.2007 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/2-20492310-900000_d-78>.

⁸⁵ Jde např. o riziko spojené se ztrátami způsobenými přerušením obchodní činnosti nebo selháním systému, chybami při zpracovávání transakcí nebo při řízení procesů, nebo se ztrátami plynoucími z podvodů. Příloha X směrnice obsahuje ve své části 5. klasifikaci typů ztrátových událostí, kterou využívají banky, které používají pokročilé přístupy k měření operačního rizika.

⁸⁶ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přepracované a rozšířené vydání. Praha : Linde, 2005. Vysokoškolská učebnice. 681 s. ISBN 80-7201-515-X. S. 226.

⁸⁷ *Intégration des marchés financiers*. 3e édition entièrement refondue et mise à jour. Sous la direction de Dominique SERVAIS. Bruxelles : Éditions de l'Université de Bruxelles, 2007. 625 s. ISBN 2-8004-1390-7. Collection Politiques économiques et sociales, Commentaire J. Mégret. S. 117, č. 160.

spojeného se službami týkajícími se převodu peněžních prostředků, jakož i s vydáváním a správou platebních prostředků, bankovní směrnice vyžaduje kapitál rovnající se minimálně 18 % tříletého průměru čistého výnosu z těchto činností.

Pokročilý přístup je založený na vlastních systémech měření operačního rizika. Tento způsob může banka využívat, pouze pokud příslušné orgány výslovně schválily metodiku banky pro měření operačního rizika.

Bankovní směrnice za určitých podmínek umožňuje používat pokročilý přístup v kombinaci s přístupem základního ukazatele nebo standardizovaným přístupem. Kombinace přístupu základního ukazatele se standardizovaným přístupem je možná pouze za výjimečných okolností.

Pododíl 3.

Zvláštní kapitálový požadavek

Banka musí mít podle bankovní směrnice kapitál, který se minimálně rovná součtu kapitálových požadavků pro krytí všech bankou podstupovaných rizik. Podle nově zavedeného ustanovení čl. 136 směrnice mohou příslušné orgány navíc bance nařídít, aby držela kapitál vyšší, než jaký vyplývá z ustanovení o minimálních kapitálových požadavcích pro krytí rizik, pokud banka neplní požadavky směrnice. Odstavec 2 tohoto ustanovení dokonce příkazuje příslušným orgánům tento zvláštní kapitálový požadavek uložit v případě, že banka nesplňuje požadavky na řádné a obezřetné řízení, že nemá řádné a přiměřené mechanismy ke sledování všech případů velké angažovanosti, že nemá spolehlivé, efektivní a kompletní strategie a postupy pro stanovení a udržování vnitřně stanoveného kapitálu, který považuje za odpovídající k pokrytí svých rizik, nebo v případě, že orgány dohledu vyhodnotily uspořádání, strategie, postupy a mechanismy zavedené bankou a její kapitál jako nezajišťující zdravé řízení nebo pokrytí rizik banky a ostatní opatření by zřejmě nevedla k dostatečnému zlepšení ve vhodném časovém horizontu.

Zvláštní kapitálový požadavek je tedy důležitým prostředkem k zajištění dobré organizace a kapitálové přiměřenosti banky během jejího podnikání. Cílem institutu zvláštního kapitálového požadavku ovšem není ochrana proti jiným rizikům než těm, pro která bankovní směrnice předpokládá kapitálové krytí.

Oddíl 3.

Velká angažovanost

Princip rozložení rizik je tradičním obezřetnostním pravidlem nejen v bankovním podnikání. Evropská bankovní směrnice zahrnuje určitou formu tohoto principu do svých ustanovení, když pro banky zavedla omezení koncentrace angažovanosti, tj. aktiv nebo jiných podrozvahových položek, na jednoho klienta nebo jednu ekonomicky spjatou skupinu klientů⁸⁸. Jde o pravidla, jejichž cílem je předejít přílišnému úvěrovému riziku. Bod 48 odůvodnění směrnice vysvětluje, že přílišné soustředění angažovanosti na jednoho klienta nebo jednu ekonomicky spjatou skupinu klientů totiž může způsobit pro banku nepřipustné riziko ztráty.

Pravidla pro určení velké angažovanosti jsou založena na standardizovaném přístupu pro určení úvěrového rizika, který byl popsán výše, ovšem s tím rozdílem, že přihlížejí k jmenovité hodnotě angažovanosti a neuplatňují rizikové váhy nebo stupně rizik stanovené pro výpočet minimální kapitálové přiměřenosti.

Angažovanost banky vůči klientovi nebo ekonomicky spjaté skupině klientů se považuje za velkou, představuje-li její hodnota alespoň 10 % kapitálu banky. Banka je povinna ohlásit každou velkou angažovanost příslušným orgánům. Proto také příslušné orgány vyžadují, aby každá banka měla řádné administrativní a účetní postupy a přiměřený mechanismus vnitřní kontroly k zjištění a zaznamenání všech případů velké angažovanosti a jejich následných změn a ke sledování případů angažovanosti s ohledem na vlastní zásady banky v oblasti angažovanosti.

Bankovní směrnice stanoví globální limit velké angažovanosti. Případy velké angažovanosti tak nesmějí přesahovat 800 % hodnoty kapitálu banky. Omezení koncentrace angažovanosti také spočívá v tom, že banka nesmí připustit angažovanost vůči jednomu klientovi nebo ekonomicky spjaté skupině klientů, jejíž hodnota přesahuje 25 % jejího kapitálu. Přísnější limit je stanovený pro angažovanost banky vůči vlastní skupině. V takovém případě se limit snižuje na 20 %. Členský stát nemusí uplatňovat tento nižší limit na angažovanost vůči mateřským nebo dceřiným podnikům, případně vůči jiným dceřiným podnikům mateřského podniku, pokud zajistí zvláštní sledování takových případů

⁸⁸ Ustanovení čl. 4 bod 45 bankovní směrnice 2006/48/ES definuje ekonomicky spjatou skupinu klientů jako:
a) dvě nebo více fyzických či právnických osob, které, není-li prokázán opak, představují jediné riziko, poněvadž jedna z nich má přímou či nepřímou kontrolu nad druhou osobou nebo ostatními osobami, nebo
b) dvě nebo více fyzických či právnických osob, mezi nimiž neexistuje vztah kontroly, jak je uveden v písmenu a), avšak na které je nutno pohlížet jako na představující jediné riziko, poněvadž jsou vzájemně tak propojeny, že pokud by se jedna z nich dostala do finančních obtíží, druhá osoba nebo všechny ostatní osoby by se pravděpodobně ocitly v platebních obtížích.

angažovanosti jinými opatřeními nebo postupy. O obsahu těchto opatření a postupů musí členský stát uvědomit Komisi a Evropský bankovní výbor.

V souladu s principem minimální harmonizace bankovní směrnice stanoví, že členské státy mohou stanovit přísnější globální i individuální limit angažovanosti. Směrnice na druhé straně umožňuje členským státům zcela nebo částečně neuplatňovat tyto limity na angažovanost banky vůči jejímu mateřskému podniku, jiným dceřiným podnikům tohoto mateřského podniku nebo vlastním dceřiným podnikům, podléhají-li tyto podniky témuž dohledu na konsolidovaném základě jako sama banka, vykonávanému v souladu s touto směrnicí nebo s obdobnými normami platnými ve třetí zemi. Jde tedy o případy, kdy mateřským podnikem je finanční holdingová společnost nebo úvěrová instituce, nebo jsou-li jinými dceřinými podniky buď úvěrové či finanční instituce, nebo podniky pomocných služeb.

Bankovní směrnice konečně umožňuje členským státům, aby zcela nebo částečně neuplatňovaly limity velké angažovanosti na vyjmenované expozice s žádným nebo nízkým úvěrovým rizikem. Členské státy se také mohou rozhodnout takovým expozicím snížit jejich váhu na 50 %, 20 % či 0 %.

Hlava 2. Instituce elektronických peněz

Evropský právní status institucí elektronických peněz byl vytvořen ani ne deset let poté, co byly v Evropě uvedeny na trh první elektronické peníze.⁸⁹ Důvody, které vedly evropského normotvůrce k právní regulaci tohoto nerozvinutého podnikání, tu byly hned dva.

Základní motivem pro evropskou právní úpravu byly obavy z nového, právně neregulovaného nebezpečí pro peněžní politiku. Šlo o strach sice nepodložený, ale hojně živěný bankovním lobby. První elektronické peníze byly totiž vydávány nebankovními subjekty. Banky se tak cítily ohroženy konkurencí, kterou tyto nové subjekty do odvětví platebních služeb přinesly. Nebankovní vydavatelé elektronických peněz přitom fakticky nepředstavovali žádné nebezpečí pro peněžní politiku. Na rozdíl od bank tito prvotní vydavatelé elektronických peněz neposkytovali úvěry. Nemohli tedy zvětšovat peněžní masu stejně významným způsobem jako banky a ohrožovat tolik cenovou stabilitu.⁹⁰ Dokonce i Evropská centrální banka byla ve svých úvahách na téma elektronických peněz svedena na scestí, když své analýzy založila mylném předpokladu, že elektronické peníze je třeba podřídít stejným pravidlům jako bankovní peníze.⁹¹

Druhý a pádnější důvod pro evropskou právní regulaci odvětví elektronických peněz představoval fakt, že členské státy začaly podřizovat vydavatele elektronických peněz různým neharmonizovaným vnitrostátním právním předpisům. Evropská komise se obávala, že taková situace povede k oslabení vnitřního trhu a utlumení hospodářské soutěže a inovace v platebním odvětví.⁹²

Evropská komise proto v červenci 1998 předložila návrh směrnice o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o omezitelném dohledu nad touto činností. Komise se tímto návrhem snažila podpořit inovaci a konkurenci na trhu platebních služeb, a tak vytvořila pro instituce elektronických peněz poměrně nezátěžující právní status.

⁸⁹ První elektronické peníze byly uvedeny na evropský trh na počátku devadesátých let 20. století a měly formu peněžní hodnoty uchovávané na kartách jako Danmønt, Mondex, Proton nebo Primeur Card.

⁹⁰ VERECKEN, Marc. Payment System Rules in the European Union: A critical analysis of the EU Payment System Recommendations, the Cross-border credit transfer Directive, the Settlement Finality Directive and the E-money Directives. In VAN EMPEL, M., SMITS, R. *Banking and EC Law Commentary*. Deventer: Kluwer Law International, 1992. Amsterdam Financial Series. Chapter 16. S. 84.

⁹¹ Tento přístup k problematice elektronických peněz jasně dokládají odpovědi Koenraada De Geesta in KRUEGER, Malte. The Directive on Electronic Money Institutions - A View From the European Central Bank. *EPSO Newsletter* [online]. May 2001, no. 7 [cit. 2008-02-29], s. 8. Dostupný z archivu ePayment Systems Observatory z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>.

⁹² The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 18.

Projednávání návrhu směrnice bylo ale velice obtížné a trvalo více jak dva roky. Během tohoto legislativního procesu byl návrh zásadně pozměněn, a to podle linie nastolené Evropskou centrální bankou. Směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz byla nakonec přijata 18. září 2000. Směrnice sice povolila vydávání elektronických peněz nebankovním subjektům, ale důsledky právního statusu, jenž zavedla, byly stejně dramatické. Úzkoprsá právní úprava obsažená ve směrnici zasáhla odvětví elektronických peněz v jeho počáteční fázi rozvoje a přiškrtila zájem potenciálních vydavatelů elektronických peněz o toto podnikání. K dalším negativním dopadům přispěla právní nejistota vyplývající z obtížné použitelnosti právního statusu institucí elektronických peněz na nové formy podnikání v tomto odvětví. Směrnice tak fakticky selhala ve svém cíli zajistit pro instituce elektronických peněz vytvoření vnitřního trhu.

Evropská komise již od roku 2005 otevřeně přiznává, že dopady směrnice 2000/46/ES jsou přinejmenším pochybné a že status institucí elektronických peněz je třeba změnit. Důkazy neúnosnosti situace přinesl i přezkum uplatňování směrnice, který Komise podle čl. 11 směrnice⁹³ provedla. Komise však přes veřejně proklamovanou i akceptovanou nezbytnost reformy stále otálí s konkrétními návrhy na to, jak právní status institucí elektronických peněz změnit. Paradoxně v této situaci vyznívá, že v úřadech Komise se touto problematikou zabývá stejné oddělení, které je odpovědné za bankovní regulaci.

Nynější evropský právní status institucí elektronických peněz je nevyhovující z mnoha ohledů. Jak zde vysvětlí kapitola 1., problematický je už samotný předmět podnikání institucí elektronických peněz. Kapitola 2. dále rozebere podmínky přístupu institucí elektronických peněz na trh platebních služeb a vysvětlí, jak na základě směrnice 2000/46/ES došlo k faktické fragmentaci vnitřního trhu. Kapitola 3. konečně popíše obtížné podmínky podnikání institucí elektronických peněz.

---

⁹³ Čl. 11 směrnice 2000/46/ES požadoval, aby Komise předložila nejpozději do 27. dubna 2005 Evropskému parlamentu a Radě zprávu o uplatňování této směrnice, a to zejména o opatřeních na ochranu držitelů elektronických peněz, včetně případné potřeby zavést záruční systém, o kapitálových požadavcích, o výjimkách a o případné potřebě zakázat výplatu úroků z peněžních prostředků přijatých výměnou za elektronické peníze. Tato zpráva měla být podle potřeby doplněna návrhem na změnu směrnice. Faktem je, že Komise tuto zprávu předložila až 20. července 2006, tedy o více než rok později. Komise se pokusila toto zpoždění omluvit tím, že vzhledem k vývoji na trhu elektronických peněz a k některým nejasnostem s uplatňováním směrnice bylo třeba provést rozsáhlejší analýzu problémů.

Kapitola 1.

Předmět podnikání institucí elektronických peněz

Ustanovení čl. 1 odst. 3 písm. a) směrnice 2000/46/ES vymezuje instituci elektronických peněz jako podnik nebo jakoukoli právnickou osobu jinou než banku, která vydává platební prostředky v podobě elektronických peněz. Vydáváním elektronických peněz, které je hlavním předmětem podnikání institucí elektronických peněz, se bude zabývat oddíl 1.

Konečné znění směrnice 2000/46/ES silně omezilo jakékoli jiné činnosti institucí elektronických peněz. Činnosti, které směrnice ve svém čl. 1 odst. 5 přece jen institucím elektronických peněz umožňuje, rozebere oddíl 2.

Oddíl 1.

Vydávání elektronických peněz

Instituce elektronických peněz přijímají od veřejnosti peněžní prostředky a vyměňují je za elektronické peníze. Tuto činnost označuje směrnice 2000/46/ES jako vydávání elektronických peněz. Členské státy mají podle čl. 1 odst. 4 směrnice 2000/46/ES povinnost vyhradit toto vydávání elektronických peněz pouze institucím elektronických peněz a bankám.

Vzhledem k tomu, že elektronické peníze jsou vydávány proti přijetí peněžních prostředků, evropský normotvůrce považoval za nutné ve směrnici upřesnit, že toto přijímání peněžních prostředků není přijímáním vkladů podle bankovní směrnice. Smyslem tohoto ustanovení je udržet bankovní monopol, tak jak jej chápe bankovní směrnice, v neporušené formě. Instituce elektronických peněz tedy nejsou oprávněny přijímat vklady. Na základě tohoto zákazu některé členské státy, jako např. Německo, výslovně institucím elektronických peněz zakazují platit z přijatých peněžních prostředků úroky. Ve Velké Británii sice neexistuje takový výslovný zákaz, ale příslušné orgány kvalifikují přijetí peněžních prostředků k výměně za elektronické peníze jako vklad od chvíle, kdy instituce elektronických peněz platí z přijatých peněžních prostředků úroky.⁹⁴

K rozhodnutí, zda podnikání spadá pod pojem vydávání elektronických peněz, je třeba napřed určit, zda poskytovatelem platebních služeb nabízený produkt je elektronickými

⁹⁴ The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 50.

penězi podle směrnice.⁹⁵ Jak již bylo ale vysvětleno v úvodu této práce, kontury pojmu elektronických peněz nejsou dnes ze směrnice 2000/46/ES jasně čitelné. Toto nejasné vymezení centrálního pojmu směrnice 2000/46/ES vede k závažnému důsledku, a totiž že není možné přesně určit oblast působnosti směrnice.

Směrnice vychází v definici pojmu elektronických peněz pouze z platební technologie založené na uchovávání peněžní hodnoty na čipových kartách. Krátce po přijetí směrnice se ukázalo, že podle směrnice nelze s jistotou rozhodnout, zda mají být pod pojem elektronických peněz podřazeny některé jiné platební technologie⁹⁶. Základní otázkou, na kterou se snaží nalézt správnou odpověď podnikatelé, příslušné orgány pověřené dohledem i Evropská komise, je, zda poskytování a provozování předplacených virtuálních účtů⁹⁷ je třeba kvalifikovat jako vydávání elektronických peněz a zda a jak se směrnice o institucích elektronických plateb vztahuje na tzv. hybridní poskytovatele předplacených virtuálních účtů, především mobilní operátory.

Co se týče technologie předplacených virtuálních účtů, Evropská komise i většina členských států a jejich příslušných orgánů se shodují, že směrnice o institucích elektronických peněz se vztahuje na poskytování a provozování předplacených virtuálních účtů. Německá Bundesbank ale např. není plně přesvědčena, že poskytovatelé předplacených jmenných virtuálních účtů by měli podléhat právnímu statusu institucí elektronických peněz. Podle jejího názoru je skoro nemožné vysvětlit rozdíl mezi on-line bankou, přijímající vklady

---

⁹⁵ Upřesnění, že při určení, zda daný produkt je právně kvalifikovatelný jako elektronické peníze, je třeba vycházet pouze z definice směrnice, je významné. Definice elektronických peněz obsažená ve směrnici totiž není založená na teoretickém rozlišení forem peněz. K přesnému rozlišení forem peněz viz GOLDFINGER, Charles. *Économie incorporelle et monnaie électronique*. In OCDE. *L'Avenir de l'argent*. Paris : Les éditions de l'OCDE, c2002. 199 s. ISBN 92-64-29672-7. Dostupný z WWW: <<http://caliban.sourceocde.org/vl=2078487/cl=18/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/ocedthemes/99980282/v2002n5/s1/p11.idx>>. S. 120 a 121.

⁹⁶ Studie hodnotící směrnici 2000/46/ES, citovaná v poznámce 94 pod čarou, rozlišuje kromě technologie elektronických peněz uchovávaných na kartách také technologie elektronických peněz uchovávaných na serverech. Tyto technologie dále dělí na předplacené jmenné virtuální účty, které jsou přístupné přes internet, e-mail nebo SMS a umožňují převody jak mezi nepodnikateli, tak mezi zákazníky a podnikateli, a na ostatní technologie, které umožňují převod centrálně uchovávané předplacené peněžní hodnoty na základě identifikace, povětšinou pomocí určité karty. Nejvýznamnějším poskytovatelem předplacených osobních virtuálních účtů v Evropě je PayPal. Studie do této klasifikace nezařazuje předplacené mobilní služby, jejichž právní kvalifikace jako elektronické peníze není jasná.

⁹⁷ Předplacenými virtuálními účty zde rozumím technologie, které výše zmíněná studie hodnotící směrnici 2000/46/ES označuje jako elektronické peníze uchovávané na serverech. Všechny tyto technologie jsou totiž založeny na uchovávání předplacené peněžní hodnoty na virtuálních účtech, ať už jmenných, nebo anonymních. Tato charakteristika se mi zdá podstatnější nežli fakt, že poskytovatelé těchto technologií uchovávají tyto informace o účtech na serverech.

a umožňující převody, na jedné straně a poskytovateli předplacených jmenných virtuálních účtů na straně druhé.⁹⁸

Některé členské státy se pokusily tuto otázku vyřešit ve vnitrostátních právních úpravách provádějících směrnici 2000/46/ES. Finská a švédská právní úprava jsou příkladem rozdílných legislativních kvalifikací předplacených virtuálních účtů. Finsko výslovně stanovilo, že peněžní hodnoty uchovávané na účtech také představují elektronické peníze. Švédsko naopak pozměnilo definici elektronických peněz tak, že k podmínce uchovávání peněžní hodnoty na elektronickém médiu připojilo, že se nesmí jednat o uchovávání na individuálním účtu.⁹⁹

Ještě kontroverznější je problematika aplikace směrnice 2000/46/ES na tzv. hybridní poskytovatele předplacených virtuálních účtů. Za hybridní poskytovatele předplacených virtuálních účtů jsou označováni ti podnikatelé, kteří poskytují určité neplatební služby na základě předplatného, ale zároveň svým zákazníkům umožňují část předplatného místo na jejich služby použít k zaplacení zboží nebo služeb poskytovaných třetí osobou. Typickými hybridními poskytovateli předplacených virtuálních účtů jsou mobilní operátoři.

Platební technologie hybridních poskytovatelů předplacených virtuálních účtů je také založena na předplacených virtuálních účtech, ovšem s tím rozdílem, že jimi spravované předplacené virtuální účty mají hybridní povahu a teprve rozhodnutí uživatele určí, která jeho část bude použita na elektronické platby a která náleží poskytovateli jako odměna za neplatební služby. V okamžiku, kdy je poskytování a provozování předplacených virtuálních účtů považováno za vydávání elektronických peněz, je tedy již jen krůček k tomu, aby i použití části předplatného k zaplacení zboží nebo služeb poskytovaných třetí osobou bylo kvalifikováno jako vydávání elektronických peněz.

Použití právního statusu institucí elektronických peněz na hybridní poskytovatele předplacených virtuálních účtů je ovšem problematičtější ze dvou důvodů. Předně, pokud by takoví poskytovatelé platebních služeb byli podřízeni právnímu statusu institucí elektronických peněz, museli by respektovat omezení podnikatelské činnosti institucí elektronických peněz. To by v praxi nejspíš vedlo k tomu, že by museli vydávání elektronických peněz svěřit nějaké k tomu účelu vytvořené dceřinné společnosti. Dalším komplikovaným bodem by bylo oddělení nakládání s částí předplatného, která by byla

⁹⁸ The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 66.

⁹⁹ The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 49.

přeměněna na elektronické peníze, protože hodnota této části předplatného nikdy není známa předem. Taková právní úprava by tedy byla naprosto nevhodná. Místo toho, aby právní status zajišťoval ochranu před riziky spojenými s podnikáním hybridních poskytovatelů předplacených virtuálních účtů, nutil by tyto poskytovatele měnit jejich podnikatelský model. Strach, který zachvátil mobilní operátory proto, že by měli podléhat právnímu statusu institucí elektronických peněz¹⁰⁰, byl tedy naprosto oprávněný.

Úřady Evropské komise se pokusily vnést trochu světla do otázky aplikace směrnice 2000/46/ES na mobilní operátory tak, že na toto téma uspořádaly veřejnou konzultaci a následně k němu vydaly metodiku¹⁰¹. Komise ve své metodice nabízí kritérium, které má umožnit příslušným orgánům členských států určit, zda mobilní operátor vydává elektronické peníze. Tímto kritériem je existence přímého vztahu dlužník-věřitel mezi zákazníkem mobilního operátora a třetí stranou nabízející zboží nebo služby. Podle metodiky tento přímý vztah existuje ve dvou případech. Jedním je přímý převod elektronické peněžní hodnoty mezi zákazníkem a třetí stranou.¹⁰² Druhým je případ, kdy mobilní operátor jedná pouze jako zprostředkovatel mezi zákazníkem a třetí stranou.

Metodika Komise tedy z právního statusu institucí elektronických peněz vyloučila ty mobilní operátory, kteří nejednají jako pouzí zprostředkovatelé mezi zákazníkem a třetí stranou. Toto vyloučení je ovšem podle mého názoru samozřejmostí, protože v takových případech mobilní operátor vůbec zákazníkovi neposkytuje platební služby. Zákazník si v takových případech jen předplácí neplatební služby nebo zboží poskytované mobilním operátorem, které tento nakupuje od třetí strany.

Studie hodnotící směrnici 2000/46/ES ukázala, že skoro všechny členské státy vyloučily de facto mobilní operátory z působnosti směrnice o institucích elektronických peněz. Odůvodnění těchto vyloučení se ovšem lišilo. Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko a Velká Británie vyloučily většinu mobilních operátorů z právního statusu institucí elektronických peněz podle kritéria obsaženého v metodice Komise a zbývající mobilní operátory povětšinou vyloučily na základě ustanovení o výjimce. V dalších státech, jako ve Francii, Německu, Nizozemsku, Polsku a Portugalsku, byla situace mobilních operátorů nejasná. Příslušné orgány se zde rozhodly právní status institucí elektronických peněz na

¹⁰⁰ VERBIEST, Thibault, WÉRY, Étienne. Commerce électronique par téléphonie mobile (m-commerce) : un cadre juridique mal défini. *Recueil Dalloz*. 18 novembre 2004, année 180, no. 41/7182, s. 2990.

¹⁰¹ European Commission, DG Internal Market. *Guidance Note from the Commission services: Application of the E-Money Directive to Mobile Operators*. 2005. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/guidance_en.pdf>.

¹⁰² Těmito případy se zde nezabývám, protože v nich jde o klasickou elektronickou peněženku, o jejímž poskytování a provozování nikdy nebylo pochyb, že představuje vydávání elektronických peněz.

mobilní operátory prozatím neaplikovat a vyčkat dalšího vyjasnění na evropské úrovni. Kypr, Řecko, Lotyšsko, Malta a Slovensko zatím neměly na svém území mobilní operátory, kteří by vydávali elektronické peníze. Rakousko také nebylo problémem dotčeno, protože všichni jeho mobilní operátoři měli bankovní povolení. Belgické orgány sice také nebyly před problémem postaveny, ovšem zastávaly názor, že podle zákona by měli být všichni mobilní operátoři věnující se platebním službám podřízeni právnímu statusu institucí elektronických peněz, což by podle nich bylo řešení neúměrné rizikům spojeným s tímto podnikáním a potřebovalo by upravit.

Osud hybridních poskytovatelů předplacených virtuálních účtů zůstal tedy nevyřešen. Návrh směrnice o platebních službách na vnitřním trhu v tomto směru také nic nenaznačoval. Cílem návrhu směrnice o platebních službách bylo jen vyloučit z působnosti směrnice činnosti, které *per se* nejsou platebními službami, ale pouhými platebními transakcemi mezi zákazníkem a provozovatelem telekomunikačního, digitálního nebo informačně technologického systému dodávajícím zboží nebo služby nakoupené od třetí strany. Kritéria pro toto vyloučení byla v průběhu projednávání návrhu změněna tak, aby odpovídala kritériu obsaženému ve výše zmíněné metodice Evropské komise.

Vsunutí nového článku o požadavcích týkajících se ochrany peněžních prostředků přijatých platebními institucemi do návrhu směrnice během projednávání v Radě Evropské unie ale naprosto změnilo situaci. Toto ustanovení, tvořící nyní čl. 9 odst. 2 směrnice 2007/64/ES o platebních službách, totiž jasně svědčí pro to, že evropský normotvůrce se rozhodl hybridní poskytovatele předplacených virtuálních účtů zařadit pod status platebních institucí.¹⁰³

Takové řešení lze jen uvítat vzhledem k tomu, jaké obtížně řešitelné problémy by aplikace právního statusu institucí elektronických peněz na hybridní poskytovatele předplacených virtuálních účtů působila. Jinou otázkou ovšem je, na základě jakého kritéria byli hybridní poskytovatelé předplacených virtuálních účtů podřazeni pod právní status platebních institucí. Stalo se tak na základě právní kvalifikace jimi poskytovaných platebních služeb nebo pouze na základě konstatování, že právní status institucí elektronických peněz je pro ně nevhodný?

Směrnice 2007/64/ES o platebních službách podřizuje právnímu statusu platebních institucí hybridní poskytovatele předplacených virtuálních účtů, ale nevyjadřuje se k osudu jiných poskytovatelů předplacených virtuálních účtů, kteří používají platební technologie

¹⁰³ K rozboru tohoto ustanovení viz hlavu III. kapitolu 3. oddíl 2. této práce.

velice blízké těm, které využívají hybridní poskytovatelé. Můžeme tedy předpokládat, že pro jiné poskytovatele předplacených virtuálních účtů se přijetím směrnice 2007/4/64/ES situace nemění. Poskytovatelé předplacených virtuálních účtů budou nadále ve většině členských států spadat pod právní status institucí elektronických peněz. Co ovšem ospravedlňuje skutečnost, že poskytovatelé podobných platebních služeb mají odlišné právní statusy? Jistě tímto důvodem nebude odlišná právní kvalifikace tak blízkých platebních služeb. Domnívám se, že dělicí čára mezi právními statusy byla vymezena oportunisticky, tedy pouze na základě konstatování, že přísnější režim byl pro hybridní poskytovatele předplacených virtuálních účtů nevhodný, protože byl na ně obtížně aplikovatelný. Použití takového kritéria jde ale proti principu rovného zacházení.

Absurdní je dále fakt, že kvalifikační kritérium pro zvolení právního statutu platebních institucí je opřeno o skutečnost, která vyplývá přímo z rozhodnutí poskytovatele platební služby činit, co je právním statutem institucí elektronických peněz zakázáno. Konkrétně, pokud se instituce elektronických peněz, která se nesmí věnovat jinému podnikání, rozhodne, že kromě předplacených virtuálních účtů bude poskytovat také jiné než platební služby, které si budou uživatelé předplácet, může změnit právní status a podnikat jako platební instituce bez omezení, která se na ni vztahují jako na instituci elektronických peněz.

Oddíl 2.

Omezení činností institucí elektronických peněz

Kromě vydávání elektronických peněz je podnikání institucí elektronických peněz striktně omezeno na (a) poskytování úzce souvisejících finančních a nefinančních služeb, jako je správa elektronických peněz vykonáváním provozních a jiných pomocných funkcí souvisejících s jejich vydáváním a vydávání a správa jiných platebních prostředků s výjimkou poskytování úvěrů v jakékoli podobě, a na (b) uchovávání údajů na elektronických médiích¹⁰⁴ pro jiné podniky nebo veřejné instituce.

Dokonce i nepřímé podnikání institucí elektronických peněz mimo odvětví elektronických peněz je zakázáno. Instituce elektronických peněz nesmějí mít účast v jiných podnicích s výjimkou případů, kdy takové podniky vykonávají provozní nebo jiné pomocné funkce související s elektronickými penězi vydávanými nebo rozšiřovanými danou institucí.

Tuto úzkou specializaci institucí elektronických peněz se snaží odůvodnit bod 12 odůvodnění směrnice 2000/46/ES. Uvádí, že přísné omezení podnikání institucí elektronických peněz bylo zavedeno, aby vyvážilo jiné podmínky jejich podnikání, které jsou

¹⁰⁴ Jde např. o osobní údaje nebo údaje o sociálním zabezpečení uložené na čipových kartách.

méně náročné než ty, které se vztahují na banky vydávající elektronické peníze. Směrnice se zde tedy dovolává principu rovného zacházení.

Takovýto pohled na věc ale úplně pomíjí, že banky jsou vzhledem ke kombinaci svých hlavních činností, jimiž jsou přijímání vkladů a poskytování úvěrů, vystavené dalekosáhlejším rizikům, než jaká mohou vyplývat z vydávání elektronických peněz i v případě, že by bylo spojeno s jinými činnostmi vyjma poskytování úvěru. Princip rovného zacházení tedy mezi bankami a institucemi elektronických peněz není aplikovatelný.¹⁰⁵ Druhou slabostí tohoto zdůvodnění je, že zavedení takového zásadního zákazu, jakým je striktní omezení činnosti institucí elektronických peněz, se neváže ke konkrétním rizikům, která by mohla z případné jiné činnosti institucím elektronických peněz vyplynout. Jde tedy o ustanovení, jehož hlavní úlohou bylo zřejmě částečně kompenzovat bankám újmu, kterou měly po konkurenční stránce utrpět vstupem nových nebankovních podnikatelů na trh.

Přesto, že k této problematice nejsou k dispozici empirická data, mnoho poskytovatelů platebních služeb a orgánů členských států pověřených dohledem míní, že omezení jiných činností institucí elektronických peněz je přílišné a odrazuje potenciální nové podnikatele od vstupu na trh.¹⁰⁶

---

¹⁰⁵ V tomto smyslu se vyjadřuje také VEREECKEN, Marc. Les directives européennes sur la monnaie électronique. *Cahiers de droit européen*. 2004, année 40, numéros 1 – 2, s. 260.

¹⁰⁶ The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 55.

Kapitola 2.

Podmínky přístupu institucí elektronických peněz na trh platebních služeb

Evropský právní status institucí elektronických peněz, tak jak je vybudován směrnicí 2000/46/ES, dokládá, že evropský normotvůrce po jistou dobu během projednávání návrhu směrnice koketoval s myšlenkou vyhradit vydávání elektronických peněz pouze bankám. Tento proud, v čele s Evropskou centrální bankou, v konečném znění směrnice nezvítězil, ovšem měl vliv na architekturu evropského právního statusu institucí elektronických peněz. Směrnice 2000/46/ES totiž obsahuje pouze ty části statusu institucí elektronických peněz, které se liší od evropského právního statusu bank a v ostatním odkazuje přímo na bankovní směrnici.

Evropský právní status institucí elektronických peněz obsahuje, obdobně jako evropský právní status bank, mnoho podmínek, která musejí instituce elektronických peněz splnit předtím, než vstoupí na trh platebních služeb. Nejpodstatnější požadavky jsou stanoveny pro prvotní přístup na trh. Podmínkami pro prvotní přístup institucí elektronických peněz na trh platebních služeb se bude zabývat oddíl 1. Podmínky přístupu institucí elektronických peněz na trh v jiných členských státech jsou již postaveny na skutečnosti, že požadavky pro prvotní přístup na trh musely být splněny. Proto jsou pro přístup na trh v jiných členských státech stanoveny pouze doplňující podmínky zajišťující bezproblémové pokračování obezřetnostního dohledu nad institucí elektronických peněz s tím, že podstatnější požadavky musejí být splněny jen v případech, kdy by změna struktury instituce elektronických peněz mohla vést k porušení podmínek pro prvotní přístup na trh. Tyto podmínky pro přístup institucí elektronických peněz na trh v jiných členských státech budou obsahem oddílu 2.

Oddíl 1.

Prvotní přístup institucí elektronických peněz na trh platebních služeb

Instituce elektronických peněz musejí stejně jako banky získat povolení před zahájením své činnosti. K žádosti o povolení musejí přikládat obchodní plán. Žadatelé o povolení musejí splnit jak kvantitativní, tak i kvalitativní požadavky. Veškeré kvalitativní požadavky z bankovní směrnice, tak jak byly popsány v předešlé hlavě této práce, se vztahují na instituce elektronických peněz.

Instituce elektronických peněz tak musejí mít řádné a obezřetné řízení, tj. jasnou organizační strukturu, účinné postupy pro případ rizik a přiměřené mechanismy vnitřní kontroly, včetně řádných administrativních a účetních postupů. Poněkud přebytečně tak

vypadá čl. 7 směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz, který těmto institucím přikazuje mít řádné a obezřetné řízení, administrativní a účetní postupy a dostatečné vnitřní kontrolní mechanismy. Ustanovení dodává, že tyto postupy a mechanismy by měly odpovídat finančním a nefinančním rizikům, kterým je instituce vystavena, včetně technických a procedurálních rizik a rizik, která vyplývají ze spolupráce s podnikem vykonávajícím provozní nebo pomocné funkce vztahující se k obchodní činnosti instituce. Z koexistence obou ustanovení v právním statusu institucí elektronických peněz nelze jasně uzavřít, zda jde o pouhou duplikaci jediného požadavku, nebo o záměr evropského normotvůrce signalizující, že druhá věta čl. 7 směrnice 2000/46/ES je speciálním pravidlem pro instituce elektronických peněz vůči druhé větě čl. 22 odst. 2 bankovní směrnice a že tedy pro instituce elektronických peněz nejsou použitelná technická kritéria pro organizaci a řízení rizik obsažená v příloze V bankovní směrnice. Tyto nejasnosti možná vysvětlují rozdílná pojetí pravidel pro řádné a obezřetné řízení, na která poukazuje studie hodnotící směrnici 2000/46/ES.¹⁰⁷ Některé členské státy, jako Velká Británie a Nizozemsko, podřizují instituce elektronických peněz speciálnímu souboru pravidel organizace a řízení, zatímco jiné členské státy, jako Rakousko a Německo, na ně integrálně aplikují bankovní pravidla.

Řízení instituce elektronických peněz musí být stejně jako u bank zajištěno nejméně dvěma dostatečně zkušenými osobami s dobrou pověstí. Žadatel o povolení instituce elektronických peněz musí také příslušným orgánům sdělit totožnost svých přímých nebo nepřímých akcionářů nebo společníků, kteří mají v instituci elektronických peněz kvalifikovanou účast, a výši jejich účastí. Tito akcionáři nebo společníci musejí být taktéž způsobilí k řádnému a obezřetnému řízení instituce. Stejně jako banky musejí mít i instituce elektronických peněz své skutečné sídlo v členském státě, jehož příslušné orgány jim vydaly povolení. Instituce elektronických peněz také nebudou moci získat povolení k podnikání ve dvou případech úzkých propojení s jinými subjekty, protože by tak byl narušen účinný výkon dohlížecích funkcí příslušných orgánů.

Kvantitativní požadavky pro prvotní přístup institucí elektronických peněz na trh byly oproti požadavkům bankovní směrnice sníženy. Směrnice 2000/46/ES podmiňuje vydání povolení tím, že instituce elektronických peněz bude mít počáteční kapitál ve výši nejméně 1 milionu EUR. Tento finanční požadavek je nebankovním sektorem a některými příslušnými orgány členských států vnímán jako příliš náročný a nepřiměřený rizikům spojeným

¹⁰⁷ The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 52.

s podnikáním v odvětví elektronických peněz.¹⁰⁸ Přesto některé členské státy, jako Maďarsko, Francie a Řecko, požadavek na počáteční kapitál institucím elektronických peněz zvýšily. K tomu je nutno již jen dodat, že studie o hodnocení směrnice 2000/46/ES ukázala, že v těchto státech žádní nebankovní vydavatelé elektronických peněz nepodnikají.¹⁰⁹

Oddíl 2.

Přístup institucí elektronických peněz na trh platebních služeb v jiných členských státech

Prvotním cílem Evropské komise při přípravě směrnice o institucích elektronických peněz bylo vytvoření vnitřního trhu pro vydávání elektronických peněz. K dosažení tohoto cíle směrnice 2000/46/ES použila stejné metody jako bankovní směrnice, tj. zavedení jednotného povolení, na základě kterého mohou instituce elektronických peněz podnikat také v hostitelských členských státech. Tento režim vzájemného uznávání povolení se ovšem z úzkého spektra činností, kterým se instituce elektronických peněz mohou věnovat, vztahuje pouze na samotné vydávání elektronických peněz. Poskytování úzce souvisejících finančních a nefinančních služeb a uchovávání údajů na elektronických médiích v hostitelských členských státech se tedy řídí obecnými pravidly vyplývajícími ze Smlouvy o Evropském společenství a judikatury Soudního dvora Evropské unie.

Stejně jako banky, i instituce elektronických peněz mohou vydávat elektronické peníze v jiných členských státech buď na základě volného pohybu služeb, nebo na základě svobody usazování. Co se týče podmínek pro výkon těchto práv institucemi elektronických peněz, směrnice 2000/46/ES neobsahuje vlastní ustanovení, ale její čl. 2 odst. 1 plně odkazuje na příslušná ustanovení bankovní směrnice. Pokud jde tedy o záměr vydávat elektronické peníze v hostitelském členském státě na základě volného pohybu služeb, instituce elektronických peněz jej musí pouze oznámit příslušným orgánům svého domovského členského státu. Záměr zřídit pobočku na území hostitelského členského státu naproti tomu podléhá posouzení příslušných orgánů domovského členského státu instituce elektronických peněz.

---

¹⁰⁸ Viz výsledky veřejné konzultace uspořádané Evropskou komisí v rámci procesu hodnocení směrnice 2000/46/ES, citované in The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 54.

¹⁰⁹ The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. Příloha IV.

Kapitola 3.

Podmínky podnikání institucí elektronických peněz

Instituce elektronických peněz, které získaly povolení, musejí stejně jako banky nadále dodržovat podmínky, na jejichž základě jim bylo povolení vydáno. V opačné situaci jim může být povolení odejmuto. Tyto podmínky podnikání aplikované na instituce elektronických peněz na základě odkazu na bankovní směrnici zahrnují povinnost dodržovat řádné a obezřetné řízení, pravidlo o umístění skutečného sídla i informační povinnosti vztahující se ke změnám kvalifikované účasti v instituci elektronických peněz.

Ostatní podmínky podnikání elektronických institucí jsou směrnicí 2000/46/ES stanoveny odlišně od bankovní směrnice s jedinou výjimkou, kterou jsou ustanovení bankovní směrnice o konsolidaci. Na instituce elektronických peněz se tedy také vztahují ustanovení bankovní směrnice požadující v určitých případech plnění povinností týkajících se kapitálu na konsolidovaném základě. Ostatní podmínky podnikání elektronických institucí zahrnují určité požadavky na disponibilní kapitál, dále upřesněné v oddílu 1., povinnost zpětné výměny elektronických peněz, analyzovanou v oddílu 2., a určitá omezení investiční činnosti institucí elektronických peněz, která rozebere oddíl 3.

Oddíl 1.

Disponibilní kapitál

Směrnice 2000/46/ES obsahuje dva požadavky na kapitál, který musí instituce elektronických peněz mít během svého podnikání. Podle prvního požadavku nesmí kapitál instituce elektronických peněz¹¹⁰ klesnout pod hodnotu počátečního kapitálu. Hodnota počátečního kapitálu představuje podobně jako u bank fixní minimum, podle kterého se poměřuje disponibilní kapitál instituce elektronických peněz v případě, že druhý kapitálový požadavek by měl nižší hodnotu.

Druhý kapitálový požadavek je variabilní. Na rozdíl od evropské právní úpravy bank směrnice 2000/46/ES nestanovuje, ke krytí jakých rizik je tento variabilní kapitálový požadavek stanoven.¹¹¹ Vzhledem ke skutečnosti, že institucím elektronických peněz je zakázáno poskytovat úvěry a investovat do jiných než nízkorizikových a dostatečně likvidních aktiv, lze se domnívat, že cílem tohoto kapitálového požadavku je především krytí operačního rizika.

¹¹⁰ Pro vymezení tohoto kapitálu směrnice 2000/46/ES odkazuje na bankovní směrnici.

¹¹¹ Je třeba ale připomenout, že v době vzniku směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz bankovní směrnice 2000/12/ES rovněž mezi riziky nerozlišovala, protože stanovovala pouze minimální kapitálový požadavek pro krytí úvěrového rizika.

Podle čl. 4 odst. 2 směrnice 2000/46/ES musí mít instituce elektronických peněz neustále k dispozici kapitál ve výši nejméně 2 % svých celkových finančních závazků z vydaných elektronických peněz počítaných buď v okamžité výši, nebo ve výši průměru za posledních šest měsíců, podle toho, která částka je vyšší. Odstavec 3 dodává, že je-li instituce elektronických peněz činná méně než šest měsíců, počítáno ode dne zahájení činnosti včetně, musí mít k dispozici kapitál ve výši nejméně 2 % svých celkových finančních závazků z vydaných elektronických peněz počítaných buď v okamžité výši, nebo ve výši plánované pro šestiměsíční období. Částka celkových finančních závazků z vydaných elektronických peněz odhadovaná pro šestiměsíční období musí být doložena obchodním plánem případně pozměněným podle požadavků příslušných orgánů.

Celkové finanční závazky z vydaných elektronických peněz představují proměnnou, která před přijetím směrnice o institucích elektronických peněz nebyla žádnou metodou pro výpočet kapitálových požadavků používána. Proto ji tedy nelze porovnat s jinými metodami, ani odhadnout, zda je ke krytí rizik spojených s podnikáním institucí elektronických peněz vhodně stanovena. Z odpovědí na konzultaci, kterou Evropská komise uspořádala v rámci procesu hodnocení směrnice 2000/46/ES, ovšem vyplynulo, že některé příslušné orgány členských států nejsou plně přesvědčeny o vhodnosti této metody a považují takto stanovený kapitálový požadavek za přílišný.¹¹²

Oddíl 2.

Zpětná výměna elektronických peněz

Ustanovení čl. 3 směrnice 2000/46/ES ukládá institucím elektronických peněz¹¹³ povinnost držitelům elektronických peněz na jeho žádost vyměnit elektronické peníze v době jejich platnosti buď za hotovost, nebo bezhotovostní peníze převodem na jeho bankovní účet. Výměna musí být provedena v nominální hodnotě elektronických peněz a bez účtování poplatků s výjimkou poplatků nezbytných k provedení operace¹¹⁴. Podmínky pro tuto zpětnou výměnu musejí být stanoveny ve smlouvě uzavřené mezi institucí elektronických peněz a uživatelem platebních služeb a mohou eventuálně stanovit minimum, pod kterým instituce elektronických zpětnou výměnu neprovádí. Podle směrnice nesmí toto minimum překročit 10 EUR.

¹¹² Citováno in The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 54.

¹¹³ Stejnou povinnosti mají na základě čl. 1 odst. 2 směrnice 2000/28/ES také banky vydávající elektronické peníze.

¹¹⁴ Takovými poplatky mohou být např. poplatky za bankovní převod.

Směrnice 2000/46/ES pod bodem 9 odůvodnění uvádí, že zpětná výměna elektronických peněz je nutná pro zajištění důvěry držitelů elektronických peněz. Co ovšem již toto odůvodnění neobsahuje, je důvod, který vedl Evropský parlament ve druhém čtení návrhu směrnice k vložení povinnosti provádět výměnu elektronických peněz v nominální hodnotě. V pozadí tohoto doplnění návrhu byl strach Evropské centrální banky, že nesměnitelnost elektronických peněz za hotovost či bezhotovostní peníze by mohla v budoucnu vést k narušení jedné ze základních funkcí peněz, již je funkce univerzálního měřítko hodnoty.¹¹⁵ Proti vůli Evropské centrální banky ovšem směrnice 2000/46/ES obsahuje možnost, aby instituce elektronických peněz svou povinnost zpětné výměny omezila stanovením doby platnosti elektronických peněz.

Povinnost zpětné výměny se zdála nepřijatelná především pro mobilní operátory. Tento problém odpadl se zařazením mobilních operátorů pod nový právní status platebních institucí.

Oddíl 3.

Omezení investiční činnosti

Směrnice 2000/46/ES ve svém čl. 5 přináší ustanovení, jehož cílem je zajistit, aby instituce elektronických peněz měla vždy disponibilní prostředky pro splnění svých finančních závazků z vydaných elektronických peněz. Jde tedy o opatření ke krytí rizika likvidity, které je základním rizikem, jemuž je instituce elektronických peněz vystavena.

Ustanovení čl. 5 odst. 1 směrnice 2000/46/ES požaduje, aby instituce elektronických peněz investovala peněžní prostředky nejméně ve výši svých finančních závazků z vydaných elektronických peněz, a to pouze do nízkorizikových a dostatečně likvidních aktiv. Odstavec 2 navíc omezuje investice do aktiv, jejichž úvěrová riziková váha není nulová, na maximálně dvacetinásobek kapitálu dané instituce elektronických peněz. Tyto investice také musejí podléhat omezením nejméně tak přísným, jako jsou omezení uplatňovaná na základě ustanovení o velké angažovanosti obsažená v bankovní směrnici. Odstavec 4 ukládá členským státům, aby zavedly vhodná omezení tržních rizik, kterým se mohou vystavovat instituce elektronických peněz v souvislosti s investicemi zmíněnými v odstavci 1.

Písmena a), b) a c) čl. 5 odstavce 1 blíže vyjmenovávají aktiva, do kterých mají instituce elektronických peněz investovat. Činí tak odkazem na ustanovení bankovní směrnice

¹¹⁵ VEREECKEN, Marc. Payment System Rules in the European Union: A critical analysis of the EU Payment System Recommendations, the Cross-border credit transfer Directive, the Settlement Finality Directive and the E-money Directives. In VAN EMPEL, M., SMITS, R. *Banking and EC Law Commentary*. Deventer: Kluwer Law International, 1992. Amsterdam Financial Series. Chapter 16. S. 86.

z roku 2000, která rozlišovala čtyři kategorie rizikové váhy. Tato bankovní směrnice byla ale nahrazena bankovní směrnicí 2006/48/ES, která od základu změnila způsob rizikového vážení aktiv. Ustanovení čl. 5 je tedy třeba nyní vykládat v souladu s novými pravidly přidělování rizikové váhy.

Přestože členské státy provedly čl. 5 směrnice 2000/46/ES ve svých vnitrostátních právních řádech beze změn, studie hodnotící směrnicí 2000/46/ES ukázala, že členské státy se rozcházejí v detailním určení okruhu aktiv, do kterých má instituce elektronických peněz investovat. Rozdíly jsou např. v pravidlech určení dostatečné likvidity aktiva.¹¹⁶

Instituce elektronických peněz tedy musejí investovat peněžní prostředky nejméně ve výši svých finančních závazků z vydaných elektronických peněz do málo vynášejících aktiv, protože jde o aktiva dostatečně likvidní a s nízkým rizikem. Uložení takové povinnosti institucím elektronických peněz spolu se striktním omezením možnosti jejich podnikání, o kterém již byla řeč výše, potírá sice účinně riziko likvidity, ale vytváří podnikatelsky velice nepřitažlivou kombinaci, protože silně omezuje možnosti zisku.¹¹⁷

---

¹¹⁶ The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 56.

¹¹⁷ Malte Krueger píše, že větším podnikatelům se tak bude zřejmě zdát přitažlivější právní status banky. Viz KRUEGER, Malte. *Innovation and Regulation: The Case of E-Money Regulation in the EU. Background Paper No. 5* [online]. 23 August 2001 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z archivu ePayment Systems Observatory z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>. S. 22.

Kapitola 4.

Výjimky z evropského právního statusu institucí elektronických peněz

Evropský normotvůrce si byl vědom toho, že evropský právní status institucí elektronických peněz by mohl být příliš náročný pro nebankovní vydavatele elektronických peněz podnikající v menším měřítku. Pro tyto případy proto stanovil v čl. 8 směrnice 2000/46/ES možnost výjimky z evropského právního statusu institucí elektronických peněz. Směrnice ale zároveň odepřela institucím elektronických peněz pod výjimkou možnost podnikat v jiných členských státech na základě sekundární svobody usazování nebo volného pohybu služeb.

Členské státy mohou podle čl. 8 směrnice 2000/46/ES povolit svým příslušným orgánům, aby upustily od uplatňování některých nebo všech ustanovení směrnice 2000/46/ES a uplatňování směrnice 2000/12/ES na instituce elektronických peněz, které spadají do jedné ze tří následně vymezených kategorií. První kategorie zahrnuje instituce elektronických peněz, z jejichž celkové obchodní činnosti vyplývají celkové finanční závazky z vydaných elektronických peněz v takové výši, že obvykle nepřekračují 5 milionů EUR a nikdy nepřekročí 6 milionů EUR. Druhou kategorií jsou instituce elektronických peněz, jejichž elektronické peníze jsou přijímány jako platební prostředek pouze dceřinými společnostmi, mateřskou společností nebo dceřinými společnostmi této mateřské společnosti. Třetí kategorii představují instituce elektronických peněz, jejichž elektronické peníze přijímá jako platební prostředek pouze omezené množství podniků, které lze snadno rozeznat podle jejich umístění ve stejných prostorách nebo v jiné omezené oblasti nebo jejich těsné finanční nebo obchodní vazby na vydávající instituci, jako je např. společný marketingový nebo distribuční plán.

Co se týče podmínek podnikání institucí elektronických peněz, jimž byla udělena výjimka, směrnice požaduje, aby tyto instituce ve smlouvách s uživateli jejich platebních služeb stanovily, že kapacita elektronického paměťového zařízení, které mají držitelé k dispozici pro provádění plateb, nesmí být vyšší než 150 EUR. Především pro usnadnění kontroly kritérií stanovených pro instituce elektronických peněz, jimž je možno udělit výjimku, směrnice požaduje, aby každá instituce elektronických peněz podnikající pod výjimkou podávala pravidelné zprávy o své činnosti včetně celkové výše závazků souvisejících s elektronickými penězi.

Studie hodnotící směrnici 2000/46/ES ukázala, že provedení a používání ustanovení o výjimce se mezi členskými státy výrazně liší.¹¹⁸ Šest členských států vůbec nevyužilo možnosti zavést ustanovení o výjimce do svých právních řádů.¹¹⁹ Ostatní členské státy se liší v kritériích pro udělení výjimky, ve způsobu udělení výjimky a v okruhu ustanovení, od jejichž aplikace může být na základě výjimky upuštěno. Mnoho členských států některá kritéria pro výjimku zpřísnilo nebo k nim přidalo nové podmínky. V Dánsku, Finsku, Lotyšsku a Nizozemsku je výjimka aplikována přímo ze zákona, zatímco v ostatních členských státech musejí instituce elektronických peněz o výjimku žádat příslušné orgány. V České republice, Dánsku, Finsku, Nizozemsku, Španělsku, Švédsku a Velké Británii výjimka zprošťuje aplikace celého evropského právního statusu institucí elektronických peněz. V těchto členských státech podniká naprostá většina institucí elektronických peněz, jimž byla udělena výjimka. Naopak v Belgii, Řecku, Irsku, Lucembursku a Maltě mají příslušné orgány stanovit případ od případu, které požadavky evropského právního statusu institucí elektronických peněz se na instituce pod výjimkou nebudou vztahovat. V těchto členských státech v roce 2006 nepodnikaly na základě výjimky žádné instituce elektronických peněz. Takováto vnitrostátní úprava tedy zřejmě odrazuje potenciální instituce elektronických peněz od vstupu na trh.

Ze studie hodnotící směrnici 2000/46/ES vyplývá, že počet institucí elektronických peněz podnikajících pod výjimkou mnohokrát překračuje počet subjektů, na něž se plně vztahuje evropský právní status institucí elektronických peněz.¹²⁰ Evropská právní úprava, která na jedné straně stanovila náročné požadavky pro instituce elektronických peněz a zároveň z nich na druhé straně umožnila výjimky na vnitrostátních trzích, tedy vedla v konečném důsledku k faktické fragmentaci celoevropského vnitřního trhu elektronických peněz.

---

¹¹⁸ The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 63.

¹¹⁹ Jde o Rakousko, Maďarsko, Litvu, Portugalsko, Slovensko a Slovinsko.

¹²⁰ The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 4.

Hlava 3. Platební instituce

Platební instituce jsou novou kategorií poskytovatelů platebních služeb, kterou zavádí směrnice 2007/64/ES o platebních službách. Evropský normotvůrce vytvořil platební instituce jako zbytkovou kategorii, do které spadají všichni ti poskytovatelé platebních služeb, pro které až do roku 2007 neexistoval na evropské úrovni harmonizovaný právní status. Jak bylo již předesláno, základním motivem pro vytvoření této nové kategorie poskytovatelů platebních služeb byla neuspokojivá situace jak na celoevropském trhu platebních služeb, tak na většině trhů členských států. Právní úpravy členských států totiž stanovovaly natolik odlišné podmínky pro poskytovatele platebních služeb, kteří nejsou úvěrovými institucemi, že tito mohli jen obtížně bez dalšího vstupovat na trhy v jiných členských státech. Ve více než polovině členských států takoví poskytovatelé platebních služeb buď nebyli podrobeni žádné právní úpravě, nebo podnikali na základě pouhé registrace.¹²¹ V některých členských státech byly naopak platební služby vyhrazeny pouze úvěrovým institucím, a potenciální noví poskytovatelé tak byli z trhu platebních služeb naprosto vyloučeni.¹²² Výsledkem těchto právních úprav byl roztržštěný evropský trh platebních služeb a nedostatek konkurence na trzích platebních služeb členských států.

Základním cílem nové evropské právní úpravy bylo tedy vytvoření vnitřního trhu platebních služeb, na kterém by mezi sebou volně soutěžil větší počet poskytovatelů platebních služeb. Směrnice o platebních službách proto přináší harmonizovaný právní status pro poskytovatele platebních služeb, kteří nejsou úvěrovými institucemi. Kapitola 1. představí předmět podnikání těchto nových subjektů. Právní úprava obsažená ve směrnici je výsledkem velice obtížného kompromisu mezi obránci bankovních pozic na trhu platebních služeb a zastánci otevřeného přístupu na tento trh. Původní návrh směrnice o platebních službách byl v ustanoveních o požadavcích na platební instituce během projednávání v Evropském parlamentu a Radě Evropské unie zásadně změněn. Jak podmínky přístupu platebních institucí na trh platebních služeb, které rozebírá kapitola 2., tak podmínky podnikání

---

¹²¹ European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 39.

¹²² European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 23.

platebních institucí, které přiblíží kapitola 3., jsou v konečném znění směrnice podstatně přísnější než v návrhu Komise.

Kapitola 1.

Předmět podnikání platebních institucí

Jak vyplývá z definice čl. 4 bod 4 směrnice 2007/64/ES o platebních službách, platební instituce poskytují a provádějí platební služby, tedy podnikatelské činnosti uvedené v příloze ke směrnici. Ovšem některé z těchto činností mohou platební instituce poskytovat jen v určité formě nebo za určitých podmínek. Oddíl 1. proto upřesní okruh platebních služeb, které mohou poskytovat platební instituce.

Platební služby nejsou jediným druhem podnikatelské činnosti, kterou mohou provozovat platební instituce. Oddíl 2. představí jiné činnosti, které jsou povolené platebním institucím.

Oddíl 1.

Platební služby povolené platebním institucím

Platební služby, tak jak jsou vyjmenované v příloze ke směrnici o platebních službách, mohou být všechny poskytovány platebními institucemi. Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, činnosti obsažené v příloze ke směrnici jsou vymezeny natolik obecně, že z nich na první pohled nejsou zřejmá žádná omezení pro poskytování platebních služeb platebními institucemi.

Z ustanovení čl. 16 odst. 2 a 4 směrnice a bodu 9 odůvodnění směrnice ale jasně vyplývá, že platební instituce nesmějí přijímat vklady nebo jiné splatné prostředky ve smyslu článku 5 směrnice 2006/48/ES, ani nesmějí vydávat elektronické peníze ve smyslu čl. 1 odst. 3 směrnice 2000/46/ES. Činnosti až dosud vyhrazené evropskou legislativou bankám a institucím elektronických peněz zůstávají tedy nedotčené i po zavedení nového právního statusu pro platební instituce.

Pokud tedy platební instituce přijímá peněžní prostředky od uživatele platebních služeb na účet, nemůže s těmito prostředky nakládat jinak, než je použít pro další platební transakce na základě platebního příkazu. Pokud přijímá platební prostředky od uživatele bez vytváření účtu, nesmí je proměnit na elektronické peníze.

Některé platební služby fungují ve spojení s úvěrem. Jsou jimi především platební služby, u nichž se peněžní prostředky pro platební transakce čerpají z úvěru pro uživatele platebních služeb. Dále se jedná o tzv. acquiring platebních karet, tj. zpracování plateb pomocí platebních karet¹²³, při němž poskytovatel platebních služeb poskytuje úvěr

¹²³ Česká verze směrnice 2007/64/ES překládá anglický pojem acquiring naprosto zavádějícím způsobem jako pořizování platebních prostředků.

obchodníku, který přijal platbu pomocí platební karty, dříve než dojde ke konečnému vypořádání platební transakce. Směrnice o platebních službách přirozeně umožňuje, aby platební instituce pro tyto případy poskytovaly úvěry uživatelům platebních služeb. Původní návrh směrnice nestanovoval pro tyto úvěry žádné zvláštní podmínky. Příloha návrhu směrnice pouze zmiňovala pod bodem 4, že jestliže se pro platební transakce čerpají peněžní prostředky z úvěru pro uživatele platebních služeb, tento úvěr je poskytován v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 87/102/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru a s ostatními použitelnými právními předpisy Společenství. Během projednávání byla ale ustanovení směrnice o platebních službách změněna tak, že pro poskytování úvěrů platebními institucemi byla stanovena určitá omezení.

Článek 16 odst. 3 a 5 směrnice o platebních službách předně stanovuje dvě pravidla, která nelze jako taková považovat za zvláštní omezení poskytování úvěru platebními institucemi. Z ustanovení směrnice vyplývá, že úvěr poskytovaný v souvislosti s platebními službami musí být v souladu s evropskými právními předpisy a předpisy členských států týkajícími se podmínek poskytování úvěru spotřebitelům co do ustanovení, která nejsou harmonizována touto směrnicí. Jde o pravidlo vztahující se obecně na všechny poskytovatele úvěrů.

Dále je stanoveno, že úvěr se neposkytuje z peněžních prostředků přijatých nebo držaných za účelem provedení platební transakce. Tento zákaz ovšem vyplývá již z výše zmiňovaného zákazu přijímat vklady nebo jiné splatné prostředky ve smyslu článku 5 směrnice 2006/48/ES, který omezuje platební instituce v možnostech nakládání s přijatými peněžními prostředky.

Další omezení pro poskytování úvěru platebními institucemi však jsou již omezeními, která evropský normotvůrce stanovil přímo s ohledem na zmenšení úvěrového rizika platebních institucí. Platební instituce tedy nemohou poskytovat jakékoli úvěry, ale pouze úvěry doplňkové, poskytované výhradně v souvislosti s prováděním platebních transakcí. Pokud se jedná o přeshraniční poskytování úvěru, úvěr musí být splacen v krátké lhůtě, která nesmí v žádném případě překročit dvanáct měsíců. Toto omezení se nevztahuje na vnitrostátní poskytování úvěru formou úvěrových karet. Vnitrostátní předpisy mohou stanovit lhůty kratší i delší. Konečně kapitál platební instituce musí být v souladu s požadavky orgánů dohledu vždy přiměřený k celkové částce poskytnutých úvěrů.

Oddíl 2.

Jiné činnosti povolené platebním institucím

Po vzoru směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz směrnice 2007/64/ES o platebních službách ve svém čl. 16 odst. 1 písm. a) a b) upřesňuje, že platební instituce mohou vedle platebních služeb vykonávat činnosti, které souvisejí s platbami. Platebním institucím je tedy povoleno poskytovat provozní a úzce související doplňkové služby, jako jsou zajištění provedení platebních transakcí, směnárenské služby, úschova a dále zpracování a uchovávání dat. Stejně tak mohou platební instituce provozovat platební systémy.

Platebním institucím je ovšem na rozdíl od institucí elektronických peněz povoleno zabývat se i jiným podnikáním. V takovém případě musejí platební instituce přirozeně respektovat podmínky výkonu těchto činností, tak jak jsou stanovené v použitelném evropském a vnitrostátním právu.

Po prostudování čl. 16 odst. 1 směrnice by se tedy mohlo zdát, že ustanovení o jiných činnostech povolených platebním institucím je zbytečné, protože platební instituce mohou vykonávat vedle platebních služeb jakékoli jiné podnikání. Ustanovení o jiných činnostech a oddělení činností nesouvisejících s platbami do zvláštního bodu má ale své opodstatnění. Na čl. 16 odst. 1 písm. c) totiž navazují požadavky čl. 9 směrnice týkající se ochrany peněžních prostředků, které platební instituce obdržela od uživatelů platební služeb nebo prostřednictvím jiného poskytovatele platebních služeb za účelem provedení platebních transakcí. Ochrana těchto peněžních prostředků je nutná v případech, kdy se platební instituce zabývá jiným podnikáním.¹²⁴

Tato právní úprava potvrzuje novou tendenci v evropském odvětví finančních služeb, která se již nesnaží předcházet rizikům vyplývajícím z různých činností jejich jednoduchým zákazem nebo limitováním. Spíše stanovuje takové podmínky pro výkon činností, aby poskytovatelé byli schopni čelit rizikům z jejich výkonu vyplývajícím.¹²⁵

Tomuto přístupu se ovšem vymyká třetí odstavec čl. 16. Jak již bylo vysvětleno výše v oddílu 2., platební instituce se nesmějí zabývat poskytováním úvěrů, s výjimkou úvěrů spojených s platebními transakcemi, které odpovídají požadavkům čl. 16 odst. 3.

¹²⁴ Blíže k ochraně peněžních prostředků podle čl. 9 směrnice o platebních službách viz kapitolu 3. oddíl 2. této části práce.

¹²⁵ Tak je tomu u bank podle nejnovější bankovní směrnice 2006/48/ES, která přešla na systém minimálních kapitálových požadavků na krytí různých rizik vyplývajících z bankovní činnosti.

Kapitola 2.

Podmínky přístupu na trh platebních služeb

Podmínky přístupu platebních institucí na trh platebních služeb jsou koncipovány obdobně jako u ostatních evropských statusů poskytovatelů platebních služeb. Jejich prvotní přístup na trh v domovském členském státě podmiňuje i jejich eventuální přístup na trh v jiných členských státech, a tak směrnice 2007/64/ES věnuje hlavní pozornost požadavkům pro prvotní přístup na trh a pro přístup na trh v jiných členských státech stanovuje pouze několik doplňujících podmínek. Směrnice 2007/64/ES ovšem kromě těchto požadavků obsahuje i detailnější pravidla pro započítání podnikání platebních institucí skrze pobočky, zástupce a externí subjekty bez ohledu na to, zda platební instituce tyto podnikatelské struktury hodlá využívat ve svém domovském členském státě či mimo jeho hranice.

Podmínky pro prvotní přístup platebních institucí na trh platebních služeb tedy rozebere oddíl 1. Oddíl 2. se zaměří na zřízení pobočky, zapojení zástupce a využití externího subjektu platebními institucemi. Podmínky pro přístup platebních institucí na trh v jiných členských státech budou konečně předmětem oddílu 3.

Oddíl 1.

Podmínky prvotního přístupu na trh platebních služeb

Prvotní přístup na trh platebních služeb byl platebním institucím již v návrhu směrnice o platebních službách umožněn buď na základě povolení, nebo na základě výjimky. Konečné znění směrnice 2007/64/ES zachovalo tuto konstrukci pocházející z evropského právního statusu institucí elektronických peněz, ale podstatně zpřísnilo podmínky, za kterých může být povolení nebo výjimka platební instituci udělena. Pododdíl 1. představí podmínky, které pro prvotní přístup platebních institucí na trh platebních služeb stanovoval návrh směrnice. Změny, které přineslo konečné znění směrnice, pak vysvětlí pododdíl 2.

Pododdíl 1.

Podmínky podle návrhu směrnice o platebních službách

Podle návrhu směrnice o platebních službách, tak jak byl Evropskou komisí postoupen Evropskému parlamentu a Radě Evropské unie, měly mít platební instituce přístup na trh platebních služeb poté, co jim bude uděleno povolení. O takové povolení mohly žádat jak právnické, tak i fyzické osoby.

Jediným požadavkem, na jehož splnění záviselo obdržení povolení, bylo zavedení řádného a obezřetného řízení. Toto řízení žadatel dokládal informacemi o organizační

struktúre, vnitřních kontrolních mechanismech, postupech pro řízení rizik, popisem správních a účetních postupů, jakož i totožností a zkušenostmi osob, které měly řídit podnik žadatele, nebo měly mít na jeho řízení vliv, tj. manažerů, ředitelů, majoritních akcionářů a osob, které jsou přímými nebo nepřímými držiteli kvalifikovaného podílu ve smyslu bankovní směrnice.

Znění těchto ustanovení prozrazovalo přímý vliv bankovní směrnice. Přes veškerou inspiraci bankovní směrnicí se však Evropská komise jako navrhovatelka směrnice zdržela převzetí jakýchkoli dalších požadavků. Jak zdůraznila Komise ve svém posouzení dopadů směrnice o platebních službách, stanovit rovné podmínky pro poskytovatele platebních služeb znamená přistupovat stejným způsobem ke stejným rizikům.¹²⁶ Vzhledem k jejich předmětu podnikání Komise považovala platební instituce za instituce vystavené menším rizikům než banky nebo instituce elektronických peněz. Návrh směrnice proto pro budoucí platební instituce nestanovoval žádný počáteční kapitál.¹²⁷

Podle návrhu směrnice měly být platební instituce, jež získaly povolení, zapsány do rejstříku platebních institucí v členských státech a jejich povolení mělo být platné pro celý evropský trh platebních služeb.

Z nepříliš náročného režimu povolení pak ještě návrh směrnice umožňoval výjimky. Komise v bodu 11 odůvodnění návrhu směrnice uváděla, že cílem výjimečného režimu je vyhnout se tomu, aby osoby poskytující platební služby, které nesplňují veškeré požadavky pro povolení jako platební instituce, byly nuceny přejít do černé ekonomiky. Typicky se jedná o osoby provádějící služby poukazování peněz, podnikající v malém měřítku a na neformálním základě.¹²⁸

Na základě posouzení konkrétního případu mohly tedy členské státy v určitých situacích umožnit, aby fyzická nebo právnická osoba byla zapsána do rejstříku, aniž by jí bylo uděleno povolení. První podmínkou bylo, aby celkový výnos z veškerých obchodních činností této osoby odpovídal celkové výši neuhrazených peněžních prostředků přijatých na poskytování platebních služeb a nepřesahujících částku 5 milionů EUR v průměru za jeden měsíc a 6 milionů EUR v libovolném okamžiku. Druhou podmínkou pak bylo, že zapsání do rejstříku je ve veřejném zájmu, ať již proto, že dotčená osoba zastává zásadní úlohu v oblasti

¹²⁶ European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 41.

¹²⁷ Absence požadavku na základní kapitál souvisí i s faktem, že o povolení k přístupu na platební trh mohly žádat i fyzické osoby.

¹²⁸ European Commission. *Payment Services Directive: Frequently Asked Questions* [online]. Brussels: 24.4.2007 [cit. 2008-02-29]. MEMO/07/152. Dostupný z WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/07/152&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>>. Bod 21, s. 10.

finančního zprostředkování tím, že zajišťuje přístup k platebním službám znevýhodněným sociálním skupinám, nebo proto, že zapsání do rejstříku je nutné pro účinné uplatňování pravidel zaměřených proti praní peněz nebo mechanismů, které brání financování terorismu.

V případech, kdy platební instituce vstupovala na trh na základě pouhé registrace, návrh směrnice stanovoval, že se na tuto osobu bude pohlížet jako na platební instituci,¹²⁹ ale tato osoba bude moci poskytovat platební služby pouze v členském státě, ve kterém byla zapsána do rejstříku. Osoby podnikající na základě registrace tedy neměly mít možnost využít sekundární svobody usazování nebo volného pohybu služeb. Členským státům byla navíc ponechána možnost stanovit, že takové osoby mohou poskytovat pouze některé z platebních služeb.

Pododíl 2.

Podmínky podle konečného znění směrnice o platebních službách

Konečné znění směrnice nejenže přitvrdilo podmínky pro výjimky z režimu povolení, ale zásadním způsobem změnilo požadavky pro povolení platebních institucí.

Povolení lze nyní podle čl. 10 odst. 1 směrnice udělit pouze právnické osobě usazené v členském státě. Pro fyzické osoby tak mizí možnost žádat o povolení stát se platební institucí.

Tato změna souvisí s požadavkem článku 6 směrnice, aby platební instituce měly v okamžiku udělení povolení určitý počáteční kapitál, jenž je složen ze základního kapitálu a rezervních fondů¹³⁰. Směrnice o platebních službách zde tedy přejímá požadavek, který je také kladen na ostatní poskytovatele platebních služeb. Požadavek na počáteční kapitál platebních institucí byl do směrnice vložen během projednávání tohoto předpisu v Evropském parlamentu a Radě Evropské unie, které uvázlo právě na otázce nutnosti kapitálových požadavků pro platební instituce. Argumenty Evropské komise, které svědčily proti zavedení jakýchkoli kapitálových požadavků, nebyly evropským normotvůrcem vyslyšeny. Evropský normotvůrce si byl ale tentokrát vědom chybných předpokladů, na kterých vystavěl směrnici o institucích elektronických peněz, a stanovil proto pro platební instituce citelně nižší počáteční kapitál. Výše počátečního kapitálu se navíc liší podle platebních služeb, které si přeje žadatel poskytovat. Směrnice vytváří tři skupiny platebních institucí. Pro poukazovatele peněz vyžaduje počáteční kapitál ve výši nejméně 20 000 EUR. Pro mobilní operátory, provádějící platební transakce jako zprostředkovatelé mezi uživateli platebních služeb a

¹²⁹ Toto upřesnění bylo důležité proto, aby subjekty poskytující platební služby pod výjimkou byly podřízeny pravidlům vztahujícím se na poskytování platebních služeb.

¹³⁰ Směrnice o platebních službách odkazuje pro vymezení těchto pojmů na čl. 57 písm. a) a b) bankovní směrnice 2006/48/ES. Vymezení těchto pojmů je tedy stejné jako v právním statusu bank.

dodavateli zboží nebo služeb zvyšuje tuto částku na nejméně 50 000 EUR. Pro žadatele, který chce poskytovat ostatní druhy platebních služeb, je počáteční kapitál stanoven na nejméně 125 000 EUR.

Ve velice málo pozměněné formě oproti návrhu stanovuje směrnice požadavek na řádné a obezřetné řízení platební instituce. Požadavek je ovšem v konečném znění lépe formulován a strukturován, než jak byl uveden v návrhu směrnice. Ustanovení čl. 5 směrnice nejen stanovuje, jaké podklady má žadatel o povolení příslušným orgánům předložit, ale čl. 10 odst. 4 zároveň uvádí, jaká kvalita řízení musí být z těchto podkladů patrná, aby příslušné orgány mohly žadateli udělit povolení. Směrnice tak vyžaduje jasnou organizační strukturu s jednoznačně vymezenými, transparentními a konzistentně rozdělenými úkoly, účinnými postupy pro identifikaci, řízení, sledování a ohlašování rizik, kterým platební instituce je nebo může být vystavena, a odpovídající vnitřní kontrolní mechanismy, včetně řádných správních a účetních postupů. Směrnice navíc vyžaduje, aby všechna tato opatření, postupy a mechanismy byly úplné a přiměřené povaze, rozsahu a složitosti platebních služeb poskytovaných platební institucí. Žadatel musí dále doložit totožnost vedoucích pracovníků a osob odpovědných za řízení, jakož i důkazy, že tyto osoby se těší dobré pověsti a mají vhodné znalosti a zkušenosti pro provádění platebních služeb. Ustanovení čl. 10 odst. 6 konečně ukládá orgánům posuzujícím žádost o povolení, aby se přesvědčily, že akcionáři nebo osoby s kvalifikovanou účastí v platební instituci jsou k řádnému a obezřetnému řízení platební instituce způsobilí.

Ustanovení čl. 10 odst. 3 směrnice 2007/64/ES po vzoru bankovní směrnice předepisuje, aby platební instituce, jež musí mít podle vnitrostátních právních předpisů svého domovského členského státu sídlo, měla své ústředí v tomtéž členském státě, v němž má své sídlo. Každá fyzická nebo právnická osoba podnikající na základě registrace je podle čl. 26 odst. 2 směrnice povinna mít své ústředí nebo místo pobytu v tom členském státě, ve kterém svou činnost skutečně vykonává.

Stejně tak jako bankovní směrnice i směrnice 2007/64/ES o platebních službách v čl. 10 odst. 7 a 8 stanovuje, že povolení nemůže být vydáno, pokud není možný účinný výkon dohledových pravomocí příslušných orgánů v situacích, kdy účinnému výkonu dohledových funkcí brání úzká propojení¹³¹ existující mezi platební institucí a jinými

---

¹³¹ Směrnice pro vymezení pojmu úzkých propojení odkazuje na čl. 4 bod 46 bankovní směrnice 2006/48/ES, který úzkými propojeními rozumí stav, kdy jsou dvě nebo více fyzických či právnických osob spojeny jedním z následujících způsobů:

a) účastí ve formě držení, přímého nebo kontrolou, nejméně 20 % hlasovacích práv nebo kapitálu některého podniku,

fyzickými nebo právníckými osobami. Povolení dále nemůže být vydáno ani v případě, že účinnému výkonu dohledových funkcí brání předpisy třetí země, jimiž se řídí jedna či více fyzických nebo právníckých osob, s nimiž má platební instituce úzké propojení, anebo obtíže související s uplatňováním těchto právních nebo správních předpisů.

Směrnice zakotvuje pro příslušné orgány také možnost požadovat založení samostatného subjektu pro podnikání v oblasti platebních služeb, jestliže činnosti žadatele mimo oblast platebních služeb zhoršují nebo by mohly zhoršit finanční zdraví platební instituce nebo schopnost příslušných orgánů sledovat dodržování všech povinností stanovených touto směrnicí ze strany platební instituce.

Registrace osob přejících si poskytovat platební služby bez toho, aby se musely plně podřídit požadavkům na platební instituce, je v konečném znění směrnice zřízena. Pokud členský stát využije možnosti stanovit výjimky ze statusu platebních institucí, může tak stále učinit jak pro právnícké, tak i fyzické osoby. Režim výjimky proto nabývá na významu poté, co směrnice vyloučila možnost udělovat povolení pro platební instituce fyzickým osobám. Výjimky se mohou ovšem týkat pouze osob, pro něž průměr za předchozích dvanáct měsíců z celkové částky provedených platebních transakcí nepřesahuje 3 miliony EUR za měsíc. Tento požadavek se posoudí na základě celkové částky platebních transakcí předpokládaných v obchodním plánu této osoby, pokud příslušné orgány nevyžadují úpravu tohoto plánu. Zároveň nesmí být žádná z fyzických osob odpovědných za řízení nebo provoz podniku odsouzena za trestné činy související s praním peněz nebo financováním terorismu nebo jiné finanční trestné činy.

Vzhledem k podstatnému přepracování a zbytnění kapitoly směrnice týkající se platebních institucí se již nyní nejedná pouze o výjimku z režimu povolení platebních institucí. Členské státy nebo jejich příslušné orgány mohou v určitých situacích upustit od uplatňování všech nebo jen některých částí celého právního statusu platebních institucí.¹³² Takový výjimečný režim podle čl. 26 směrnice 2007/64/ES o platebních službách se tedy může týkat podmínek povolení, ale také jiných podmínek přístupu na trh, či podmínek podnikání platebních institucí, které budou popsány v další kapitole této hlavy. Výjimka tedy může mít podle konečného znění směrnice stejný rozsah jako výjimka podle směrnice

---

b) kontrolou,

c) skutečností, že obě nebo všechny osoby jsou trvale vázány k jedné a téže třetí osobě vztahem kontroly.

¹³² Rozšíření oblasti působnosti výjimky není příliš zřejmé z bodu 15 odůvodnění směrnice, který nadále uvádí možnost neuplatňovat všechny podmínky pro povolení nebo jejich část. Jde zřejmě o opomenutí vyplývající z částečného zachování původního znění tohoto bodu odůvodnění (v návrhu se jednalo se o bod 11). Ustanovení čl. 26 odst. 1 jasně uvádí, že výjimka se může týkat všech nebo některých částí postupu a podmínek uvedených v oddílech 1 až 3 s výjimkou článků 20, 22, 23 a 24, které stanoví práva a povinnosti příslušných orgánů při dohledu nad platebními institucemi.

2000/46/ES o institucích elektronických peněz. K prvotnímu účelu zavedení výjimečného režimu, jímž bylo motivovat především malé poukazovatele peněz k opuštění černé ekonomiky, se tak nyní přidružuje také záměr usnadnit vstup na trh novým podnikatelům, aniž by museli splňovat veškeré požadavky právního statusu platebních institucí. Pravomoc udělovat výjimku upravila směrnice 2007/64/ES odchylně od evropské právní úpravy institucí elektronických peněz. Udělení výjimky z evropského právního statusu platebních institucí totiž spadá do pravomoci jak členských států, tak jejich příslušných orgánů, zatímco výjimku z evropského právního statusu institucí elektronických peněz mohou udělit pouze příslušné orgány členských států.

Stejně jako již v návrhu směrnice uvádí, že na osoby takto zapsané do rejstříku se pohlíží jako na platební instituce. Členské státy mají možnost vyloučit osoby poskytující platební služby pod výjimkou podle čl. 26 z poskytování některých platebních služeb. Směrnice o platebních službách také takovým osobám zakazuje přístup na trh platebních služeb v jiných členských státech na základě sekundární svobody usazování nebo volného pohybu služeb.

Co se samotného rejstříku platebních institucí týče, čl. 13 směrnice upřesňuje, že platební instituce se zapisují do rejstříku domovského členského státu. Platební instituce, jímž bylo uděleno povolení, se mají zapisovat odděleně od fyzických a právnických osob, které byly do rejstříku zapsány na základě výjimky podle článku 26. U každé zapsané osoby jsou uvedeny platební služby, které může poskytovat.

Oddíl 2.

Zřízení pobočky, zapojení zástupce a využití externího subjektu

Platební instituce nemusí provádět všechny své činnosti ze svého ústředí. Dokonce je ani nemusí provádět sama. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách proto stanovuje podmínky, za kterých platební instituce může začít podnikat prostřednictvím pobočky, zástupce nebo externích subjektů.

Pokud platební instituce vytvoří mimo své ústředí provozovnu bez právní subjektivity, která přímo provádí některé nebo všechny operace tvořící podstatu činností platební instituce, jedná se o pobočku platební instituce. Směrnice neobsahuje zvláštní ustanovení o zřizování poboček na území domovského členského státu, a tak by se mohlo zdát, že směrnice ponechává tuto otázku zcela v kompetenci členských států, tak jak je tomu v bankovní směrnici 2006/48/ES. Pokud ovšem čteme pozorně čl. 13 o registraci, dojdeme k jinému závěru.

Ustanovení čl. 13 směrnice, který po členských státech požaduje zřízení veřejného rejstříku všech platebních institucí, jimž bylo uděleno povolení, a jejich zástupců a poboček, je třeba je vyložit tak, že platební instituce má povinnost příslušné orgány ve svém domovském členském státě uvědomit o vytvoření jakékoli pobočky. Způsob, jakým by tak měla učinit, lze dovodit z porovnání s čl. 25 odst. 1 směrnice. Podobnost s postupem při zřízení pobočky v jiném členském státě podle čl. 25 směrnice svědčí pro to, aby platební instituce i v případě zřízení pobočky v domovském členském státě poskytla stejné údaje, tj. jména osob odpovědných za řízení pobočky a informaci o její organizační struktuře. Na základě těchto údajů pak budou příslušné orgány moci zapsat pobočku do rejstříku.

Uvážení příslušných orgánů v tomto řízení by nemělo být příliš rozsáhlé. Analogickým výkladem čl. 17 odst. 6 směrnice lze dospět k závěru, že i v případech, kdy platební instituce zřizuje pobočku ve svém domovském členském státě, mohou příslušné orgány domovského členského státu odmítnout zapsat pobočku do rejstříku, mají-li důvodné podezření, že v souvislosti s plánovaným zřízením pobočky dochází nebo došlo k praní peněz nebo financování terorismu ve smyslu směrnice 2005/60/ES či k jejich pokusu, nebo že zřízení této pobočky by mohlo zvýšit riziko praní peněz nebo financování terorismu.¹³³

Platební instituce se také může rozhodnout provádět platební služby pomocí jiné osoby, která pak provádí platební služby jménem platební instituce. Tímto zástupcem platební instituce může být jak právnická, tak i fyzická osoba. Platební instituce je podle čl. 17 odst. 1 směrnice povinna příslušným orgánům ve svém domovském členském státě oznámit nejen jméno a adresu zástupce, ale i popis vnitřních kontrolních mechanismů, které bude zástupce uplatňovat s cílem dosáhnout souladu s povinnostmi souvisejícími s praním peněz a financováním terorismu podle směrnice 2005/60/ES a také totožnost ředitelů a osob odpovědných za vedení zástupce, kteří budou při poskytování platebních služeb využívány, včetně důkazu o tom, že jsou způsobilými a řádnými osobami¹³⁴.

V porovnání s postupem pro zřizování pobočky mají příslušné orgány při zapojení zástupce do podnikání platební instituce širší uvážení. To je jen logickým důsledkem toho, že zástupce je osobou s vlastní právní subjektivitou, jejíž situaci příslušné orgány ještě neměly možnost zhodnotit. Příslušné orgány na základě oznámení posoudí, zda zástupce bude

¹³³ Důvody ke stanovení takovéto právní normy, tj. vůle zabránit vzniku struktur, které by mohly přispět k praní peněz nebo financování terorismu, jsou totiž platné jak při zřizování pobočky platební instituce v jiném členském státě, tak i v případě, kdy platební instituce plánuje zřídit pobočku ve svém domovském členském státě.

¹³⁴ České znění čl. 17 odst. 1 písm. c) směrnice uvádí „vhodné“ a „správné“ osoby. Pojmy „způsobilé“ a „řádné“ ovšem lépe vystihují anglické „fit and proper“ a francouzské „aptés et honorables“. Navíc překlad jako „způsobilé“ a „řádné“ odpovídá pojmům použitým ve směrnici 2005/60/ES o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu.

uplatňovat funkční kontrolní mechanismy proti praní peněz a financování terorismu podle směrnice 2005/60/ES a zda jeho řízení bude řádné a obezřetné. Pokud dospějí ke kladnému závěru, mohou zástupce zapsat do rejstříku. Stejně jako u zřizování pobočky se lze domnívat, že čl. 17 odst. 6 směrnice je třeba použít i pro situace, kdy platební instituce využívá zástupce v svém domovském členském státě. Příslušné orgány domovského členského státu mohou tedy také odmítnout zapsat zástupce do rejstříku, mají-li důvodné podezření, že v souvislosti s plánovaným zapojením zástupce dochází nebo došlo k praní peněz nebo financování terorismu ve smyslu směrnice 2005/60/ES či k jejich pokusu, nebo že zapojení tohoto zástupce by mohlo zvýšit riziko praní peněz nebo financování terorismu.

Platební instituce může provozní úkoly při provádění platebních služeb externalizovat, tj. svěřit jiné osobě, která tyto úkoly provádí vlastním jménem na vlastní účet místo platební instituce. Platební instituce přitom ale vůči uživatelům platebních služeb zůstává jejich jedinou smluvní stranou poskytující platební služby. Externalizace služeb, neboli outsourcing, přináší malým poskytovatelům úspory z rozsahu a přístup k odborným znalostem; větším poskytovatelům umožňuje soustředit úsilí na hlavní činnosti jejich podnikání.¹³⁵ Směrnice o platebních službách tento outsourcing ve svém čl. 17 odst. 7 umožňuje pod podmínkou, že o něm platební instituce uvědomí příslušné orgány svého domovského členského státu.

Směrnice ovšem využití externích subjektů omezuje, pokud se outsourcing týká důležitých provozních úkolů platební instituce. Důležité provozní úkoly platební instituce jsou vymezeny jako úkoly, jejichž nesprávné provedení nebo neprovedení by podstatně narušilo soustavné plnění podmínek povolení platební instituce nebo dalších jejích povinností podle směrnice, její finanční výkonnost nebo řádnost či kontinuitu jejích platebních služeb. Outsourcing těchto provozních úkolů předně nesmí být proveden způsobem, který by podstatně zhoršil kvalitu vnitřní kontroly platební instituce a schopnost příslušných orgánů sledovat, zda platební instituce dodržuje všechny povinnosti stanovené směrnicí. Dále osoby pověřené vyšším vedením platební instituce nesmějí externímu subjektu delegovat vlastní odpovědnost. Outsourcing také nesmí způsobit změnu ve vztazích a závazcích platební instituce vůči uživatelům platebních služeb, tak jak jsou upraveny směrnicí. V důsledku outsourcingu nesmí platební instituce přestat splňovat podmínky, které směrnice stanoví pro získání povolení a jeho udržení. Konečně i všechny ostatní podmínky, na základě kterých bylo platební instituci uděleno povolení, musejí zůstat zachovány.

---

¹³⁵ SATO, Setsuya, HAWKINS, John. *Electronic finance: an overview of the issues. BIS Papers No 7 Electronic finance: a new perspective and challenges*. November 2001, s. 1-12. Dostupný z WWW: <<http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap07g.pdf>>. S. 7.

Oddíl 3.

Podmínky přístupu na trh platebních služeb v jiných členských státech

Ustanovení čl. 10 odst. 9 směrnice 2007/64/ES zakotvuje pravidlo zásadního významu pro vstup platebních institucí na celoevropský vnitřní trh platebních služeb. Zakládá totiž vzájemné uznávání povolení udělených platebním institucím. Platební instituce, jimž bylo vydáno povolení poskytovat určité platební služby, tak mohou tyto služby poskytovat také v jiných členských státech než ve svém domovském členském státě, a to na základě práva usazování nebo práva volného pohybu služeb. Platební instituce mohou tedy na území jiných členských států zřizovat pobočky, využívat zástupce, nebo mohou platební služby poskytovat přímo přes hranice.

Platební instituce, jež si přeje poprvé vykonat tato práva, má podle čl. 25 odst. 1 prvního pododstavce směrnice povinnost o tom uvědomit příslušné orgány ve svém domovském členském státě. Směrnice na tomto místě přesně neuvádí, jaké informace má platební instituce poskytnout. Postup v případě zřizování pobočky v jiném členském státě lze vyčíst již z druhého pododstavce čl. 25 odst. 1, který zmiňuje, že na základě tohoto oznámení příslušné orgány domovského členského státu ve lhůtě jednoho měsíce sdělí příslušným orgánům hostitelského členského státu název a adresu dané platební instituce, druh platebních služeb, které zamýšlí na území hostitelského členského státu poskytovat, jména osob odpovědných za řízení pobočky a její organizační strukturu. Na rozdíl od bank a institucí elektronických peněz tak zřizování pobočky platební instituce na území jiného členského státu nepodléhá žádnému posouzení příslušných orgánů ani v domovském, ani v hostitelském členském státě. Příslušné orgány domovského členského státu platební instituce tedy jednoduše zapíší pobočku zřízenou v jiném členském státě do svého rejstříku.

Postup v případě zapojení zástupce v jiném členském státě je složitější a vychází jak z čl. 17, tak z čl. 25 směrnice. Platební instituce tedy příslušným orgánům ve svém domovském členském státě oznámí stejné údaje jako při jakémkoli jiném zapojení zástupce, tj. jeho jméno a adresu, popis jeho vnitřních kontrolních mechanismů k dosažení souladu se směrnicí 2005/60/ES a totožnost ředitelů a osob odpovědných za vedení zástupce, včetně důkazu o tom, že jsou způsobilými a řádnými osobami. Příslušné orgány domovského členského státu platební instituce posoudí, zda zástupce bude uplatňovat funkční kontrolní mechanismy proti praní peněz a financování terorismu podle směrnice 2005/60/ES a zda jeho řízení bude řádné a obezřetné. Pokud se pak rozhodnou zástupce do svého rejstříku zapsat,

ustanovení čl. 25 odst. 5 jim ukládá informovat příslušné orgány hostitelského členského státu o svém záměru zapsat daného zástupce do rejstříku a přihlédnout k jejich stanovisku.

Jak při zřizování pobočky platební instituce v jiném členském státě, tak při poskytování platebních služeb prostřednictvím zástupce v jiném členském státě čl. 17 odst. 6 směrnice stanovuje speciální postup v případě, že příslušné orgány hostitelského členského státu mají důvodné podezření, že v souvislosti s plánovaným zapojením zástupce nebo zřízením pobočky dochází nebo došlo k praní peněz nebo financování terorismu ve smyslu směrnice 2005/60/ES či k jejich pokusu, nebo že zapojení tohoto zástupce nebo zřízení této pobočky by mohlo zvýšit riziko praní peněz nebo financování terorismu. V takové situaci směrnice příslušným orgánům hostitelského členského státu přikazuje informovat příslušné orgány domovského členského státu. Ty pak mohou odmítnout zapsat zástupce nebo pobočku do rejstříku, nebo mohou zrušit zápis zástupce nebo pobočky do rejstříku, pokud již byl učiněn. Při zřizování pobočky platební instituce v jiném členském státě je toto jediný případ, kdy příslušné orgány mají možnost uvážení.

Kapitola 3.

Podmínky podnikání platebních institucí

Podmínky podnikání platebních institucí, které stanovoval návrh směrnice o platebních službách předložený Evropskou komisí Evropskému parlamentu a Radě Evropské unie, byly minimalistické. Komise, poučena problémy okolo uplatňování směrnice o institucích elektronických peněz, chtěla vytvořit takový právní status pro platební instituce, který by nebyl finančně náročný a neodrazoval případné zájemce od tohoto podnikání.

Během podnikání měly platební instituce zachovávat podmínky, jejichž splnění bylo nezbytné k obdržení povolení, tj. dodržovat řádné a obezřetné řízení.¹³⁶ Kromě plnění tohoto požadavku, nad nímž návrh směrnice stanovil dohled, návrh směrnice zmiňoval pouze další dvě podmínky. První byla povinnost uchovávat záznamy o veškerých službách a transakcích. Členské státy měly samy stanovit přiměřenou dobu, nepřesahující však pět let, po kterou měly platební instituce tyto záznamy uchovávat. Druhou podmínkou bylo, aby platební instituce, které musejí mít podle vnitrostátních právních předpisů sídlo, umístily své ústředí do členského státu, v němž mají sídlo. Ostatní platební instituce měly umístit své ústředí do členského státu, ve kterém skutečně vykonávají svou činnost. Povinnosti týkající se uchovávání záznamů a umístění ústředí jsou obvyklými požadavky, jejichž cílem je usnadnit dohled příslušných orgánů nad subjekty provozujícími činnost podléhající povolení či registraci.

Rozhodnutí nestanovit v návrhu směrnice o platebních službách minimální kapitálové požadavky pro platební instituce bylo Evropskou komisí dostatečně jasně zdůvodněno v posouzení dopadů směrnice. Komise v něm porovnává rizika vyplývající z činnosti bank a platebních institucí a dochází k závěru, že platební instituce jsou vystaveny velmi nízkým rizikům, která nemohou ohrozit integritu a stabilitu finančních systémů.¹³⁷ Komise tato svá hodnocení dokládá i faktem, že nynější podnikání platebních institucí v členských státech, které jim povolují přístup na trh bez stanovení minimálních kapitálových požadavků, nepůsobí žádné obtíže.

¹³⁶ Směrnice 2007/64/ES ovšem neobsahuje analogické ustanovení k čl. 19, 20 a 21 bankovní směrnice o nabývání a pozbyvání kvalifikované účasti v bance – podrobněji k těmto ustanovením viz záhlaví kapitoly 3. v hlavě I. Dohled nad dodržováním pravidla, že osoby s kvalifikovanou účastí v platební instituci musejí být způsobilé k řádnému a obezřetnému řízení platební instituce, tak bude pro příslušné orgány obtížný bez stanovení specifických pravomocí pro tyto případy a bez uložení oznamovací povinnosti osobám s kvalifikovanou účastí a platebním institucím.

¹³⁷ European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 96.

Konečná verze směrnice 2007/64/ES o platebních službách podržela požadavky návrhu směrnice v částečně pozměněném znění,¹³⁸ ovšem přidala k nim další, nepoměrně náročnější. Naprosto zásadní požadavky evropského právního statusu platebních institucí tak byly do právní úpravy vpraveny na základě vyjednávání mezi členskými státy v Radě Evropské unie, bez detailní transparentní konzultace finančního sektoru, institucí pověřených dohledem a dalších na věci zainteresovaných osob. Těmto změnám nepředcházel ani podrobný rozbor rizik, která platební instituce podstupují během podnikání.¹³⁹ Jak se již dalo očekávat, síla tradice a bankovního lobby během projednávání návrhu směrnice zvítězila, a právní status platebních institucí byl obohacen o povinnost udržovat během podnikání určitou výši kapitálu a povinnost ochraňovat peněžní prostředky, které platební instituce obdržela za účelem provedení platebních transakcí. Oddíl 1. přinese vysvětlení tohoto nového kapitálového požadavku a oddíl 2. přiblíží požadavek směrnice týkající se ochrany peněžních prostředků.

Oddíl 1.

Minimální kapitálový požadavek

Po vzoru bankovní směrnice i směrnice o institucích elektronických peněz ukládá směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu platebním institucím povinnost držet vždy během podnikání určitý minimální kapitál.

Pro tento minimální kapitálový požadavek jsou již tradičně stanovena dvě minima s tím, že platební instituce musí držet kapitál minimálně odpovídající vyššímu z těchto minim. První minimum je fixní a rovná se hodnotě počátečního kapitálu platební instituce, tak jak je vymezena v čl. 6 směrnice o platebních službách. Druhé minimum je variabilní a je vypočítáváno jednou ze tří možných metod, stanovených v čl. 8 směrnice. Legislativní technika, která umožňuje výběr ze tří různých metod výpočtu, připomíná ustanovení bankovní směrnice 2006/48/ES. Mezi ustanoveními bankovní směrnice a směrnice o platebních službách na vnitřním trhu však existují dva velmi podstatné rozdíly.

Zaprvé, jak již bylo uvedeno výše, bankovní směrnice rozlišuje různé způsoby určení minimálních kapitálových požadavků podle různých druhů bankou podstupovaného rizika. K výpočtu požadavku pro krytí určitého rizika lze pak použít různě složité metody, ale druh

¹³⁸ Konečné znění směrnice přesunulo požadavky týkající se umístění ústředí do článku o udělení povolení, tj. mezi podmínky přístupu na trh platebních služeb. Tyto požadavky byly již popsány v předchozí kapitole. Co se týče povinnosti uchovávat záznamy, ustanovení čl. 19 směrnice 2007/64/ES nyní vyžaduje, aby platební instituce uchovávala veškeré příslušné záznamy po dobu nejméně pěti let.

¹³⁹ Charakteristická je v tomto ohledu úplná absence bodů odůvodnění směrnice, které by vysvětlily, pro krytí jakých rizik je stanoven minimální kapitálový požadavek.

základní proměnné, ve vztahu k níž se výpočet provádí, zůstává stejný. Směrnice o platebních službách naproti tomu stanovuje pouze jediný variabilní kapitálový požadavek¹⁴⁰ a neupřesňuje, jaká rizika spjatá s činností platební instituce mají být takto kapitálově kryta. Z ustanovení čl. 8 směrnice o platebních službách je navíc zřejmé, že metody, které k výpočtu minimálního kapitálového požadavků zavádí, se nemají používat současně. Jak uvidíme dále, každá z těchto metod je založena na jiném druhu základní proměnné. Můžeme tedy konstatovat, že směrnice o platebních službách zavedla tři naprosto odlišné metody výpočtu minimálního kapitálového požadavku pro krytí blíže neurčených rizik.

Druhý podstatný rozdíl mezi směrnicemi spočívá v určení, komu a v jakých případech je ponechána volba metody k výpočtu kapitálových požadavků. Banka musí kapitálově kryt veškerá rizika, která bere v potaz bankovní směrnice, tj. riziko úvěrové, operační a tržní. Banka má tedy povinnost vypočítávat tři různé kapitálové požadavky. Pro výpočet každého z nich má pak banka na výběr několik různě sofistikovaných metod. K použití složitějších z nich potřebuje sice banka povolení příslušných orgánů, ale prvotní výběr metody výpočtu záleží na bance. Platební instituce naproti tomu vypočítávají svůj jediný kapitálový požadavek podle metody, kterou si nemohou vybrat. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách totiž ve svém čl. 8 stanoví, že metodu výpočtu určí příslušné orgány v souladu s vnitrostátními předpisy. Směrnice neposkytuje pro členské státy žádné vodítko, podle kterého by měly stanovit základní meze uvážení příslušných orgánů při výběru vhodné metody pro tu či onu platební instituci.

Rozdíly v evropských právních úpravách minimálních kapitálových požadavků mezi bankami a platebními institucemi vyznívají negativně pro platební instituce. Ze směrnice o platebních službách není ani s velkou dávkou fantazie možné uhadnout, která metoda výpočtu minimálního kapitálového požadavku je vhodná pro ten který druh platební instituce. U dvou zavedených metod je navíc z textu jasné, že je lze použít pro všechny druhy platebních institucí. V tomto směru můžeme tedy očekávat odlišné vnitrostátní právní úpravy a ještě odlišnější praxi příslušných orgánů. Taková situace je ovšem v přímém rozporu s principem rovného zacházení, tj. že se všemi poskytovateli platebních služeb vystavených stejným rizikům se má zacházet stejným způsobem. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na tento princip dokonce odkazuje ve svém jedenáctém bodu odůvodnění. Tento bod odůvodnění uvádí následující: „Z důvodu vysoké rozmanitosti v oblasti platebních služeb by tato směrnice měla k zajištění toho, aby se u všech poskytovatelů platebních služeb se stejnými riziky

---

¹⁴⁰ To je i důvodem k tomu, že v tomto oddílu práce používám pojem „minimální kapitálový požadavek“ v jednotném čísle.

zacházelo stejným způsobem, umožňovat různé metody ve spojení s určitým stupněm volného uvážení v oblasti dohledu.“ Stanovení různých metod výpočtu minimálního kapitálového požadavku pro platební instituce by opravdu přispívalo k uvedenému principu v případě, že by směrnice jasně stanovila kvalifikační kritéria pro výběr mezi metodami.

Směrnice o platebních službách dává příslušným orgánům na výběr mezi metodou A, jež stanovuje minimální kapitálový požadavek ve vztahu k fixním režijním nákladům, kterou dále přiblíží pododdíl 1., metodou B, založenou na objemu plateb, dále vysvětlenou v pododdílu 2. a metodou C, která využívá jako základní proměnnou výnosy platební instituce a která bude předmětem pododdílu 3. Příslušné orgány mají navíc v určitých případech pravomoc upravit výši minimálního kapitálového požadavku. Rozbor tohoto ustanovení přinese pododdíl 4.

Pododdíl 1.

Metoda výpočtu založená na fixních režijních nákladech

Podle metody A musí kapitál platební instituce dosahovat výše odpovídající nejméně 10 % fixních režijních nákladů této platební instituce za předcházející rok. Pokud platební instituce ke dni výpočtu podniká méně než jeden rok, musí kapitál dosahovat výše odpovídající nejméně 10 % fixních režijních nákladů předpokládaných v jejím obchodním plánu, pokud příslušné orgány nevyžadují úpravu tohoto plánu. Směrnice o platebních službách stanovuje, že příslušné orgány mohou tento požadavek upravit v případě, že v obchodech platební instituce došlo od předchozího roku k podstatné změně.

Metodu A přebíral evropský normotvůrce ze směrnice 2006/49/ES o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí. Ustanovení čl. 21 této směrnice předepisuje pro určité investiční podniky vymezené v čl. 20 a 46 této směrnice povinnost držet kapitál rovnající se jedné čtvrtině jejich fixních režijních nákladů za předchozí rok. Jde vlastně o metodu, která pro určité investiční podniky, které jsou vystaveny omezenějším operačním rizikům, nahrazuje metody výpočtu minimálního kapitálového požadavku na krytí operačního rizika podle bankovní směrnice. Evropský normotvůrce převzal celé ustanovení čl. 21 směrnice 2006/49/ES do směrnice o platebních službách s tím rozdílem, že čtvrtinu fixních režijních nákladů snížil na 10 %.

V použití této metody se ale obě směrnice liší. Zatímco o použití metody A podle směrnice o platebních službách rozhodují příslušné orgány, metodu podle čl. 21 směrnice 2006/49/ES mohou příslušné orgány povolit investičním podnikům jako výjimku z obecného režimu krytí operačního rizika podle bankovní směrnice. Iniciativa pro použití metody podle

čl. 21 směrnice 2006/49/ES tedy vychází od investičního podniku a nikoli od příslušných orgánů.

Pododíl 2.

Metoda výpočtu založená na objemu plateb

Metoda B používá k výpočtu minimálního kapitálového požadavku platebních institucí jako základní proměnnou objem plateb. Jde o metodu novou, vytvořenou evropským normotvůrcem přímo za účelem kapitálové krytí rizik platebních institucí. Základní inspiraci k této metodě zřejmě evropský normotvůrce čerpal z ustanovení o požadavku na disponibilní kapitál směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz. Metoda B je ovšem podstatně propracovanější.

Objem plateb, na kterém je tato metoda výpočtu postavena, představuje podle směrnice jednu dvanáctinu celkové částky platebních transakcí provedených platební institucí v předcházejícím roce. Tento objem plateb rozděluje směrnice do pěti pásem s hranicemi 5 milionů EUR, 10 milionů EUR, 100 milionů EUR a 250 milionů EUR.

Z objemu plateb rozděleného do těchto pásem se vypočítávají položky podle degresivní procentní sazby, která činí 4,0 % pro nejnižší pásmo, 2,5 % pro druhé pásmo, 1 % pro třetí pásmo, 0,5 % pro čtvrté pásmo a 0,25 % pro nejvyšší pásmo. Následně se všechny položky sečtou.

K obdržení výsledné položky je součet ještě třeba vynásobit tzv. faktorem navýšení¹⁴¹, který je stanoven v čl. 8 odst. 2 směrnice. Účelem tohoto faktoru navýšení je stanovit odlišný minimální kapitálový požadavek pro tři skupiny platebních institucí podle odhadované¹⁴² výše rizik, která jsou spojena s určitými platebními službami. Pro poukazovatele peněz tak směrnice stanoví faktor 0,5, pro poskytovatele mobilních platebních služeb faktor 0,8 a pro ostatní platební instituce faktor 1.

¹⁴¹ Tento faktor by bylo vhodnější označit jako faktor násobení. Jeho hodnota totiž v žádném ze tří případů uvedených ve směrnici nepřesahuje hodnotu 1, a tak nemůže minimální kapitálový požadavek zvyšovat. Aplikací faktoru 0,5 nebo 0,8 na výsledné položky dochází naopak ke snížení minimálního kapitálového požadavku. Označení tohoto faktoru jako faktor násobení navíc lépe odpovídá jiným jazykovým verzím směrnice.

¹⁴² Evropský normotvůrce stanovil hodnoty faktoru navýšení spíše odhadem nežli na základě empirických dat. Směrnice ve svém čl. 87 obsahuje ustanovení o přezkumu směrnice, které požaduje, aby Evropská komise do 1. listopadu 2012 předložila Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Evropské centrální bance zprávu o provádění směrnice a o jejích dopadech, která bude tam, kde je to vhodné, doplněna návrhem na změnu. Jedním z nejvýznamnějších bodů, které mají být takto přezkoumány, jsou požadavky na kapitál platebních institucí.

Pododdíl 3.

Metoda výpočtu založená na výnosech

Třetí metodou, kterou směrnice umožňuje vypočítávat minimální kapitálový požadavek, je metoda C, založená na čistých výnosech platební instituce. Jde o upravený přístup základního ukazatele pro výpočet kapitálového požadavku pro krytí operačního rizika bank.

Výpočet minimálního kapitálu, který musí platební instituce držet, vychází z příslušného ukazatele, jenž je součtem úrokových výnosů, úrokových nákladů, výnosů z poplatků a provizí a ostatní provozních výnosů. Každá položka je do součtu zahrnuta s příslušným kladným nebo záporným znaménkem. Stejně jako bankovní směrnice i směrnice o platebních službách zakazuje, aby byly ve výpočtu použity mimořádné a nepravidelné výnosy. Výdaje na outsourcing služeb mohou být odečteny od příslušného ukazatele, pokud vznikly u platební instituce. Příslušný ukazatel se vypočítává za předchozí účetní období, a to na základě dvanáctiměsíčních sledování ke konci předchozího účetního období. Směrnice o platebních službách tedy nevyžaduje výpočet na základě tříletého průměru čistých výnosů, jak stanoví pro banky bankovní směrnice. Směrnice o platebních službách nicméně stanoví, že kapitál vypočtený podle metody C nesmí klesnout pod 80 % průměrné hodnoty příslušného ukazatele za předchozí tři účetní období. Směrnice o platebních službách také přebrala z bankovní směrnice větu, která upřesňuje, že nejsou-li k dispozici auditované údaje, lze pro výpočet použít neauditované odhady.

Čisté výnosy za předchozí účetní období pak směrnice rozděluje do pěti pásem s hranicemi 2,5 milionů EUR, 5 milionů EUR, 25 milionů EUR a 50 milionů EUR. Každému pásmu výnosů je přiřazena procentní sazba. Sazby jsou stejně jako u metody B degresivní. Pro nejnižší pásmo je stanoveno 10 %, pro druhé 8 %, pro třetí 6 %, pro čtvrté 3 % a pro nejvyšší 1,5 %. Součet položek, na něž byly aplikovány procentní sazby, se násobí faktorem navýšení podle čl. 8 odst. 2 směrnice. Metody B a C se tedy v postupech výpočtu minimálního kapitálového požadavku podobají.

Pododdíl 4.

Úprava výše minimálního kapitálového požadavku

Ustanovení čl. 8 odst. 3 směrnice o platebních službách na vnitřním trhu umožňuje příslušným orgánům v určitých případech vyžadovat, aby platební instituce měla kapitál, který je až o 20 % vyšší než částka, jež by byla výsledkem uplatnění zvolené metody výpočtu

minimálního kapitálového požadavku, nebo naopak platební instituci povolit mít kapitál, který je až o 20 % nižší než částka, jež by byla výsledkem uplatnění zvolené metody.

Tuto svou pravomoc mohou příslušné orgány uplatnit na základě vyhodnocení procesů řízení rizik, databáze ztrát z rizik a vnitřních kontrolních mechanismů platební instituce. Co se týče úpravy minimálního kapitálového požadavku směrem vzhůru, jedná se o jistou variaci nového ustanovení bankovní směrnice o zvláštním kapitálovém požadavku. Směrnice o platebních službách se ale na rozdíl od bankovní směrnice nevyjadřuje v tom smyslu, že by zvýšení minimálního kapitálového požadavku pro platební instituce přicházelo v úvahu pouze v případě, kdy platební instituce neplní požadavky směrnice. Rozdíl tkví také v přesnosti, s jakou jsou stanoveny meze uvážení příslušných orgánů. Zatímco bankovní směrnice umožňuje příslušným orgánům uložit zvláštní kapitálový požadavek těm bankám, které neplní povinnosti vyplývající z jejich právního statusu, a taxativně vyjmenovává situace, ve kterých jsou příslušné orgány povinny tak učinit, směrnice o platebních službách pouze nechává tušit, že příslušné orgány mohou požadavek zvýšit v případě horšího vyhodnocení procesů řízení rizik, databáze ztrát z rizik a vnitřních kontrolních mechanismů platební instituce. Směrnice o platebních službách tedy nestanovuje žádná kvalitativní kritéria pro zmíněné vyhodnocení procesů, databází a mechanismů. Jediné upřesnění oproti bankovní směrnici spočívá ve stanovení 20 % limitu úpravy minimálního kapitálového požadavku. I zde tedy můžeme předpokládat, že členské státy provedou toto ustanovení ve svých vnitrostátních právních řádech s různou přesností a příslušné orgány na této bázi zavedou odlišnou praxi, v rozporu s principem rovného zacházení s platebními institucemi vystavenými stejným rizikům.

Oddíl 2.

Ochrana peněžních prostředků

Požadavek týkající se ochrany peněžních prostředků byl do směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu také vložen až v průběhu projednávání návrhu směrnice v Radě Evropské unie. Toto ustanovení obsažené v čl. 9 směrnice navazuje na čl. 16 odst. 1 písm. c), který platebním institucím umožňuje vykonávat jiné podnikatelské činnosti než poskytování platebních služeb.

Jiná podnikatelská činnost by mohla být totiž provozována na úkor peněžních prostředků, které platební instituce obdržela od uživatelů platebních služeb nebo prostřednictvím jiného poskytovatele platebních služeb za účelem provedení platebních transakcí. Cílem čl. 9 směrnice je tak zajistit, aby částka peněžních prostředků, které platební

instituce přijala k provedení platebních transakcí, byla opravdu disponibilní k provedení transakce. Jde o opatření ke krytí rizika likvidity.

Směrnice dává členským státům nebo příslušným orgánům na výběr dva způsoby, jak tohoto cíle dosáhnout. Podle prvního způsobu nesmějí být přijaté peněžní prostředky směřovány s peněžními prostředky jakékoli jiné fyzické nebo právnické osoby, než jsou uživatelé platebních služeb, jejichž jménem jsou peněžní prostředky drženy. Pokud tyto peněžní prostředky platební instituce stále drží a na konci pracovního dne následujícího po dni, kdy byly tyto prostředky přijaty, dosud nebyly doručeny příjemci nebo převedeny jinému poskytovateli platebních služeb, uloží se tyto peněžní prostředky na samostatný účet vedený u banky nebo se investují do bezpečných, likvidních aktiv s nízkým rizikem, určených příslušnými orgány domovského členského státu platební instituce. Platební instituce tedy s těmito peněžními prostředky musí zacházet odděleně od jiných prostředků, které drží, a nesmí s nimi nakládat volně. K těmto opatřením směrnice ještě dodává, že peněžní prostředky přijaté od uživatelů platebních služeb musí být v souladu s vnitrostátním právem a v zájmu daných uživatelů platebních služeb chráněny před nároky jiných věřitelů platební instituce, zejména v případě platební neschopnosti.

Z ustanovení směrnice o platebních službách je jasně čitelné, že tento způsob ochrany přijatých peněžních prostředků se inspiroval čl. 5 směrnice 2000/46/ES o institucích elektronických peněz, který stanovuje omezení investiční činnosti institucí elektronických peněz. Taková skutečnost je více než pochopitelná, připomeneme-li, že ochrana peněžních prostředků podle směrnice o platebních službách se vztahuje mimo jiné na hybridní poskytovatele předplacených virtuálních účtů, kteří do přijetí směrnice o platebních službách spadali podle většinového názoru pod právní status institucí elektronických peněz.

Druhým způsobem ochrany peněžních prostředků přijatých od uživatelů platebních služeb je krytí těchto prostředků pojištěním nebo jinou srovnatelnou zárukou poskytnutou pojišťovnou nebo bankou, která nepatří do stejné skupiny jako samotná platební instituce, a to ve výši rovnající se částce, kterou by byla platební instituce povinna držet odděleně od ostatních peněžních prostředků podle prvního přístupu. Tato částka musí být splatná v případě, že bankovní instituce není schopna dostát svým finančním závazkům. Pojistné plnění tak může být použito k provedení platebních transakcí v případě, že platební instituce z toho či onoho důvodu již nemá potřebnou částku peněžních prostředků na provedení platebních transakcí.

Ustanovení čl. 9 odst. 2 obsahuje speciální pravidlo pro situace, kdy platební instituce přijímají peněžní prostředky, z nichž jen část má být použita na budoucí platební transakce a

zbývající částka má být použita na jiné než platební služby. Jde o tzv. hybridní poskytovatele předplacených virtuálních účtů, o nichž byla řeč v hlavě II. kapitole 1. oddílu 1. této práce. V případě hybridních poskytovatelů předplacených virtuálních účtů se požadavky na ochranu, které byly popsány výše, vztahují na část peněžních prostředků, která se má použít pro účely budoucích platebních transakcí. Pokud je tato část variabilní nebo není-li předem známa, směrnice stanoví, že členské státy mohou povolit, aby platební instituce uplatnily požadavky na ochranu peněžních prostředků na část prostředků, která bude podle předpokladů použita na platební služby, ovšem pouze pokud tuto část lze ke spokojenosti příslušných orgánů přiměřeně odhadnout na základě historických údajů.

Následující odstavce čl. 9 svědčí o tom, že členské státy zastoupené v Radě Evropské unie se lišily v pohledu na rizikovost podnikání platebních institucí a nutnost ochrany jimi přijatých peněžních prostředků. Odstavec 3 totiž umožňuje členským státům nebo příslušným orgánům rozšířit požadavky týkající se ochrany peněžních prostředků na všechny platební instituce, zatímco odstavec 4 jim umožňuje tyto požadavky omezit na peněžní prostředky těch uživatelů platebních služeb, jejichž peněžní prostředky v jednotlivém případě převyšují hranici 600 EUR.

Je politováníhodné, že se členské státy nebyly schopny shodnout na rozsahu tak zásadních podmínek podnikání a jejich harmonizace umožňuje tak velké rozdíly mezi právními úpravami. Tvrdší režim ochrany přijatých peněžních prostředků velmi pravděpodobně nepovede k lepší ochraně uživatelů platebních služeb. Možnost podnikat na území hostitelských členských států na základě povolení vydaného domovským členským státem totiž přispěje k tomu, že platební instituce se budou snažit vyhnout právním úpravám členských států, které zvolí tvrdší režim ochrany přijatých peněžních prostředků, a budou se usazovat v členských státech s benevolentnějšími podmínkami, odkud budou platební služby poskytovat na základě svobody usazování a volného pohybu služeb.

Část II. Elektronické platební služby

Elektronické platební služby představují činnosti, které umožňují elektronické platby. Jde tedy jak o provádění vlastních elektronických platebních transakcí, tak o vedení platebních účtů, mezi nimiž probíhá oběh peněžních hodnot, jakož i o vydávání platebních prostředků, prostřednictvím kterých je dáván podnět k elektronickým platebním transakcím, a o zpracování elektronických platebních transakcí, k nimž byl dán podnět pomocí těchto platebních prostředků.

Poskytování elektronických platebních služeb je po přijetí směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu zcela vyhrazeno úzké skupině šesti subjektů vyjmenovaných v čl. 1 odst. 1 směrnice.¹⁴³ Vzhledem k tomu, že přístup k poskytování elektronických platebních služeb je směrnici takto omezen, evropský normotvůrce byl nucen jasně vymezit činnosti, kterých se toto omezení týká. Směrnice se tedy nespokojila s pouhou stručnou definicí elektronických platebních služeb, nýbrž elektronické platební služby, označené jednoduše jako platební služby, taxativně vyjmenovala ve své příloze.

Elektronické platební služby však byly předmětem evropské právní úpravy daleko dříve, než se evropské právo začalo zajímat o právní status osob, které tyto činnosti provozují. Právní úpravu elektronických platebních služeb nacházíme již v doporučení Komise 87/598/EHS o evropském kodexu chování v oblasti elektronického platebního styku a v doporučení Komise 88/590/EHS o platebních systémech.

Evropská právní úprava elektronických platebních služeb pak byla podstatně rozvedena v doporučení Komise 97/489/ES o operacích prováděných elektronickými platebními prostředky, ve směrnici 97/5/ES o přeshraničních převodech a v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech. Dnešní nová evropská právní úprava elektronických platebních služeb je postavena na pravidlech, která byla zavedena právě těmito třemi evropskými právními akty. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu většinu ustanovení obsažených v doporučení Komise 97/489/ES a ve směrnici 97/5/ES převzala s tím, že je sjednotila, upřesnila a v mnohých případech také povýšila na právně závazné normy. Reforma evropské úpravy elektronických

---

¹⁴³ Jak jsme již zmínili v úvodu k části I. této práce, poskytovateli platebních služeb jsou banky, instituce elektronických peněz, poštovní žirové instituce, platební instituce, Evropská centrální banka a národní centrální banky, pokud nejednají jako měnový orgán nebo jako jiné veřejné orgány, a členské státy a jejich regionální a místní orgány, pokud nejednají jako veřejné orgány.

platebních služeb se nedotkla nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech, které zůstává nadále v platnosti.

Nový evropský právní rámec pro elektronické platby usiluje o výkonnější platební služby v rámci vnitřního trhu EU.¹⁴⁴ Vnitřní trh platebních služeb dnes stále ještě trpí malou přeshraniční konkurencí, nedostatkem právní jistoty uživatelů a poskytovatelů při přeshraničním poskytování platebních služeb, jakož i fragmentací platebních systémů. Evropské právo má v budování výkonnějšího vnitřního trhu platebních služeb nezastupitelnou roli, protože může pomoci odstranit překážky, které brání řádnému fungování vnitřního trhu platebních služeb. Další výklad se pokusí odpovědět na otázku, zda se evropskému právu podařilo tyto překážky odstranit.

Jednou z překážek řádného fungování vnitřního trhu platebních služeb je fakt, že uživatelé platebních služeb nemohou snadno porovnat nabídky platebních služeb na evropském vnitřním trhu. Uživatelé platebních služeb jsou nejen špatně informováni.¹⁴⁵ Spektrum informací, které jsou poskytovatelé platebních služeb povinni poskytovat podle vnitrostátního práva, se mnohdy mezi členskými státy značně liší. Tyto rozdíly přispívají k netransparentnosti vnitřního trhu platebních služeb pro uživatele platebních služeb a zároveň jsou na překážku přeshraničnímu poskytování platebních služeb. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu proto obsahuje detailní právní úpravu harmonizovaných informačních povinností poskytovatelů platebních služeb. Rozborem těchto povinností týkajících se informací o platebních službách se bude zabývat hlava 1.

Fragmentace platebních systémů v Evropě má pro uživatele platebních služeb negativní důsledky. Nabídka přeshraničních platebních služeb je úzká, služby jsou drahé a nespolehlivé.¹⁴⁶ K tomu, aby se platební služby v rámci vnitřního trhu EU staly výkonnějšími,

¹⁴⁴ European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 26.

¹⁴⁵ Retail Banking Research, London, England. *Study on the Verification of a Common and Coherent Application of Directive 97/5/EC on Cross-Border Credit Transfers in the 15 Member States: transfer Exercise*. 17.9.2001 63 s. Report for the Commission of the European Communities (DG Markt). Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/studies/prices-2001/credit-transfer_en.pdf>. S. 8. Studie o provedení doporučení Komise 97/489/ES o operacích prováděných elektronickými platebními prostředky ukázala, že členské státy do svých právních řádů mnohdy ani nezavedly informační povinnosti vůči uživatelům platebních služeb. V podrobnostech viz CRID, University of Namur, IT Law Unit, Centre for Commercial Law Studies, Queen Mary University of London et al. *Study on the implementation of Recommendation 97/489/EC concerning transactions carried out by electronic payment instruments and in particular the relationship between issuer and holder: Final Report*. 17.4.2001. 89 s. Study for the European Commission. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/study-recomm-97-489/study-part1-recomm-97-489_en.pdf>. S. 22 a násl.

¹⁴⁶ European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005)

je třeba překlenout fragmentaci platebních systémů. Je samozřejmě na odvětví platebních služeb samém, aby přistoupilo k integraci evropských platebních systémů. Zásahy evropského práva však mohou tuto integraci podpořit. Tak se i stalo, když nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech poskytovatelům platebních služeb znemožnilo, aby své zisky z platebních transakcí zakládali na faktu, že platební systémy pro přeshraniční platby v eurech nejsou dostatečně konsolidované.¹⁴⁷ Hlava 2. vysvětlí způsob účtování poplatků za přeshraniční platební transakce v eurech podle tohoto nařízení a představí další ustanovení evropského práva, která regulují účtování poplatků uživatelům platebních služeb, a tak poskytovatelům platebních služeb zabraňují, aby ve svůj prospěch vychylovali rovnováhu nastolenou evropským právem mezi uživateli a poskytovateli platebních služeb.

Úkony okolo oběhu peněžních prostředků se v členských státech EU řídí převážně obecným vnitrostátním závazkovým právem. Závazkové právo se jako jedna ze základních částí vnitrostátních právních řádů členských států vyvíjelo po dlouhou dobu samostatně. Přes veškeré přeshraniční vlivy a inspirace zůstávají v této oblasti mezi členskými státy zřetelné rozdíly. Rozdílná pravidla týkající se elektronických platebních transakcí jsou ovšem na překážku rozvoji přeshraničního poskytování platebních služeb a vyvolávají právní nejistotu u uživatelů i poskytovatelů platebních služeb, kteří se stávají subjekty závazkových právních vztahů s cizím prvkem.¹⁴⁸ Tato právní nejistota a překážky pro rozvoj přeshraničního poskytování platebních služeb nepramení ani tak z komplikovaného stanovení práva, které se má aplikovat na vztahy mezi uživatelem a poskytovatelem platebních služeb. Mezinárodní právo soukromé, které řeší problém rozhodného práva, je v rámci Evropské unie unifikováno skrze řadu nařízení, z nich nejnovější v řadě – dosud nepublikované v úředním věstníku EU – brzy nahradí Úmluvu o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980.¹⁴⁹ Obtíže pro přeshraniční poskytování a užívání platebních služeb plynou z pravidla tohoto mezinárodního práva soukromého, podle kterého spotřebitel nesmí být v důsledku volby práva, jímž se má řídit smluvní závazkový vztah, zbaven ochrany, kterou mu poskytují

1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 19.

¹⁴⁷ Přijetí tohoto nařízení bylo silným impulzem pro evropské odvětví platebních služeb, jež se roku 2002 sdružilo v Evropské radě pro platby (European Payments Council), která prosazuje integraci platebních systémů v Evropě vytvořením tzv. jednotné oblasti pro platby v eurech, známé pod anglickou zkratkou SEPA. Blíže k této iniciativě viz internetové stránky Evropské rady pro platby <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu>>.

¹⁴⁸ GKOUTZINIS, Apostolos. Free Movement of Services in the EC Treaty and the Law of Contractual Obligations Relating to Banking and Financial Services. *Common Market Law Review*. 2004, no. 41, s. 123 a 124.

¹⁴⁹ K tomu viz legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 29. listopadu 2007 o návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). KOM(2005)0650 – C6-0441/2005 – 2005/0261(COD). Dostupný z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0560+0+DOC+XML+V0//CS>>.

kogentní ustanovení právního řádu země, v níž má obvyklé bydliště, pokud je smlouva mezi spotřebitelem a obchodníkem uzavřena v rámci činnosti obchodníka, kterou vykonává v zemi obvyklého bydliště spotřebitele nebo kterou do této země zaměřuje.^{150 151} To znamená, že pokud v takových případech strany uzavřou smlouvu řídicí se jiným právem než právem země obvyklého bydliště spotřebitele, kogentní ustanovení právního řádu země obvyklého bydliště spotřebitele se musejí uplatnit místo ustanovení zvoleného práva v případě, že zvolené právo chrání spotřebitele méně. Skloubení pravidel pocházejících z různých právních řádů v rámci jediného smluvního vztahu může být velice složité. Pokud se tedy ochrana spotřebitele mezi členskými státy EU liší, pro samotné strany smlouvy je velice obtížné určit, jakými pravidly se má jejich vztah řídit. Nutnost dodržovat odlišná kogentní ustanovení v různých zemích navíc podryvá úspory z rozsahu, které by poskytovatelé jinak mohli při rozšíření své činnosti do jiných členských států očekávat.¹⁵² Směrnice 2007/64/ES proto usiluje o takovou harmonizaci vnitrostátních právních řádů členských států, která zajistí stejná základní pravidla pro elektronické platební transakce v rámci evropského vnitřního trhu, a přispěje tak k rozvoji přeshraničního poskytování platebních služeb, jakož i k právní jistotě uživatelů a poskytovatelů při přeshraničním užívání a poskytování platebních služeb.¹⁵³ Těmito evropskými pravidly elektronických platebních transakcí se bude zabývat hlava 3.

¹⁵⁰ Toto pravidlo bude nyní obsaženo v čl. 6 odst. 2 nového nařízení o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy. Evropská komise se ve svém návrhu nařízení snažila odchýlit od původního ustanovení Římské úmluvy z roku 1980, aby zamezila případům, kdy je nutno v rámci jednoho smluvního vztahu kombinovat pravidla pocházející ze dvou právních řádů. Evropský parlament však v prvním čtení návrhu nařízení odmítl ustanovení, podle kterého se až na určité výjimky měly smluvní vztahy mezi spotřebitelem a obchodníkem řídit právem země obvyklého pobytu spotřebitele, a víceméně se navrátil k původnímu ustanovení Římské úmluvy, které vede často ke smíšené právní úpravě. Úpravu navrhovanou Evropskou komisí totiž považoval za obrovskou překážku vstupu malých a středních podnikatelů na trh jiných členských států. Blíže k projednávání návrhu nařízení v Evropském parlamentu viz revidované znění rozprav z 29. listopadu 2007, dostupné z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20071129+ITEM-005+DOC+XML+V0//CS>>.

¹⁵¹ K problematické aplikaci původního ustanovení čl. 5 Římské úmluvy při elektronickém obchodování viz HUET, Jérôme. Le droit applicable dans les réseaux numériques. *Journal du droit international*. 2002, s. 746.

¹⁵² GKOUTZINIS, Apostolos. Free Movement of Services in the EC Treaty and the Law of Contractual Obligations Relating to Banking and Financial Services. *Common Market Law Review*. 2004, no. 41, s. 124.

¹⁵³ To je zřejmě jediná vhodná cesta k tomu, jak zabránit pro rozvoj vnitřního trhu negativním výsledkům aplikace pravidel mezinárodního práva soukromého. K pokusům zabránit použití pravidel mezinárodního práva soukromého na základě tzv. principu země původu viz HUFFEL, Michel van. Le droit bancaire et le droit international privé à la croisée des chemins. *La Gazette du palais*. Recueil mai-juin 2004, no. 3, s. 1803 – 1812.

Hlava 1. Informace

Rozsáhlá část právní úpravy obsažené ve směrnici 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu je věnována informačním povinnostem, které má poskytovatel platebních služeb vůči uživateli platebních služeb.¹⁵⁴ Evropské právo ochrany spotřebitele je již tradičně výrazně orientováno na právo uživatele-spotřebitele na informace.¹⁵⁵ Dostatek srozumitelných informací se totiž osvědčil jako vhodná zbraň proti zneužití silnější pozice podnikatelem. Spotřebitel je mnohdy v tak slabé vyjednávací pozici, že není schopen si s podnikatelem volně vyjednat ani charakteristiky smluvního plnění, kvůli kterému vstupuje s podnikatelem do smluvního vztahu. Podnikatel přitom může v takové situaci snadno své pozice zneužít pod rouškou smluvní volnosti, která je ovšem pro spotřebitele zredukována na pouhou volbu mezi podpisem adhezní smlouvy vytvořené podnikatelem a odmítnutím smluvního vztahu. Pro právo není příliš možné vylepšit vyjednávací pozici spotřebitele. Může ji ale kompenzovat tak, že zajistí dostatečnou informovanost spotřebitele, která jej ochrání před vstupem do nevýhodného smluvního vztahu.

K tomu, aby si uživatelé platebních služeb byli schopni na základě předaných informací vybrat platební služby kdekoli na vnitřním trhu EU, musí evropská právní úprava zajistit, aby uživatelé platebních služeb získávali od poskytovatelů platebních služeb v rámci celého vnitřního trhu srovnatelné informace. Racionální výběr mezi poskytovateli platebních služeb založený na takových informacích pak přispěje k rozvoji konkurence na vnitřním trhu platebních služeb. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu proto ustanovení o informačních povinnostech poskytovatelů platebních služeb pojímá jako plně harmonizovaná. Členské státy tedy nesmějí pro platební služby přijmout jiná ustanovení o informačních povinnostech než ta, která jsou uvedena ve směrnici. V tomto směru jde o velké zlepšení, protože členské státy i u novějších evropských předpisů zavádějících informační povinnosti poskytovatelů vždy vyžadovaly možnost ponechat si nebo zavést přísnější vnitrostátní předpisy.¹⁵⁶

¹⁵⁴ Pro vztahy mezi uživateli platebních služeb zakládá směrnice 2007/64/ES jedinou informační povinnost. Pokud příjemce za použití určitého platebního prostředku požaduje poplatek nebo nabízí slevu, musí o tom podle čl. 50 směrnice informovat plátce před zahájením platební transakce.

¹⁵⁵ TOMÁŠEK, Michal. *Evropský systém ochrany bankovního klienta*. Praha : Karolinum, 2001. 156 s. ISBN 80-246-0263-6. S. 73. V evropském právu ukládá informační povinnosti poskytovatelům např. směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu nebo směrnice 2002/65/ES o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku.

¹⁵⁶ Otázka plné harmonizace informačních povinností byla např. po dva roky předmětem diskuzí mezi Radou Evropské unie a Evropským parlamentem při projednávání návrhu směrnice o uvádění finančních služeb pro

Ochrana, kterou přináší požadavky na informace o platebních službách, je především zaměřena na spotřebitele, tj. fyzické osoby, které při smlouvách o platebních službách jednájí za účelem, který nespadá do jejich obchodní, podnikatelské nebo profesní činnosti.¹⁵⁷ Informační povinnosti poskytovatelů platebních služeb ve vztazích s uživateli platebních služeb, kteří jsou spotřebiteli, jsou proto směrnici stanoveny jako kogentní. Nejsou-li uživateli platebních služeb spotřebitelé, strany se podle čl. 30 odst. 1 směrnice mohou dohodnout, že se ustanovení směrnice o informačních povinnostech zčásti nebo zcela nepoužijí. Směrnice však zároveň ve svém čl. 30 odst. 2 členským státům umožňuje kogentní ochranu spotřebitelů rozšířit i na mikropodniky.¹⁵⁸

Platební služby jsou obvykle poskytovány na základě dlouhodobého smluvního vztahu uživatele a poskytovatele platebních služeb. Tak je tomu v případě, že poskytovatel vede uživateli platebních služeb platební účet, ze kterého či na který provádí platební transakce, nebo v případě, že poskytovatel platebních služeb uživateli vydává určitý platební prostředek, pomocí něhož dává uživatel platební příkazy k platebním transakcím. Pro utváření těchto dlouhodobých vztahů se v praxi platebních služeb používá smluvní technika, která na jedné straně umožňuje mezi stranami vytvořit stabilní smluvní vztah a na straně druhé ponechává prostor k pružnému stanovení podstatných náležitostí budoucích platebních transakcí. V kontinentálním smluvním právu jde o poměrně rozšířený typ smluvních vztahů, které doktrína charakterizovala jako vztahy založené na rámcové smlouvě.¹⁵⁹ Právní úpravy pojem rámcové smlouvy obvykle neznají. Prvním evropským právním aktem, který s institucí rámcové smlouvy spojuje určité právní následky, je směrnice 2002/65/ES o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu šla ještě o krok dál, když rámcovou smlouvu přímo definovala. Ustanovení čl. 4 bodu 12 směrnice rámcovou smlouvou rozumí smlouvu o platebních službách, kterou se řídí budoucí provádění jednotlivých a za sebou následujících platebních transakcí a která může obsahovat povinnosti a podmínky pro zřízení platebního účtu.

---

spotřebitele na trh na dálku. Tato směrnice 2002/65/ES musela ve své konečné úpravě informačních povinností opustit princip plné harmonizace.

¹⁵⁷ Definice pojmu spotřebitele je obsažena v čl. 4 bodu 11 směrnice 2007/64/ES.

¹⁵⁸ Mikropodnik směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu definuje jako podnik, který v okamžiku uzavření smlouvy o platebních službách vyhovuje definici podle článku 1 a čl. 2 odst. 1 a 3 přílohy doporučení 2003/361/ES. Jde tedy o podniky, které zaměstnávají méně než deset osob a jejichž obrát a/nebo celková částka roční účetní rozvahy nepřesahuje 2 miliony EUR.

¹⁵⁹ K praxi rámcových smluv a k porovnání doktrinárních přístupů ke smluvním vztahům na nich založených viz *Le contrat-cadre. Tome I. Exploration comparative : France, Allemagne, Italie, Angleterre, Etats-unis*. Sous la direction de A. Sayag. Litec, 1995. 370 s. Collection Creda. ISBN 978-2711124909.

Směrnice 2007/64/ES upravuje odděleně informační povinnosti poskytovatele platebních služeb podle toho, zda se jedná pouze o jednorázové platební služby, nebo zda jde o dlouhodobé vztahy založené na rámcové smlouvě. Rozdílů mezi těmito dvěma skupinami pravidel není ale mnoho co do vlastního obsahu informačních povinností. Tento obsah předávaných informací představí kapitola 1. Jednorázové platební služby a dlouhodobé vztahy při poskytování platebních služeb se ale podstatně liší ve stanovení způsobu a času předávání informací. Tato ustanovení budou předmětem kapitoly 2. Kapitola 3. pak rozebere mírnější režim požadavků na informace, který směrnice stanoví pro případy platebních prostředků pro platby malých částek.

Kapitola 1.

Obsah předávaných informací

Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu usiluje o to, aby uživatelé platebních služeb získávali o platebních službách poskytovaných kdekoli v Evropské unii srovnatelné informace na stejné vysoké úrovni.¹⁶⁰ Evropský normotvůrce se proto ve směrnici pokusil vytvořit co nejkompletnější výčet položek, o nich uživatel platebních služeb musí a má získat informace. Tento seznam není ani příkladným výčtem, jaký byl zaveden v doporučení Komise 97/489/ES o operacích prováděných elektronickými platebními prostředky a ve směrnici 1997/5/ES o přeshraničních převodech, ani výčtem, který mohou členské státy rozšiřovat. Jde o úpravu plně harmonizovanou, a tak členské státy budou muset výčet informačních povinností provést ve svých právních řádech v nezměněné podobě.

V evropském právu existuje více právních předpisů, které obsahují požadavky týkající se informací, jež musí poskytovatel předat druhé straně před uzavřením smlouvy. Některé z těchto evropských právních úprav mohou v určitých případech také pokrývat předsmělní vztahy při poskytování platebních služeb. Jejich požadavky na poskytování informací se nicméně přímo nedotýkají informací o samotných platebních službách a lze je tedy uplatnit vedle požadavků směrnice 2007/64/ES.¹⁶¹ Ustanovení čl. 31 směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu proto upřesňuje, že takovéto právní předpisy nemají být ustanoveními o informačních povinnostech v této směrnici nijak dotčeny. Výjimkou mezi těmito jinými evropskými právními předpisy je směrnice 2002/65/ES ES o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku. Ta totiž stanovuje určité informační požadavky pro stejné situace jako směrnice 2007/64/ES. Mezi některými informačními požadavky těchto dvou směrnic tedy dochází ke kolizi. Směrnice 2007/64/ES tento střet vyřešila ve prospěch své právní úpravy, protože pro překrývající se informační požadavky stanovila aplikaci svých ustanovení.¹⁶²

Některé informace musí poskytovatel platebních služeb předávat uživateli předtím, než dojde ke skutečnosti, již se informace týká. Tyto předem předávané informace rozebere oddíl 1. Směrnice 2007/64/ES poskytovateli platebních služeb také ukládá, aby uživateli platebních služeb předával určité informace o již nastalých skutečnostech. Následně předávanými informacemi se bude zabývat oddíl 2.

¹⁶⁰ Tento cíl je vyjádřen pod bodem 21 odůvodnění směrnice 2007/64/ES.

¹⁶¹ Takovým evropským právním předpisem je např. směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu.

¹⁶² Podle čl. 31 směrnice 2007/64/ES se požadavky na poskytování informací stanovené v čl. 3 odst. 1 směrnice 2002/65/ES, s výjimkou bodu 2 písm. c) až g), bodu 3 písm. a), d) a e) a bodu 4 písm. b) uvedeného odstavce, nahrazují články 36, 37, 41 a 42 směrnice 2007/64/ES.

Oddíl 1.

Předem předávané informace

Informační povinnosti, které musí poskytovatel platebních služeb splnit, než nastane skutečnost, již se informace týká, jsou objemově nejvýznamnějšími informačními povinnostmi. Obzvláště obsáhle o těchto povinnostech pojednávají některá ustanovení směrnice týkající se platebních služeb poskytovaných na základě rámcové smlouvy. Tato ustanovení zde přiblíží pododdíl 1. Tyto informační povinnosti se aplikují s jistými rozdíly i na případy, kdy je platební transakce poskytována jako jednorázová platební služba. Obsah předem předávaných informací v takových případech vyloží pododdíl 2.

Pododdíl 1.

Informace u platebních služeb poskytovaných na základě rámcové smlouvy

Údaje, o kterých musí poskytovatel platebních služeb informovat uživatele platebních služeb předtím, než je uživatel vázán rámcovou smlouvou nebo nabídkou k ní, směrnice 2007/64/ES ve svém čl. 42 dělí do sedmi skupin. První skupina informací zahrnuje údaje o poskytovateli platebních služeb, jež musí taktéž obsahovat odkaz na veřejný rejstřík, ve kterém si uživatel platebních služeb může ověřit, jaké povolení bylo uděleno poskytovateli platebních služeb. Další skupina informací se týká užívání platební služby. Do této skupiny náleží údaje o hlavních vlastnostech platební služby, o okamžiku přijetí platebního příkazu, o způsobu předání souhlasu s provedením platební transakce a jeho zrušením, o maximální lhůtě pro provedení platební služby a o eventuální možnosti dohodnout výdajové limity pro použití platebního prostředku. V rámci těchto informací má poskytovatel také povinnost uvést údaje, které musí uživatel platební služby poskytnout, aby platební příkaz mohl být náležitě proveden.

Třetí skupina předmluvních informací se týká poplatků, které má uživatel platebních služeb zaplatit svému poskytovateli platebních služeb, jakož i úroků a směnných kurzů. Tyto informace musejí také obsahovat upozornění o okamžitém uplatňování změn úrokové sazby nebo směnného kurzu, pokud tak má být dohodnuto v rámcové smlouvě, a informace o tom, jak bude uživatel o těchto změnách vyrozumíván. Toto okamžité uplatňování změn úrokové sazby nebo směnného kurzu je podle čl. 44 odst. 2 směrnice možné za předpokladu že toto právo bylo dohodnuto v rámcové smlouvě a že změny jsou založeny na dohodnutých referenčních úrokových sazbách nebo směnných kurzech. Informace o jakékoli změně úrokové sazby musejí být uživateli platebních služeb poskytnuty na papíře nebo jiném trvanlivém médiu při nejbližší příležitosti, pokud se strany nedohodly na zvláštní frekvenci

nebo způsobu poskytování nebo zpřístupňování informací. Směrnice však dodává, že změny úrokových sazeb nebo směnných kurzů, které jsou pro uživatele platebních služeb příznivější, mohou být uplatněny bez oznámení.

Čtvrtá skupina informací poskytovaných v předmluvní fázi uživateli přibližuje způsob, jakým s ním bude poskytovatel platebních služeb komunikovat. Pro dobrou informovanost uživatele platebních služeb o jeho právech a povinnostech při vzniku problémů s platební transakcí slouží pátá skupina údajů. V rámci těchto údajů poskytovatel platebních služeb informuje, jak bude muset uživatel postupovat v případě zjištění neautorizovaných nebo nesprávně provedených platebních transakcí, jakou odpovědnost poskytovatel ponese za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce a jakým způsobem bude mezi uživatele a poskytovatele platebních služeb rozděleno nebezpečí ztráty vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí. Poskytovatel platebních služeb zde také stanoví podmínky, za jakých může uživatel platebních služeb žádat o vrácení peněžních prostředků z již provedené autorizované platební transakce.

Šestá kategorie informací, které musí poskytovatel podle čl. 42 směrnice předat uživateli platebních služeb, se týká doby trvání rámcové smlouvy a možností jejích změn a vypovězení. Směrnice 2007/64/ES ve svém čl. 44 odst. 1 obsahuje speciální ustanovení o změnách podmínek poskytování platebních služeb poskytovaných na základě rámcových smluv. Toto ustanovení ukládá, že poskytovatel musí navrhnout veškeré změny podmínek poskytování platebních služeb nejpozději dva měsíce před navrhovaným dnem účinnosti těchto změn, a to tak, že o změnách poskytne uživateli informaci na papíře nebo jiném trvanlivém médiu. Pokud se tak poskytovatel platebních služeb s uživatelem dohodnou, změny podmínek se považují za přijaté uživatelem platebních služeb, pokud uživatel poskytovateli platebních služeb před navrhovaným dnem jejich účinnosti neoznámí, že tyto změny nepřijímá. O záměru požadovat takovou dohodu musí poskytovatel platebních služeb uživatele informovat již v předmluvní fázi. Poskytovatel platebních služeb musí v takovém případě též uvést, že uživatel platebních služeb má přede dnem navrhované účinnosti změn právo vypovědět rámcovou smlouvu s okamžitou účinností a bez poplatků. Pokud jde o vypovězení rámcové smlouvy mimo tuto specifickou situaci, čl. 45 směrnice stanoví, že uživatel platebních služeb ji může vypovědět kdykoli, pokud se strany nedohodly na výpovědní lhůtě, která ovšem nesmí překročit jeden měsíc.

Poslední skupina předmluvních informací zahrnuje smluvní údaje o smluvních doložkách o právu rozhodném nebo o příslušném soudu, jakož i informace o mimosoudních

postupech pro vyřizování stížností a zjednání nápravy, které má uživatel platebních služeb k dispozici.

Mezi informace, které je poskytovatel platebních služeb povinen předávat uživateli platebních služeb předem, lze dále také řadit informace o určité budoucí platební transakci. Informace předávané uživateli platebních služeb v předmluvní fázi jsou velice obsáhlé a pro uživatele platebních služeb nemusí být vždy snadné si ihned ověřit jejich obsah v okamžiku, kdy zamýšlí požádat o provedení konkrétní platební transakce. Směrnice proto v čl. 46 zakládá poskytovateli platebních služeb povinnost na žádost plátce poskytnout informace o maximální lhůtě pro provedení určité platební transakce a o poplatcích, které bude muset plátce za takovou platební transakci zaplatit, včetně eventuálního rozpisu částek těchto poplatků.

Pododdíl 2.

Informace u jednorázové platební transakce

Seznam informací, jež musí poskytovatel platebních služeb předat uživateli platebních služeb předtím, než je uživatel vázán smlouvou o jednorázové platební službě nebo nabídkou k ní, je obsažen v čl. 37 směrnice 2007/64/ES. Při pouhém zběžném pohledu na toto ustanovení se může zdát, že poskytovatel platebních služeb má v předmluvní fázi u jednorázových platebních transakcí uživateli předat podstatně méně informací než u platebních služeb poskytovaných na základě rámcové smlouvy. Ustanovení čl. 37 odst. 1 směrnice zmiňuje pouze čtyři základní informace, které má poskytovatel platebních služeb uživateli předat. Jsou jimi (a) stanovení údajů nebo jedinečného identifikátoru, které musí uživatel platebních služeb poskytnout, aby platební příkaz mohl být náležitě proveden, (b) maximální lhůta pro provedení platební služby, která má být poskytnuta, (c) veškeré poplatky, které má uživatel platebních služeb zaplatit svému poskytovateli platebních služeb a tam, kde to připadá v úvahu, rozpis částek jakýchkoli poplatků a (d) tam, kde to připadá v úvahu, skutečný nebo referenční směnný kurz, který bude při platební transakci použit.

Již ve druhém odstavci čl. 37 směrnice se ale můžeme dočíst, že poskytovatel musí uživateli předat také veškeré další relevantní informace uvedené v čl. 42, tj. veškeré relevantní informace ze seznamu údajů předávaných v předmluvní fázi u platebních služeb poskytovaných na základě rámcové smlouvy. Vzhledem k tomu, že uživatel jednorázových platebních služeb neuzavírá rámcovou smlouvu, ani k platební transakci nepoužívá platebního prostředku, z tohoto seznamu nepřícházejí u jednorázových platebních transakcí v úvahu informace, které se týkají změn a vypovězení rámcové smlouvy, jakož i informace o tom,

kterak používat platební prostředek. Z krátkodobé povahy jednorázových platebních transakcí také vyplývá, že je bezpředmětné uživatele platebních služeb informovat o způsobu, jakým mezi sebou budou uživatel a poskytovatel platebních služeb komunikovat.

Oddíl 2.

Následně předávané informace

Informace, které poskytovatel platebních služeb musí předávat poté, co nastane určitá skutečnost, se týkají výlučně platebních transakcí, a to takových, k nimž byl již dán platební příkaz. Jde tedy o informace, které uživatelé platebních služeb potřebují k tomu, aby mohli ověřit řádné zadání nebo provedení platební transakce. Tyto informace jsou tedy významné jak pro vztah mezi uživatelem a poskytovatelem platebních služeb, tak pro vztah mezi plátcem a příjemcem, kdy částka platební transakce je zároveň úplatou ze závazkového vztahu mezi plátcem a příjemcem.

Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu upravuje následně předávané informace v oddělených kapitolách pro platební transakce poskytované na základě rámcové smlouvy a pro jednorázové platební transakce. V rámci každé kapitoly pak ještě rozlišuje mezi informacemi předávanými plátcem a informacemi předávanými příjemci. Vzhledem k tomu, že obsah následně předávaných informací u platebních transakcí poskytovaných na základě rámcové smlouvy a u jednorázových platebních transakcí se až na nepatrné detaily neliší, následující výklad představí odděleně pouze informace určené plátcem a ty, které jsou určené příjemci. Informace o platební transakci, které musejí být předávány plátcem, budou obsahem pododdílu 1. Pododdíl 2. pak vysvětlí, jaké informace o platební transakci musí poskytovatel platebních služeb předávat příjemci.

Pododdíl 1.

Informace předávané plátcem

Směrnice poskytovateli platebních služeb ukládá, aby plátcem předal nejen údaje o částce platební transakce v měně použité v platebním příkazu a o datu přijetí platebního příkazu k transakci. Poskytovatel platebních služeb mu musí jak podle čl. 38, tak podle čl. 47 odst. 1 směrnice předat také následující informace: odkaz umožňující plátcem identifikovat platební transakci a tam, kde je to vhodné, údaje týkající se příjemce; částku veškerých poplatků za platební transakci, které má plátcem zaplatit, a tam, kde to připadá v úvahu, rozpis částek těchto poplatků; případný směnný kurz použitý při platební transakci poskytovatelem platebních služeb plátcem a částku platební transakce po této směně měny.

Rozdíly mezi požadavky čl. 38 a čl. 47 odst. 1 směrnice jsou minimální. Vyplývají z faktu, že plátce při jednorázové platební transakci nemá u poskytovatele platebních služeb platební účet, zatímco peněžní prostředky pro platební transakce poskytované na základě rámcové smlouvy jsou čerpány z platebního účtu nebo z úvěru, který plátcí poskytuje jeho poskytovatel platebních služeb. Ustanovení čl. 47 odst. 1 týkající se platebních transakcí poskytovaných na základě rámcové smlouvy proto v písm. b) u povinnosti sdělit částku platební transakce v určité měně alternativně stanovuje, že touto měnou má být buď ta, v jaké byla částka platební transakce odepsána z platebního účtu plátce, nebo ta, jež byla použita pro platební příkaz. Poskytovatel platebních služeb musí také podle čl. 47 odst. 1 písm. c) směrnice u platebních transakcí poskytovaných na základě rámcové smlouvy plátcí sdělit částku veškerých poplatků za platební transakci a tam, kde to připadá v úvahu, jejich rozpis, nebo plátcí sdělit úrok, který má plátce v souvislosti s platební transakcí zaplatit. Stejně tak čl. 47 odst. 1 písm. e) upřesňuje, že poskytovatel platebních služeb má plátce informovat o datu přijetí platebního příkazu nebo o dni valuty částky odepsané z účtu.

Co se týče směnného kurzu použitého při platební transakci, čl. 38 u jednorázových platebních transakcí nevyžaduje, aby poskytovatel platebních služeb tuto informaci plátcí předával, pokud tento kurz není odlišný od kurzu, o němž byl plátce informován v rámci předem předávaných informací. Poskytovatel platebních služeb totiž plní své informační povinnosti před uzavřením smlouvy o jednorázové platební službě a po přijetí platebního příkazu k transakci v poměrně rychlém sledu. Je proto zbytečné, aby v tak krátké lhůtě předával plátcí stejnou informaci dvakrát.

Pododíl 2.

Informace předávané příjemci

Informace o provedené platební transakci, které musí poskytovatel platebních služeb předat příjemci, jsou stejného druhu, jako ty, které o platební transakci od svého poskytovatele platebních služeb získává plátce.

Podle čl. 39 a čl. 48 odst. 1 směrnice musí poskytovatel platebních služeb příjemce informovat o částce platební transakce a o dni valuty částky připsané na účet. Příjemce musí taktéž získat odkaz, který mu umožní identifikovat platební transakci a tam, kde je to vhodné, plátce a veškeré údaje předané spolu s platební transakcí. Poskytovatel platebních služeb musí příjemci předat informaci o částce veškerých poplatků za platební transakci, které má příjemce zaplatit, a tam, kde to připadá v úvahu, rozpis částek těchto poplatků. V případě, že byl při platební transakci poskytovatelem platebních služeb příjemce použit směnný kurz,

poskytovatel o něm musí příjemce informovat a taktéž mu předat informaci o částce platební transakce před touto směnou měny.

Směrnice vychází ze skutečnosti, že částky platebních transakcí, jež poskytovatel platebních služeb dává příjemci k dispozici na základě rámcové smlouvy, jsou připisovány na účet příjemce u tohoto poskytovatele platebních služeb, zatímco u částky platební transakce, kterou dává poskytovatel platebních služeb příjemci k dispozici pouze jednorázově, nelze obecně stanovit, jakým způsobem ji příjemce obdrží. Ustanovení čl. 48 směrnice odst. 1 písm. b) proto používá terminologii vážící se k účtům a předepisuje, aby poskytovatel platebních služeb předal příjemci informaci o částce platební transakce v měně, v níž je částka připsána na platební účet příjemce. Podobnou povinnost, byť obecněji vymezenou, obsahuje i čl. 39, který vyžaduje, aby poskytovatel platebních služeb předal příjemci informaci o částce platební transakce v měně, v níž jsou peněžní prostředky k dispozici příjemci.

Naopak je velmi překvapující, že čl. 39 vztahující se na jednorázové platební transakce pod písm. e) vyžaduje, aby poskytovatel platebních služeb příjemce informoval o dni valuty částky připsané na účet. V těchto případech totiž poskytovatel platebních služeb pro příjemce nevede žádný platební účet. Ustanovení bude tedy třeba číst tak, že poskytovatel platebních služeb má příjemce informovat o dni, kdy je mu částka platební transakce dána k dispozici.

Kapitola 2.

Způsob a čas předávání informací

Směrnice 2007/64/ES rozlišuje dva způsoby, jakými je možné předávat informace uživatelům platebních služeb. Bližší popis těchto dvou způsobů je obsažen v bodě 27 odůvodnění směrnice. Informace musejí být v některých případech uživateli platebních služeb poskytnuty, tj. poskytovatel platebních služeb je musí uživateli platebních služeb aktivně sdělit. V jiných situacích musejí být informace uživateli platebních služeb zpřístupněny, tj. uživatel platebních služeb musí učinit určité aktivní kroky k tomu, aby informace získal, a poskytovatel platebních služeb musí zajistit, aby přístup k informacím byl možný a aby informace byly uživateli platebních služeb k dispozici.¹⁶³ Při stanovení způsobu, jakým má poskytovatel platebních služeb informovat uživatele v dané situaci, směrnice přihlíží jak k potřebám uživatele platebních služeb, tak i k praktickým technickým otázkám a nákladnosti způsobu předávání informací.

Co se týče okamžiku, kdy musí poskytovatel platebních služeb uživatele informovat, směrnice pro jeho určení používá vícero metod. Obecně lze prohlásit, že při předávání informací u jednorázových platebních transakcí klade směrnice větší nároky na včasnost. To samozřejmě souvisí s faktem, že jednorázová platební transakce je poskytována v časově krátkém úseku.

Jak již bylo výše uvedeno, směrnice stanovila způsob a čas předávání informací odlišně u dlouhodobých a jednorázových vztahů. Oddíl 1. vysvětlí, kdy a jakým způsobem má poskytovatel předávat informace při poskytování platebních služeb na základě rámcové smlouvy. Oddíl 2. se zaměří na pravidla předávání informací při poskytování jednorázové platební transakce.

Oddíl 1.

Předávání informací u platebních služeb poskytovaných na základě rámcové smlouvy

Pokud je vztah mezi poskytovatelem a uživatelem platebních služeb založen na rámcové smlouvě, poskytovatel platebních služeb musí svému uživateli předávat jak informace o platebních transakcích, tak i všeobecné informace, které uživatele instruuji o právním i faktickém rámci, v jakém budou platební služby poskytovány. Požadavky směrnice

---

¹⁶³ Podle bodu 27 odůvodnění směrnice 2007/64/ ES se může zdát, že rozlišujícím znakem mezi poskytováním a zpřístupňováním informací je fakt, zda jsou informace předávány na základě žádosti uživatele platebních služeb či nikoli. Takový výklad by byl ale chybný. Rozdíl mezi poskytováním a zpřístupňováním informací tkví totiž ve skutečnosti, zda jsou informace aktivně sdělovány určitému uživateli platebních služeb, či zda jsou předávány tak, že jsou na určitém místě přístupné k nahlédnutí a eventuálně ke zkopírování.

2007/64/ES na způsob a čas předávání všeobecných informací a informací o platebních transakcích jsou rozdílné, a proto zde budou představeny odděleně. Pododdíl 1. rozebere způsob a čas předávání všeobecných informací a pododdíl 2. vysvětlí požadavky na předávání informací o platebních transakcích.

Pododdíl 1. Všeobecné informace

V oddílu 1. pododdílu 2. přecházející kapitoly jsme představili všeobecné informace, které musí poskytovatel platebních služeb předat uživateli v předmluvní fázi. Podle čl. 41 odst. 1 směrnice musí poskytovatel platebních služeb tyto informace předat uživateli platebních služeb včas předtím, než je uživatel vázán jakoukoli rámcovou smlouvou nebo nabídkou. Ustanovení čl. 41 odst. 2 ovšem dodává, že pokud byla rámcová smlouva uzavřena na žádost uživatele platebních služeb pomocí prostředku dálkové komunikace, který poskytovateli platebních služeb neumožňuje předat uživateli platebních služeb všeobecné informace včas předtím, než je uživatel vázán jakoukoli rámcovou smlouvou nebo nabídkou, musí poskytovatel platebních služeb své povinnosti splnit neprodleně po uzavření rámcové smlouvy.

Všeobecné informace musejí být uživateli platebních služeb poskytnuty, tj. poskytovatel platebních služeb je musí uživateli samému předat. Směrnice předepisuje, že se tak musí stát na papíře nebo jiném trvanlivém médiu. Definice trvanlivého média je obsažena v čl. 4 bodu 25 směrnice, který trvanlivým médiem rozumí každý nástroj, který uživateli platebních služeb umožňuje ukládat informace určené jemu osobně, a to způsobem vhodným pro jejich budoucí využití a po dobu přiměřenou jejich účelu, a který umožňuje kopírování uložených informací beze změny. Bod 24 odůvodnění směrnice obsahuje příkladný výčet trvanlivých médií, na kterých mohou být všeobecné informace poskytnuty. Jsou jimi např. výpisy vytištěné z terminálu pro tisk výpisů z účtu, diskety, CD-ROM, DVD a pevné disky osobních počítačů, na nichž lze ukládat elektronickou poštu, a internetové stránky, jsou-li tyto stránky přístupné pro budoucí využití a po dobu přiměřenou účelu informací a umožňují-li kopírování uložených informací v nezměněném stavu. Zařazení výpisů vytištěných z terminálu pro tisk výpisů z účtu, jakož i internetových stránek, do tohoto výčtu je ovšem chybné. Výpisy vytištěné z terminálu pro tisk výpisů z účtu a za určitých podmínek i internetové stránky mohou sice splňovat charakteristiky trvanlivého média, zato ale nemohou sloužit k aktivnímu sdělení informací uživateli platebních služeb. V těchto případech půjde o

pouhé zpřístupnění informací, které není u všeobecných informací předávaných v předmluvní fázi dostačující.

Třetí odstavce čl. 41 směrnice potvrzuje, že poskytovatel platebních služeb může svou povinnost poskytnout všeobecné informace rovněž splnit poskytnutím kopie návrhu rámcové smlouvy, který obsahuje veškeré předepsané všeobecné informace.

Ustanovení čl. 41 odst. 1 druhé věty ke způsobu předání všeobecných informací dodává, že informace musejí být formulovány jasně a srozumitelně, pomocí snadno pochopitelných slov a v úředním jazyce členského státu, ve kterém je platební služba nabízena, nebo v jiném jazyce, na němž se strany dohodnou.

Směrnice ve svém článku 43 zakládá právo uživatele platebních služeb kdykoli v průběhu smluvního vztahu na vlastní žádost obdržet smluvní podmínky rámcové smlouvy, jakož i veškeré všeobecné informace poskytované v předmluvní fázi, a to na papíře nebo jiném trvanlivém médiu. Bod 26 odůvodnění směrnice uvádí, že spotřebitel by měl mít tuto možnost, aby mohl porovnat služby poskytovatelů platebních služeb a jejich podmínky a v případě jakéhokoliv sporu si ověřit svá smluvní práva a povinnosti.

Pododdíl 2.

Informace o platebních transakcích

Informace o platebních transakcích, které musí poskytovatel platebních služeb předávat při poskytování platebních služeb na základě rámcové smlouvy se týkají jednak budoucí platební transakce, jednak platební transakce, k níž byl již dán platební příkaz.

Pro informace týkající se budoucí platební transakce čl. 46 stanoví, že poskytovatel platebních služeb je povinen poskytnout je na žádost uživatele platebních služeb. Směrnice neupřesňuje, kdy tak má poskytovatel platebních služeb učinit. Lze mít za to, že poskytovatel platebních služeb musí tyto informace poskytnout bez zbytečného odkladu po obdržení žádosti uživatele. Ke způsobu, jakým mají být tyto informace poskytnuty, směrnice podotýká, že informace týkající se budoucí platební transakce musejí být jasné.

Informace o platební transakci, k níž byl dán platební příkaz, se předávají jak plátcí, tak příjemci. Co se týče času předání těchto informací, směrnice požaduje, aby poskytovatel platebních služeb předal tyto informace plátcí bez zbytečného odkladu po odepsání částky jednotlivé platební transakce z účtu plátce nebo po obdržení platebního příkazu v případě, že plátce nevyužívá platební účet. Příjemci mají být informace o platební transakci předávány bez zbytečného odkladu po provedení jednotlivé platební transakce. Pokud je tak dohodnuto

mezi uživatelem platebních služeb a jeho poskytovatelem v rámcové smlouvě, mohou být tyto informace poskytovány nebo zpřístupňovány nejméně jednou měsíčně.

Základním způsobem předávání informací o platební transakci, k níž byl dán platební příkaz, je podle čl. 47 a 48 směrnice jejich poskytnutí na papíře nebo jiném trvanlivém médiu. Druhý odstavec obou těchto článků směrnice ale poskytovatelům platebních služeb umožňuje, aby nemuseli vždy používat tento nákladný způsob předávání informací. Pokud je tak dohodnuto mezi uživatelem platebních služeb a jeho poskytovatelem v rámcové smlouvě, postačí, když poskytovatel platebních služeb informace uživateli zpřístupní způsobem, který umožňuje informace ukládat a kopírovat v nezměněném stavu. Tak tomu např. bude, když bude poskytovatel uživateli zpřístupňovat informace o transakcích na terminálech, které uživateli umožňují vytisknout výpisy z účtu.

Třetí odstavec čl. 47 a 48 respektuje nynější požadavky některých právních řádů členských států, jako např. Francie¹⁶⁴, když dodává, že členské státy mohou vyžadovat, aby poskytovatel platebních služeb uživateli poskytoval jednou měsíčně informace o konkrétních platebních transakcích na papíře bezplatně.

Oddíl 2.

Předávání informací u jednorázové platební transakce

Z krátkodobé povahy smluvního vztahu pro jednorázové poskytnutí platební transakce zaprvé vyplývá, že uživatel platebních služeb potřebuje informace o platební službě po relativně krátký časový úsek. Směrnice na základě této skutečnosti stanovila, že postačí, pokud poskytovatel platebních služeb informace pouze zpřístupní uživateli platebních služeb snadno přístupným způsobem. Pouze v případě, že uživatel požádá o předání informací, je poskytovatel platebních služeb povinen mu informace poskytnout na papíře nebo jiném trvanlivém médiu.

Druhým důsledkem krátkodobé povahy smluvního vztahu týkajícího se jednorázové platební transakce je fakt, že poskytovatel platebních služeb musí své informační povinnosti týkající se platebních transakcí splnit v kratším časovém úseku, než je tomu u smluvního vztahu vybudovaného na rámcové smlouvě. Informace o platební transakci pro plátce musí proto poskytovatel platebních služeb poskytnout nebo zpřístupnit okamžitě po přijetí platebního příkazu k transakci. Informace o platební transakci pro příjemce je poskytovatel

---

¹⁶⁴ MARGERIT, Véronique. La directive sur les services de paiement. *Bulletin de la Banque de France*. Août 2007, n. 164, s. 67-77. Dostupný z WWW: <http://www.banque-france.fr/fr/publications/telechar/bulletin/etu164_4.pdf>. S. 74.

platebních služeb povinen poskytnout nebo zpřístupnit okamžitě po provedení platební transakce.

Krátkodobá povaha smluvního vztahu při jednorázovém poskytnutí platební služby však nemá dopad na čas, kdy má poskytovatel předat obecné informace o platební službě, jež se podle základního pravidla směrnice předávají předtím, než je uživatel platebních služeb vázán jakoukoli smlouvou nebo nabídkou. Směrnice v čl. 36 odst. 2 stanoví stejně jako u poskytování všeobecných informací před uzavřením rámcové smlouvy, že poskytovatel platebních služeb musí své informační povinnosti splnit neprodleně po provedení platební transakce v případě, že smlouva o jednorázové platební službě byla uzavřena na žádost uživatele platebních služeb pomocí prostředku dálkové komunikace, který poskytovateli platebních služeb neumožňuje předat tyto informace předem. Tyto informační povinnosti lze taktéž splnit poskytnutím kopie návrhu smlouvy o jednorázové platební službě, který obsahuje všechny předepsané informace.

Kapitola 3.

Mírnější informační požadavky u platebních prostředků pro platby malých částek

Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu vychází ze zásady, že používání platebních prostředků pro platby malých částek představuje pro uživatele platebních služeb omezené riziko. Proto by s těmito platebními prostředky i s platebními transakcemi, k nimž je dáván podnět pomocí těchto platebních prostředků, neměly být spojeny přílišné požadavky.

Ustanovení čl. 34 směrnice proto poskytovateli platebních služeb ukládá mírnější informační povinnosti u platebních prostředků, u kterých podle rámcové smlouvy jednotlivé platební transakce nepřekračují 30 EUR nebo které buď mají výdajový limit 150 EUR, nebo uchovávají peněžní prostředky, které nepřekračují nikdy částku 150 EUR. Odstavec 2 čl. 34 směrnice členskými státy nebo jejich příslušným orgánům umožňuje, aby u vnitrostátních platebních transakcí snížily nebo zdvojnásobily tyto částky. U předplacených platebních prostředků mohou členské státy tyto částky zvýšit až na 500 EUR. Směrnice tedy umožňuje, aby mezi vnitrostátními trhy platebních služeb existovaly rozdíly co do vymezení pojmu platebních prostředků pro platby malých částek, tedy i rozdíly v informačních povinnostech poskytovatelů platebních služeb. Přestože se takové rozdíly v požadavcích na informace dotýkají pouze vnitrostátních platebních transakcí, mohou být překážkou přeshraničnímu poskytování platebních služeb.

Směrnice předně u platebních prostředků pro platby malých částek stanovuje méně náročný způsob předávání informací, které má uživatel platebních služeb získat v předmluvní fázi a před provedením konkrétní platební transakce. Poskytovatel platebních služeb musí podle čl. 34 odst. 1 písm. a) směrnice uživateli poskytnout pouze informace o hlavních charakteristikách dané platební služby, včetně způsobu, jakým lze platební prostředek používat, odpovědnosti, účtovaných poplatcích a jiných faktech nutných pro informované rozhodování. Ostatní předem předávané informace musí poskytovatel platebních služeb pouze snadným způsobem zpřístupnit, zároveň ale uživateli platebních služeb poskytnout údaj o tom, kde jsou tyto informace zpřístupněny.

Povinnosti poskytovatele platebních služeb týkající se následně předávaných informací směrnice dokonce umožňuje dohodou mezi poskytovatelem a uživatelem platebních služeb zredukovat. Poskytovatel platebních služeb tak podle čl. 34 odst. 1 písm. c) bodu i) směrnice musí uživateli platebních služeb předat pouze odkaz umožňující uživateli identifikovat platební transakci, informaci o částce platební transakce a o jakýchkoli

poplaccích za ni. V případě, že bylo provedeno několik platebních transakcí téhož druhu ve prospěch téhož příjemce, lze místo informací týkajících se jednotlivých transakcí předat pouze informace o celkové částce a celkových poplatcích za tyto platební transakce. Co se týče způsobu předávání těchto informací, směrnice ponechává na poskytovateli platebních služeb, zda je bude uživateli platebních služeb poskytovat nebo pouze zpřístupňovat.

Směrnice ovšem zohledňuje i případy platebních prostředků, které se používají anonymně nebo u nichž poskytovatel platebních služeb nemůže z technického hlediska následně po platební transakci informace poskytnout. Kritérium technické nemožnosti poskytování určitých informací je ve směrnici poněkud neobratně vyjádřeno, takže by se mohlo zdát, že jde o případy, kdy sdělení určitých informací, které poskytovatel platebních služeb má, brání určitá technická omezení komunikace mezi ním a uživatelem platebních služeb. Takovéto případy ale směrnice jistě neměla na mysli. Technické komunikační bariéry mezi poskytovatelem a uživatelem platebních služeb jsou totiž sférou, kterou ovládá poskytovatel platebních služeb samotný, a je tedy jen na něm, aby uzpůsobením svých služeb zabránil vzniku takových bariér. Těžko lze mít za to, že by právní úprava připouštěla možnost, aby se poskytovatel mohl zbavit svých informačních povinností svým vlastním přičiněním. Ustanovení směrnice tedy bude třeba vykládat tak, že se vztahuje na případy, kdy platební prostředek funguje tak, že poskytovatel platebních služeb nemůže mít informace týkající se konkrétní platební transakci k dispozici. Půjde především o elektronické peněženky, u nichž převod peněžních prostředků probíhá přímo, bez vazby k platebnímu nebo úvěrovému účtu vedenému poskytovatelem platebních služeb, a informace o konkrétní platební transakci proto nelze vyhledat. Stejně ustanovení se vztahuje na platební prostředky, které se používají anonymně. U nich poskytovatel platebních služeb buď nemůže mít k dispozici údaje o konkrétních platebních transakcích, nebo informace o konkrétních transakcích nezjišťuje, protože jejich předávání anonymnímu uživateli by bylo příliš náročné.

Pro platební prostředky užívané anonymně a pro ty, u nichž poskytovatel platebních služeb nemůže z technického hlediska následně po platební transakci informace poskytnout, čl. 34 odst. 1 písm. c) bod ii) směrnice stanoví, že poskytovatel platebních služeb není vůbec povinen předávat informace vztahující se k platebním transakcím. V takových případech však poskytovatel platebních služeb musí plátcům poskytnout možnost ověřit zůstatek uložených peněžních prostředků.

Hlava 2. Poplatky

Zatímco ochrana uživatelů platebních služeb skrze stanovení určitých informačních povinností poskytovatelům platebních služeb je klasickou výbavou evropského práva, evropské normy dotýkající se poplatků, které poskytovatelé platebních služeb vybírají od uživatelů, je poměrně novou záležitostí.¹⁶⁵

Evropské právní úpravy poplatků za poskytování platebních služeb se nijak nedotýkají vlastního stanovování cen za platební služby. Cílem těchto úprav je pouze zabránit neopodstatněnému přenášení určitých nákladů na uživatele platebních služeb. V první řadě se jedná o náklady, které poskytovatelům platebních služeb vznikají z důvodu rozříštění platebních systémů v rámci evropského vnitřního trhu. Evropský normotvůrce na tyto situace reagoval tak, že přijal nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech, které vyrovnává poplatky za platební transakce v eurech.¹⁶⁶ Kapitola 1. provede analýzu této právní úpravy. Boj dalšímu neopodstatněnému přenášení nákladů na uživatele platebních služeb vyhlásila směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, jež nově stanovuje omezení těch poplatků a úroků, kterými se uživatelé platebních služeb pokoušejí kompenzovat své povinnosti vůči uživatelům platebních služeb. Tato omezení, která budou muset poskytovatelé platebních služeb napříště respektovat při stanovování poplatků za platební služby, rozebere kapitola 2.

---

¹⁶⁵ Poplatků mezi uživateli platebních služeb se dotýká pouze jediné ustanovení evropského práva. Tím je čl. 52 odst. 3 směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, jenž řeší otázku poplatků či slev, které uplatňuje příjemce – mnohdy obchodník – vůči plátcí při použití určitého platebního prostředku. Podle tohoto ustanovení nesmí poskytovatel platebních služeb příjemci bránit v tom, aby od plátce požadoval poplatek nebo aby plátcí nabídl slevu za použití daného platebního prostředku. Členské státy však mohou zakázat nebo omezit právo požadovat poplatky s přihlédnutím k nutnosti povzbuzovat hospodářskou soutěž a podporovat používání účinných platebních prostředků. Pokud se příjemce rozhodne uplatnit poplatek či slevu za použití určitého platebního prostředku, neměl by při tom rozlišovat mezi platebními prostředky domácích a zahraničních poskytovatelů platebních služeb. K tomu viz European Commission. *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the application of Regulation (EC) No 2560/2001 on cross-border payments in euro*. 11.2.2008. COM(2008) 64 final. 20 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0064:FIN:EN:PDF>>. S. 6 a European Commission. *Annex to the Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the application of Regulation (EC) No 2560/2001 on cross-border payments in euro*. 11.2.2008. SEC(2008) 141. 20 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/reg-2001-2560/sec_2008_141_en.pdf>. S. 17.

¹⁶⁶ Nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech se vztahuje na všechny členské státy EU a na základě rozhodnutí Společného výboru Evropského hospodářského prostoru č. 154/2003 ze 7. listopadu 2003 také na Island, Norsko a Lichtenštejnsko.

Kapitola 1.

Vyrovnaní poplatků za platební transakce v eurech

Přestože přijetí eura jako jednotné měny některými členskými státy EU zjednodušilo mnohé přeshraniční platební transakce v rámci vnitřního trhu, poplatky, jenž poskytovatelé platebních služeb požadovali ještě v roce 2001 za přeshraniční platební transakce, byly velice vysoké a vzdálené cenám obdobných vnitrostátních platebních transakcí. Rozdíly v cenách mezi vnitrostátními a přeshraničními platebními transakcemi pramenily z faktu, že evropské platební systémy byly stále neintegrovány, což nesmírně prodražovalo provádění přeshraničních platebních transakcí. Odvětví platebních služeb samotné ale nejevilo známky toho, že by se pokoušelo z vlastní iniciativy vnitrostátní platební systémy integrovat, aby zlevnilo provádění přeshraničních platebních transakcí, zlepšilo úroveň přeshraničních platebních služeb a popřípadě i rozšířilo jejich nabídku. Poskytovatelé platebních služeb se jednoduše spokojovali s tím, že náklady na přeshraniční platební transakce přenášeli na uživatele platebních služeb.

Skutečnost, že výše poplatků za přeshraniční platební transakce zůstávala vyšší, než byla výše poplatků za vnitrostátní platby, však brzdila přeshraniční obchod, a představovala tedy překážku řádného fungování vnitřního trhu.¹⁶⁷ Evropský normotvůrce proto hledal způsob, jak odvětví platebních služeb přimět k tomu, aby integrovalo evropské platební systémy zpracovávající platební transakce znějící na stejnou měnu, tj. platební transakce v eurech, a snížilo tak pro uživatele ceny za přeshraniční platební transakce v eurech. Evropský normotvůrce velice rychle přišel se skvělým jednoduchým řešením. Koncem roku 2001 přijal nařízení, tedy přímo použitelnou právní normu, která pro přeshraniční a vnitrostátní platební transakce v eurech stanovila pravidlo rovnosti poplatků. Toto pravidlo vedlo k okamžitému snížení poplatků za přeshraniční platební transakce v eurech.^{168 169} Oddíl 1. představí vymezení a základní fungování pravidla rovnosti poplatků.

¹⁶⁷ Viz bod 6 odůvodnění nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech.

¹⁶⁸ Takový je výsledek aplikace nařízení v eurozóně. Většina poskytovatelů platebních služeb jednoduše ponechala poplatky za vnitrostátní platební transakce nezměněné a aplikovala je na přeshraniční transakce. Co se týče zemí mimo eurozónu, ve kterých se nařízení také uplatňuje na přeshraniční platby v eurech, Evropská komise zjistila, že poskytovatelé platebních služeb naopak zvýšili ceny vnitrostátních platebních transakcí v eurech. K tomu viz European Commission. *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the application of Regulation (EC) No 2560/2001 on cross-border payments in euro*. 11.2.2008. COM(2008) 64 final. 20 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0064:FIN:EN:PDF>>. S. 6. V podrobnostech k vývoji cen přeshraničních platebních transakcí viz následující zprávu Evropské komise o bankovních poplatcích: European Commission. *Commission staff working document addressed to the European Parliament and to the Council on the impact of Regulation (EC) No 2560/2001 on bank charges for national payments*. 18.12.2006. SEC(2006)1783. 15 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/reg-2001-2560/report-2007_01_11_en.pdf>.

Zavedení tohoto pravidla bylo zároveň silným integračním popudem pro odvětví platebních služeb. Již v červnu 2002 byla bankami založena Evropská rada pro platby, jejímž hlavním úkolem se stala příprava a podpora provádění samoregulačního integračního opatření, tzv. jednotné oblasti pro platby v eurech, známé pod zkratkou svého anglického názvu SEPA (Single Euro Payments Area).

S počátkem uplatňování nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech se ale také vynořily určité problémy, pramenící jednak z toho, že praxe výběru poplatků za platební transakce byla tradičně jiná na vnitrostátní a přeshraniční úrovni, a jednak z faktu, že někteří poskytovatelé platebních služeb se snažili bránit dopadům nařízení tak, že se jej snažili obcházet. Hlavní nejasnosti pramenily z vymezení pojmu odpovídající vnitrostátní platební transakce, zavedeného nařízením, ve vztahu k režimům výběru poplatků. Oddíl 2. přinese rozbor těchto případů a jejich řešení. Další problémy nastávaly při aplikaci nařízení na platební transakce, které zahrnovaly směnu měny. Tyto situace budou předmětem oddílu 3.

Oddíl 1.

Pravidlo rovnosti poplatků

Podle čl. 3 nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech mají být poplatky účtované poskytovatelem platebních služeb za přeshraniční platební transakce prováděné v eurech stejně jako poplatky účtované týměž poskytovatelem za odpovídající platební transakce v eurech prováděné uvnitř členského státu, ve kterém se tento poskytovatel provádějící přeshraniční platební transakci nachází.

Toto pravidlo rovnosti poplatků se nevztahuje na veškeré elektronické přeshraniční transakce. Cílem evropského normotvůrce bylo chránit především ty uživatele platebních služeb, kteří běžně provádějí pouze nízkobjemové platební transakce, tj. především spotřebitele a malé a střední podniky. Nařízení se proto v počáteční fázi uplatňovalo pouze na platební transakce do výše 12 500 EUR. Tato částka pak byla podle čl. 3 odst. 3 nařízení s účinností ode dne 1. ledna 2006 zvýšena na 50 000 EUR. Hranice věcné působnosti nařízení je tak stanovena pevně, vazbou na částku prováděné platební transakce, a nikoli tedy v závislosti na postavení uživatele platebních služeb.

Poskytovatelé platebních služeb nebyli povinni zavést stejné poplatky pro vnitrostátní a přeshraniční platební transakce současně pro všechny typy elektronických platebních

---

¹⁶⁹ K negativnímu vlivu na transparentní stanovování cen, jaký může vyvolat určitý způsob aplikace pravidla rovnosti poplatků, viz HOVE, Leo van. Cost-based pricing of payment instruments: the state of the debate. *De Economist*, 2004, 152, no. 1, s. 94.

transakcí. Zatímco pravidlo rovnosti poplatků se aplikovalo na přeshraniční převody¹⁷⁰ teprve od 1. července 2003, u ostatních přeshraničních elektronických platebních transakcí¹⁷¹ nastala jeho účinnost již 1. července 2002.

Pravidlo rovnosti poplatků se nevztahuje na poplatky za provedení neelektronických přeshraničních platebních transakcí. Bod 8 odůvodnění nařízení výslovně uvádí, že nelze doporučit, aby se pravidlo rovnosti poplatků uplatňovalo na transakce pomocí papírových šeků, jelikož vzhledem k jejich povaze nemohou být zpracovávány stejně účinně jako elektronické platební transakce.

Členské státy nacházející se mimo eurozónu mají podle čl. 9 nařízení možnost rozšířit jeho působnost na svou měnu. Členský stát musí toto své rozhodnutí oznámit Evropské komisi. Rozšíření nabývá účinku po uplynutí 14 dnů po zveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie. Jedinou zemí, která se zatím rozhodla pro rozšíření použití nařízení (ES) č. 2560/2001 na svou měnu je Švédsko. Nařízení se vztahuje na přeshraniční platební transakce ve švédské koruně od 25. července 2002. V prvotní fázi uplatňování nařízení na tyto platební transakce vyvstaly určité pochybnosti o tom, která je u těchto platebních transakcí třeba aplikovat pravidlo rovnosti poplatků. Evropská komise proto vydala k provádění čl. 9 nařízení komentář.¹⁷² V něm vysvětluje, že uplatňování pravidla rovnosti poplatků na přeshraniční platby ve švédských korunách neznámá, že by poplatky za tyto platební transakce měly odpovídat poplatkům za vnitrostátní platební transakce v eurech. Odpovídajícími platebními transakcemi pro přeshraniční platební transakce ve švédských korunách jsou pouze vnitrostátní platební transakce znějící na švédskou korunu.

¹⁷⁰ Nařízení (ES) č. 2560/2001 vymezuje přeshraniční převody jako operace prováděné z podnětu příkazce prostřednictvím instituce nebo její pobočky nacházející se v jednom členském státě za účelem poukázání peněžní částky příjemci do instituce nebo její pobočky v jiném členském státě. Jde tedy o platební transakce typu úhrady. Nařízení se nevztahuje na přeshraniční inkasní transakce, protože v době jeho přijetí poskytovatelé ještě takové platební služby nenabízeli. Projekt SEPA počítá se zavedením přeshraničních inkas od listopadu 2009. Evropská komise chce proto navrhnout změnu nařízení, která by tyto nově nabízené přeshraniční služby zahrnula do oblasti působnosti nařízení. K tomu viz European Commission. *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the application of Regulation (EC) No 2560/2001 on cross-border payments in euro*. 11.2.2008. COM(2008) 64 final. 20 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0064:FIN:EN:PDF>>. S. 9 a 10.

¹⁷¹ Takovými platebními transakcemi jsou podle čl. 2 písm. a) bodu ii) nařízení především přeshraniční platby platebními kartami a elektronickými penězi, přeshraniční výběry hotovosti z bankomatů a přeshraniční nabíjení a vybití elektronického peněžního prostředku.

¹⁷² Viz European Commission. *Note on the practical implementation of Article 9 of Regulation (EC) No 2560/2001 on cross-border payments in euro*. MARKT/4000/2003. 4 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/reg-2001-2560/reg-2001-2560-article9_en.pdf>.

Oddíl 2.

Odporující vnitrostátní platební transakce a režimy výběru poplatků

U přeshraničních převodů prováděných v tradičním korespondentském bankovníctví¹⁷³ může plátce obvykle volit mezi třemi možnými režimy výběru poplatků. Veškeré poplatky za tzv. OUR-převody platí plátce, veškeré poplatky za tzv. BEN-převody příjemce a u SHARE-převodů se poplatky za převod dělí mezi plátce a příjemce. Ve vnitrostátní praxi většinou tyto možnosti neexistují a úhrady jsou obvykle prováděny tak, že plátce i příjemce platí každý zvlášť poplatky, které jim účtují jejich vlastní poskytovatelé platebních služeb.

Pravidlo rovnosti poplatků zakotvené v čl. 3 nařízení o přeshraničních platbách v eurech požaduje, aby se poplatky účtované určitým poskytovatelem platebních služeb za přeshraniční platební transakce rovnaly poplatkům, které tentýž poskytovatel účtuje za odpovídající vnitrostátní platební transakce. Jaké vnitrostátní úhrady ale představují ony odpovídající vnitrostátní platební transakce pro přeshraniční převody provedené pod režimem výběru poplatků, který poskytovatel platebních služeb u vnitrostátních úhrad nenabízí?

Tato otázka se objevila velice záhy poté, co nařízení (ES) č. 2560/2001 nabylo účinnosti ve vztahu k přeshraničním převodům. Evropská komise obdržela mnohé stížnosti od uživatelů platebních služeb, které poukazyvaly na to, že někteří poskytovatelé platebních služeb se snažili využívat rozdílů mezi režimy výběru poplatků k obcházení pravidla rovnosti poplatků. Konkrétně se jednalo i situace, kdy poskytovatelé platebních služeb dávali uživatelům u přeshraničních převodů na výběr mezi OUR-, BEN- a SHARE- převody, ale pravidlo rovnosti poplatků aplikovali jen u přeshraničních převodů, u kterých uživatelé zvolili režim SHARE.¹⁷⁴ Tento přístup poskytovatelé platebních služeb zdůvodňovali tak, že pro OUR- a BEN- převody neexistují na vnitrostátní úrovni odpovídající platební transakce. Uživatelé platebních služeb přitom ve většině případů nebyli vůbec informováni o důsledcích, jaké jejich volba režimu výběru poplatků bude mít na výši účtovaných poplatků.

¹⁷³ Přeshraniční převody jsou při korespondentském bankovníctví prováděny nikoli přímo mezi institucemi vedoucími účty plátce a příjemce, ale prostřednictvím účtů těchto institucí u korespondentských bank, které mají mezi sebou navázány přeshraniční vztahy. V podrobnostech ke korespondentskému bankovníctví viz VERECKEN, Marc. *Payment System Rules in the European Union: A critical analysis of the EU Payment System Recommendations, the Cross-border credit transfer Directive, the Settlement Finality Directive and the E-money Directives*. In VAN EMPEL, M., SMITS, R. *Banking and EC Law Commentary*. Deventer: Kluwer Law International, 1992. Amsterdam Financial Series. Chapter 16. S. 24.

¹⁷⁴ Takový postup obcházení pravidla rovnosti poplatků stanoveného v nařízení byl zpravidla velice účinný. Mnozí plátci volili pro své převody režim OUR-, protože se snažili zamezit tomu, aby příjemci museli za přijetí částky převodu platit poplatky. Nevěděli přitom, že poplatky za SHARE-převody jsou pro příjemce-spotřebitele zpravidla nulové.

Evropská komise se vedle vlastního řešení individuálních stížností rozhodla na tyto situace reagovat tak, že vydala komentář k výkladu pojmu odpovídajících vnitrostátních platebních transakcí pro přeshraniční převody. Tento komentář zdůrazňuje, že nařízení (ES) č. 2560/2001 se vztahuje na veškeré přeshraniční převody. Volba režimu OUR, BEN nebo SHARE nemění podstatu služby nabízené zákazníkovi. Nejde o různé služby, nýbrž o služby totožné, pouze s rozdíly v podílu plátce a příjemce na poplatcích. Jestliže tedy poskytovatelé platebních služeb nabízejí přeshraniční převody s možností volby takových režimů výběru poplatků, které nenabízejí na vnitrostátní úrovni, odpovídajícími vnitrostátními platebními transakcemi budou existující vnitrostátní úhrady, byť s jiným režimem výběru poplatků. Pokud na vnitrostátní úrovni také existuje možnost zvolit mezi různými režimy výběru poplatků, odpovídajícími vnitrostátními platebními transakcemi budou vnitrostátní úhrady se stejným režimem výběru poplatků, jaký uživatel platebních služeb zvolil pro daný přeshraniční převod.¹⁷⁵

Evropská komise již v tomto komentáři z roku 2004 vyjádřila názor, že by bylo vhodnější, aby poskytovatelé platebních služeb zbytečně uživatele platebních služeb nevystavovali nejasným situacím v souvislosti s alternativními režimy výběru poplatků a aby tedy prováděli veškeré přeshraniční převody v eurech jako vnitrostátní úhrady pod režimem SHARE. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu šla ještě dál tímto směrem a ve svém čl. 52 odst. 2 stanovila, že napříště musejí být všechny platební transakce nezahrnující směnu měny prováděny tak, že příjemce platí poplatky účtované jeho poskytovatelem platebních služeb a plátce platí poplatky účtované jeho poskytovatelem platebních služeb. Režim výběru poplatků známý pod označením „domácí SHARE“ se tak stává povinným pro všechny vnitrostátní i přeshraniční platební operace probíhající v jedné měně.

Oddíl 3.

Platební transakce zahrnující směnu měny

Pravidlo rovnosti poplatků stanovení v čl. 3 nařízení (ES) č. 2560/2001 se vztahuje na veškeré přeshraniční elektronické platební transakce v eurech a švédských korunách, ať už jde o platební transakce v rámci eurozóny nebo mimo ni. Platební transakce v eurech prováděné mimo eurozónu nebo mezi zeměmi eurozóny a mimo ni, jakož i přeshraniční platební

---

¹⁷⁵ European Commission. *Note on the practical aspects of the implementation of Article 3 of Regulation 2560/2001 and the notion of "corresponding payments" for credit transfers*. 10.03.2004. MARKT/F-4/CP/lids 3731. 5 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/reg-2001-2560/reg-2001-2560-article3-par2_en.pdf>. S. 4.

transakce ve švédských korunách však mnohdy probíhají tak, že peněžní prostředky čerpané na platební transakci nebo peněžní prostředky předávané příjemci neodpovídají měně platební transakce. Poskytovatel platebních služeb plátce či příjemce tak musí provést směnu měn.

Poskytovatelé platebních služeb si ovšem za směnu měn běžně účtují poplatky. V souvislosti s těmito poplatky se v četných stížnostech adresovaných Evropské komisi vynořily otázky, zda tyto poplatky tvoří součást poplatků účtovaných za platební transakci a zda tedy spolu s jinými částkami účtovanými za platební transakci podléhají pravidlu rovnosti poplatků. Evropská komise na tyto otázky odpověděla již ve svém prvním komentáři k výkladu nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech.¹⁷⁶ Poplatky za směnu měn netvoří část poplatků za platební transakci, a tak nepodléhají pravidlu rovnosti poplatků spolu s jinými částkami, které plátce či příjemce platí za platební transakci.

Jiným případem by ovšem bylo, kdyby poskytovatel platebních služeb na přeshraniční platební transakce aplikoval vyšší poplatek za směnu měn než ten, jenž běžně používá pro jiné směny měn. Takovou praxi by bylo třeba kvalifikovat jako obcházení pravidla rovnosti poplatků, protože vyšší poplatky za přeshraniční platební transakce by zde byly skryty pod poplatkem za směnu směny.

---

¹⁷⁶ European Commission. *Note on the practical implementation of Article 3 of Regulation 2560/2001 on cross-border payments in euro*. MARKT/2902/2002. 18 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/reg-2001-2560/reg-2001-2560-article3_en.pdf>.

Kapitola 2. **Omezení poplatků**

Poskytovatelé platebních služeb mají vůči uživatelům platebních služeb různé povinnosti, na jejichž splnění musejí vynaložit určité finanční prostředky. To je případ informačních povinností nebo nápravných a preventivních opatření podle směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu. Pokud mají mít uživatelé platebních služeb z plnění těchto povinností opravdový užitek, nesmějí na ně poskytovatelé platebních služeb přenášet ve formě nejrůznějších poplatků náklady, které jim vznikají plněním těchto povinností. Směrnice 2007/64/ES proto omezuje možnost, aby si poskytovatelé platebních služeb za plnění informačních povinností a za nápravná a preventivní opatření účtovali poplatky. Těmito případy se bude zabývat oddíl 1.

Evropský normotvůrce se ve směrnici 2007/64/ES rozhodl skoncovat také s dalšími poplatky a praxí počítání úroků, které nejenže neodrážejí žádné skutečné náklady poskytovatelů platebních služeb, ale snižují také konkurenci mezi poskytovateli platebních služeb. Oddíl 2. vysvětlí, jaká omezení stanovila směrnice 2007/64/ES pro poplatky za vypovězení rámcové smlouvy, které dosud v mnohých členských státech EU omezují uživatele platebních služeb v jejich svobodné volbě poskytovatele platebních služeb. Oddíl 3. pak představí pravidla směrnice, která napříště přesně stanovují den valuty k výpočtu úroku ze zůstatku na platebním účtu, aby tak znemožnila skryté účtování poplatků za platební transakce.

Ochrana, kterou uživatelům platebních služeb tato omezení poplatků přinášejí, je stanovena jako kogentní pro uživatele platebních služeb, kteří jsou spotřebiteli, a pro případy, kdy se členský stát rozhodne podle čl. 51 odst. 3 směrnice tuto ochranu vztáhnout též na mikropodniky. Výjimku v tomto ohledu představují pravidla týkající se stanovení dne valuty. Od těchto ustanovení se totiž dohodou nelze odchýlit, ať už je postavení uživatele platebních služeb jakékoli.

Oddíl 1. **Poplatky za plnění informačních povinností a za nápravná a preventivní opatření**

Ustanovení čl. 52 odst. 1 směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu poskytovatelům platebních služeb zakazuje až na několik výslovných výjimek účtovat poplatky za plnění informačních povinností a za nápravná a preventivní opatření stanovená směrnicí. Z tohoto ustanovení vyplývá, že poskytovatelům platebních služeb je obecně zakázáno účtovat následující poplatky: (1) poplatky za informace, které musí poskytovatel

platebních služeb předat uživateli platebních služeb, (2) poplatky za oznámení ztráty, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku a za zabránění veškerému použití prostředku po tomto oznámení, (3) poplatky za odmítnutí platebního příkazu poskytovatelem platebních služeb, (4) poplatky za odvolání platebního příkazu uživatelem platebního příkazu a (5) poplatky za vrácení peněžních prostředků z nesprávně provedené nebo neprovedené platební transakce.

Směrnice však vypočítává určité specifické situace, ve který bude přesto možné účtovat poplatky za plnění informačních povinností a za nápravná a preventivní opatření. Poskytovatel platebních služeb bude muset takové poplatky dohodnout s uživatelem platebních služeb a bude je muset stanovit takovým způsobem, že budou přiměřené a budou odpovídat skutečným nákladům poskytovatele platebních služeb.

Poskytovatel platebních služeb může požadovat poplatky za doplňující a častější informace, které poskytuje na žádost uživatele platebních služeb, jakož i za předávání informací na žádost uživatele platebních služeb jinými komunikačními prostředky, než jsou uvedeny v rámcové smlouvě.

Poplatky za odmítnutí platebního příkazu mohou být stanoveny v případě, že odmítnutí platebního příkazu poskytovatelem platebních služeb je objektivně opodstatněno. Pokud poskytovatel platebních služeb uživateli umožňuje odvolat platební příkaz po uplynutí běžné lhůty k odvolání platebního příkazu, může také za takové odvolání stanovit poplatek.

Konečně poskytovatel platebních služeb může vyžadovat poplatek za vrácení peněžních prostředků z nesprávně provedené nebo neprovedené platební transakce, pokud toto nesprávné provedení nebo neprovedení platební transakce bylo zapříčiněno tím, že uživatel platebních služeb uvedl nesprávný jedinečný identifikátor¹⁷⁷.

Oddíl 2.

Poplatky za vypovězení rámcové smlouvy

Poskytovatelé platebních služeb v mnohých členských státech EU mohou dosud zpoplatňovat vypovězení rámcové smlouvy týkající se platebních služeb uživatelem. Tyto poplatky přitom snižují mobilitu uživatelů platebních služeb a omezují tak konkurenci mezi poskytovateli platebních služeb. Evropský normotvůrce se proto rozhodl ve směrnici

---

¹⁷⁷ Ustanovení čl. 4 bod 21 směrnice uvádí, že jedinečným identifikátorem se rozumí kombinace písmen, číslic nebo symbolů, kterou uživateli platebních služeb určí poskytovatel platebních služeb a kterou uživatel platebních služeb musí uvést za účelem jednoznačné identifikace jiného uživatele platebních služeb anebo jeho platebního účtu pro platební transakci.

2007/64/ES omezit případy, kdy poskytovatelé platebních služeb mohou účtovat poplatky za vypovězení rámcové smlouvy uživatelem platebních služeb.

Vypovězení rámcové smlouvy uživatelem platebních služeb, která byla uzavřena na dobu delší než 12 měsíců nebo na dobu neurčitou, nesmí podle čl. 45 odst. 2 směrnice po uplynutí 12 měsíců¹⁷⁸ podléhat žádným poplatkům. V ostatních případech může poskytovatel platebních služeb vypověď rámcové smlouvy uživatelem zpoplatnit. Směrnice ovšem požaduje, aby takové poplatky byly přiměřené a aby odpovídaly nákladům, které vypověď smlouvy vyvolá.¹⁷⁹

Oddíl 3.

Den valuty

Den valuty je pojem, který označuje referenční čas, který poskytovatel platebních služeb používá při platebních transakcích na platebním účtu k výpočtu úroku ze zůstatku peněžních prostředků na účtu.¹⁸⁰ Pokud poskytovatel platebních služeb aplikuje den valuty tak, že se rozchází se dnem skutečného pohybu peněžních prostředků na platebním účtu, účtuje vlastně uživateli platebních služeb pro něj zcela skryté další poplatky za platební transakce. Taková praxe počítání úroků je stále ještě běžná v některých členských státech EU přesto, že uživatelům platebních služeb brání ve srovnávání nabídky platebních služeb různých poskytovatelů a snižuje tak konkurenci na trhu.¹⁸¹

Evropský normotvůrce se proto rozhodl zakázat takové použití dne valuty, které se rovná účtování skrytých poplatků uživatelům platebních služeb. Ustanovení čl. 73 odst. 1 směrnice předepisuje členským státům, aby zajistily, že dnem valuty u částky připsané na platební účet příjemce bude nejpozději pracovní den, kdy je částka platební transakce připsána na účet poskytovatele platebních služeb příjemce. Tento den, kdy je částka platební transakce připsána na účet poskytovatele platebních služeb příjemce, musí být totiž podle druhé věty ustanovení zároveň dnem, kdy musí mít příjemce částku platební transakce k dispozici na

¹⁷⁸ Členské státy však mohou podle čl. 45 odst. 6 směrnice přijmout ustanovení, která jsou pro uživatele platebních služeb příznivější.

¹⁷⁹ Směrnice v čl. 45 odst. 4 dále v návaznosti na vypověď rámcové smlouvy upřesňuje, že u poplatků za platební služby, jež jsou účtovány pravidelně, platí uživatel platebních služeb pouze jejich poměrnou část za dobu do okamžiku vypovězení smlouvy. Pokud se poplatky platí předem, směrnice požaduje, aby jejich poměrná část byla vrácena.

¹⁸⁰ Ustanovení čl. 4 bodu 17 směrnice den valuty definuje jako referenční čas, který poskytovatel platebních služeb používá při výpočtu úroků z peněžních prostředků odepsaných z platebního účtu nebo připsaných na platební účet. Tato definice je ovšem zavádějící v tom smyslu, že se zdá naznačovat, že poskytovatel platebních služeb vypočítává úrok z částky platební transakce a nikoli tedy ze zůstatku na platebním účtu.

¹⁸¹ Interview with Harry Leinonen, Adviser to the Board, Bank of Finland, conducted by David BOUNIE and Marc BOURREAU. *Communications & Strategies*. No. 66, 2nd quarter 2007, s. 91-98. Dostupný z WWW: <http://www.idate.fr/fic/revue_telech/685/CS66_Interview_LEINONEN.pdf>. S. 96.

svém platebním účtu. Odstavec druhý čl. 73 pak požaduje, aby členské státy zajistily, že dnem valuty u částky odepsané z platebního účtu plátce bude nejdříve okamžik, kdy je částka platební transakce odepsána z tohoto platebního účtu.

Hlava 3. Elektronická platební transakce

Elektronická platební transakce představuje jádro elektronických plateb, je vlastním oběhem peněžních prostředků. Oběh peněžních prostředků u elektronických platebních transakcí probíhá za pomoci elektronických procesů, které řídí poskytovatelé platebních služeb na základě podnětu uživatelů platebních služeb. Cílem evropské právní úpravy obsažené ve směrnici 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu je zajistit, aby elektronické platební transakce probíhaly ke spokojenosti všech osob, které se na nich účastní. K dosažení tohoto cíle zvolila směrnice dvě cesty. Na jedné straně směrnice stanovuje pravidla, která podporují řádné platební transakce. Analýzu těchto pravidel provede kapitola 1. Na druhé straně směrnice přináší návod k tomu, jak řešit problematické platební transakce. Problematické platební transakce budou předmětem výkladu v kapitole 2.

Kapitola 1.

Rádná platební transakce

Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu obsahuje mnoho ustanovení, jejichž cílem je předcházet vzniku problémů u platebních transakcí. Jak uvidíme v oddílu 1., směrnice se předně snaží zajistit bezpečnost platebních transakcí stanovením takových povinností a práv poskytovatelů a uživatelů platebních služeb, která podporují bezpečnost platebních prostředků. Směrnice musela také vyjasnit právní otázky vyvstávající okolo souhlasu plátce s provedením platební transakce. Oddíl 2. tak představí řešení, které směrnice pro tyto otázky našla v autorizaci platební transakce. Právní úprava otázek týkajících se platebního příkazu, jímž uživatel platebních služeb dává impuls ke každé platební transakci, pak bude předmětem oddílu 3. Konečně oddíl 4. vysvětlí, jaké povinnosti ukládá směrnice poskytovateli platebních služeb pro vlastní řádné provedení platební transakce.

Oddíl 1.

Povinnosti a práva podporující bezpečnost platebních prostředků

Ustanovení směrnice 2007/64/ES o platebních službách, která obsahují povinnosti uživatele a poskytovatele platebních služeb k zabezpečení platebních prostředků, jsou z větší části doslovně převzata z čl. 5 a 7 doporučení Komise 97/489/ES o operacích prováděných elektronickými platebními prostředky. Cílem těchto ustanovení je zabránit neautorizovaným platebním transakcím, případně omezit jejich dopady. Pododdíl 1. představí povinnosti uživatele platebních služeb a pododdíl 2. rozebere povinnosti poskytovatele platebních služeb. K těmto ustanovením přidala směrnice o platebních službách ještě ustanovení, které obsahuje práva a povinnosti poskytovatele platebních služeb týkající se zablokování platebního prostředku. Tímto ustanovením se bude zabývat pododdíl 3.

Pododdíl 1.

Povinnosti uživatele platebních služeb

Směrnice 2007/64/ES ve svém čl. 56 odst. 1 písm. a) ukládá uživateli platebních služeb, aby platební prostředek používal v souladu s podmínkami, které upravují jeho vydávání a používání. Ustanovení čl. 56 odst. 2 směrnice výslovně uvádí, že takové používání zahrnuje zejména učinění veškerých přiměřených opatření na ochranu osobních bezpečnostních prvků platebního prostředku. Směrnice nepřevzala ustanovení doporučení 97/489/ES, které výslovně uvádělo, že uživatel platebních služeb si nesmí poznamenat svůj

PIN nebo jiný kód ve snadno rozpoznatelné formě, především ne na svůj elektronický platební prostředek nebo na jakýkoli předmět, který s ním nosí. Je evidentní, že takové počínání by bylo třeba kvalifikovat jako porušení veškerých přiměřených opatření na ochranu osobních bezpečnostních prvků platebního prostředku.

Uživatel platebních služeb je dále podle čl. 56 odst. 1 písm. b) směrnice povinen oznámit poskytovateli platebních služeb nebo subjektu, jenž poskytovatel pro tento účel určí, ztrátu, odcizení nebo zneužití platebního prostředku nebo jeho neautorizované použití¹⁸². Uživatel platebních služeb tak má učinit neprodleně poté, co tuto skutečnost zjistí. Z tohoto ustanovení umožňuje čl. 53 odst. 1 písm. a) směrnice stanovit výjimky pro platební prostředky sloužící k platbám malých částek. Obdobu takového ustanovení v doporučení Komise 97/489/ES nenajdeme.¹⁸³ Jde o platební prostředky, u kterých podle rámcové smlouvy jednotlivé platební transakce nepřekračují 30 EUR nebo které buď mají výdajový limit 150 EUR, nebo uchovávají peněžní prostředky nepřekračující nikdy částku 150 EUR.¹⁸⁴ Poskytovatel a uživatel platebních služeb se mohou stran těchto platebních prostředků dohodnout, že se ustanovení o oznamování ztráty, odcizení nebo zneužití nepoužije v případě, že platební prostředek nelze zablokovat nebo nelze zabránit dalšímu použití platebního prostředku.

Plnění povinností uživatele platebních služeb k zabezpečení platebních prostředků nemá jen ten faktický význam, že zvyšuje bezpečnost platebních prostředků. Splnění či nesplnění povinností podle čl. 56 směrnice má také právní význam pro určení, zda a do jaké výše uživatel platebních služeb ponese finanční ztrátu vyplývající z případných neautorizovaných platebních transakcí.¹⁸⁵

¹⁸² Doporučení 97/489/ES zneužití platebního prostředku neuvádělo. Rozlišením zneužití platebního prostředku a neautorizovaného použití platebního prostředku má směrnice zřejmě na mysli odlišné situace, kdy uživatel byl přitomen zneužití platebního prostředku a mohl jej tedy ihned oznámit, od situace, kdy ke zneužití došlo za jeho zády a on pouze toto zneužití konstatoval na základě informací o provedené platební transakci. Neautorizované použití platebního prostředku může být samozřejmě důsledkem jak zneužití, tak i ztráty či odcizení platebního prostředku.

¹⁸³ Marc Vereecken již ve svém komentáři k tomuto doporučení Komise poznamenal, že doporučení pochybilo, když pro elektronický peněžní prostředek, fungující podobně jako hotovost, nestanovilo výjimku z požadavku na oznámení ztráty nebo odcizení. K tomu viz VEREECKEN, Marc. *Payment System Rules in the European Union: A critical analysis of the EU Payment System Recommendations, the Cross-border credit transfer Directive, the Settlement Finality Directive and the E-money Directives*. In VAN EMPEL, M., SMITS, R. *Banking and EC Law Commentary*. Deventer : Kluwer Law International, [1992]. Amsterdam Financial Series. Chapter 16. S. 11.

¹⁸⁴ Jde o stejné vymezení platebních prostředků pro platby malých částek jako v čl. 34 směrnice týkající se informačních povinností poskytovatele platebních služeb. Také zde čl. 53 odst. 2 směrnice umožňuje, aby členské státy nebo jejich příslušné orgány upravily částky vymezující pojem platebních prostředků pro platby malých částek v případech, kdy se jedná o pouze vnitrostátní platební transakce. Směrnice umožňuje tyto částky buď snížit, nebo zdvojnásobit. U předplacených platebních prostředků mohou být zvýšeny až na 500 EUR.

¹⁸⁵ K tomu viz blíže kapitolu 2. oddíl 1. této hlavy.

Pododdíl 2.

Povinnosti poskytovatele platebních služeb

Poskytovatel platebních služeb vydávající platební prostředek má podle čl. 57 odst. 1 písm. a) směrnice 2007/64/ES povinnost zajistit, aby osobní bezpečnostní prvky platebního prostředku byly přístupné pouze oprávněnému uživateli platebního prostředku. Toto ustanovení je doplněno čl. 57 odst. 2 směrnice, který stanoví, že poskytovatel platebních služeb nese riziko spojené se zasláním platebního prostředku plátcí nebo se zasláním jakýchkoli osobních bezpečnostních prvků tohoto prostředku.

Na ustanovení směrnice ukládající uživateli platebních služeb učinit oznámení o ztrátě, odcizení, zneužití nebo neautorizovaném použití platebního prostředku navazuje ustanovení čl. 57 odst. 1 písm. c) směrnice, které poskytovateli platebních služeb ukládá, aby zajistil dostupnost vhodných prostředků, které umožní uživateli platebních služeb kdykoli učinit takové oznámení. Stejnou dostupnost vhodných prostředků nyní musí poskytovatel platebních služeb zajistit pro žádosti uživatelů platebních služeb o odblokování platebního prostředku poté, co pominuly důvody pro jeho zablokování. Co se týče důkazů o uživatelem učiněných oznámeních, původní ustanovení v doporučení Komise 97/489/ES požadovalo, aby poskytovatel platebních služeb poskytl uživateli platebních služeb prostředky k prokázání, že oznámení učinil telefonicky. Směrnice 2007/64/ES tuto povinnost rozšířila na veškeré způsoby oznámení, za to ale stanovila, že poskytovatel platebních služeb je povinen prostředky k prokázání oznámení poskytnout pouze na žádost uživatele. Směrnice také obsahuje upřesnění, podle kterého takové prostředky musejí umožňovat prokázat učinění oznámení pod dobu 18 měsíců po oznámení. Stejně jako doporučení Komise i směrnice 2007/64/ES v čl. 57 odst. 1 písm. d) stanoví, že poskytovatel platebních služeb je povinen zabránit veškerému použití platebního prostředku, jakmile bylo podáno oznámení o jeho ztrátě, odcizení, zneužití nebo neautorizovaném použití. Směrnice zde ovšem již výslovně neuvádí, že poskytovatel platebních služeb má tuto povinnost i v případě, kdy uživatel platebních služeb jednal podvodně nebo s hrubou nedbalostí.

Je jen samozřejmostí, že z povinnosti poskytovatele platebních služeb zajistit dostupnost vhodných prostředků pro oznámení ztráty, odcizení, zneužití nebo neautorizovaného použití platebního prostředku a z jeho povinnosti zabránit veškerému dalšímu použití platebního prostředku směrnice v čl. 53 odst. 1 písm. a) umožňuje výjimky v případech, kdy se poskytovatel platebních služeb a uživatel platebních služeb dohodlí na nepoužití ustanovení o povinnosti uživatele oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku.

Pododdíl 3.

Zablokování platebního prostředku

Podle čl. 55 odst. 2 směrnice 2007/64/ES si může poskytovatel platebních služeb v rámci smlouvy uzavřené s uživatelem platebních služeb vyhradit právo zablokovat platební prostředek. Poskytovatel tak může učinit z objektivně opodstatněných důvodů souvisejících s bezpečností platebního prostředku, s podezřením na neautorizované nebo podvodné použití platebního prostředku nebo, v případě platebního prostředku fungujícího na základě úvěru, se značným zvýšením rizika, že uživatel platebních služeb nebude schopen svůj úvěr splatit.

Pokud se poskytovatel platebních služeb rozhodne využít své právo zablokovat platební prostředek, musí o zablokování a jeho důvodech informovat dohodnutým způsobem uživatele platebních služeb. Ustanovení čl. 55 odst. 3 dodává, že poskytovatel tak musí učinit pokud možno před zablokováním platebního prostředku a nejpozději okamžitě po zablokování, s výjimkou případů, kdy by poskytnutí těchto informací ohrozilo objektivně opodstatněné bezpečnostní důvody nebo kdy je to zakázáno jinými příslušnými právními předpisy Společenství¹⁸⁶ nebo vnitrostátními právními předpisy.

Platební prostředek umožňuje uživateli platebních služeb provádět platební transakce, jež jsou základním účelem smluvního vztahu mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem-plátcem. Poskytovatel platebních služeb tedy nesmí platební prostředek blokovat déle, než je objektivně nutné. Směrnice proto ve svém čl. 55 odst. 4 uvádí, že poskytovatel platebních služeb musí platební prostředek odblokovat nebo jej nahradit novým platebním prostředkem, jakmile pominou důvody pro zablokování.

Oddíl 2.

Autorizace platební transakce

Zásadní podmínkou řádné platební transakce je, aby plátec dal k jejímu provedení souhlas. Projev souhlasné vůle je velice zřejmou podmínkou jakéhokoli právního aktu. K ověření autenticity souhlasu projeveného na dálku využívají vnitrostátní občanská práva institut vlastnoručního podpisu, který jakožto vysoce individualizovaný prvek zakládá vyvratitelnou právní domněnku, že souhlas byl učiněn oprávněnou osobou. Důkazní břemeno k vyvrácení této domněnky spočívá na osobě, o jejíž podpis se v daném případě jedná. Domněnku přitom bude možné vyvrátit nejen na základě faktických okolností případu, ale

¹⁸⁶ Takový zákaz vyplývá např. z čl. 28 směrnice 2005/60/ES o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu.

také na základě posouzení pravosti podpisu a jeho spojení s listinou, na kterou byl připojen. Podpis nebo listina totiž mohou nést stopy falsifikace.

Běžně používaná elektronická komunikace ve většině případů neumožňuje přenos tak individualizovaných prvků, jakými jsou vlastnoruční podpisy. Proto ověření autenticity souhlasu učiněného v elektronické formě může činit problém v situacích, kdy se osoby na právním aktu zúčastněné fyzicky nesetkávají. Základní faktickou otázkou v takových případech je, jak s dostatečnou jistotou ověřit identitu osoby, která dává souhlas. Základní právní otázkou pak je, jaké právní účinky jsou nebo mají být spojeny s určitým způsobem ověření identity osoby, která dává souhlas.

Poskytovatelé platebních služeb provádějí mnoho elektronických platebních transakcí právě na základě souhlasu, který dal nepřítomný plátce na dálku v elektronické formě. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu proto byla konfrontována s otázkou právních účinků, které je třeba spojit s ověřením identity osoby projevující souhlas s platební transakcí. Řešení nalezla směrnice v institutu autorizace platební transakce¹⁸⁷, jehož analýzu poskytne pododdíl 1. Kromě samotného vymezení institutu autorizace obsahuje směrnice i pravidla, dále popsaná v pododdílu 2., jimiž se řídí projev souhlasu s platební transakcí. Jak přiblíží pododdíl 3., pro některé elektronické platební transakce ovšem směrnice stanovila výjimku z institutu autorizace.

Pododdíl 1.

Institut autorizace platební transakce

Ustanovení, v nichž se evropský normotvůrce snaží vyjasnit, jaké právní účinky mají být spojeny s ověřením identity osoby, která dává souhlas s platební transakcí, nejsou ze směrnice 2007/64/ES příliš jasně čitelná. Jedna jejich část totiž formálně splývá s pravidly pro projevení souhlasu s platební transakcí a druhá část se nachází v článku, který obsahuje povinnosti poskytovatele platebních služeb v případě sporné autorizace.

Institut autorizace je vymezen první větou čl. 54 odst. 1 a druhou větou čl. 54 odst. 2 směrnice 2007/64/ES. Členské státy mají podle čl. 54 odst. 1 směrnice zajistit, aby se platební transakce považovala za autorizovanou pouze v případě, že plátce dal souhlas s provedením platební transakce. Ustanovení čl. 54 odst. 2 směrnice dodává, že pokud souhlas s provedením platební transakce schází, platební transakce se považuje za neautorizovanou. Z těchto ustanovení zaprvé vyplývá, že k tomu, aby s platební transakcí bylo nakládáno jako s řádnou

¹⁸⁷ Tento pojem je také hlavním pilířem ustanovení o neautorizovaných platebních transakcích, kterými se zde bude zabývat oddíl 1. následující kapitoly.

autorizovanou platební transakcí, nelze souhlas plátce pouze přepokládat. Pokud souhlas s platební transakcí chybí, platební transakci nelze považovat za řádnou a riziko provedení takové platební transakce bude spočívat na poskytovateli platebních služeb, protože plátce bude moci požadovat nápravu podle ustanovení o neautorizovaných platebních transakcích¹⁸⁸.

Z první věty čl. 54 odst. 1 směrnice zároveň vyplývá, že autorizací platební transakce směrnice je míněn pouze skutečný souhlas oprávněného plátce s platební transakcí. Toto ustanovení směrnice tak zabraňuje tomu, aby s určitým ověřením identity osoby, která dala souhlas s platební transakcí, byla spojena nevyvratitelná právní domněnka, že plátce skutečně dal souhlas s platební transakcí. Tento závěr podporuje ustanovení čl. 59 odst. 2 směrnice, které výslovně uvádí, že použití platebního prostředku zaznamenané poskytovatelem platebních služeb nemusí být samo o sobě postačující pro prokázání, že daná platební transakce byla plátcem autorizována. Směrnice tak vychází z teze, že i technicky sebelépe zabezpečený platební prostředek může být časem zneužit, a právo tedy nemá znemožňovat, aby se plátce v takových případech bránil provedení neautorizované platební transakce.

Pododdíl 2.

Projev souhlasu s platební transakcí

Vnitrostátní občanská práva stanovují zvláštní pravidla pro projev souhlasu na dálku, především co se týče formy a doby takového projevu. Poněvadž občanská práva členských států Evropské unie byla až doposud velmi málo harmonizována, evropský normotvůrce se ve směrnici 2007/64/ES o platebních službách rozhodl vytvořit harmonizovaná pravidla, která upřesňují, jak a kdy může dát plátce souhlas s elektronickou platební transakcí.

Směrnice v čl. 54 odst. 2 a 4 stanoví, že souhlas s provedením platební transakce nebo řady platebních transakcí se dává postupem a ve formě, které si mezi sebou dohodnou plátce a jeho poskytovatele platebních služeb. Ustanovení čl. 54 odst. 1 směrnice upřesňuje, že plátce může dát svůj souhlas s platební transakcí před jejím provedením, nebo – pokud se tak plátce a jeho poskytovatel platebních služeb dohodnou – až následně po jejím provedení. Třetí odstavec čl. 54 směrnice stanoví, že plátce může svůj souhlas odvolat kdykoli, avšak nejpozději do okamžiku neodvolatelnosti platebního příkazu¹⁸⁹. Souhlas s provedením řady platebních transakcí může být odvolán s účinkem pro každou budoucí platební transakci.

¹⁸⁸ K této nápravě viz kapitolu 2. oddíl 1. této hlavy.

¹⁸⁹ K vymezení tohoto okamžiku viz oddíl 3. této kapitoly.

Pododdíl 3.

Výjimky z uplatnění institutu autorizace

Některé platební prostředky jsou vyvinuty tak, že neumožňují ověřit identitu osoby, která je používá. Při jejich použití pro vyjádření souhlasu s platební transakcí tak dochází pouze k identifikaci vlastního platebního prostředku a uživatel platebního prostředku zůstává buď anonymní, nebo se pouze předpokládá, že jím je oprávněný uživatel platebních služeb. Taková situace může být pro uživatele platebních služeb přijatelná z hlediska finančního rizika pouze v případě, že takové platební prostředky umožňují jen platby malých částek, nebo je lze použít jen do určitého nízkého peněžního limitu.

Vzhledem k tomu, že se samotnou povahou těchto platebních prostředků je spojena nevyvratitelná právní domněnka, že souhlas s platební transakcí byl dán oprávněným plátcem, nelze na platební transakce odsouhlasené pomocí těchto platebních prostředků aplikovat institut autorizace zavedený směrnicí 2007/64/ES. Jak již bylo výše poznamenáno, část institutu autorizace splývá s pravidly pro projevení souhlasu s platební transakcí a část se nachází v článku, který obsahuje povinnosti poskytovatele platebních služeb v případě sporné autorizace. Pro evropského normotvůrce tedy nebylo snadné jasně vymezit, jaká ustanovení se nemají pro zmíněné platební prostředky použít.

Ustanovení čl. 53 odst. 1 písm. b) směrnice umožňuje, aby se poskytovatelé platebních služeb dohodli se svými uživateli platebních služeb, že pro platební prostředky pro platby malých částek (tj. platební prostředky, u kterých podle rámcové smlouvy jednotlivé platební transakce nepřekračují 30 EUR nebo které buď mají výdajový limit 150 EUR, nebo uchovávají peněžní prostředky nepřekračující nikdy částku 150 EUR) se nepoužijí články 59, 60, a čl. 61 odst. 1 a 2 směrnice, pokud se platební prostředek používá anonymně nebo pokud poskytovatel platebních služeb není z jiných důvodů, které jsou dané povahou platebního prostředku, schopen prokazovat, zda platební transakce byla autorizována¹⁹⁰. Uvedené články směrnice se týkají sporů kolem autorizace platební transakce a dělení finančních ztrát mezi poskytovatele a jeho uživatele platebních služeb v případě neautorizované platební transakce.

¹⁹⁰ V tomto druhém případě jde tedy o platební prostředky, se kterými nejsou spojeny žádné osobní bezpečnostní prvky. K zde použitému pojmu autorizace je třeba poznamenat, že směrnice jej na tomto místě nepoužívá dostatečně přesně. Místo schopnosti prokazovat, zda platební transakce byla autorizována, mělo ustanovení zmiňovat schopnost ověřit identitu osoby dávající souhlas s platební transakcí, tedy schopnost autentifikace. K vymezení autentifikace viz např. TUMIN, Zachary. *Les futures techniques de paiement*. In OCDE. *L'Avenir de l'argent*. Paris: Les éditions de l'OCDE, c2002. 199 s. ISBN 92-64-29672-7. Dostupný z WWW: <<http://caliban.sourceocde.org/vl=2078487/cl=18/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdthemes/99980282/v2002n5/s1/p11.idx>>. S. 86. Schopnost prokázat, že platební transakce byla autorizována totiž u drtivé většiny platebních transakcí odsouhlasených na dálku nemá žádný poskytovatel platebních služeb.

Směrnice tedy zvolila takové řešení, že u platebních transakcí odsouhlasených pomocí platebních prostředků neumožňujících ověřit identitu osoby, která dává souhlas s platební transakcí, vyloučila aplikaci ustanovení navazujících na institut autorizace platební transakce, ovšem neučinila tak zcela pro aplikaci samotného institutu autorizace platební transakce. Z institutu autorizace se podle směrnice nemá uplatnit pouze ta část, která zabraňuje, aby s použitím určitého platebního prostředku byla spojena nevyvratitelná právní domněnka, že plátce skutečně dal souhlas s platební transakcí. Vyloučení použitelnosti i ostatních ustanovení vymezujících institut autorizace by bylo z formálně-legislativního hlediska lepší, ovšem tato legislativní nepřesnost není vážná, protože nemá žádné právní důsledky.

Negativní dopady na přeshraniční poskytování platebních služeb může mít i zde čl. 53 odst. 2 směrnice, který členským státům nebo jejich příslušným orgánům umožňuje změnit výši částek, které vymezují pojem platebních prostředků pro platby malých částek. Pro použití stejného platebního prostředku neumožňujícího ověřit identitu osoby, která dává souhlas s platební transakcí, tak poskytovatel s uživatelem platebních služeb v jednom členském státě bude moci dohodnout výjimky z uplatnění institutu autorizace, zatímco v jiném členském státě taková dohoda možná nebude. Skutečnost, zda dohoda o výjimce z uplatnění institutu autorizace je či není možná, je přitom pro poskytovatele platebních služeb velice významná. Určuje mu totiž, pro jak velké platební transakce či do jakého peněžního limitu bude moci uživatelům platebních služeb nabízet platební prostředek neumožňující ověřit identitu osoby, která dává souhlas s platební transakcí.

Oddíl 3.

Platební příkaz

Na počátku všech platebních transakcí stojí platební příkaz, který obsahuje základní informace pro provedení platební transakce. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu rozumí platebním příkazem jakýkoli pokyn vydaný plátcem nebo příjemcem poskytovateli platebních služeb, jímž žádá o provedení platební transakce. Jde tedy o jednostranný právní akt iniciující provedení platební transakce. Vzhledem k tomu, že na platební příkaz je navázána povinnost poskytovatele platebních služeb provést včasné a úplně žádanou platební transakci, právo musí přesně stanovit okamžik, od kterého se s platebním příkazem pojí tyto právní účinky. Dalším problematickým bodem je, zda jednou učiněný platební příkaz může být odvolán osobou, která jej dala, a případně do jakého okamžiku se tak může stát.

Evropské právní předpisy z doby před přijetím směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu již řešily obě tyto otázky, ovšem pouze pro některé platební příkazy a u problematiky neodvolatelnosti platebního příkazu navíc jen právně nezávazným způsobem. Právní kvalifikace platebního příkazu se přitom mezi členskými státy lišila¹⁹¹, což vyvolávalo diametrálně odlišné přístupy k otázce neodvolatelnosti platebního příkazu.¹⁹² Teprve směrnice 2007/64/ES ale přišla s novým uceleným přístupem, který konečně přináší jednotné řešení pro veškeré elektronické platební transakce v Evropské unii. Otázku okamžiku, od kterého platební příkaz aktivuje povinnosti poskytovatele platebních služeb stran provedení platební transakce, směrnice řeší v ustanoveních o přijetí a odmítnutí platebního příkazu. Tato ustanovení rozebere pododíl 1. Problematiku neodvolatelnosti platebního příkazu pak bude analyzovat pododíl 2.

Pododíl 1.

Přijetí a odmítnutí platebního příkazu

Otázkou okamžiku, od kterého platební příkaz aktivuje povinnosti poskytovatele platebních služeb vztahující se k provedení platební transakce, se pro oblast přeshraničních převodů již zabývala směrnice 1997/5/ES. Systém, který tato směrnice zavedla, byl založen na tzv. dni akceptace platebního příkazu, jimž se rozuměl den splnění všech podmínek, které poskytovatel platebních služeb požadoval k provedení platebního příkazu k přeshraničnímu převodu a které se týkaly poskytnutí dostatečného finančního krytí a údajů nezbytných k provedení tohoto příkazu. Tento systém měl tu velikou nevýhodu, že den akceptace závisel na okolnostech každého platebního příkazu a nemohl být tedy pro účastníky platební transakce předem známý.

Směrnice 2007/64/ES proto změnila přístup a stanovila jasný okamžik přijetí platebního příkazu s tím, že zároveň zavedla institut odmítnutí přijatého platebního příkazu.¹⁹³ Tento přístup je vhodný nejen proto, že okamžik přijetí platebního příkazu je neměnný případ od případu, ale také proto, že směrnice s institutem odmítnutí přijatého platebního příkazu

¹⁹¹ Pro platby pomocí kreditních karet viz ÉCONOMIDES-APOSTOLIDIS, Réa-Constantina. La nature juridique des relations issues de l'utilisation d'une carte de crédit dans le droit des États membres de la C.E.E.. *Revue internationale de droit comparé*. 1994, vol. 46, n° 4, s. 1023 – 1068.

¹⁹² WÉRY, Étienne. *Paiements et monnaie électroniques : Droits européens, français et belge*. Bruxelles : Larcier, 2007. 243 s. Droit des technologies. ISBN 978-2-8044-2463-3. S. 115.

¹⁹³ Změnu přístupu přineslo až pozměněné znění návrhu směrnice, tak jak bylo dohodnuto v jednáních mezi Radou a Evropským parlamentem a schváleno v prvním čtení Evropským parlamentem dne 24.4.2007. Původní návrh Komise vázal okamžik přijetí nejen na obdržení platebního příkazu poskytovatelem, ale také na ukončení ověřovacího procesu, včetně ověření dostupnosti peněžních prostředků, a výslovné nebo tacitní přijetí závazku provést platební transakci poskytovatelem platebních služeb.

váže určité informační povinnosti poskytovatele platebních služeb, a tak přispívá k rychlému vyřešení problémů, kvůli kterým platební příkaz nemůže být proveden.

Ustanovení čl. 64 odst. 1 směrnice 2007/64/ES požaduje, aby členské státy zajistily, aby okamžikem přijetí byl okamžik, kdy poskytovatel platebních služeb plátce obdrží platební příkaz předaný přímo plátcem nebo nepřímo příjemcem nebo jeho prostřednictvím. Bod 37 odůvodnění směrnice upřesňuje, že okamžik, kdy poskytovatel platebních služeb plátce obdrží platební příkaz, se rozumí včetně okamžiku, kdy měl poskytovatel příležitost daný platební příkaz obdržet prostřednictvím komunikačních prostředků dohodnutých ve smlouvě o platebních službách. Pokud okamžik přijetí připadá na den, který není pracovním dnem pro poskytovatele platebních služeb plátce, směrnice užívá právní fikce a stanovuje, že se má za to, že platební příkaz byl přijat následující pracovní den. Vzhledem k tomu, že lhůta, kterou směrnice ukládá poskytovateli platebních služeb stran provedení platební transakce, je počítána od okamžiku přijetí a je počítána na dny, nikoli hodiny, směrnice umožňuje poskytovateli platebních služeb stanovit okamžik blízko konce pracovního dne, po jehož uplynutí se všechny přijaté platební příkazy také považují za platební příkazy přijaté následující pracovní den.

Okamžik přijetí platebního příkazu je ovšem v čl. 64 odst. 2 směrnice stanoven odchylně pro případy, kdy platební příkaz nemá být proveden ihned. Dohodne-li se uživatel platebních služeb, který učinil platební příkaz, a jeho poskytovatel platebních služeb, že provedení platebního příkazu má být zahájeno v určitý den nebo na konci určitého období nebo v den, kdy plátce dá peněžní prostředky k dispozici svému poskytovateli platebních služeb, považuje se tento dohodnutý den za okamžik přijetí platebního příkazu. Směrnice i v tomto případě dodává, že není-li dohodnutý den pro poskytovatele platebních služeb pracovním dnem, má se za to, že přijatý platební příkaz byl přijat následující pracovního den.

Směrnice 2007/64/ES tedy stanovuje okamžik přijetí platebního příkazu nezávisle na skutečnosti, zda jsou splněny podmínky k tomu, aby poskytovatel platebních služeb mohl provést platební transakci. Směrnice proto umožňuje poskytovateli platebních služeb odmítnout platební příkaz v případě, že nejsou splněny všechny podmínky k provedení platební transakce stanovené v rámcové smlouvě plátce. Jak ale uvádí bod 37 odůvodnění směrnice, uživatelé platebních služeb by měli mít možnost spolehnout se na řádné provedení úplného a platného platebního příkazu, pokud poskytovatel platebních služeb nemá žádné smluvní nebo zákonné důvody pro jeho odmítnutí. Směrnice proto ve svém čl. 65 odst. 2 stanoví, že pokud poskytovatel platebních služeb přijal platební příkaz k autorizované platební transakci a všechny podmínky rámcové smlouvy jsou splněny, nesmí odmítnout

provést tuto platební transakci, ledažby provedení takové platební transakce bylo zakázáno jinými příslušnými právními předpisy evropského nebo vnitrostátní práva¹⁹⁴. V případě, že poskytovatel platebních služeb platební příkaz odmítne, směrnice v čl. 65 odst. 3 stanoví, že platební příkaz se nepovažuje za přijatý.

S odmítnutím platebního příkazu směrnice spojuje požadavek, aby poskytovatel platebních služeb odmítnutí oznámil uživateli platebních služeb, a to pokud možno i s důvody odmítnutí a postupem pro opravu jakýchkoli faktických chyb, které k odmítnutí vedly. Tento informační požadavek se neuplatňuje na případy, kdy jiné příslušné právní předpisy evropského nebo vnitrostátní práva zakazují informovat uživatele platebních služeb, který dal platební příkaz. Poskytovatel platebních služeb také nemusí informovat o odmítnutí platebního příkazu uživatele platebního prostředku pro platby malých částek, tak jak jsou vymezeny v čl. 53 směrnice¹⁹⁵, pokud je neprovedení platební služby zřejmé ze souvislosti.

Poskytovatel má podle čl. 65 odst. 1 směrnice povinnost oznámení o odmítnutí zaslat nebo zpřístupnit dohodnutým způsobem při nejbližší možné příležitosti a v každém případě ve lhůtě pro provedení dané platební transakce. Poskytovatel platebních služeb si za toto oznámení může účtovat poplatek, vymínil-li si to v rámcové smlouvě a je-li odmítnutí objektivně opodstatněno.

Pododdíl 2.

Neodvolatelnost platebního příkazu

Doporučení Komise 97/489/ES o operacích prováděných elektronickými platebními prostředky ve svém čl. 5 písm. b) zakazovalo uživateli platebních služeb odvolat jednou daný platební příkaz, ledaže v době, kdy byl platební příkaz učiněn, nebyla stanovena částka platební transakce. Doporučení Komise se tedy klonilo k časově blíže neurčené neodvolatelnosti platebních příkazů. Stejně ustanovení zároveň umožňovalo odvolat platební příkazy, které byly dány, aniž by stanovovaly částku platební transakce, s tím, že doporučení Komise neupřesňovalo, jestli má být tato možnost odvolání nějak časově omezena. Pod pojem

¹⁹⁴ Takový zákaz je stanoven např. předpisy proti praní peněz a financování terorismu. Podle čl. 24 odst. 1 směrnice 2005/60/ES o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu mají členské státy vyžadovat od institucí a osob, na které se vztahuje tato směrnice, aby se zdržely provádění transakcí, o nichž vědí nebo u nichž mají podezření, že souvisejí s praním peněz nebo financováním terorismu, dokud neinformovaly finanční zpravodajské jednotky.

¹⁹⁵ Platební prostředky pro platby malých částek jsou čl. 53 směrnice vymezeny stejně jako v čl. 34 směrnice týkající se informačních povinností poskytovatele platebních služeb. I zde směrnice členskými státy nebo jejich příslušným orgánům umožňuje pro vnitrostátní platební transakce upravit částky, které vymezují pojem platebního prostředku pro platby malých částek, což může přispět k vytvoření překážek pro přeshraniční poskytování platebních služeb.

odvolatelnosti platebního příkazu tak mohly být zařazeny i případy platebních příkazů, na jejichž základě již byly provedeny platební transakce.

Návrh směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu odlišil tyto dvě problematiky a úpravu neodvolatelnosti platebního příkazu oddělil od práva požadovat vrácení peněžních prostředků z již provedených platebních transakcí, jež byly autorizovány bez stanovení přesné částky platební transakce. Podle bodu 23 původního návrhu směrnice, tak jak byl vypracován Evropskou komisí, se nemělo právo požadovat vrácení peněžních prostředků z již provedených platebních transakcí dotýkat práva uživatele odvolat platební příkaz. Jinými slovy, právo požadovat vrácení peněžních prostředků z již provedených platebních transakcí nemělo tvořit výjimku z pravidla neodvolatelnosti platebních příkazů po určitém okamžiku. Otázka odvolatelnosti či neodvolatelnosti platebních příkazů se zásadně neměla vztahovat na platební příkazy, které již byly provedeny.

Tento přístup podržela směrnice 2007/64/ES i ve svém konečném znění. Pochyby v tomto směru však může vyvolávat nové ustanovení obsažené v čl. 66 odst. 5 směrnice, které poskytovatelům a uživatelům platebních služeb umožňuje dohodnout se na zázším okamžiku odvolatelnosti platebního příkazu. Ustanovení samo totiž neudává hranici, za kterou se již nebude moci jednat o odvolání platebního příkazu. Bod 36 odůvodnění směrnice ovšem nadále uvádí, že žádost o vrácení peněžních prostředků z již provedené platební transakce by se neměla dotknout oprávnění uživatele odvolat platební příkaz. Bod 39 odůvodnění směrnice navíc jasně uvádí, že pokyn k jakémukoli vrácení peněžních prostředků z již provedených platebních transakcí by se měl považovat za nový platební příkaz, a nikoli za odvolání původního platebního příkazu.

Co se týče samotné otázky neodvolatelnosti platebního příkazu, čl. 66 odst. 1 směrnice požaduje, aby členské státy zajistily, že uživatel nemůže platební příkaz odvolat, jakmile poskytovatel platebních služeb plátce příkaz přijal.¹⁹⁶ Toto ustanovení se má se vši pravděpodobností vztahovat jak na případy, kdy platební příkaz odvolává plátce, tak i na případy, kdy tak činí příjemce. Z ustanovení zmizela oproti původnímu znění návrhu směrnice ta jeho část, která okamžik neodvolatelnosti platebního příkazu příjemce vázala na jeho přijetí poskytovatelem platebních služeb příjemce. Byť tedy ustanovení ve svém konečném znění přináší pro odvolání platebních příkazů příjemce lhůtu delší, nejde o změnu k lepšímu, protože tento okamžik příjemci nemůže být přesně znám.

¹⁹⁶ Ustanovení čl. 53 směrnice umožňuje výjimku z tohoto pravidla pro platební prostředky pro platby malých částek. Poskytovatel platebních služeb se u platebních prostředků pro platby malých částek může dohodnout se svým uživatelem platebních služeb, že plátce nemůže odvolat platební příkaz po předání platebního příkazu nebo poté, co dal svůj souhlas s provedením platební transakce příjemci.

Kromě tohoto základního pravidla stanoví směrnice zvláštní pravidla pro některá odvolání inkas, platebních transakcí z podnětu nebo prostřednictvím příjemce a pro platební transakce, u nichž se uživatel a poskytovatel platebních služeb dohodli na přesném okamžiku zahájení provedení platební transakce.

V případě platební transakce, u níž byl dohodnut přesný okamžik zahájení provedení, může uživatel platebních služeb odvolat platební příkaz nejpozději do konce pracovního dne předcházejícího dohodnutému dni. Toto pravidlo tedy odpovídá ustanovení čl. 64 odst. 2 stanovující právní fikci, podle které se za okamžik přijetí pro platební transakce, u nichž byl dohodnut přesný okamžik zahájení provedení, považuje onen dohodnutý den.

Zvláštní pravidla pro některá odvolání inkas a platebních transakcí z podnětu nebo prostřednictvím příjemce jsou velmi problematickým bodem směrnice. Směrnice stanoví, že v případě platební transakce z podnětu nebo prostřednictvím příjemce nemůže plátce podle ustanovení čl. 66 odst. 2 směrnice odvolat platební příkaz po jeho předání příjemci nebo poté, co příjemci dal svůj souhlas s provedením platební transakce. V případě inkasa¹⁹⁷ však plátce může podle čl. 66 odst. 3 směrnice platební příkaz odvolat nejpozději do konce pracovního dne předcházejícího dni dohodnutému pro odepsání peněžních prostředků z účtu. Problematickým bodem zde není stanovení okamžiku neodvolatelnosti, ale celý význam obou ustanovení. V případě inkasa dává totiž platební příkaz příjemce a nikoli plátce. Plátce by proto u inkasa vůbec neměl mít možnost dožadovat se odvolání platebního příkazu, protože nejde o jeho vlastní platební příkaz. Ustanovení čl. 66 odst. 3 směrnice týkající se inkasa tedy zřejmě mělo na mysli odvolání souhlasu s platebních transakcí. Tímto odvoláním souhlasu se však již zabývá čl. 54 odst. 3 směrnice. Zdá se tedy, že vzhledem k jeho nesmyslnosti je třeba pohlížet na čl. 66 odst. 3 směrnice jako na neexistující. Stejný závěr platí pro čl. 66 odst. 2 směrnice v části, která zmiňuje platební transakce z podnětu příjemce. Evropský normotvůrce tu sice používá pojem platební transakce z podnětu příjemce souběžně s pojmem inkasa, ale vzhledem k definici inkasa se jedná o tentýž typ platební transakce. Z ustanovení čl. 66 odst. 2 je tedy třeba podržet pouze pravidlo, podle kterého v případě platební transakce prostřednictvím příjemce nemůže plátce odvolat platební příkaz po jeho předání příjemci. Takovými platebními transakcemi jsou především transakce pomocí platebních karet.

Jak již bylo výše předesláno, čl. 66 odst. 5 směrnice umožňuje, aby se uživatel platebních služeb a jeho poskytovatel platebních služeb dohodli na odvolatelnosti platebního

¹⁹⁷ Inkasem směrnice rozumí platební službu pro odepsání částky transakce z účtu plátce, při níž podnět k platební transakci dává příjemce na základě souhlasu, který plátce udělil příjemci, poskytovateli platebních služeb příjemce nebo svému vlastnímu poskytovateli platebních služeb.

příkazu i po uplynutí lhůt, jež směrnice pro odvolatelnost příkazu stanovuje. Pro inkasa a ostatní případy platebních transakcí z podnětu nebo prostřednictvím příjemce směrnice k takové dohodě rovněž požaduje souhlas příjemce. Za takováto odvolání platebního příkazu může poskytovatel platebních služeb účtovat poplatek, pokud tak bylo dohodnuto v rámcové smlouvě.

Oddíl 4.

Provedení platební transakce

Provádění platebních transakcí je jádrem veškerých platebních služeb. Základní povinností poskytovatele platebních služeb je, aby platební transakci provedl úplně a včas. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu proto obsahuje pravidla o výši částky platební transakce, kterou má poskytovatel platebních služeb povinnost převést, a stanovuje lhůtu pro provedení platební transakce. Pododdíl 1. napřed přiblíží pravidla o výši částky prováděné platební transakce. Pododdíl 2. pak vysvětlí požadavky směrnice na lhůtu pro provedení platební transakce.

Pododdíl 1.

Částka platební transakce

Provedení platební transakce by mělo probíhat tak, aby nezesnadňovalo plnění povinností, jež jsou důvodem k platební transakci. Uživatel platebních služeb, který dal platební příkaz k platební transakci, by měl mít proto jistotu, že částka uvedená v platebním příkazu bude převedena příjemci v plné výši.

Směrnice 97/5/ES o přeshraničních převodech za tímto účelem ve svém čl. 7 odst. 1 obsahovala pravidlo, podle kterého byly všechny instituce zúčastněné na přeshraničním převodu povinny provést tento převod v jeho plné částce, pokud příkazce blíže neurčil, že náklady na přeshraniční převod má nést zcela nebo zčásti příjemce. Směrnice v tomto ustanovení vycházela z praxe korespondentského bankovníctví, podle které jedinými přeshraničními převody, u kterých z částky převodu nebyly sráženy poplatky, byly tzv. OUR-převody, tj. převody, u nichž veškeré náklady za převod nesl plátce. Toto ustanovení směrnice tedy ani tak nezakazovalo institucím zúčastněným na převodu srážet poplatky z převáděné částky, ale pouze stanovovalo OUR-převody jako základní variantu přeshraničních převodů, pokud plátce neurčil jinak. Velkým problémem u OUR-převodů ovšem bylo, že plátce nemohl znát přesnou výši poplatků, které za přeshraniční převod zaplatí.

S postupným přechodem od korespondentského bankovníctví na evropské přeshraniční platební systémy umožňující přímé zpracování plateb se ukazuje, že automatizaci

plateb i informovanosti uživatelů platebních služeb daleko lépe prospívá systém, v němž každý uživatel platebních služeb platí za převod poplatky svému vlastnímu poskytovateli platebních služeb. Výše těchto poplatků, která může být i nulová¹⁹⁸, závisí na dohodě poskytovatele a jeho uživatele platebních služeb.

Aby nová evropská právní úprava v této situaci zajistila, že částka uvedená v platebním příkazu bude převedena příjemci v plné výši, evropský normotvůrce změnil přístup a ve směrnici 2007/64/ES stanovil obecný zákaz srážení poplatků z převáděné částky. Členské státy mají podle čl. 67 odst. 1 směrnice 2007/64/ES vyžadovat, aby poskytovatel platebních služeb plátce, poskytovatel platebních služeb příjemce a všichni zprostředkovatelé poskytovatelů platebních služeb převedli částku platební transakce v plné výši a zdrželi se srážení poplatků z převáděné částky. Toto ustanovení platí pro všechny elektronické platby, ať již vnitrostátní, či přeshraniční, a nedotýká se stanovení poplatků mezi poskytovateli platebních služeb nebo jakýmkoli zprostředkovateli.

Směrnice však v čl. 67 odst. 2 umožňuje, aby se příjemce platby dohodl se svým poskytovatelem platebních služeb, že poskytovatel platebních služeb si své poplatky odečte z převáděné částky před jejím připsáním na účet příjemce. V takovém případě ovšem musí poskytovatel příjemce v následných informacích o provedené platební transakci uvést odděleně plnou výši převedených peněžních prostředků a poplatky za platební transakci.

Pododdíl 2.

Lhůta pro provedení platební transakce

Rychlost elektronických plateb má veliký význam pro uživatele platebních služeb. Dlouhé a nejasné lhůty pro provedení platebních transakcí jsou pramenem vysokých nákladů pro účastníky v ekonomice, a to především pro podniky.¹⁹⁹ Právo by tedy mělo podporovat co možná nejkratší lhůty pro provedení platebních operací.

Před přijetím směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu evropské právo předepisovalo lhůty pro provedení platebních transakcí pouze pro přeshraniční převody. Podle Směrnice 97/5/ES o přeshraničních převodech měla instituce příkazce povinnost převést peněžní prostředky na účet instituce příjemce do konce pátého bankovního pracovního dne následujícího po dni akceptace příkazu k přeshraničnímu převodu, pokud nebyla sjednána jiná lhůta. Instituce příjemce pak měla povinnost připsat částku

¹⁹⁸ Poskyvatelé platebních služeb např. mnohdy nezaplatují připsání částky na účet příjemce-spotřebitele.

¹⁹⁹ European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 105.

přeshraničního převodu na účet příjemce do konce bankovního pracovního dne následujícího po dni jejich připsání na účet instituce příjemce, pokud nebyla sjednána jiná lhůta. Lhůty zavedené směrnicí pro provedení přeshraničních převodů byly tedy pouze dispozitivní.

Maximální šestidenní lhůty pro provedení platebních transakcí se již z pohledu dnešní evropské platební praxe jeví jako zastaralé. Cílem nového evropského právního rámce pro platby na vnitřním trhu proto bylo lhůty pro provedení platebních transakcí zkrátit. Návrh směrnice o platebních službách ve znění vypracovaném Evropskou komisí stanovil konec prvního pracovního dne následujícího po okamžiku přijetí platebního příkazu jako kogentní maximální lhůtu pro připsání částky platební transakce na účet příjemce u všech platebních transakcí z podnětu plátce, které nezahrnovaly směnu měny. Návrh směrnice do 1. ledna 2010 umožňoval, aby se poskytovatel platebních služeb s plátcem dohodli na lhůtě nepřekračující tři dny. Pro ostatní platební transakce, tj. transakce z podnětu nebo prostřednictvím příjemce a transakce z podnětu plátce, které zahrnují směnu měny, byla maximální jednodenní lhůta stanovena jako dispozitivní. Důvody tohoto rozlišení mezi platebními transakcemi neuvádí ani návrh směrnice, ani body odůvodnění návrhu a dokonce ani posouzení dopadů směrnice. Lze se jen dohadovat, že jednodenní lhůta by mohla být příliš krátká vzhledem k tomu, že směna měny, jakož i předání platebního příkazu poskytovatelem platebních služeb příjemce poskytovateli platebních služeb plátce, prodlužuje provedení platební transakce. Návrh směrnice obsahoval zvláštní ustanovení pro případy, kdy příjemce nemá u poskytovatele platebních služeb platební účet a pro složení hotovosti na platební účet. Návrh směrnice dále upřesňoval, že maximální lhůta pro provedení platební transakce se nemá vztahovat na mikroplatby.

Konečné znění směrnice zachovalo konec prvního pracovního dne následujícího po okamžiku přijetí platebního příkazu jako základní maximální lhůtu pro provedení platebních transakcí. Evropský normotvůrce ale zároveň provedl několik podstatných změn oproti původnímu návrhu směrnice. Tyto změny vedly k opětnému rozlišení povinností poskytovatelů platebních služeb na straně plátce a povinností poskytovatelů platebních služeb na straně příjemce a k posunutí hranice mezi platebními transakcemi, na které se aplikuje maximální lhůta pro provedení jako kogentní, a platebními transakcemi, pro které je tato lhůta pouze dispozitivní.²⁰⁰

²⁰⁰ Bod 43 odůvodnění směrnice ale kupodivu v tomto ohledu nebyl změněn. Tento bod odůvodnění nadále uvádí, že pro všechny platby jiné než platby z podnětu plátce v eurech nebo měně členského státu mimo eurozónu, tj. např. pro platby z podnětu nebo prostřednictvím příjemce, včetně inkasa a plateb kartou, by „shodná jednodenní lhůta pro provedení měla platit v případě, že neexistuje výslovná dohoda mezi poskytovatelem platebních služeb a plátcem, jež by stanovila delší lhůtu pro provedení“. Konečné znění směrnice takového řešení ale popírá.

Podle čl. 69 odst. 1 směrnice 2007/64/ES mají členské státy po poskytovateli platebních služeb plátce vyžadovat, aby zajistil, že po okamžiku přijetí platebního příkazu bude částka platební transakce připsána na účet poskytovatele platebních služeb příjemce nejpozději do konce následujícího pracovního dne. Po poskytovateli platebních služeb příjemce mají členské státy podle čl. 69 odst. 2 vyžadovat, aby dal částku platební transakce k dispozici na platební účet příjemce okamžitě poté, co je tato částka připsána na účet poskytovatele platebních služeb příjemce. Jde o povinnosti vztahující se na všechny poskytovatele platebních služeb plátce a na všechny poskytovatele platebních služeb příjemce bez rozdílu. Směrnice tedy ve svém konečném znění již není postavena na rozlišení mezi platebními transakcemi z podnětu plátce a platebními transakcemi z podnětu nebo prostřednictvím příjemce, ale jednoduše rozlišuje mezi povinnostmi poskytovatelů platebních služeb na straně plátce a povinnostmi poskytovatelů platebních služeb na straně příjemce. V tomto bodě tedy konečné znění směrnice zachovalo pojetí vlastní směrnici 97/5/ES o přeshraničních převodech. Takové pojetí je jistě vhodnější než to, co původně navrhovala Evropská komise. Konečné znění směrnice totiž poskytovateli platebních služeb ukládá pouze takové povinnosti, které poskytovatel vzhledem ke svému postavení v rámci platební transakce může vlastním přičiněním splnit.

Co se týče provedení platebních transakcí z podnětu nebo prostřednictvím příjemce, směrnice tedy neukládá poskytovateli platebních služeb příjemce určitou globální lhůtu pro provedení takové platební transakce. Tato změna oproti původnímu návrhu směrnice byla umožněna tím, že směrnice v konečném znění sjednotila stanovení okamžiku přijetí platebního příkazu pro všechny platební transakce. Jak již bylo výše popsáno, okamžikem přijetí platebního příkazu je okamžik, kdy poskytovatel platebních služeb plátce obdrží platební příkaz předaný přímo plátcem nebo nepřímo příjemcem nebo jeho prostřednictvím. Provedení platební transakce z podnětu nebo prostřednictvím příjemce se tedy od provedení ostatních platebních transakcí liší pouze tím, že vlastnímu převodu peněžní hodnoty předchází fáze, během které má poskytovatel platebních služeb příjemce povinnost doručit platební příkaz poskytovateli platebních služeb plátce. Směrnici takový přístup umožnil, aby pro platební transakce z podnětu nebo prostřednictvím příjemce zachovala stejné požadavky na lhůty pro provedení vlastního převodu peněžní hodnoty jako pro ostatní platební transakce. Pro fázi, během které má poskytovatel platebních služeb příjemce povinnost doručit platební příkaz poskytovateli platebních služeb plátce, směrnice v čl. 69 odst. 3 ukládá, aby poskytovatel platebních služeb příjemce předal platební příkaz poskytovateli platebních služeb plátce ve lhůtách dohodnutých mezi příjemcem a jeho poskytovatelem platebních

služeb tak, aby bylo možno zúčtovat inkaso v dohodnutý den splatnosti. Přesto, že směrnice ke konci tohoto ustanovení zmiňuje pouze zúčtování inkasa, lze mít za to, že jde pouze o nepřesné použití pojmu inkasa v ustanovení, jehož dosah je širší. Ustanovení se totiž vztahuje jak na platební příkazy předložené příjemcem, tj. na inkasní příkazy, tak i na platební příkazy předložené prostřednictvím příjemce, např. platební příkazy dané plátcem pomocí platební karty. Ustanovení směrnice je tedy třeba vykládat tak, že poskytovatel platebních služeb příjemce má předat platební příkaz poskytovateli platebních služeb plátce ve lhůtách dohodnutých mezi příjemcem a jeho poskytovatelem platebních služeb tak, aby bylo možno provedení platební transakce zahájit v dohodnutý den.

Zkrácení lhůt pro provedení platebních transakcí lze také jen uvítat. Lhůta jednoho pracovního dne následujícího po okamžiku přijetí platebního příkazu pro převod částky na účet poskytovatele platebních služeb příjemce odpovídá dosavadnímu standardu evropského odvětví plateb. Zároveň je ale dostatečně krátká, aby podněcovala méně výkonné poskytovatele platebních služeb ke zlepšování jimi nabízených služeb.²⁰¹ U platebních transakcí, k nimž byl dán platební příkaz na papíře, mohou být tyto lhůty podle směrnice prodlouženy o další pracovní den. Konečné znění směrnice také do 1. ledna 2012 umožňuje, aby se plátce a jeho poskytovatel platebních služeb dohodli na lhůtě, která nepřekročí tři pracovní dny.

Posunutí hranice mezi platebními transakcemi, na které se podle konečného znění směrnice aplikuje maximální lhůta pro provedení vždy, a platebními transakcemi, pro které je tato lhůta pouze dispozitivní, vyplývá z čl. 68 směrnice. Druhý odstavec čl. 68 především stanoví, že lhůta, během které má poskytovatel platebních služeb příjemce dát částku platební transakce k dispozici na platební účet příjemce, je kogentní pro všechny platební transakce. Co se týká lhůty, kterou směrnice stanovuje pro poskytovatele platebních služeb plátce, tato lhůta je podle čl. 68 odst. 1 kogentní pro platební transakce v eurech, pro vnitrostátní platební transakce v členských státech mimo eurozónu v národních měnách těchto států a pro platební transakce zahrnující pouze jednu směnu měny mezi eurem a měnou členského státu, který není členem eurozóny, provádí-li se požadovaná směna měny v dotyčném členském státě, který není členem eurozóny, a uskutečňuje-li se přeshraniční převod v eurech v případě přeshraničních platebních transakcí. Pro ostatní platební transakce umožňuje směrnice

---

²⁰¹ European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 105.

odchylnou dohodu s tím, že lhůta pro provedení platební transakce nesmí překročit čtyři pracovní dny po okamžiku přijetí.

V dalších ustanoveních směrnice upřesňuje, jak je třeba postupovat v případech, kdy platební transakce nespočívá v převodu peněžních prostředků z účtu plátce na účet příjemce. Pokud příjemce nemá u poskytovatele platebních služeb platební účet²⁰², čl. 70 směrnice stanoví, že poskytovatel platebních služeb, který obdržel peněžní prostředky pro příjemce, musí dát tyto peněžní prostředky k dispozici příjemci okamžitě poté, co je tato částka připsána na účet tohoto poskytovatele platebních služeb.

Pro provedení platebních operací spočívajících v uložení hotovosti na platební účet v měně daného platebního účtu čl. 71 směrnice stanoví, že poskytovatel platebních služeb, u něž je platební účet veden, musí zajistit, že částka takové platební transakce bude dána k dispozici ihned po okamžiku přijetí peněžních prostředků. Směrnice tuto povinnost umožňuje zněkčit pro uživatele platebních služeb, kteří nejsou spotřebiteli. Není-li totiž uživatel platebních služeb spotřebitelem, částka musí být dána k dispozici nejpozději následující pracovní den po obdržení peněžních prostředků.

Směrnice kupodivu nestanovuje, jaká lhůta se má aplikovat na výběry hotovosti z platebního účtu. Evropský zákonodárce se zřejmě ostýchal takovou lhůtu zavést, aby tím nerozvířil diskusi o povinnosti zpětné výměny peněžních prostředků uložených na platební účet.²⁰³

Ustanovení čl. 72 směrnice členskými státy umožňuje, aby stanovily kratší maximální lhůty pro provedení vnitrostátních platebních transakcí. Cílem tohoto ustanovení je zabránit zhoršení současné úrovně služeb v těch členských státech, ve kterých je dnes pravidlem provedení platební transakce během stejného dne, kdy byl přijat platební příkaz. Takového ustanovení může být ale zároveň na překážku rozvoji přeshraničního poskytování platebních služeb směrem do těchto států, protože poskytovatelé platebních služeb z jiných členských států nebudou s to nebo nebudou ochotni přizpůsobit svůj způsob provádění platebních služeb přísnějším normám těchto států. Rozdílné lhůty pro provedení vnitrostátních a přeshraničních platebních transakcí mohou také stimulovat přežívání čistě

²⁰² Poukazování peněz je takovouto platební službou.

²⁰³ Tato otázka vyvstává především s plánovanou reformou statusu institucí elektronických peněz, které mají nyní povinnost držitelé elektronických peněz na jeho žádost vyměnit elektronické peníze v době jejich platnosti buď za hotovost, nebo bezhotovostní peníze převodem na jeho bankovní účet. Jak je ovšem dále popsáno, ustanovení směrnice 2007/64/ES zabývající se lhůtami pro provedení platebních transakcí se podle čl. 53 odst. 1 písm. e) nepoužijí na elektronické peníze.

vnitrostátních způsobů plateb, což protřečí cílům nového právního rámce pro elektronické platby v Evropě.²⁰⁴

Konečně, jak vyplývá z čl. 53 odst. 1 písm. e) směrnice, lhůty stanovené směrnicí pro provedení platební transakce se na základě dohody poskytovatele platebních služeb a jeho uživatele nemusejí použít na platby pomocí platebních prostředků, u kterých podle rámcové smlouvy jednotlivé platební transakce nepřekračují 30 EUR nebo které buď mají výdajový limit 150 EUR, nebo uchovávají peněžní prostředky nepřekračující nikdy částku 150 EUR.²⁰⁵ Podnikatelský model platebních systémů pro mikroplatby totiž mnohdy není založen na okamžitém převodu peněžních prostředků. Tyto platební systémy většinou fungují tak, že převod peněžních prostředků příjemci je proveden teprve poté, co se nastřádalo určité množství platebních příkazů.²⁰⁶ Taková možnost výjimky ovšem nedává smysl pro platební prostředky, které nejsou založeny na systému účtů, ale přímo uchovávají elektronické peněžní prostředky. Platební systémy využívající takové platební prostředky jsou naopak založeny na okamžitém převodu elektronických platebních prostředků příjemci.

---

²⁰⁴ WÉRY, Étienne. *Paiements et monnaie électroniques : Droits européens, français et belge*. Bruxelles : Larcier, 2007. 243 s. Droit des technologies. ISBN 978-2-8044-2463-3. S. 122.

²⁰⁵ Tyto částky mohou členské státy u vnitrostátních platebních transakcí snížit nebo zdvojnásobit. U předplacených platebních prostředků je mohou zvýšit až na 500 EUR. Jak již bylo zmíněno na jiných místech této práce, rozdíly ve vymezení pojmu platebních prostředků pro platby malých částek mají dopad na možnost stanovení výjimek z ustanovení směrnice, a tak mohou vytvářet bariéry pro přeshraniční poskytování platebních služeb.

²⁰⁶ European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 106.

Kapitola 2. **Problematická platební transakce**

Evropské právo se nespokojuje pouze s tím, aby stanovilo pravidla, která zajišťují a podporují správný průběh elektronické platební transakce. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu obsahuje také ustanovení, jejichž účelem je řešit vztah mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb v případě problematické platební transakce. Směrnice se tak snaží napravit situace, kdy došlo k platební transakci bez souhlasu oprávněné osoby nebo kdy byla platební transakce špatně provedena. Oddíl 1. a oddíl 2. postupně odhalí nová evropská harmonizovaná pravidla vztahující se na neautorizované a na neprovedené či nesprávně provedené platební transakce. Kromě těchto norem evropské právo umožňuje v určitých přesně vymezených případech odstranit platební transakci, která jinak netrpí žádnou vadou, ale která se stává problematickou na základě sporu mezi plátcem a příjemcem. Těmito, byť autorizovanými, leč spornými platebními transakcemi se bude zabývat oddíl 3.

Na tomto místě je ještě třeba poznamenat, že ustanovení směrnice řešící problémy okolo platebních transakcí jsou kogentní v případech, kdy je uživatel platebních služeb spotřebitelem. Směrnice ponechává na rozhodnutí každého členského státu, zda za účelem aplikace těchto ustanovení bude s mikropodniky zacházet stejně jako se spotřebiteli. Naproti tomu směrnice 2007/64/ES ve svém čl. 51 odst. 1 umožňuje, aby strany na základě dohody většinu ustanovení řešících problémy okolo platebních transakcí zčásti nebo zcela nepoužily v případě, že uživatel platebních služeb spotřebitelem není. Evropský zákonodárce tedy předpokládal, že uživatel platebních služeb, který není spotřebitelem, bude s to lépe předvídat problémy, které okolo platebních transakcí mohou nastat v jeho případě, a bude se tedy moci s poskytovatelem platebních služeb dohodnout na pravidlech, která budou lépe odpovídat jeho situaci. V dalším výkladu upozorníme na ta pravidla, která musí strany aplikovat za každých okolností.

Oddíl 1. **Neautorizovaná platební transakce**

Za neautorizovanou platební transakci se podle čl. 54 odst. 2 směrnice 2007/64/ES považuje každá platební transakce, u které chybí souhlas oprávněného plátce. Jedná se o případy, kdy poskytovatel platebních služeb provedl platební transakci bez jakéhokoli souhlasu, nebo o případy, kdy platební transakce byla provedena na základě souhlasu, který se zdál vycházet od oprávněného plátce, ale který ve skutečnosti dala neoprávněná osoba. Pokud

u platební transakce chybí souhlas oprávněného plátce, znamená to, že neoprávněná osoba mohla využít platební transakce na úkor peněžních prostředků plátce. Oprávněnému plátcovi tak vzniká škoda ve výši částky neautorizované platební transakce.

Právní úpravy členských států, ale především samotné smlouvy mezi poskytovateli platebních služeb a plátcem se dosud pokoušely různými způsoby rozdělit škodu vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí mezi poskytovatele platebních služeb a plátce. Jak vyplynulo ze studie o ochraně spotřebitele v dálkovém bankovníctví, kterou nechala Evropská komise vypracovat v roce 1997, mnohé evropské banky se ve smlouvách s plátcem zbavují rizika s poukazem na to, že jejich platební prostředky jsou proti neoprávněnému použití dostatečně zabezpečené, a vyžadují, aby plátce nesl sám škodu vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí.²⁰⁷ Takovému nevyváženému rozložení nebezpečí škody se snažilo zabránit již doporučení Komise 97/489/ES o operacích prováděných elektronickými platebními prostředky, jehož ustanovení však nejsou právně závazná. Směrnice 2007/64/ES v základě převzala ustanovení tohoto doporučení, rozvedla je a vztáhla na veškeré elektronické platební transakce.

Z důvodů terminologické přesnosti je zde vhodné připomenout, že zároveň s vlastními pravidly řešícími rozložení nebezpečí škody z neautorizované platební transakce směrnice 2007/64/ES převzala z doporučení Komise i označení těchto pravidel jako pravidel odpovědnostních, ač u neautorizovaných platebních transakcí se o odpovědnostní vztahy mezi poskytovatelem platebních služeb a plátcem nejedná. Pokud totiž poskytovatel platebních služeb provedl platební transakci, k níž byl dán souhlas, který se zdál vycházet od oprávněného plátce, ale který ve skutečnosti dala neoprávněná třetí osoba, nebo provedl platební transakci bez jakéhokoli souhlasu na základě platebního příkazu neoprávněné osoby, škoda plátcem vznikla na základě protiprávního jednání této neoprávněné osoby. Tato neoprávněná osoba odpovídá plátcem za způsobenou škodu. Ve vztazích mezi plátcem a poskytovatelem platebních služeb ale možnost vzniku takové škody představuje pouze nebezpečí, které primárně nese plátce a které se směrnice snaží vyváženým způsobem rozložit mezi strany. Ukládá-li tedy v takovém případě směrnice poskytovateli platebních služeb, aby plátcem poskytl finanční náhradu, jde vlastně o přenesení nebezpečí škody z plátce na poskytovatele platebních služeb. Terminologicky nepřesné použití pojmu odpovědnosti je ještě zřejmější z ustanovení směrnice, které uvádí případy, kdy plátce do určité výše ponese

²⁰⁷ European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 100.

nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí. Směrnice toto nesení nebezpečí označuje jako odpovědnost plátce za neautorizovanou platební transakci. Užití pojmu odpovědnosti u osoby plátce, který vystupuje v případě neautorizované transakce jako primární poškozený, je obzvláště absurdní.²⁰⁸

V důsledku této terminologické nepřesnosti vztahuje čl. 78 směrnice určité liberační důvody také na vztahy mezi poskytovatelem platebních služeb a plátcem při neautorizované platební transakci. Cílem liberačních důvodů je však zbavit odpovědnosti osobu jinak odpovědnou v případech vyšší moci, tj. určité kvalifikované náhody, nebo v případě plnění jiných právních povinností. Takové pravidlo má své opodstatnění u objektivní odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce, o které bude řeč v dalším oddílu. Tohoto ustanovení ovšem nelze použít v případech, kdy je třeba mezi strany určitým způsobem rozložit nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí. Vždyť právě škoda vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí je ve vztazích mezi plátcem a poskytovatelem škodou vzniklou náhodou. Odkaz na odpovědnost podle kapitoly 2 směrnice v čl. 78 je tedy chybný, a proto je s ním třeba zacházet jako s nenapsaným.

Směrnice 2007/46/ES předně stanovuje pravidla, kterými se řídí rozložení nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí mezi poskytovatele platebních služeb a plátce. Tato pravidla alokace nebezpečí škody vysvětlí pododdíl 1. Konečnou alokaci škody ovšem také podmiňuje užití dalších ustanovení směrnice, která stanovují lhůtu pro žádost plátce o nápravu a určují, jaké skutečnosti musí poskytovatel platebních služeb dokazovat v případě, že plátce popírá, že provedenou platební transakci autorizoval. Těmito ustanoveními se bude zabývat pododdíl 2. Pododdíl 3. rozebere případy, na které se nevztahují pravidla alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí.

²⁰⁸ Je pravdou, že u některých zvláštních druhů odpovědnosti za škodu právní předpisy nevyžadují porušení právní povinnosti subjektem, jemuž je přičítána odpovědnost. Jde o případy odpovědnosti za škodu, která vznikla v důsledku právně kvalifikované události mající svůj původ v činnosti odpovědného subjektu. V českém právu jde např. o odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností podle § 420a občanského zákoníku nebo odpovědnost za škodu způsobenou povahou přístroje nebo věci podle § 421a občanského zákoníku. Za mnohými takovými zvláštními režimy odpovědnosti stála tzv. teorie nebezpečí, podle které za škodné události vyplývající z určité nebezpečné činnosti má být odpovědná osoba, která má z této činnosti prospěch. Škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí ovšem nepředstavují případy, na které by se takový zvláštní režim odpovědnosti měl vztahovat. Bylo by poněkud pokřivené tvrdit, že škoda vyplývající z neautorizované platební transakce vzniká v důsledku určité události mající původ v činnosti poskytovatele platebních služeb. Užití pojmu odpovědnosti i na straně plátce navíc dokládá, že se jedná pouze o nepřesné užití pojmu odpovědnosti a že účelem směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu zde nebylo založení zvláštního režimu odpovědnosti za škodu. K teorii nebezpečí ve francouzském právu viz např. TERRÉ, François, SIMLER, Philippe, LEQUETTE, Yves. *Droit civil : Les obligations*. 7. édition. Paris : Dalloz, 1999. Précis. ISBN 2-247-03317-2. S. 622, marg. č. 660.

Pododdíl 1.

Pravidla alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí

Cílem právní úpravy obsažené ve směrnice 2007/64/ES bylo nalézt spravedlivou rovnováhu mezi postavením plátce a poskytovatele platebních služeb tak, aby plátce nebyl podněcován k podvodům a poskytovatel platebních služeb k přenášení nákladů spojených s riziky jeho platebního systému na plátce. Byť ověření praxí tato ustanovení teprve čeká, můžeme již nyní prohlásit, že se jedná o propracovanou a vyváženou právní úpravu. Uspořádání pravidel v čl. 60 a 61 směrnice je však poněkud nepřehledné, což je politováníhodné především proto, že z ustanovení čl. 61 není jasné čitelný vztah mezi různými pravidly, která tento článek obsahuje.

Základní pravidlo alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí se nachází v čl. 60 odst. 1 směrnice. Poskytovatel platebních služeb je podle tohoto ustanovení v případě neautorizované platební transakce povinen plátcí okamžitě vrátit částku ve výši neautorizované platební transakce a tam, kde to připadá v úvahu, obnovit platební účet, z něž byla částka odepsána, do stavu, v jakém by byl, kdyby k neautorizované platební transakci nedošlo. Směrnice tedy tímto ustanovením přenáší nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí z plátce na poskytovatele platebních služeb. Směrnice tu vychází z postulátu, podle kterého škoda, která plátcí vzniká provedením platební transakce, ke které dala podnět neoprávněná osoba, je umožněna nedokonalým technickým zabezpečením platebního prostředku nebo jeho po bezpečnostně-technické stránce nedokonalým použitím. Technické zabezpečení platebního prostředku a způsoby jeho používání ovšem určuje právě poskytovatel platebních služeb. Proto má také poskytovatel platebních služeb nést nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí. Od tohoto základního pravidla se nesmějí strany ve smlouvě o platební službě odchýlit ani v případě, že plátce není spotřebitelem.

Škodou, jejíž nebezpečí je přeneseno na poskytovatele platebních služeb, směrnice rozumí pouze finanční ztrátu ve výši částky neautorizované platební transakce, eventuálně včetně úroků z této částky, pokud byly peněžní prostředky pro provedení této neautorizované platební transakce odepsány z úročeného platebního účtu plátce. Směrnice ve svém čl. 60 odst. 2 dodává, že další finanční náhrada může být stanovena v souladu s právními předpisy, které se vztahují na smlouvu uzavřenou mezi plátcem a jeho poskytovatelem platebních služeb.

Základní pravidlo alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí se použije ve všech případech, na něž se nevztahují zvláštní pravidla obsažená

v čl. 61 směrnice. Tento článek vymezuje případy, kdy plátce nese částečně nebo plně nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí. Směrnice pro určení takových případů používá kombinace faktorů, kterými jsou různá chování plátce či poskytovatele platebních služeb.

Faktorem, který může ovlivnit alokaci nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí je především splnění povinnosti plátce oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku. Jak již bylo vysvětleno v kapitole 1. oddílu 1. pododdílu 1. této hlavy, uživatel platebních služeb má povinnost oznámit poskytovateli platebních služeb nebo subjektu jím určenému ztrátu, odcizení nebo zneužití platebního prostředku nebo jeho neautorizované použití, a to neprodleně po zjištění této skutečnosti. Pokud tak neučiní, zvyšuje tím nebezpečí, že použitím nebo opětovným použitím ztraceného, odcizeného nebo zneužitého platebního prostředku vznikne nebo naroste škoda. Okamžikem oznámení přechází možnost zabránit zvyšování tohoto nebezpečí škody z plátce na poskytovatele platebních služeb. Poskytovatel platebních služeb má totiž po oznámení povinnost zabránit veškerému použití platebního prostředku.

Pro vhodnou alokaci nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí dále směrnice bere v potaz, zda plátce zajistil ochranu osobních bezpečnostních prvků platebního prostředku před zneužitím, zda nejednal podvodně, či zda nejednal tak, že úmyslně nebo s hrubou nedbalostí nesplnil jednu nebo více povinností, jejichž cílem je podpořit bezpečnost platebních prostředků, tj. povinnosti používat platební prostředek v souladu s podmínkami, které upravují vydávání a používání daného platebního prostředku a povinnost neprodleně oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku. Na straně poskytovatele platebních služeb zase směrnice stanovuje jako významný faktor skutečnost, zda poskytovatel platebních služeb poskytl vhodné prostředky, aby bylo možno kdykoli oznámit ztrátu, odcizení nebo zneužití platebního prostředku, jak požaduje čl. 57 odst. 1 písm. c) směrnice.

Kombinací těchto faktorů dospěl čl. 61 směrnice k následujícím pravidlům. Pro dobu před oznámením ztráty, odcizení, zneužití nebo neautorizovaného použití platebního prostředku obsahuje čl. 61 směrnice dvě pravidla. Směrnice předně v čl. 61 odst. 2 stanoví, že plátce nese plně škodu plynoucí z neautorizovaných platebních transakcí, pokud vznikla v důsledku jeho podvodného jednání²⁰⁹ nebo úmyslného nebo hrubě nedbalostního nesplnění

²⁰⁹ Směrnice pojem podvodného jednání plátce používá ve všech zvláštních pravidlech alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí, ale nikde jej nedefinuje. Jde o situace, kdy plátce zneužívá pravidel alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí k tomu, aby se on sám

jedné nebo více jeho povinností podle čl. 56 směrnice, tj. povinnosti používat platební prostředek v souladu s podmínkami, které upravují vydávání a používání daného platebního prostředku, a povinnosti neprodleně oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku. Bod 33 odůvodnění směrnice přináší důležité upřesnění, podle kterého by se při posuzování možné nedbalosti na straně uživatele platebních služeb mělo přihlídnout ke všem okolnostem a důkazy i stupeň údajné nedbalosti by se měly hodnotit podle vnitrostátních právních předpisů. Je jen pochopitelné, že směrnice v těchto případech ponechává nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních operací na plátcí, který škodu svým zaviněním přivodil. Pokud takto plátce nejednal, směrnice dále v čl. 61 odst. 1 směrnice stanoví, že plátce nese do výše 150 EUR škodu vzešlou z neautorizovaných operací, k nimž byl dán platební příkaz pomocí ztraceného nebo odcizeného platebního prostředku nebo pomocí pouze zneužitého platebního prostředku v případě, že plátce nezajistil ochranu jeho osobních bezpečnostních prvků před zneužitím. Tímto ustanovením tedy směrnice částečně ponechává nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí na plátcí, aby jej motivovala k oznámení ztráty, odcizení, zneužití nebo neautorizovaného použití platebního prostředku.²¹⁰

Směrnice v čl. 61 odst. 3 umožňuje, aby členské státy v případech, kdy plátce nejednal podvodně nebo s úmyslem nesplnit své povinnosti podle článku 56, snížily míru, v jaké plátce podle směrnice nese nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních operací před oznámením ztráty, odcizení, zneužití nebo neautorizovaného použití platebního prostředku. Členské státy tak mohou učinit s přihlédnutím zejména k povaze osobních bezpečnostních prvků platebního prostředku a k okolnostem, za nichž k jeho ztrátě, odcizení nebo zneužití došlo. Tato změkčující klauzule se do směrnice dostala na základě pozměňovacích návrhů během projednávání návrhu směrnice v Evropském parlamentu. Bod 34 odůvodnění směrnice k tomuto ustanovení uvádí, že členské státy by měly mít možnost stanovit méně přísná pravidla, aby zachovaly stávající úroveň ochrany spotřebitele a podpořily důvěru v bezpečné používání elektronických platebních prostředků. Skutečnost, že s různými platebními nástroji jsou spojena různá rizika, by při tom měla být odpovídajícím způsobem zohledněna, což by

---

nebo někdo jiný obohatil na úkor poskytovatele platebních služeb. Plátce např. oznámí ztrátu svého platebního prostředku, který neztratil, a dále jej používá v očekávání, že mu poskytovatel platebních služeb nahradí všechny platební transakce, ke kterým dá podnět po oznámení ztráty. Směrnice proto vylučuje pro všechny případy podvodného jednání plátce ve vztahu k pravidlům alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí, že by poskytovatel platebních služeb nesl nebezpečí těchto škod.

²¹⁰ Z těchto ustanovení *a contrario* vyplývá, že poskytovatel platebních služeb ponese sám škodu vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí v případech zneužití platebního prostředku, kdy plátce zajistil ochranu jeho osobních bezpečnostních prvků před zneužitím a zároveň ani nejednal podvodně, ani úmyslně nebo hrubě nedbale nesplnil určitou povinnost podle čl. 56 směrnice.

mělo podpořit vydávání bezpečnějších platebních prostředků. Lze ovšem polemizovat s tím, zda nakonec negativní důsledky, které rozdíl mezi právními úpravami členských států přinesou pro přeshraniční poskytování platebních služeb, nebudou větší než pozitivní, která evropský normotvůrce sledoval, když u bodu tak podstatného pro rovnováhu ve vztazích plátce a jeho poskytovatele platebních služeb umožnil pouhou minimální harmonizaci vnitrostátních právních úprav.

Co se týče alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí, k nimž byl dán platební příkaz po oznámení ztráty, odcizení, zneužití nebo neautorizovaného použití platebního prostředku, čl. 61 odst. 4 stanoví, že plátce nenese žádnou škodu vyplývající z použití ztraceného, odcizeného nebo zneužitého platebního prostředku po oznámení podle čl. 56 odst. 1 písm. b), s výjimkou případů, kdy jednal podvodně. V takových případech tedy nese nebezpečí škody poskytovatel platebních služeb podle čl. 60 odst. 1 směrnice.

Tato pravidla doplňuje čl. 61 odst. 5, který stanoví, že pokud poskytovatel platebních služeb neposkytne vhodné prostředky, aby bylo možno kdykoli oznámit ztrátu, odcizení nebo zneužití platebního prostředku, jak požaduje čl. 57 odst. 1 písm. c), plátce vzniklou škodu nenese, s výjimkou případů, kdy jednal podvodně.

Pododíl 2.

Výjimky z pravidel alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí

Pravidla alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí samozřejmě nelze použít na platební transakce, u nichž se neuplatňuje institut autorizace.²¹¹ U určitých dalších platebních transakcí je třeba vyloučit použití pouze některých pravidel alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí, a to proto, že se na tyto platební transakce nevztahují ustanovení směrnice, na která jsou pravidla alokace nebezpečí škody navázána.

V předchozím výkladu jsme již zaznamenali, že pokud jde o platební prostředky pro platby malých částek, které nelze zablokovat nebo u kterých nelze zabránit jejich dalšímu použití, poskytovatel a uživatel platebních služeb se mohou dohodnout, že uživatel platebních služeb nebude mít povinnost oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku a poskytovatel platebních služeb nebude mít povinnost poskytnout mu

²¹¹ Jde o platební transakce pomocí platebních prostředků pro platby malých částek, které neumožňují ověřit identitu osoby, která je používá, ať již proto, že jsou používány anonymně, nebo proto, že s nimi nejsou spojeny žádné osobní bezpečnostní prvky. Tyto případy již byly popsány v kapitole 1. oddílu 2. pododílu 3. této hlavy.

k tomu vhodné prostředky a zabránit veškerému dalšímu použití platebního prostředku. Ustanovení čl. 53 odst. 1 písm. a) směrnice zároveň s možností dohodnout výjimky z těchto povinností přirozeně zmiňuje také možnost dohodnout výjimku z pravidel alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí po okamžiku oznámení ztráty, odcizení, zneužití nebo neautorizovaného použití platebního prostředku.

Důsledkem takové dohody je, že plátce nebude schopen časově omezit nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí, kterému se vystavuje v případě ztráty, odcizení nebo zneužití platebního prostředku. Plátce ponese až do výše 150 EUR škodu vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí, k nimž bylo použito platebního prostředku, na který se vztahuje výjimka a jenž byl ztracen, odcizen nebo zneužit v případě, že plátce nezajistil ochranu jeho osobních bezpečnostních prvků před zneužitím. Plátce ponese zcela škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí, k nimž bylo použito platebního prostředku, na něž se vztahuje výjimka, pokud jednal podvodně, nebo pokud úmyslně nebo s hrubou nedbalostí nepoužíval platební prostředek v souladu s podmínkami, které upravují vydávání a používání daného platebního prostředku. Jediným případem, kdy plátce neponese nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí, bude situace zneužití platebního prostředku, u něž plátce zajistil ochranu osobních bezpečnostních prvků.

Výjimku z pravidel alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí nelze dohodnout pro jiné neblokovatelné platební prostředky než ty, jenž slouží pro platby malých částek. Na vymezení pojmu plateb malých částek tedy závisí možnost uplatnění výjimky. Ustanovení čl. 53 odst. 2 směrnice ovšem umožňuje, aby členské státy nebo jejich příslušné orgány pro vnitrostátní platební transakce snížily či zvýšily částky, jimiž jsou platební prostředky pro platby malých částek vymezeny. Rozdíly ve vymezení tak automaticky povedou k tomu, že postavení uživatele a poskytovatele platebních služeb při neautorizovaných platebních transakcích pomocí stejného platebního prostředku se může v různých členských státech lišit. Taková situace může způsobovat právní nejistotu především u uživatelů platebních služeb a zároveň být na překážku přeshraničnímu poskytování platebních služeb.

Je pravdou, že platební prostředky, u kterých může být dohodnuta výjimka z pravidel alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí, uchovávají pouze omezené částky peněžních prostředků nebo mají nízký výdajový limit, a tak nebezpečí škody, které plátce ponese, nebude příliš velké. Členské státy ale mohou podle čl. 53 odst. 2 směrnice u vnitrostátních platebních transakcí umožnit výjimky např. pro předplacené

platební prostředky s výdajovým limitem až 500 EUR. Výjimky jsou podle směrnice také možné v případech, kdy se pomocí platebního prostředku předávají platební příkazy k jednotlivým platebním transakcím nepřekračujícím 30 EUR. V takových případech může být časově neomezené nebezpečí škody vyplývající byť z malých neautorizovaných platebních transakcí pro plátce velice vysoké.

Poněkud neorganicky působí v čl. 53 odst. 3 směrnice ustanovení, podle kterého se veškerá pravidla alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí mají také použít na elektronické peníze, s výjimkou případů, kdy poskytovatel platebních služeb plátce není schopen zmrazit platební účet nebo zablokovat platební prostředek. Ustanovení dodává, že členské státy mohou tuto výjimku omezit na platební účty nebo platební prostředky určité hodnoty. Evropský normotvůrce tu tedy vytvořil zvláštní výjimku pro elektronické peníze. Zřejmě tak učinil proto, aby u elektronických peněz umožnil dohodnout výjimky i bez omezení na určitý výdajový limit či částku peněžních prostředků. Tomuto důvodu ale protiřečí možnost, aby takové limity zavedly samy členské státy. Ještě více zarážející je fakt, že výjimka se vztahuje na veškerá pravidla alokace nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí a že její uplatnění není vázáno na dohodu stran. Důsledkem tohoto ustanovení je, že pokud u elektronických peněz poskytovatel platebních služeb není schopen zmrazit platební účet plátce nebo zablokovat jeho platební prostředek, plátce nese veškeré nebezpečí škody vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí. Existence takového ustanovení není dost dobře ospravedlnitelná, vezmeme-li v potaz fakt, že nic nebránilo tomu, aby i elektronické peníze podléhaly stejnému režimu jako ostatní platební prostředky pro platby malých částek.

Pododíl 3.

Oznámení neautorizovaných platebních transakcí a důkazní břemeno

Konečná alokace škody vzniklé z neautorizované platební transakce do velké míry závisí na včasnosti oznámení neautorizovaných platebních transakcí poskytovateli platebních služeb a na výsledku procesu dokazování. Plátce má právo žádat po poskytovateli platebních služeb finanční náhradu, pokud mu vznikla na základě neautorizované platební transakce škoda, jíž má zčásti nebo zcela nést poskytovatel platebních služeb. Podle čl. 58 směrnice 2007/64/ES plátce získá tuto finanční náhradu pouze v případě, že svému poskytovateli platebních služeb neprodleně po zjištění a nejpozději do třinácti měsíců ode dne odepsání částky z účtu oznámí všechny neautorizované platební transakce vedoucí ke vzniku nároku. Směrnice zde tedy stanovuje prekluzivní lhůtu, po jejímž marném uplynutí plátcovo právo na

finanční náhradu zaniká a plátce nese škodu, která vyplynula z neautorizované platební transakce. V souladu s čl. 51 odst. 1 směrnice se poskytovatel platebních služeb a plátce mohou ve smlouvě o platební službě dohodnout na odlišné lhůtě, pokud plátce není spotřebitelem.

Vzhledem k rozdílům v procesních normách členských států, které stanovují různé promlčecí lhůty, bod 31 odůvodnění směrnice dodává, že pokud uživatel platebních služeb dodrží lhůtu pro oznámení neautorizované platební transakce, měl by mít možnost uplatnit své právo během promlčecích lhůt podle vnitrostátních právních předpisů. Členské státy by tedy měly dbát na to, aby se nemohlo stát, že právo na finanční náhradu, o kterou bylo požádáno v rámci prekluzivní lhůty stanovené směrnicí, již bude podle vnitrostátních právních předpisů promlčeno.

Další věta čl. 58 směrnice ovšem stanoví, že prekluzivní lhůta se nepoužije v případech, kdy poskytovatel platebních služeb nesplnil své informační povinnosti vůči plátcí. V případě, kdy tak připadalo v úvahu, ale poskytovatel platebních služeb plátcí neposkytl nebo nezpřístupnil informace o dané platební transakci v souladu s hlavou III, plátce bude moci získat finanční náhradu odpovídající škodě, jíž má zčásti nebo zcela nést poskytovatel platebních služeb, bez ohledu na okamžik, kdy o ni požádá.

Podmínkou použití pravidel alokace nebezpečí ztráty vyplývající z neautorizovaných platebních transakcí samozřejmě je, aby byl mezi plátcem a poskytovatelem platebních služeb vyřešen spor o to, zda daná platební transakce ve skutečnosti byla či nebyla plátcem autorizována. Plátce jako osoba, která vznáší spor a tvrdí, že platební transakce nebyla autorizována, by měl nést podle obecných právních pravidel důkazní břemeno.²¹² Plátce by měl tedy v takovém případě dokázat, že platební transakci neautorizoval. Přinést důkaz negativní skutečnosti je ale velice obtížné. Na druhé straně poskytovatel platebních služeb běžně vede záznamy o tom, zda platební transakce byla ověřena, tj. záznamy o tom, zda bylo ověřeno použití konkrétního platebního prostředku a zda bylo zároveň použito jeho osobních bezpečnostních prvků.²¹³

Směrnice proto v čl. 59 odst. 1 požaduje, aby členské státy ve sporech o autorizaci platebních transakcí poskytovatelům platebních služeb ukládaly povinnost dokázat, že platební transakce byla ověřena. Z tohoto ustanovení tedy zároveň vyplývá, že pokud

²¹² AZZOUNI, Ahmad. Internet Banking and the Law: A Critical Examination of the Legal Controls Over Internet Banking in the UK and Thier Ability to Frame, Regulate and Secure Banking on the Net. *Journal of International Banking Law and Regulation*. 2003, issue 9, s. 359.

²¹³ U platebních transakcí pomocí platební karty poskytovatel platebních služeb např. zaznamenává, zda byla karta fyzicky předložena a zda její nositel zadal PIN.

poskytovatel platebních služeb toto důkazní břemeno neunes a ani nepřinese jiný důkaz toho, že plátce platební transakci autorizoval, platební transakce bude považována za neautorizovanou. Toto pravidlo tak odpovídá institutu autorizace, podle kterého k tomu, aby s platební transakcí bylo nakládáno jako s autorizovanou platební transakcí, nelze souhlas plátce pouze přepokládat.

Pokud poskytovatel platebních služeb přinese důkaz toho, že platební transakce byla ověřena, ale plátce bude nadále tvrdit, že platební transakci neautorizoval, bude se další dokazování odvíjet podle běžného scénáře, tj. plátce bude muset přinést důkaz toho, že k platební transakci nedal souhlas, např. tak, že dokáže, že k ní souhlas dát nemohl. Pro tuto další fázi dokazování obsahuje čl. 59 odst. 2 směrnice důležité vyjasnění. V tomto ustanovení směrnice uvádí, že použití platebního prostředku zaznamenané poskytovatelem platebních služeb nemusí být samo o sobě postačující pro prokázání, zda daná platební transakce byla plátcem autorizována nebo zda se plátce dopustil podvodu nebo zda z důvodu hrubé nedbalosti nebo úmyslně nesplnil jednu nebo více svých povinností podle čl. 56 směrnice.

Toto ustanovení má pro dokazování dva významné důsledky. Předně fakt, že poskytovatel zaznamenal ověřenou platební transakci, neznemožňuje plátcí dokázat, že platební transakci neautorizoval, tj. že nikoli on, ale neoprávněná třetí osoba použila jeho platební prostředek, eventuálně i s jeho osobními bezpečnostními prvky. Dále poskytovatel platebních služeb se nemůže odvolávat na skutečnost, že neoprávněná třetí osoba použila platební prostředek plátce, eventuálně i s jeho osobními bezpečnostními prvky, jako na dostatečný důkaz podvodného jednání plátce nebo jako na dostatečný důkaz jeho úmyslného nebo hrubě nedbalostního nesplnění povinností podle čl. 56 směrnice.

Evropský normotvůrce si byl vědom křehkosti rovnováhy, kterou tato pravidla vytvářejí, jakož i jejího zásadního významu pro řešení sporů ohledně neautorizovaných platebních transakcí mezi poskytovateli platebních služeb a plátcí-spotřebiteli. Pro také v bodě 33 odůvodnění směrnice uvádí, že smluvní podmínky a podmínky týkající se poskytování a používání platebního prostředku, jejichž důsledkem by bylo zvýšení důkazního břemene spotřebitele nebo snížení důkazního břemene poskytovatele platebních služeb, by se měly považovat od počátku za neplatné.

Oddíl 2.

Neprovedená a nesprávně provedená platební transakce

Poskytovatelé platebních služeb mají povinnost provést platební transakce řádně a včas. Pokud této povinnosti nedostojí a platební transakce zůstane neprovedena nebo bude provedena nesprávně, poskytovatele platebních služeb by měla stihnout sankce v podobě odpovědnosti za prodlení s plněním či za vadné plnění. Taková základní pravidla vycházejí z obecných vnitrostátních závazkových práv členských států Evropské unie. Vnitrostátní právní řády se ale v konstrukcích odpovědnosti za prodlení i za vady liší. Pro právní jistotu jak uživatelů platebních služeb, tak poskytovatelů platebních služeb je proto vhodné určitě otázky odpovědnosti za prodlení s provedením platební transakce a za vadné provedení platební transakce na evropské úrovni harmonizovat.

Směrnice 97/5/ES o přeshraničních převodech řešila otázky náhrady za opožděné přeshraniční převody, neprovedené přeshraniční převody a přeshraniční převody, u nichž byly přes zákaz sraženy určité poplatky z převáděné částky.²¹⁴ Doporučení Komise 97/489/ES o operacích prováděných elektronickými platebními prostředky pouze velice stručně zmiňovalo odpovědnost za neprovedení nebo vadné provedení platebních transakcí a v dalším odkazovalo na právo, které se vztahovalo na smlouvu o platební transakci. Návrh směrnice o platebních službách na vnitřním trhu v podstatě přebíral stručná ustanovení doporučení Komise 97/489/ES a vztahoval je bez rozdílu na veškeré platební transakce.²¹⁵ Vzhledem k tomu, že směrnice o platebních službách na vnitřním trhu ruší směrnici 97/5/ES o přeshraničních převodech, přesnější pravidla této směrnice měla z evropské harmonizované právní úpravy zmizet.

Během projednávání návrhu směrnice o platebních službách na vnitřním trhu ale evropský normotvůrce změnil přístup a do směrnice zapracoval některá přesnější pravidla pocházející ze směrnice 97/5/ES, která při této příležitosti pozměnil, jakož i další ustanovení, jimiž se zřejmě snažil upřesnit dosah ustanovení nové směrnice o platebních službách.

²¹⁴ Marc Vereecken k úpravě obsažené ve směrnici 97/5/ES správně poznamenává, že tato úprava nezaložila klasické odpovědnostní povinnosti, ale že pouze stanovila povinnosti k náhradě. Tím úprava zprostila poškozeného nutností dokazovat, že škodu způsobila ta která instituce zúčastněná na přeshraničním převodu. V podrobnostech viz VEREECKEN, Marc. *Payment System Rules in the European Union: A critical analysis of the EU Payment System Recommendations, the Cross-border credit transfer Directive, the Settlement Finality Directive and the E-money Directives*. In VAN EMPEL, M., SMITS, R. *Banking and EC Law Commentary*. Deventer : Kluwer Law International, [1992]. Amsterdam Financial Series. Chapter 16. S.33. Směrnice 2007/64/ES tento problém vyřešila tak, že jasně určila jediného poskytovatele platebních služeb, který nese odpovědnost za celý platební řetězec. K tomu viz pododdíl 1. tohoto oddílu.

²¹⁵ Návrh směrnice oproti doporučení Komise 97/489/ES přinášel pouze upřesnění okolností, které vylučují odpovědnost poskytovatele platebních služeb.

Zatímco pro základní konstrukci odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce, kterou představí pododíl 1., jde o změny k lepšímu, nová ustanovení směrnice 2007/64/ES vnášejí naprostý chaos do určení nároků, které vyplývají z odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce. Analýzou této nepřehledné situace stran nároků z odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce se bude zabývat pododíl 2.

Směrnice 2007/64/ES dále obsahuje určité podmínky pro proces uplatňování nároků z odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce. Tyto podmínky, týkající se oznámení neprovedených nebo nesprávně provedených platebních transakcí a důkazního břemeno, popisuje pododíl 3. Pododíl 4. pak rozebírá jiné povinnosti, které směrnice v případech neprovedené nebo nesprávně provedené platební transakce ukládá poskytovatelům platebních služeb nad rámec jejich odpovědnosti.

Pododíl 1.

Odpovědnost za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce

Směrnice 2007/64/ES musela předně odpovědět na otázky: kdo, vůči komu a v jakém rozsahu odpovídá za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce. Na provedení platební transakce se totiž v různých fázích účastní jak poskytovatel platebních služeb plátce, tak poskytovatel platebních služeb příjemce, přičemž každý z nich musí splnit rozličné povinnosti. Poskytovatelé platebních služeb musejí provést platební transakci včas, ve správné výši a bez srážení poplatků. Pokud je platební příkaz předložen příjemcem nebo prostřednictvím příjemce, poskytovatel platebních služeb příjemce jej musí předat včas poskytovateli platebních služeb plátce. Poskytovatelé platebních služeb musejí také poskytnout částku platební transakce správnému příjemci. K této povinnosti směrnice v čl. 76 odst. 1 upřesňuje, že platební transakce se považuje za správně provedenou co do osoby příjemce, pokud poskytovatel platebních služeb provedl platební transakci v souladu s jedinečným identifikátorem. Povinnost poskytovatele platebních služeb provést správně platební transakci co do osoby příjemce je tedy omezena na provedení platební transakce v souladu s jedinečným identifikátorem uvedeným v platebním příkazu.²¹⁶

Směrnice postupovala tak, že na tyto povinnosti poskytovatelů platebních služeb navázala odpovědnost pro případ jejich nespínění. Směrnice v čl. 75 odst. 1 prvním

²¹⁶ Bod 48 odůvodnění směrnice k tomu nicméně dodává, že členské státy by měly u poskytovatelů platebních služeb podporovat jednání s náležitou péčí a ověřování shody jedinečného identifikátoru, je-li to technicky možné bez nutnosti osobního zásahu, jakož i odmítnutí platebního příkazu v případě, že je zjištěna neshoda jedinečného identifikátoru, a informování plátce o této skutečnosti.

pododstavci stanoví odpovědnost poskytovatele platebních služeb plátce vůči plátcovi za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce v případě, že platební příkaz byl předložen plátcem. Podle čl. 75 odst. 2 třetího pododstavce směrnice nese tento poskytovatel stejnou odpovědnost v případě, že platební příkaz byl předložen příjemcem nebo prostřednictvím příjemce a poskytovatel platebních služeb příjemce správně a včas předal tento platební příkaz poskytovateli platebních služeb plátce. Jak k těmto ustanovením dodává bod 47 odůvodnění směrnice, poskytovatel platebních služeb plátce nese plnou odpovědnost za jakékoli selhání dalších stran v platebním řetězci až po účet příjemce. Poskytovatel platebních služeb plátce tuto odpovědnost neponese v případě, že může prokázat, že poskytovatel platebních služeb příjemce částku platební transakce řádně a včas obdržel. V takovém případě nese poskytovatel platebních služeb příjemce vůči příjemci odpovědnost za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce, tj. za nedokončení nebo nesprávné dokončení platební transakce. Ustanovení čl. 75 odst. 2 prvního pododstavce směrnice stanovuje odpovědnost poskytovatele platebních služeb příjemce vůči příjemci za nepředání či nesprávné předání platebního příkazu poskytovateli platebních služeb plátce. Druhý pododstavec čl. 75 odst. 2 směrnice pak zmiňuje odpovědnost poskytovatele platebních služeb příjemce za nedostupnost peněžních prostředků příjemci.

Z čl. 67 odst. 3 směrnice vyplývá odpovědnost poskytovatele platebních služeb plátce vůči plátcovi za převedení částky platební transakce se sražením poplatků, v případě, že platební příkaz byl předložen plátcem. V případech, kdy se platební transakce uskutečňuje z podnětu nebo prostřednictvím příjemce, má tuto odpovědnost poskytovatel platebních služeb příjemce vůči příjemci. Odpovědnost poskytovatele platebních služeb za převedení částky platební transakce se sražením poplatků je na rozdíl od ostatních odpovědností za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce směrnice stanovena jako kogentní i v situaci, kdy uživatel platebních služeb není spotřebitelem.

Veškeré tyto dílčí odpovědnosti jsou ve směrnici 2007/64/ES koncipovány jako odpovědnosti objektivní, tj. vznikající bez ohledu na zavinění odpovědné osoby. Poskytovatel platebních služeb se své odpovědnosti může podle směrnice zprostit ze tří důvodů. Ustanovení čl. 78 směrnice předně jako liberační důvod uvádí vyšší moc, kterou vymezuje jako neobvyklé a nepředvídatelné okolnosti, nezávislé na vůli strany dovolávající se těchto okolností, jejichž následkům by nebylo možné přes veškeré úsilí zabránit. Další situací, kdy se podle čl. 78 směrnice odpovědnost za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce nepoužije, jsou případy, kdy neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce je důsledkem plnění jiných právních povinností, které má poskytovatel platebních

služeb podle vnitrostátního nebo evropského práva. Konečně z čl. 74 odst. 2 vyplývá, že poskytovatel platebních služeb nenese odpovědnost za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce, pokud toto neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce bylo zapříčiněno tím, že uživatel platebních služeb ve svém platebním příkazu uvedl nesprávný jedinečný identifikátor.

Směrnice stanovuje objektivní odpovědnost poskytovatele platebních služeb vůči uživateli platebních služeb za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce. To ovšem neznamená, že poskytovatel platebních služeb plátce či poskytovatel platebních služeb příjemce ponese vždy ztráty, které jim na základě plnění jejich odpovědnostních povinností vznikají. Směrnice v čl. 77 totiž zakládá poskytovatelům platebních služeb právo na postih vůči jinému poskytovateli platebních služeb nebo zprostředkovateli, jemuž lze přičítat neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce.²¹⁷ Takový poskytovatel či zprostředkovatel pak musí odškodnit poskytovatele platebních služeb nesoucího odpovědnost vůči uživateli za veškeré ztráty nebo částky, které tento poskytovatel uživateli platebních služeb na základě své odpovědnosti uhradil. Eventuální další finanční náhrady a podrobnosti uplatnění postihu však směrnice ponechává na dohodách mezi poskytovatelem platebních služeb nebo zprostředkovatelem a na právních řádech, jímž se tyto dohody řídí.

Pododíl 2.

Práva z odpovědnosti za neprovedenou nebo nesprávně provedenou platební transakci

Zatímco směrnice jasně určila, které osoby mají nést odpovědnost za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce, jakož i jaké protiprávní jednání ke vzniku odpovědnosti vede, směrnice vytvořila velice nepřehlednou situaci v právech, jaká má uživatel platebních služeb vůči poskytovateli platebních služeb na základě odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce.

Směrnice uživatelům platebních služeb přiznává pouze některá z práv, která u odpovědnosti za prodlení a za vady běžně zakládají obecná závazková práva členských států. U odpovědnosti poskytovatele platebních služeb plátce za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce tak čl. 75 odst. 1 druhý pododstavec i čl. 75 odst. 2 třetí pododstavec směrnice stanoví, že poskytovatel platebních služeb vrátí bez zbytečného odkladu částku neprovedené nebo nesprávně provedené platební transakce plátcí a tam, kde to přichází v úvahu, uvede platební účet, z něhož byla částka odepsána, do stavu, v jakém by

²¹⁷ Toto právo postihu směrnice kupodivu nevztahuje na případy, kdy poskytovatel platebních služeb odpovídá za převedení částky platební transakce se sražením poplatků. Pravidla pro řešení těchto situací bude tedy třeba zakotvit ve smlouvách mezi poskytovateli platebních služeb nebo zprostředkovateli.

byl, kdyby k nesprávně provedené platební transakci nedošlo. Právo na vrácení částky neprovedené nebo nesprávně provedené platební transakce by přitom ale neměl být jediným možným způsobem, jak reparovat nesprávně provedení platební transakce. Vždyť např. u neúplného plnění, tj. v situaci, kdy převáděná částka byla od počátku provádění platební transakce nižší, než jak bylo požadováno v platebním příkazu, je smysluplnější částku platební transakce doplnit než nedostatečnou částku platební transakce vracet plátcí. Je pravdou, že hned následující čl. 76 směrnice umožňuje, aby v souladu s právem, které se vztahuje na smlouvu uzavřenou mezi uživatelem platebních služeb a jeho poskytovatelem platebních služeb, byly stanoveny jakékoli dodatečné finanční náhrady. Toto ustanovení ale nepředvídá, že reparace může být také nepeněžitého rázu.

Dalším případem jsou odpovědnostní práva z odpovědnosti za převedení částky platební transakce se sražením poplatků. Pokud jsou poplatky přes zákaz sraženy z převedené částky, směrnice v čl. 67 odst. 3 ukládá poskytovateli platebních služeb plátce, aby zajistil, že příjemce obdrží částku platební transakce v plné výši. V případech, kdy se platební transakce uskutečňuje z podnětu nebo prostřednictvím příjemce, leží stejná povinnost na poskytovateli platebních služeb příjemce. Směrnice pro tuto dílčí odpovědnost za neprovedení nebo nesprávně provedení platební transakce nezmiňuje možnost žádat po poskytovateli platebních služeb úroky z prodlení. V tomto případě ovšem nelze možnost stanovení takovéto dodatečné finanční náhrady vyvozovat z čl. 76 směrnice, protože odpovědnost za převedení částky platební transakce se sražením poplatků je stanovena v jiném oddílu směrnice a toto ustanovení se na ni nevztahuje.

U dalších dílčích odpovědností za neprovedení či nesprávně provedení platební transakce je situace ještě horší. Směrnice totiž u nich místo stanovení určité nové odpovědnostní povinnosti, jež by plnila zároveň úlohu sankce za neprovedení či nesprávně provedení platební transakce i úlohu reparace újmy, která vlastním neprovedením či nesprávným provedením platební transakce uživateli platebních služeb vznikla, pouze znovu poskytovateli platebních služeb ukládá povinnosti, které poskytovatel platebních služeb měl již před vznikem odpovědnosti a které porušil. Pokud poskytovatel platebních služeb příjemce nese odpovědnost za neprovedení nebo nesprávně provedení platební transakce, směrnice mu v čl. 75 odst. 1 třetím pododstavci ukládá, aby dal částku platební transakce okamžitě k dispozici příjemci a případně připsal příslušnou částku ve prospěch platebních účtu příjemce. Je-li platební příkaz předložen příjemcem nebo prostřednictvím příjemce a poskytovatel platebních služeb příjemce nezajistil správné předání platebního příkazu poskytovateli platebních služeb plátce, čl. 75 odst. 2 první pododstavec ukládá poskytovateli platebních

služeb příkazce, aby předal neprodleně dotyčný platební příkaz znovu poskytovateli platebních služeb plátce. Stejně tak směrnice u odpovědnosti za nedostupnost peněžních prostředků ukládá poskytovateli platebních služeb příjemce povinnost zajistit, aby částka platební transakce byla příjemci k dispozici neprodleně poté, co byla připsána na účet poskytovatele platebních služeb příjemce. Takto stanovené odpovědnostní povinnosti nemají velký smysl v případě, že jde o prodlení s provedením platební transakce. Pokud se jedná o případy, kdy poskytovatel platebních služeb provedl platební transakci chybně, bude třeba ustanovení směrnice vykládat tak, že poskytovateli platebních služeb ukládají opravit chybné provedení.

I na tyto odpovědnosti se vztahuje čl. 76 směrnice, který umožňuje, aby v souladu s právem, kterým se řídí smlouva uzavřená mezi uživatelem a poskytovatelem platebních služeb, byly stanoveny jakékoli dodatečné finanční náhrady. Jak již bylo ale výše uvedeno, toto ustanovení nepředvídá, že reparace může být také nepeněžitého rázu.

Pokud bychom se měli striktně držet toho, co ustanovení směrnice říkají, členským státům by nemělo být umožněno zavést jiná práva než ta, která směrnice u odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce stanovuje. Směrnice 2007/64/ES je totiž postavena na úplné harmonizaci, což znamená, že pro otázky, u nichž směrnice zavádí harmonizovaná pravidla, členské státy nesmějí zachovávat ani zavádět jiná pravidla než ta, která odpovídají ustanovením směrnice.²¹⁸

Otázkou ovšem zůstává, zda záměrem směrnice opravdu bylo členským státům znemožnit, aby pro uživatele platebních služeb stanovily jiná práva z odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce. Bod 47 odůvodnění směrnice totiž např. k odpovědnosti poskytovatele platebních služeb plátce za nesprávné provedení platební transakce říká, že „by poskytovatel platebních služeb plátce měl v případě, že poskytovateli platebních služeb příjemce nebyla připsána částka v plné výši, opravit příslušnou platební transakci nebo vrátit bez zbytečného odkladu příslušnou částku transakce plátcí, aniž jsou dotčeny jakékoli jiné nároky, které lze uplatnit v souladu s vnitrostátním právem“. Odůvodnění směrnice zde tedy nejen výslovně uvádí právo na opravu příslušné platební transakce, což je právo, které příslušné ustanovení směrnice nepředvídá, ale také ponechává nedotčena jakákoli jiná práva, která lze uplatnit v souladu s vnitrostátním právem, tj. i jiná nepeněžitá práva. Vzhledem k tomu, jak kuse směrnice upravila nepeněžitá práva uživatelů platebních služeb z odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební

²¹⁸ Tento princip úplné harmonizace je vyjádřen v čl. 86 odst. 1 směrnice.

transakce, zřejmě není jiné řešení než čl. 76 směrnice vykládat jako ustanovení umožňující v souladu s aplikovatelným právem stanovit jakákoli jiná práva než ta, jež jsou zavedena směrnicí.

Z hlediska právní jistoty je ovšem politováníhodné, že směrnice nevytvořila ucelenou právní úpravu práv z odpovědnosti za neprovedení či nesprávné provedení platební transakce. Rozdíly mezi úpravami členských států tak mohou přetrvávat. Jak již bylo vysvětleno v úvodu k této části práce, tyto rozdíly pak mohou při přeshraničním poskytování platebních služeb působit nejasnosti ve vztazích mezi uživateli a poskytovateli platebních služeb v případech, že uživatel bude mít postavení spotřebitele, protože vedle zvoleného práva bude třeba použít i těch kogentních ustanovení práva členského státu uživatele platebních služeb, která mu přinášejí lepší ochranu než dané zvolené právo.

Směrnice v čl. 75 odst. 3 stanovuje zvláštní právo uživatelů platebních služeb vůči jejich poskytovatelům platebních služeb, jenž se uplatní vedle jiných práv z odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce. Tímto právem jsou veškeré poplatky, za něž poskytovatel platebních služeb odpovídá, a úroky, které jsou vůči uživateli uplatňovány v důsledku neprovedení nebo nesprávného provedení platební transakce.²¹⁹ Ustanovení čl. 75 odst. 3 je poněkud krkolomné. Již návrh směrnice obsahoval obdobné ustanovení, v němž byl ovšem nepřesně použit pojem odpovědnosti. Evropský normotvůrce se v konečném znění směrnice tomuto špatnému pojmosloví vyhnul²²⁰, zároveň ale do ustanovení vpravil poněkud nejasnou vsuvku, podle které se jedná pouze o poplatky, za něž poskytovatel platebních služeb odpovídá. Problémem této vsuvky, kromě jejího nepřiliš jasného smyslu, je její umístění pouze k poplatkům, ale nikoli již úrokům. Ustanovení je snad možné vyložit částečně rozšiřujícím způsobem tak, že jím chtěl evropský normotvůrce založit právo uživatele platebních služeb vůči svému poskytovateli platebních služeb na vrácení veškerých poplatků a úroků, které byly vůči němu uplatněny v souvislosti s platební transakcí, za jejíž neprovedení nebo nesprávné provedení poskytovatel platebních služeb odpovídá.

²¹⁹ Takto vyznívá ustanovení podle anglické a francouzské verze. Česká verze se od nich odchyluje, protože stanovuje, že poskyvatelé platebních služeb nesou vůči svým uživatelům platebních služeb odpovědnost za veškeré poplatky, které vybírají, a veškeré úroky, které jsou vůči uživateli platebních služeb uplatňovány v důsledku neprovedení nebo nesprávného provedení platební transakce.

²²⁰ Tento závěr platí pro anglické a francouzské znění, nikoli však pro znění české.

Pododdíl 3.

Oznámení neprovedených nebo nesprávně provedených platebních transakcí a důkazní břemeno

Stejně jako je tomu u neautorizovaných platebních transakcí, směrnice ve svém čl. 58 časově omezuje právo uživatele žádat nápravu neprovedení nebo nesprávného provedení platební transakce. Uživatel platebních služeb musí podle tohoto ustanovení svému poskytovateli platebních služeb neprodleně po zjištění a nejpozději do třinácti měsíců ode dne odepsání částky z účtu²²¹ oznámit všechny nesprávně provedené platební transakce, včetně nároku podle čl. 75 směrnice²²². Také zde se ve smlouvě o platební službě mohou poskytovatel a uživatel platebních služeb dohodnout na odlišné lhůtě, pokud uživatel platebních služeb není spotřebitelem. Prekluzivní lhůta se nepoužije v případech, kdy poskytovatel platebních služeb neposkytl nebo nezpřístupnil uživateli platebních služeb informace o dané platební transakci v souladu se svými informačními povinnostmi. I u náhrady z odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce platí to, co bylo řečeno výše u neautorizovaných platebních transakcí stran promlčecích lhůt. V souladu z bodem 31 odůvodnění směrnice by členské státy měly dbát na to, aby se nemohlo stát, že právo na náhradu, o kterou bylo požádáno v rámci prekluzivní lhůty stanovené směrnici, již bude podle vnitrostátních právních předpisů promlčeno.

Co se týče dokazování ve sporech o správnost provedení platební transakce, směrnice ulehčuje uživateli platebních služeb jeho obtížné důkazní postavení. Důvod je stejný jako u dokazování neautorizovaných platebních transakcí, tj. uživatel platebních služeb jako osoba vznášející spor by měl dokazovat nesprávnost provedení platební transakce, tedy negativní skutečnost, což je velice obtížné. Zato poskytovatel platebních služeb vede záznamy o platebních transakcích i o eventuálních selháních techniky, která by mohla negativně ovlivnit provedení platební transakce. Ustanovení čl. 59 odst. 1 směrnice proto po členských státech požaduje, aby v případě, že uživatel platebních služeb tvrdí, že platební transakce nebyla

²²¹ Tento počátek běhu třináctiměsíční prekluzivní lhůty ovšem nelze aplikovat v případech, kdy poskytovatel platebních služeb příjemce nepředal včas nebo správně platební příkaz poskytovateli platebních služeb plátce.

²²² Tímto oznámením nároku zřejmě směrnice míní, že uživatel platebních služeb má ve svém oznámení upřesnit, jaké právo z odpovědnosti za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce si přeje proti poskytovateli platebních služeb uplatnit. Takové oznámení je třeba učinit v mnohých případech odpovědnosti za vady podle závazkových práv členských států, protože strana, již bylo vadně plněno, má vůči osobě odpovědné za vady různá alternativní práva. K tomu právu volby v českém obchodním závazkovém právu viz např. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku: 4. díl, §409-565*. Praha: Linde Praha a.s., 1997. 5 sv. ISBN 80-7201-095-6. Komentář k § 436 odst. 2 obchodního zákoníku, s. 127. V oznámení tedy oprávněná osoba provádí volbu práva, jež si přeje uplatnit. Směrnice ovšem nestanovuje žádná alternativní práva, pouze různá práva na základě porušení různých povinností během provádění platební transakce. Směrnice navíc opomíjí, že určitá práva může uživatel platebních služeb uplatnit v souladu s vnitrostátním právem na základě čl. 76 směrnice. Poskytovatel platebních služeb by přitom měl být uvědoměn také o volbě těchto práv.

provedena správně, musel jeho poskytovatel platebních služeb poskytnout důkaz, že platební transakce byla přesně zaznamenána, zanesena do účetnictví a že nebyla ovlivněna selháním techniky nebo jinou chybou.

Pododdíl 4.

Jiné povinnosti v případě neprovedené nebo nesprávně provedené platební transakce

Uživatel platebních služeb nemá v naprosté většině případů neprovedení nebo nesprávného provedení platební transakce žádnou možnost sám zjistit, kde v procesu provádění platební transakce nastala chyba, případně kde se ztratila částka platební transakce. Taková informace je pro něj ale důležitá nejen při uplatnění nároků z odpovědnosti za neprovedení či nesprávné provedení platební transakce, ale i v situaci, kdy poskytovatel platebních služeb za neprovedení či nesprávné provedení platební transakce neodpovídá a uživatel se sám vlastními prostředky bude snažit dosáhnout nápravy.

Směrnice 2007/64/ES tyto případy neztratila ze zřetele. Ustanovení čl. 75 odst. 1 čtvrtého pododstavce a čl. 75 odst. 2 čtvrtého pododstavce směrnice proto poskytovatelům platebních služeb ukládají, aby bez ohledu na svou odpovědnost za neprovedení či nesprávné provedení platební transakce na žádost svého uživatele platebních služeb okamžitě vyvinuli úsilí k vysledování neprovedené nebo nesprávně provedené platební transakce a informovali uživatele o výsledku.

V případech, kdy poskytovatel platebních služeb plátce neodpovídá za neprovedení nebo nesprávné provedení platební transakce, protože uživatel platebních služeb uvedl nesprávný jedinečný identifikátor, ustanovení čl. 74 odst. 2 druhého pododstavce směrnice navíc poskytovateli platebních služeb plátce ukládá, aby vynaložil přiměřené úsilí, aby peněžní prostředky, jež byly předmětem platební transakce, byly vráceny. Pomoc poskytovatele platebních služeb k dosažení nápravy v takovýchto situacích může být totiž velice účinná a pro poskytovatele přitom nepřilíš administrativně náročná. Na rozdíl od úsilí vysledovat neprovedené nebo nesprávně provedené platební transakce podle čl. 75 ovšem směrnice chápe úsilí o vrácení peněžních prostředků jako povinnost, která překračuje běžný rámec povinností spojených s prováděním platebních operací. Poskytovatel platebních služeb si proto může v rámcové smlouvě vymínit zpoplatnění takového vrácení peněžních prostředků.

Oddíl 3.

Sporná autorizovaná platební transakce

Evropské právo elektronických plateb upravuje platební transakce nezávisle na jejich právním důvodu, jímž je povětšinou plnění ze smluv mezi uživateli platebních služeb. Spor o úplatu z těchto smluv, kterou představují právě peněžní prostředky převedené provedením platební transakce, má být řešen výhradně mezi plátcem a příjemcem.²²³ Z tohoto principu ovšem směrnice 2007/64/ES stanoví výjimku pro úzkou skupinu platebních transakcí v podobě práva plátce na vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce. Pododdíl 1. představí ve zkratce úvahy, které předcházely zavedení tohoto práva plátce vůči jeho poskytovateli platebních služeb do evropského práva. Pododdíl 2. přiblíží právo na vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce, jak jej vymezuje směrnice 2007/64/ES. Pododdíl 3. pak představí podmínky vlastního vrácení peněžních prostředků.

Pododdíl 1.

Úvahy před zavedením práva na vrácení peněžních prostředků do evropského práva

Úmysl zavést právo na vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce do evropského práva se vynořil mezi lety 2000 a 2001, tedy v době, kdy rozvoj elektronického obchodování v Evropě zaostával za optimistickými očekáváními předchozích let a za výsledky, kterých ve stejné době dosahovalo toto odvětví v USA.²²⁴ Evropská komise došla k závěru, že slabší rozvoj elektronického obchodování v Evropě souvisí s nedůvěrou evropských spotřebitelů v tento způsob prodeje zboží nebo poskytování služeb na dálku, u něhož prodávající či poskytovatel služeb mnohdy vyžaduje zaplacení ceny před vlastním dodáním zboží či poskytnutím služeb. Pokud pak zboží či služby nejsou dodány nebo jsou vadné, spotřebitel se octne v obtížné situaci, kdy bude muset sám vymáhat svá práva vůči prodávajícímu nebo poskytovateli služeb, který se nachází daleko a třeba v jiném členském státě.²²⁵ Evropská komise tedy hledala způsoby, jak podpořit důvěru evropských spotřebitelů v elektronické obchodování.

²²³ Ke sporu o úplatu ze smluv mezi uživateli platebních služeb může dojít např. v případě, že protiplnění nebylo dodáno, že bylo vadné, nebo v situaci, kdy smlouva mezi plátcem a příjemcem byla zrušena.

²²⁴ Jedním z prvních dokumentů Evropské komise, který se zabýval právem na vrácení peněžních prostředků z již provedených autorizovaných platebních transakcí je: European Commission. *Payment card chargeback when paying over Internet: First Sub-group meeting of the PSTDG and PSULG held on 4 July 2000*. 12.7.2000. MARKT/173/2000. 16 s. Working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/e-commerce/docs/chargeback_en.pdf>.

²²⁵ European Commission. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament concerning a New Legal Framework for Payments in the Internal Market*. 2.12.2003. COM(2003)718 final. 70 s.

Z porovnání evropských a amerických podmínek elektronického obchodování vyplynulo, že americké právo poskytuje spotřebiteli lepší ochranu než právo většiny členských států EU v případech, kdy spotřebitel použil k nákupu úvěrovou kartu.²²⁶ Pokud totiž prodávající v USA nesplní své smluvní povinnosti, vydavatel úvěrové karty s ním společně a nerozdílně ponese odpovědnost za tato porušení povinností a bude mít za určitých podmínek povinnost vrátit uživateli úvěrové karty částku platební transakce, již bylo zapláceno zboží nebo služby.²²⁷

Podobná legislativa zakládající společnou a nerozdílnou odpovědnost věřitele za veškeré nároky, jež spotřebitel uplatňuje vůči prodávajícímu nebo poskytovateli služeb, jsou-li koupě zboží nebo poskytnutí služeb financovány úvěrovou smlouvou, existuje ve Velké Británii, Finsku a Švédsku. V některých dalších členských státech vydavatelé úvěrových karet také vracejí plátcí v případě problémů částku provedené platební transakce, ale činí tak pouze na základě mezibankovních dohod. Vydavatel úvěrové karty v takových případech nemá vůči plátcí žádnou právem stanovenou povinnost vrátit mu částku platební transakce.²²⁸

Evropská komise v rámci přípravy návrhu směrnice o platebních službách na vnitřním trhu zvažovala zavedení institutu vrácení částky provedené autorizované platební transakce, aby tak posílila postavení spotřebitele v případných sporech o dodání zboží nebo poskytnutí služeb. Vracení částky provedené autorizované platební transakce ale mělo být upraveno tak, aby se vztahovalo bez rozdílu na platby pomocí všech druhů platebních prostředků. Diskuze během přípravy sdělení Komise o novém právním rámci pro platby na vnitřním trhu a veřejná konzultace, která na základě tohoto sdělení proběhla, však jasně ukázaly, že plošné zavedení práva na vrácení částky provedené autorizované platební transakce podle modelu společné a nerozdílné odpovědnosti věřitele je sporné a legislativně neprůchodné.²²⁹

Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0718:FIN:EN:PDF>>. S. 46.

²²⁶ PICHLER, Rufus. Finality of Credit Card Payments and Consumer Confidence – Different Approches in the United States and in Europe. *EPSO Newsletter* [online]. February 2001, no. 5 [cit. 2008-02-29], s. 4. Dostupný z archivu ePayment Systems Observatory z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>.

²²⁷ V podrobnostech k této povinnosti vydavatelů úvěrových karet podle federální legislativy Spojených států amerických viz HENDRYCHOVÁ, Kateřina. *Ordre de paiement sur Internet*. 2001. 81 s. Université Robert Schuman Strasbourg III. Vedoucí dizertační práce prof. Théo Hassler a prof. Michel Storck. Dostupný z WWW: <<http://www-cde.u-strasbg.fr/da/da/AnnexesMemoires/Promo2001/Hendrychova.pdf>>. S. 39 – 40.

²²⁸ European Commission. *E-commerce and financial services: Communication from the Commission to the Council and the European Parliament*. 7.2.2001. COM(2001)66 final. 24 s. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0066:FIN:EN:PDF>>. S. 17.

²²⁹ K výsledkům konzultace na toto téma viz European Commission. *Annex 11 – Refund: Summary of comments received on COM (2003) 718 final concerning a New Legal Framework for Payments in the Internal Market* [online]. 24.3.2004 [cit. 2008-02-29]. Tabulka. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/framework/2004-contributions/annex-11_table.pdf>. O zavedení společné a nerozdílné odpovědnosti věřitele za veškeré nároky, jež spotřebitel uplatňuje vůči prodávajícímu nebo poskytovateli služeb, jsou-li koupě zboží nebo poskytnutí služeb financovány úvěrovou smlouvou, se pokusil i návrh nové směrnice o

Zastánci práva na vrácení peněžních prostředků uvnitř Evropské komise i mimo ni ovšem trvali na tom, aby právo na vrácení peněžních prostředků ve směrnici figurovalo. Úřady Evropské komise, které připravovaly návrh směrnice o platebních službách nakonec našly řešení, jak do směrnice právo na vrácení peněžních prostředků vpravit, aniž by to vyvolávalo vášnivé protesty na straně poskytovatelů platebních služeb. Návrh směrnice totiž právo na vrácení peněžních prostředků založil na režimu vracení peněžních prostředků u inkas, tak jak je běžně praktikováno v některých členských státech EU, jenž mají tradičně vysoký počet inkasních platebních transakcí.²³⁰ Toto právo návrh směrnice zavedl jak pro inkasa, tak i pro případy, kdy platební příkaz k transakci dává plátce prostřednictvím příjemce, tj. i pro případy platebních transakcí pomocí platebních karet. Účelem tohoto práva již není vracet skrze poskytovatele platebních služeb úplatu ze smluv mezi uživateli platebních služeb v situaci, kdy zboží či služby nebyly dodány nebo byly vadné. Právo na vrácení peněžních prostředků má umožnit rychlou nápravu finanční situace plátce v případě, že plátce dal souhlas k platební transakci dříve než znal její přesnou částku, a tato částka platební transakce zřejmě převyšuje úplatu, která příjemci náleží podle jeho smlouvy s plátcem. Takové právo na vrácení peněžních prostředků je velice vzdáleno prvotním úvahám o jeho zavedení k posílení důvěry v elektronické obchodování.

Pododíl 2.

Právo na vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce

Směrnice 2007/64/ES zavedla ve svém čl. 62 právo²³¹ na vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce, ke které dal platební příkaz příjemce nebo plátce prostřednictvím příjemce. Účelem tohoto ustanovení je usnadnit plátcovi nápravu sporů s příjemcem v případech, kdy plátce dal souhlas s platební transakcí, aniž by v okamžiku autorizace byla stanovena její přesná částka, a částka platební transakce nakonec převýšila částku, kterou plátce mohl rozumně očekávat. Jedná se např. o situace, kdy plátce platí inkasem za plyn, elektřinu či telekomunikační služby. U těchto služeb je v okamžiku autorizace inkasa známa pouze cena za jednotku, nikoli ovšem objem spotřebovaných jednotek. Jiným příkladem jsou hotelové rezervace či půjčování aut, při kterých příjemce

---

spotřebitelském úvěru, který Evropská komise předložila Evropskému parlamentu a Radě 12. září 2002. Obtížné projednávání tohoto návrhu směrnice ale v roce 2005 přimělo Komisi k vypuštění článků, které zaváděly společnou a nerozdílnou odpovědnost věřitele. Tato odpovědnost tedy bude nadále existovat pouze v legislativách některých členských států.

²³⁰ Takovými členskými státy jsou např. Německo a Velká Británie.

²³¹ České znění směrnice nezmiňuje právo, ale nárok na vrácení peněžních prostředků. Srovnání s jinými jazykovými verzemi ale dokládá, že jde pouze o nepřesné použití pojmu nároku, stejně jako je tomu např. v českém obchodním zákoníku u nároků z vad zboží.

k zajištění budoucího zaplacení služby vyžaduje, aby mu plátce předložil svou úvěrovou kartu a dal předem souhlas s platební transakcí, aniž je příjemci či plátcí známo, jaká bude konečná cena služby.²³² Ve všech těchto případech příjemce sám upřesní částku platební transakce předtím, než předá platební příkaz poskytovateli platebních služeb plátce. Tak se může stát, že příjemce požaduje za své služby částku, která – ať již na základě chyby nebo podvodu příjemce – převyšuje částku, kterou by plátce mohl rozumně očekávat. Ustanovení čl. 62 odst. 1 písm. b) směrnice dodává, že rozumné očekávání plátce má být posuzováno s ohledem na jeho předchozí výdajový model, podmínky rámcové smlouvy o platebních službách a příslušné okolnosti případu. Ustanovení čl. 62 odst. 2 ještě připojuje, že plátce se však nemůže spoléhat na důvody, jež souvisejí se směnou měny, pokud byl použit referenční směnný kurz dohodnutý s jeho poskytovatelem platebních služeb.

Členské státy mají tedy podle čl. 62 odst. 1 zajistit, aby plátce měl u svého poskytovatele platebních služeb právo na vrácení peněžních prostředků z autorizované platební transakce z podnětu nebo prostřednictvím příjemce, která již byla provedena, pokud v okamžiku autorizace nebyla stanovena přesná částka platební transakce a částka platební transakce převyšuje částku, kterou by plátce mohl rozumně očekávat. Plátce má na žádost svého poskytovatele platebních služeb povinnost poskytnout věcné skutečnosti týkající se těchto podmínek. Ustanovení čl. 62 odst. 3 ale umožňuje, aby se plátce a jeho poskytovatel platebních služeb v rámcové smlouvě dohodli, že plátce nemá právo na vrácení peněžních prostředků, pokud plátce dal svůj souhlas s provedením platební transakce přímo svému poskytovateli platebních služeb a, pokud to připadá v úvahu, informace o budoucí platební transakci byly plátcí poskytnuty nebo zpřístupněny dohodnutým způsobem nejméně čtyři týdny přede dnem splatnosti poskytovatelem platebních služeb nebo příjemcem. V takových případech je tedy konečná částka platební transakce plátcí oznámena dostatečně včas před vlastním provedením platební transakce. Za takových podmínek je zcela na místě, aby plátce svůj eventuální nesouhlas s výší platební transakce sdělil příjemci a spor o tuto úplatu s ním začal řešit dříve, než poskytovatel platebních služeb plátce započne provádět platební transakci.

Návrh směrnice vymezoval právo na vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce kogentně pro všechny uživatele platebních služeb. Pokud plátce nebyl spotřebitelem, mohl se podle návrhu směrnice dohodnout se svým

²³² European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 102.

poskytovatelem platebních služeb pouze na jiných lhůtách pro vrácení peněžních prostředků²³³. Konečné znění směrnice však do tohoto vymezení práva na vrácení peněžních prostředků učinilo dva důležité průlomy. Zaprvé, směrnice činí veškerá ustanovení týkající se vrácení peněžních prostředků z provedených autorizovaných platebních transakcí dispozitivními, pokud se na straně plátce ocitá nespoteřitel. Zadruhé, směrnice umožňuje dohodou mezi plátcem a jeho poskytovatelem platebních služeb rozšířit případy vrácení peněžních prostředků z inkas. Podle čl. 62 odst. 1 čtvrtého pododstavce se u inkasa mohou plátce a jeho poskytovatel platebních služeb v rámcové smlouvě dohodnout, že plátce má na vrácení peněžních prostředků od svého poskytovatele platebních služeb nárok i v případě, že podmínky pro vrácení peněžních prostředků stanovené směrnicí nejsou splněny. Takové ustanovení směrnice je ale vcelku zbytečné, protože čl. 86 odst. 3 směrnice obecně umožňuje poskytovat platební služby uživatelům za výhodnějších podmínek, než jsou stanoveny směrnicí. Ustanovení čl. 86 odst. 3 směrnice je samozřejmě také aplikovatelné na platební transakce, k nimž dává platební příkaz plátce prostřednictvím příjemce.²³⁴ Ustanovení čl. 62 odst. 1 čtvrtého pododstavce je tak dokonce zavádějící, protože se zdá naznačovat, že u platebních transakcí, u nichž je platební příkaz předložen prostřednictvím příjemce, nelze na rozdíl od inkas dohodou rozšířit právo plátce na vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované transakce.

Ze zařazení ustanovení o právu na vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce mezi plně harmonizovaná ustanovení podle čl. 86 odst. 1 směrnice navíc vyplývá, že členské státy by neměly zachovávat ani zavádět ustanovení, která právo na vrácení peněžních prostředků pojmají širěji než směrnice. Jak se bude ale třeba postavit k situaci, kdy některé členské státy mají nadále ve svých předpisech zakotvenou společnou a nerozdílnou odpovědnost věřitele, zatímco směrnice 2007/64/ES stanovuje úzce pojaté právo na vrácení peněžních prostředků z platební transakce?

Odůvodnění směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, jakož i aktuální znění návrhu nové směrnice o spotřebitelském úvěru²³⁵ potvrzují, že záměrem evropského normotvůrce nebylo znemožnit vrácení peněžních prostředků z platebních

²³³ K těmto lhůtám viz následující pododdíl.

²³⁴ Takový závěr dokládá i druhá věta bodu 36 odůvodnění směrnice, která všeobecně praví, že poskytovatelé platebních služeb mají možnost stanovit pro své uživatele platebních služeb ještě příznivější podmínky pro vrácení peněžních prostředků z již provedených platebních transakcí, než jaké předepisuje směrnice.

²³⁵ Viz bod 9 odůvodnění a čl. 15 návrhu směrnice o spotřebitelském úvěru, tak jak vyplývá z legislativního usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. ledna 2008 ohledně přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (9948/2/2007 – C6-0315/2007 – 2002/0222(COD)). Dostupný z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0011+0+DOC+XML+V0//CS>>.

transakcí na základě společné a nerozdílné odpovědnosti vydavatele úvěrové karty. Evropský normotvůrce se tento postoj snažil vyjádřit v odůvodnění směrnice 2007/64/ES, leč podobné ujasnění bohužel neprovedl přímo v ustanoveních směrnice. Evropský parlament během projednávání návrhu směrnice o platebních službách na vnitřním trhu změnil odůvodnění směrnice tak, že bod 39 odůvodnění směrnice 2007/64/ES, který jinak řeší otázku neodvolatelnosti platebního příkazu, nyní říká, že ustanovení směrnice se nemají dotknout práva nebo povinnosti poskytovatele platebních služeb vrátit plátcí v případě sporu mezi plátcem a příjemcem částku provedené platební transakce, tak jak vyplývá z právních předpisů některých členských států na základě rámcové smlouvy plátce nebo vnitrostátních právních a správních předpisů nebo pokynů. Lze tedy prohlásit, že evropský normotvůrce pochybil, když ustanovení o právu na vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce zařadil mezi plně harmonizovaná ustanovení směrnice 2007/64/ES. Ustanovení směrnice bude třeba vykládat tak, že se nepřičí tomu, aby právní řády členských států stanovovaly příznivější podmínky pro vrácení peněžních prostředků z provedených autorizovaných platebních transakcí.

Co se týče postavení poskytovatele platebních služeb plátce při vrácení sporné částky platební transakce, směrnice vychází z předpokladu, že poskytovatel platebních služeb vrací plátcí peněžní prostředky z provedené platební transakce, protože je zároveň může získat zpět od příjemce. Směrnice ale nikde nestanovuje, na základě jakého právního důvodu bude mít poskytovatel platebních služeb plátce možnost požadovat po příjemci zpět peněžní prostředky ze sporné autorizované platební transakce.²³⁶ Směrnice zakládá právo plátce vůči jeho poskytovateli platebních služeb, ale nečiní tak pro vztah mezi poskytovatelem platebních služeb plátce a příjemcem. Posouzení dopadů směrnice uvádí, že poskytovatel platebních služeb bude muset mít účinné dohody s ostatními poskytovateli platebních služeb, aby mohl získat peněžní prostředky zpět.²³⁷ Takové dohody však nejsou dostačující k tomu, aby založily právní povinnost příjemce vrátit poskytovateli platebních služeb plátce peněžní prostředky z provedené autorizované platební transakce. Právní řády členských států nebo přímo smlouvy mezi příjemcem a jeho poskytovatelem platebních služeb tedy budou muset tuto mezeru vyplnit a stanovit pro poskytovatele platebních služeb plátce určité právo postihu

²³⁶ Takovým právním důvodem u společné a nerozdílné odpovědnosti vydavatele úvěrové karty je právo postihu, které má tento vydavatel vůči prodávajícímu nebo poskytovateli služeb za základě obecných pravidel společných závazků.

²³⁷ European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. Brussels, 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>. S. 103.

vůči příjemci pro případ, kdy poskytovatel plátcí vrátil peněžní prostředky z provedené autorizované platební transakce.

Pododdíl 2.

Podmínky vrácení peněžních prostředků z provedené autorizované platební transakce

Možnost, že plátce požádá svého poskytovatele platebních služeb o vrácení peněžních prostředků, vnáší pro příjemce nejistotu do výsledku již provedené platební transakce. Právní úprava by měla dobu takové nejistoty omezit. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu proto stanovuje lhůtu, během které může plátce u svého poskytovatele platebních služeb požádat o vrácení peněžních prostředků. Po uplynutí této lhůty právo na vrácení peněžních prostředků zaniká.

Návrh směrnice o platebních službách na vnitřním trhu stanovoval tuto prekluzivní lhůtu k uplatnění práva na vrácení peněžních prostředků na čtyři týdny od okamžiku, kdy byl plátce o sporné platební transakci informován poskytovatelem platebních služeb. Konečné znění směrnice tuto lhůtu prodloužilo a zároveň stanovilo jiný počátek jejího běhu. Podle čl. 63 odst. 1 směrnice může plátce požádat o vrácení peněžních prostředků ve lhůtě osmi týdnů ode dne, kdy mu byly peněžní prostředky odepsány z účtu.

Zavedení této prekluzivní lhůty k uplatnění práva na vrácení peněžních prostředků může působit problémy v členských státech, kde uplatnění práva na vrácení peněžních prostředků z inkasa dosud nebylo limitováno. V takové situaci se nyní nachází Velká Británie.²³⁸ Jako ostatní členské státy i ona musí tuto lhůtu zavést. Ministerstvo financí Velké Británie proto ve svém dokumentu ke konzultaci poskytovatele platebních služeb nabádá, aby využili čl. 86 odst. 3 směrnice, který poskytovatelům platebních služeb umožňuje poskytovat platební služby uživatelům za výhodnějších podmínek, než jsou stanoveny směrnicí, a plátcům umožňovali i nadále uplatňovat právo na vrácení peněžních prostředků bez stanovení určité lhůty.

Poskytovatel platebních služeb plátce musí podle čl. 63 odst. 2 prvního pododstavce do deseti pracovních dnů od obdržení žádosti vrátit plátcí peněžní prostředky z platební transakce v plné výši, nebo musí odůvodnit odmítnutí jejich vrácení a uvést, na jaké orgány se může plátce obrátit, pokud nesouhlasí se zdůvodněním poskytovatele odmítnutí. Ustanovení čl. 63 odst. 2 druhého pododstavce dodává, že právo poskytovatele platebních služeb plátce odmítnout vrácení peněžních prostředků se neuplatní u inkas, u nichž se plátce

²³⁸ HM Treasury. *Implementation of the Payment Services Directive: a consultation document*. Prosinec 2007. 100 s. Dostupný z WWW: <http://www.hm-treasury.gov.uk/media/3/7/consult_paymentservice181207.pdf>. ISBN 978-1-84532-378-3. S. 56, bod 5.22.

se svým poskytovatelem platebních služeb v rámcové smlouvě dohodl, že plátce má na vrácení peněžních prostředků nárok i v případě, že podmínky pro vrácení peněžních prostředků stanovené směrnicí nejsou splněny. Tohoto ustanovení by se tedy mělo analogicky použít také v ostatních případech, kdy se poskytovatel platebních služeb s plátcem dohodl na širším právu na vrácení peněžních prostředků z autorizovaných platebních transakcí, než jaké stanovuje směrnice.

Závěr

Evropský trh elektronických platebních služeb byl před rozsáhlým evropským legislativním zásahem z konce roku 2007 roztržštěný a nevýkonný. Stěžejním cílem nové evropské právní úpravy obsažené především ve směrnici 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu se proto stalo vytvoření jednotného vnitřního trhu, kterému úspory z rozsahu a posílená konkurence pomohou k lepší výkonnosti a ke snížení celkové ceny platebního systému pro společnost.²³⁹

Provedla jsem zde analýzu evropského právního rámce pro elektronické platby, abych posoudila, zda evropské právo elektronických plateb ve své nové podobě bude schopno tohoto ambiciózního cíle dosáhnout. Svá zkoumání jsem rozdělila do dvou částí. V první z nich jsem posuzovala právní postavení poskytovatelů elektronických platebních služeb jako základních aktérů na vnitřním trhu platebních služeb a hledala jsem odpověď na otázku, zda evropské právo otevírá vnitřní trh platebních služeb pro všechny základní kategorie poskytovatelů elektronických platebních služeb. V druhé části jsem se pak zaměřila na vlastní podmínky poskytování a užívání elektronických platebních služeb a zjišťovala jsem, zda evropské právo pomáhá odstranit právní či faktické překážky, které dosud brání účinnému poskytování a užívání elektronických platebních služeb na vnitřním trhu.

Z analýzy právního postavení poskytovatelů elektronických platebních služeb vyplývá, že evropské právo *de iure* otevírá vnitřní trh elektronických platebních služeb pro všechny základní kategorie poskytovatelů elektronických platebních služeb. Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu totiž mezi členskými státy EU zavádí vzájemné uznávání povolení a obezřetnostního dohledu pro platební instituce. Ty představují nově vytvořenou kategorii poskytovatelů platebních služeb zahrnující osoby, pro něž vnitřní trh dosud neexistoval. Banky, instituce elektronických peněz i platební instituce, které dodržují svůj evropský právní status, budou tedy nyní moci vstupovat na trh elektronických platebních služeb a dále na něm podnikat kdekoli v Evropské unii, respektive v Evropském hospodářském prostoru.

Evropské právní statusy institucí elektronických peněz a platebních institucí v sobě ale zároveň nesou hrozbu, že vnitřní trh zůstane pro odvětví elektronických plateb *de facto* nadále roztržštěný a bez posílené konkurence. Tato hrozba vyplývá z příliš tvrdých požadavků na instituce elektronických peněz a na platební instituce pro jejich vstup na vnitřní trh a jejich

²³⁹ European Commission, *Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market - Impact assesment*, SEC(2005) 1535, 1.12.2005, s. 7.

další setrvání na něm. Tato hrozba je zároveň spojena s možností, kterou členskými státy ponechává právní status institucí elektronických peněz, a po jeho vzoru i právní status platebních institucí, aby určití poskytovatelé platebních služeb nemuseli plně respektovat evropský právní status příslušné kategorie poskytovatelů v případě, že budou poskytovat své služby pouze v domovském členském státě. U evropského právního statusu institucí elektronických peněz se k této možnosti ještě přidružuje fakt, že směrnice je založena pouze na minimální harmonizaci, a členské státy tedy mohou evropský právní status institucí elektronických peněz zpřísnit. Faktická fragmentace vnitřního trhu může na základě takových právních úprav nastat podle dvou následujících scénářů. V prvním případě zájemci o poskytování platebních služeb hodnotí podmínky evropského právního statusu jako příliš náročné a výjimečný režim poskytovatelů platebních služeb zavedený ve vnitrostátním právu zároveň posuzují jako lákavý, ač jim neumožňuje volný pohyb služeb a sekundární svobodu podnikání. Pak tedy vstupují pouze na vnitrostátní trhy, kde konkurují bankovním poskytovatelům platebních služeb. V druhém případě zájemci o poskytování platebních služeb také považují podmínky evropského právního statusu za příliš náročné, ovšem výjimečný režim pro poskytování platebních služeb na vnitrostátním trhu buď vůbec není zaveden, nebo nevyvažuje nevýhody spojené s omezením podnikání na pouhý vnitrostátní trh. V takové situaci část zájemců ztrácí zájem o podnikání v oblasti platebních služeb a část se pokouší získat bankovní povolení, které jim umožňuje poskytovat širší spektrum platebních služeb na celém vnitřním trhu. Pak tedy není dosaženo ani posílení konkurence na vnitrostátních trzích.

K faktické fragmentaci vnitřního trhu již došlo u institucí elektronických peněz. Ty z členských států, které umožnily rozsáhlé výjimky pro podnikání institucí elektronických peněz, alespoň podpořily konkurenci na svých vnitrostátních trzích. Celoevropský vnitřní trh institucí elektronických peněz zato zeje prázdnotou. Evropská komise proto již po určitou dobu uvažuje o změně evropského právního statusu institucí elektronických peněz.

Nově zavedený právní status platebních institucí byl během svého projednávání v Radě Evropské unie a Evropském parlamentu natolik zpřísněn, že vyvstává otázka, zda jej nestihne podobný osud jako status institucí elektronických peněz.²⁴⁰ Jasným přínosem však bude evropský status platebních institucí pro konkurenci na těch vnitrostátních trzích, kde platební služby s výjimkou vydávání elektronických peněz dosud spadají pod bankovní

²⁴⁰ Tyto obavy byly vysloveny 23. dubna 2007 některými poslanci Evropského parlamentu při rozpravě k návrhu směrnice o platebních službách na vnitřním trhu. K tomu viz například vysloupení poslankyně Sharon Bowles, jehož text je dostupný z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20070423+ITEM-016+DOC+XML+V0//CS>>.

monopol. Tato liberalizace poskytování elektronických platebních služeb je vlastně vedlejším účinkem směrnice o platebních službách na vnitřním trhu. Směrnice 2007/64/ES totiž sledovala trochu jiný cíl. Otevření vnitrostátních trhů platebních služeb nynějším i novým kategoriím poskytovatelů platebních služeb ze všech států Evropské unie mělo podpořit rozvoj vnitřního trhu a konkurenci na něm.²⁴¹

Rozbor vlastních podmínek poskytování a užívání elektronických platebních služeb ukázal, že faktická integrace platebních systémů v Evropské unii již byla nastartovaná díky popudu, který v odvětví elektronických plateb vyvolalo nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech, zatímco podrobná evropská právní úprava směrnice 2007/64/ES založená na principu úplné harmonizace od počátku listopadu 2009 odstraní většinu překážek pro poskytování a užívání elektronických platebních služeb na vnitřním trhu, které dnes vyplývají z rozdílů mezi vnitrostátními právními úpravami. Obsah informačních povinností poskytovatelů platebních služeb bude v rámci celého vnitřního trhu napříště jednotný. Uživatelům elektronických platebních služeb to pomůže v lepší orientaci na trhu a poskytovatelé elektronických platebních služeb již nebudou muset rozlišovat podle místa nabízení či poskytování svých služeb, jaké informace mají uživatelům předat. Na většinu otázek vyvstávajících v rámci smluvních vztahů týkajících se samotných elektronických platebních transakcí budou také existovat stejné odpovědi bez ohledu na to, které vnitrostátní právo členského státu se na vztah mezi poskytovatelem a uživatelem elektronických platebních služeb použije.

Cenou za přijetí nové evropské právní úpravy založené na principu plné harmonizace, tak velice ojedinělém v oblasti evropských právních úprav dotýkajících se práv a povinností spotřebitelů, však také bylo odsouhlasení jistých průlomů do tohoto principu. Některá ustanovení směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu tedy členským státům umožňují ponechat si nebo zavést odchylnou právní úpravu. Některé odchylky se mohou týkat jen vnitrostátních platebních transakcí, jiné mohou členské státy zavést bez omezení pro všechny platební transakce. Všechny tyto rozdíly ale mohou poskytovatele platebních služeb odrazovat od přeshraničního poskytování elektronických platebních služeb. Pokud poskytovatel platebních služeb bude přes tyto překážky poskytovat elektronické platební služby v jiných členských státech než ve svém domovském státě, rozdíly mezi právní ochranou spotřebitelů budou nahrávat právní nejistotě poskytovatelů i uživatelů platebních služeb, kdykoli bude jako právo rozhodné pro smluvní vztah zvoleno jiné právo než právo

²⁴¹ European Commission, *Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market - Impact assessment*, SEC(2005) 1535, 1.12.2005, s. 26.

země obvyklého pobytu uživatele-spotřebitele. V takových případech se totiž může stát, že na smluvní vztah bude třeba v souladu s požadavky mezinárodního práva soukromého uplatnit pravidla mající svůj původ v různých právních řádech. Skloubení pravidel pocházejících z různých právních řádů v rámci jediného smluvního vztahu je často oříškem i pro specializované právníky. Pro poskytovatele a uživatele platebních služeb, kteří chtějí mít jasno ve svých právech a povinnostech, tedy vůbec nemůže přinést onu kýženou právní jistotu.

Směrnice ale zavádí systém, který by měl alespoň zabránit nepřehlednosti plynoucí z rozdílných vnitrostátních úprav. Ustanovení čl. 86 odst. 2 směrnice totiž ukládá členským státům, které využijí možností daných směrnicí ke stanovení odchylek, aby o těchto odchýlných právních úpravách a jejich následných změnách informovaly Evropskou komisi. Evropská komise má tyto informace zveřejnit prostřednictvím internetových stránek nebo jiným snadno dostupným způsobem.

Lze tedy uzavřít, že evropské právo se na cestě za vytvořením vnitřního trhu elektronických platebních služeb obecně vzato vydalo správným směrem. K dosažení faktického otevření vnitřního trhu elektronických platebních služeb však ještě bude třeba přepracovat evropský právní status institucí elektronických peněz. Pokud se potvrdí obavy z toho, že evropský právní status platebních institucí bude právě tak kontraproduktivní jako stávající status institucí elektronických peněz, lze jen doufat, že jej evropský normotvůrce při nejbližší příležitosti také změní. Takovou příležitost přinese již projednávání zprávy o provádění a dopadech směrnice 2007/64/ES, kterou musí Evropská komise připravit do 1. listopadu 2012.

Seznam použité literatury

Úřední komentáře, konzultační, přípravné legislativní a informační materiály,
studie o uplatňování legislativy

Materiály evropských institucí

- CRID, University of Namur, IT Law Unit, Centre for Commercial Law Studies, Queen Mary University of London et al. *Study on the implementation of Recommendation 97/489/EC concerning transactions carried out by electronic payment instruments and in particular the relationship between issuer and holder: Final Report*. 17.4.2001. 89 s. Study for the European Commission. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/study-recomm-97-489/study-part1-recomm-97-489_en.pdf>.
- European Commission. *Annex 11 – Refund: Summary of comments received on COM (2003) 718 final concerning a New Legal Framework for Payments in the Internal Market* [online]. 24.3.2004 [cit. 2008-02-29]. Tabulka. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/framework/2004-contributions/annex-11_table.pdf>.
- European Commission. *Annex to the Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the application of Regulation (EC) No 2560/2001 on cross-border payments in euro*. 11.2.2008. SEC(2008) 141. 20 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/reg-2001-2560/sec_2008_141_en.pdf>.
- European Commission. *Commission staff working document addressed to the European Parliament and to the Council on the impact of Regulation (EC) No 2560/2001 on bank charges for national payments*. 18.12.2006. SEC(2006)1783. 15 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/reg-2001-2560/report-2007_01_11_en.pdf>.
- European Commission. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament concerning a New Legal Framework for Payments in the Internal Market*. 2.12.2003. COM(2003)718 final. 70 s. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0718:FIN:EN:PDF>>.
- European Commission. *E-commerce and financial services: Communication from the Commission to the Council and the European Parliament*. 7.2.2001. COM(2001)66 final. 24 s. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0066:FIN:EN:PDF>>.
- European Commission. *Guide to the Case Law of the European Court of Justice on Articles 43 et seq. EC Treaty: Freedom of Establishment*. 1.1.2001. 112 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/infringements/art43_en.pdf>.

- European Commission. *Guide to the Case Law of the European Court of Justice on Articles 49 et seq. EC Treaty: Freedom to Provide Services*. 1.1.2001. 196 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/infringements/art49_en.pdf>.
- European Commission. *Impact Assessment: Annex to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Payment Services in the Internal Market*. 1.12.2005. SEC(2005) 1535. 123 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf>.
- European Commission. *Note on the practical aspects of the implementation of Article 3 of Regulation 2560/2001 and the notion of "corresponding payments" for credit transfers*. 10.03.2004. MARKT/F-4/CP/lds 3731. 5 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/reg-2001-2560/reg-2001-2560-article3-par2_en.pdf>.
- European Commission. *Note on the practical implementation of Article 3 of Regulation 2560/2001 on cross-border payments in euro*. MARKT/2902/2002. 18 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/reg-2001-2560/reg-2001-2560-article3_en.pdf>.
- European Commission. *Note on the practical implementation of Article 9 of Regulation (EC) No 2560/2001 on cross-border payments in euro*. MARKT/4000/2003. 4 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/reg-2001-2560/reg-2001-2560-article9_en.pdf>.
- European Commission. *Payment card chargeback when paying over Internet: First Sub-group meeting of the PSTDG and PSULG held on 4 July 2000*. 12.7.2000. MARKT/173/2000. 16 s. Working document. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/e-commerce/docs/chargeback_en.pdf>.
- European Commission. *Payment Services Directive: Frequently Asked Questions* [online]. 24.4.2007 [cit. 2008-02-29]. MEMO/07/152. Dostupný z WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/07/152&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>>.
- European Commission. *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the application of Regulation (EC) No 2560/2001 on cross-border payments in euro*. 11.2.2008. COM(2008) 64 final. 20 s. Commission staff working document. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0064:FIN:EN:PDF>>.
- European Commission, DG Internal Market. *Guidance Note from the Commission services: Application of the E-Money Directive to Mobile Operators*. 2005. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/guidance_en.pdf>.
- European Commission, DG Internal Market. *Questionnaire on the right to provide payment service to the public*. 6.12.2002. MARKT/4011/2002.

The Evaluation Partnership Limited. *Evaluation of the E-Money Directive (2000/46/EC): Final Report*. Study for the European Commission. 17.2.2006. 168 s. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/e-money/evaluation_en.pdf>. S. 4.

Parlement européen. *Rapport sur la proposition de directive du Parlement européen et du Conseil concernant les services de paiement dans le marché intérieur et modifiant les directives 97/1/CE, 2000/12/CE et 2002/65/CE (COM(2005)0603 – C6-0411/2005 – 2005/0245(COD))*. 20.9.2006. A6-0298/2006 final. 179 s. Dostupný z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2006-0298+0+DOC+PDF+V0//FR>>.

Retail Banking Research, London, England. *Study on the Verification of a Common and Coherent Application of Directive 97/5/EC on Cross-Border Credit Transfers in the 15 Member States: transfer Exercise*. 17.9.2001 63 s. Report for the Commission of the European Communities (DG Markt). Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/studies/prices-2001/credit-transfer_en.pdf>.

Materiály Evropské centrální banky

Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA): integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby*. Frankfurt am Main. 2006. 30 s. ISBN (online) 978-92-899-0100-0. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>.

European Central Bank. *The Eurosystem's view of a "SEPA for cards"*. Frankfurt am Main. November 2006. 14 s. ISBN 92-899-0039-3 (online). Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/eurosystemsviewsepacards200611en.pdf>>.

European Central Bank. *Payment and securities settlement systems in the European Union. Blue Book. Volume 1: Euro Area Countries*. 4th edition. August 2007. 462 s. ISBN 978-92-899-0199-4 (online). Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/ecbbluebookea200708en.pdf>>.

European Central Bank. *Towards a single euro payments area : objectives and deadlines – 4th progress report*. Frankfurt am Main. February 2006. 25 s. ISSN 1725-3071 (online). Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/singleeuropaymentsarea200602en.pdf>>.

Ostatní úřední materiály

HM Treasury. *Implementation of the Payment Services Directive: a consultation document*. Prosinec 2007. 100 s. Dostupný z WWW: <http://www.hm-treasury.gov.uk/media/3/7/consult_paymentservice181207.pdf>. ISBN 978-1-84532-378-3.

Ministerstvo financí České republiky, Česká národní banka. *Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu: Konzultační materiál*. [13.11.2007]. 54 s. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/predpisy_CNB/platebni_styk/download/plat_sluzby_konzul_material.pdf>.

Le contrat-cadre. Tome 1. Exploration comparative : France, Allemagne, Italie, Angleterre, Etats-unis. Sous la direction de A. Sayag. Litec, 1995. 370 s. Collection Creda. ISBN 978-2711124909.

Intégration des marchés financiers. 3e édition entièrement refondue et mise à jour. Sous la direction de Dominique SERVAIS. Bruxelles : Éditions de l'Université de Bruxelles, 2007. 625 s. Collection Politiques économiques et sociales, Commentaire J. Mégret ISBN 2-8004-1390-7.

Lamy Droit du financement : Titres et marchés, Ingénierie financière, Paiement, Crédit, Garanties du crédit. Sous la direction de Jean DEVÈZE. Lamy, 2004. 2216 s. ISBN 978-2721210180.

Vocabulaire juridique. Publié sous la direction de Gérard CORNU. 1ère édition « Quadrige ». Paris : Quadrige/PUF, mai 2000. 925 s. ISBN 2 13 050601 1.

AGLIETTA, Michel, ORLÉAN, André. *La monnaie : Entre violence et confiance.* Paris : Odile Jacob, 2002. 379 s. ISBN 2-7381-0929-2.

BERNET-ROLLANDE, Luc. *Principes de technique bancaire.* 24e édition. Dunod, 2006. Fonctions de l'entreprise. ISBN 2100500430.

BÖHLE, Knud. The Potential of Server-based Internet Payment Systems, An attempt to assess the future of Internet payments », *Background Paper No. 3* [online]. July 2001 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z archivu ePayment Systems Observatory z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>.

BONNEAU, Thierry. *Droit bancaire.* 4e édition. Paris : Montchrestien, 2001. 602 s. Domat droit privé. ISBN 2-7076-1228-6.

BOUNIE, David, VANINETTI, Livio. *E-payments : Which Systems in Europe for the Coming Years ?.* STAR Issue Report n° 13 [online]. June 2001 [cit. 2008-02-29]. 59 s. Dostupný po registraci z WWW: <http://www.databank.it/star/list_issue/g.html>.

Bundesverband deutscher Banken. *SEPA 2008: Uniform Payment Instruments in Europe.* Berlin. July 2007. 42 s. Dostupný z WWW: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/documents/070702_SEPA_en.pdf>.

Capgemini, ABN-AMRO. *World Payments Report 2007.* 2007c. 64 s. Dostupný po registraci z WWW: <http://www.capgemini.com/resources/thought_leadership/world_payments_report_2007/>.

CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU Law: Text, Cases, and Materials.* 3rd edition. New York : Oxford University Press, 2003. 1241 s. ISBN 0-19-924943-1.

DE JONG, Iddo. *Prepaid cards. ePSO discussion paper* [online]. July 2007 [cit. 2008-02-29]. 6 s. Dostupný z WWW: <http://epso.intrasoft.lu/papers/De_%20JONG_Prepaid_Cards.pdf>.

- DIDIER, Paul. *Droit Commercial. Tome 3 : La monnaie, Les valeurs mobilières, Les effets de commerce*. Paris : Presses Universitaires de France, 1999. 383 s. Thémis Droit privé. ISBN 2 13 050247 4.
- DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přepracované a rozšířené vydání. Praha : Linde, 2005. Vysokoškolská učebnice. 681 s. ISBN 80-7201-515-X.
- European Central Bank. *Issues Paper for the ECB Conference on 10 November 2004: E-Payments without Frontiers*. 26.10.2004. 54 s. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/epaymentsconference-issues2004en.pdf>>.
- European Central Bank, Bank of England. *Payments and monetary and financial stability*. Frankfurt am Main. January 2008. 73 s. ISBN 978-92-899-0226-7 (online). Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/paymentsmonetaryfinancialstability200801en.pdf>>.
- European Payments Council. *Making SEPA a Reality: Implementing the Single euro Payments Area*. EPC066-06 Version 1.4 [online]. 16 April 2007 [cit. 2008-02-29]. 75 s. Dostupný z WWW: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/documents/EPC066_06%20SEPA%20Overview%20v1.4.pdf>.
- HENDRYCHOVÁ, Kateřina. *Ordre de paiement sur Internet*. 2001. 81 s. Université Robert Schuman Strasbourg III. Vedoucí dizertační práce prof. Théo Hassler a prof. Michel Storck. Dostupný z WWW: <<http://www-cde.u-strasbg.fr/da/da/AnnexesMemoires/Promo2001/Hendrychova.pdf>>.
- HOLTHAUSEN, Cornelia, MONNET, Cyril. *Money and payments: a modern perspective. Working Paper No 245*. Frankfurt am Main : European Central Bank, 2003. 55 s. Working Paper Series. ISSN 1725-2806 (online). Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/scpwps/ecbwp245.pdf>>.
- JYRKÖNEN, Hanna, PAUNONEN, Heli. *Card, Internet and Mobile Payments in Finland. Bank of Finland Discussion Papers 8/2003*. Helsinki : Bank of Finland, Financial Markets Department, 12.3.2003. 48 s. ISBN 952-462-044-8 (online). Dostupný z WWW: <<http://www.bof.fi/NR/rdonlyres/B75C38D6-CDAF-4539-8281-328FEC895B10/0/0308.pdf>>.
- KRUEGER, Malte. *The Future of M-Payments: Business Options and Policy Issues. Background Paper No. 2* [online]. March 2001 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z archivu ePayment Systems Observatory z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>.
- KRUEGER, Malte. *Innovation and Regulation: The Case of E-Money Regulation in the EU. Background Paper No. 5* [online]. 23 August 2001 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z archivu ePayment Systems Observatory z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>.
- LAHDENPERÄ, Harri. *Payment and financial innovation, reserve demand and implementation of monetary policy. Bank of Finland discussion paper 26/2001*. Helsinki : Bank of Finland, Research Department, 12.12.2001. 61 s. ISBN 951-686-758-8 (Web publication). Dostupný z WWW: <<http://www.bof.fi/NR/rdonlyres/F68F8BEA-A206-457F-8471-F774F455923C/0/0126.pdf>>.

- LEINONEN, Harry. *Re-engineering payment systems for the e-world. Bank of Finland discussion paper 17/2000*. Helsinki : Bank of Finland, Financial Markets Department, 2000. 44 s. ISBN 951-686-684-0 (Web publication). Dostupný z WWW: <<http://www.bof.fi/NR/rdonlyres/2E815796-8F78-475F-A69F-ABF5AFB9DB79/0/0017.pdf>>.
- MISHKIN, Frederic. *Monnaie, banque et marchés financiers*. 8e édition. Adaptation par Christian BORDES, Pierre-Cyrille HAUTCEUR et Dominique LACOUÉ-LABARTHE. Paris : Nouveaux Horizons, 2007. 894 s. ISBN 978-2-915236-60-6.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. Praha : Linde Praha a.s., 1997. 5 sv. ISBN 80-7201-095-6.
- PICHLER, Rufus. *Trust and Reliance – Enforcement and Compliance : Enhancing Consumer Confidence in the Electronic Marketplace*. May 2000. Stanford University. Dostupný z WWW: <http://www.law.stanford.edu/publications/dissertations_theses/diss/PichlerRufus2000.pdf>.
- REVENDA, Zbyněk, et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 3. vyd. Praha : Management Press, 2002. 634 s. ISBN 80-7261-031-7.
- SCHMIEDEL, Heiko. *The Economic Impact of the Single Euro Payments Area. ECB Occasional Paper No 71*. Frankfurt am Main : ECB, August 2007. 29 s. Occasional Paper Series. ISSN 1725-6534 (online). Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/scpops/ecbocp71.pdf>>.
- SORAMÄKI, Kimmo, HANSSSENS, Benjamin. *E-payments: what are they and what makes them different? ePSO Discussion Starter No. 1* [online]. May 2003 [cit. 2008-02-29]. 5 s. Dostupný z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>.
- SOUSI-ROUBI, Blanche. *Droit bancaire européen*. 1ère édition. Paris : Dalloz, 1995. 587 s. Précis Dalloz Droit privé. ISBN 9782247019236.
- TERRÉ, François, SIMLER, Philippe, LEQUETTE, Yves. *Droit civil : Les obligations*. 7. édition. Paris : Dalloz, 1999. Précis. ISBN 2-247-03317-2.
- THUNIS, Xavier. *Responsabilité du banquier et automatisation des paiements*. Presse Universitaire de Namur, 1996. 368 s. ISBN 978-2-87037-223-4.
- TICHÝ, Luboš, et al. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2006. 879 s. ISBN 80-7179-430-9.
- TOMÁŠEK, Michal. *Evropský systém ochrany bankovního klienta*. Praha : Karolinum, 2001. 156 s. ISBN 80-246-0263-6.
- VERECKEN, Marc. Payment System Rules in the European Union: A critical analysis of the EU Payment System Recommendations, the Cross-border credit transfer Directive, the Settlement Finality Directive and the E-money Directives. In VAN EMPEL, M., SMITS, R. *Banking and EC Law Commentary*. Deventer : Kluwer Law International, [1992]. Amsterdam Financial Series. Chapter 16.
- WÉRY, Étienne. *Paiements et monnaie électroniques : Droits européen, français et belge*. Bruxelles : Larcier, 2007. 243 s. Droit des technologies. ISBN 978-2-8044-2463-3.

Články a příspěvky ve sbornících

- Basel II a evropská směrnice CRD. *Bankovníctví*. 2005, č. 10, s. 18 – 19.
- Interview with Harry Leinonen, Adviser to the Board, Bank of Finland, conducted by David BOUNIE and Marc BOURREAU. *Communications & Strategies*. No. 66, 2nd quarter 2007, s. 91 – 98. Dostupný z WWW: <http://www.idate.fr/fic/revue_telech/685/CS66_Interview_LEINONEN.pdf>.
- Kapitola VI – Bankovní kapitál [online]. 6.11.2007 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <http://ies.fsv.cuni.cz/storage/sylab/72_kapitola_vi_t_v4.doc>.
- Základní kapitál obchodní společnosti, *Právní poradce – obchodní právo* [online]. 1.5.2004 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.sagit.cz/>>.
- ANGEL, Benjamin. Vers un espace de paiement unique au sein de la zone euro ?. *Revue du Marché commun et de l'Union européenne*. Septembre 2002, n. 461, s. 505– – 507.
- AZZOUNI, Ahmad. Internet Banking and the Law: A Critical Examination of the Legal Controls Over Internet Banking in the UK and Thier Abilitw to Frame, Regulate and Secure Banking on the Net. *Journal of International Banking Law and Regulation*. 2003, issue 9, s. 351 – 362.
- BEAU, Denis, CHABASSOL, Gabrielle, COLLES, Bertrand. La marche vers l'Europe des moyens de paiement scripturaux : le projet SEPA. *Bulletin de la Banque de France*. Mars 2006, n° 147, s. 25 – 38. Dostupný z WWW: <http://www.banque-france.fr/fr/publications/telechar/bulletin/etu147_1.pdf>.
- BORIES, Pascal. Internet payant : nécessités et réalités. *JDNet*. Vendredi 29 juin 2001. Dostupný z WWW: <http://www.journaldunet.com/solutions/0106/010629intro_dossier_payant.shtml/>.
- BUYLE, Jean-Pierre. Le paiement sur internet. *Journal des tribunaux*. 17 février 2001, n° 6000, s. 129 – 132. Dostupný z WWW: <<http://www.droit-technologie.org/upload/dossier/doc/39-1.pdf>>.
- CABÁK, Martin, KRCH, David. Banky v ohrožení?. *Bankovníctví*. 2005, č. 10, s. 36 – 38.
- CROCHET-DAMAIS, Antoine. Nouveau système de paiement européen : les banques se préparent. *Le Journal du Net* [online]. 25/09/2007 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.journaldunet.com/solutions/dsi/analyses/07/0925-impact-informatique-sepa.shtml>>.
- DUSOLLIER, Séverine, ROLIN-JACQUEMYS, Laetitia. Le défi du droit face au commerce électronique : les initiatives de l'Union Européenne. *Systèmes d'information et de management*. 2000, vol. 5, n° 1.
- ÉCONOMIDES-APOSTOLIDIS, Réa-Constantina. La nature juridique des relations issues de l'utilisation d'une carte de crédit dans le droit des États membres dela C.E.E.. *Revue internationale de droit comparé*. 1994, vol. 46, n° 4, s. 1023 – 1068.

- ESPAGNON, Michel. L'ordre de paiement émis sur internet. *Revue de droit bancaire et de la bourse*. 1999, n° 71, s. 7.
- ESPAGNON, Michel. Le paiement d'une somme d'argent sur Internet : évolution ou révolution du droit des moyens de paiement ?, *Juris-Classeur périodique*. Édition générale. 1999, I, 131, s. 787.
- ESPAGNON, Michel. Le paiement électronique en réseau « ouvert » – Internet : problématique juridique, *Droit de l'informatique & des télécoms*. 1997, n° 4, s. 6.
- GKOUTZINIS, Apostolos. Free Movement of Services in the EC Treaty and the Law of Contractual Obligations Relating to Banking and Financial Services. *Common Market Law Review*. 2004, no. 41, s. 119 – 175.
- GOLDFINGER, Charles. Économie incorporelle et monnaie électronique. In OCDE. *L'Avenir de l'argent*. Paris : Les éditions de l'OCDE, c2002. 199 s. ISBN 92-64-29672-7. Dostupný z WWW: <<http://caliban.sourceocde.org/vl=2078487/cl=18/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdthemes/99980282/v2002n5/s1/p11.idx>>. S. 97 – 138.
- GRUA, François. Sur les ordres de paiement en général. *Recueil Dalloz*. 1996, 20e cahier, Chronique, s. 172.
- HOLEK, Ondřej. Basel II – jistota v přejích globálních financí? *Bankovníctví*. 2007, č. 12, s. 16 – 17.
- HOVE, Leo van. Cost-based pricing of payment instruments: the state of the debate. *De Economist*. 2004, 152, no. 1, s. 79 – 100.
- HUET, Jérôme. Aspects juridiques du télépaiement. *Juris-Classeur périodique*. Édition générale. 1991, I, 3524, s. 287.
- HUET, Jérôme. Le droit applicable dans les réseaux numériques. *Journal du droit international*. 2002, s. 737 – 751.
- HUFFEL, Michel van. Le droit bancaire et le droit international privé à la croisée des chemins. *La Gazette du palais*. Recueil mai-juin 2004, no. 3, s. 1803 – 1812.
- JEDLIČKA, Jan. Právní rámec pro SEPA před schválením. *Bankovníctví* [online]. 15.6.2007 (aktualizováno 19.6.2007) [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/2-21386440-900000_d-97>.
- JYRKÖNEN, Hanna, PAUNONEN, Heli. Electronification of payments in Europe. *ECB Monthly Bulletin*. May 2003, S. 61-72. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/mobu/mb200305en.pdf>>.
- KOVÁČ, Kateřina. SEPA: Dlouhodobé zisky převažují. *Bankovníctví* [online]. 24.8.2007 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/2-21861330-900000_d-03>.

- KRUEGER, Malte. The Directive on Electronic Money Institutions -- A View From the European Central Bank. *EPSO Newsletter* [online]. May 2001, no. 7 [cit. 2008-02-29], s. 7 – 11. Dostupný z archivu ePayment Systems Observatory z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>.
- LANSKOY, Serge. La nature juridique de la monnaie électronique. *Bulletin de la Banque de France*. Octobre 1999, n° 70, s. 45 – 61. Dostupný z WWW: <http://www.banque-france.fr/fr/publications/telechar/bulletin/etud70_1.pdf>.
- LEINONEN, Harry. Developments in retail payment systems. *BIS Papers No 7 Electronic finance: a new perspective and challenges*. November 2001, s. 69 – 79. Dostupný z WWW: <<http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap07g.pdf>>.
- LUCAS DE LEYSSAC, Claude, LACAZE, Xavier. Le paiement en ligne. *La semaine juridique*. Édition générale. 7 mars 2001, n. 10, s. 6.
- MAILLARD, H., VERMEULEN, J. The Single Euro Payments Area: SEPA. *Economic review*. National Bank of Belgium. No II, September 2007, s. 47 – 61. Dostupný z WWW: <http://www.nbb.be/doc/TS/Publications/EconomicReview/2007/ecorevII2007E_H3.pdf>.
- MARGERIT, Véronique. La directive sur les services de paiement. *Bulletin de la Banque de France*. Août 2007, n. 164, s. 67 – 77. Dostupný z WWW: <http://www.banque-france.fr/fr/publications/telechar/bulletin/etu164_4.pdf>.
- MARTIN, D. Analyse juridique du règlement par carte de paiement. *Recueil Dalloz*. 19 février 1987, n°8, Chronique, s. 51 – 54.
- MATHIAS, Garance, MENAIS, Alexandre. Les enjeux de la monnaie électronique. *Droit & Technologies* [online]. Rubrique "Dossiers". 25 juillet 2001 [cit. 2008-02-29], 15 s. Dostupný z WWW: <<http://www.droit-technologie.org/upload/dossier/doc/54-1.pdf>>.
- MILLER, Riel, MICHALSKI, Wolfgang, STEVENS, Barrie. L'Avenir de l'argent. In OCDE. *L'Avenir de l'argent*. Paris: Les éditions de l'OCDE, c2002. 199 s. ISBN 92-64-29672-7. Dostupný z WWW: <<http://caliban.sourceocde.org/vl=2078487/cl=18/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdthemes/99980282/v2002n5/s1/p11.idx>>. S. 11 – 34.
- NIETO, María J. *Reflections on the regulatory approach to e-finance*. *BIS Papers No 7 Electronic finance: a new perspective and challenges*. November 2001, s. 90 – 97. Dostupný z WWW: <<http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap07g.pdf>>.
- PICHLER, Rufus. Finality of Credit Card Payments and Consumer Confidence – Different Approches in the United States and in Europe. *EPSO Newsletter* [online]. February 2001, no. 5 [cit. 2008-02-29], s. 4 – 6. Dostupný z archivu ePayment Systems Observatory z WWW: <<http://www.e-pso.info/>>.
- PONS, Jean-François, D'ETIGNY, Hubert. Les priorité de l'Europe bancaire en 2005. *Banque magazine : la pratique du droit bancaire*. Janvier 2005, n. 665, s. 33 – 36.

- RUIMY, Michel. Is the Future of Money Electronic? *Communications & Strategies*. No. 66, 2nd quarter 2007, s. 79 – 88. Dostupný z WWW: <http://www.idate.org/fic/revue_telech/734/CS66_RUIMY.pdf>.
- SATO, Setsuya, HAWKINS, John. Electronic finance: an overview of the issues. *BIS Papers No 7 Electronic finance: a new perspective and challenges*. November 2001, s. 1 – 12. Dostupný z WWW: <<http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap07g.pdf>>.
- SMEJKAL, Ladislav. Elektronické peníze z pohledu práva. *ITprávo* [online]. 4.12.2001 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=48818>>.
- SPENCER, Peter. Regulation of the payments market and the prospect for digital money. *BIS Papers No 7 Electronic finance: a new perspective and challenges*. November 2001, s. 69 – 79. Dostupný z WWW: <<http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap07g.pdf>>.
- TETÍKOVÁ, Vendula. *Budoucnost řízení operačního rizika. Bankovníctví* [online]. 22.2.2007 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/2-20492310-900000_d-78>.
- TUMIN, Zachary. Les futures techniques de paiement. In OCDE. *L'Avenir de l'argent*. Paris : Les éditions de l'OCDE, c2002. 199 s. ISBN 92-64-29672-7. Dostupný z WWW: <<http://caliban.sourceocde.org/vl=2078487/cl=18/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdthemes/99980282/v2002n5/s1/p11.idx>>. S. 81 – 96.
- VERBIEST, Thibault, WÉRY, Étienne. Commerce électronique par téléphonie mobile (m-commerce) : un cadre juridique mal défini. *Recueil Dalloz*. 18 novembre 2004, année 180, no. 41/7182, s. 2981 – 2990.
- VERECKEN, Marc. Les directives européennes sur la monnaie électronique. *Cahiers de droit européen*. 2004, année 40, numéros 1-2, s. 225 – 260.
- WÉRY, Étienne. Ce 28 janvier, le virement européen fait son apparition. *Droit & Technologies* [online]. Rubrique "Actualités". 28.1.2008 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.droit-technologie.org/actuality-1112/ce-28-janvier-le-virement-europeen-fait-son-apparition.html>>.
- WÉRY, Étienne. La directive sur les services de paiement est (enfin) publiée. *Droit & Technologies* [online]. Rubrique "Actualités". 5.12.2007 [cit. 2008-02-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.droit-technologie.org/actuality-1101/la-directive-sur-les-services-de-paiement-est-enfin-publiee.html>>.